

WALDORFSKÁ ŠKOLA ČESKÉ BUDĚJOVICE - MATEŘSKÁ ŠKOLA, ZÁKLADNÍ ŠKOLA A STŘEDNÍ
ŠKOLA O. P. S., M. CHLAJNA 23, ČESKÉ BUDĚJOVICE

**ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ
WALDORFSKÁ ŠKOLA**

ZPRACOVANÝ PODLE RVP ZV PLATNÉHO OD 1. 9. 2021

2022
Čtvrtá verze

OBSAH

ZDŮVODNĚNÍ VYDÁNÍ NOVÉHO ŠVP ZV „WALDORFSKÁ ŠKOLA“ A ZÁKLADNÍ PŘEHLED ÚPRAV

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	1
2. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY	2
Úplnost a velikost školy	2
Vybavení školy	2
Charakteristika pedagogického sboru.....	2
Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce	2
Spolupráce s rodiči žáků a jinými subjekty	4
Mimoškolní výchova	4
3. CHARAKTERISTIKA ŠVP	5
Východiska vzdělávacího programu a povaha waldorfské školy.....	5
Hlavní cíle vzdělávacího programu	6
Pojetí dítěte v roli žáka	6
Výchovné a vzdělávací strategie na waldorfské škole vzhledem ke klíčovým kompetencím	10
Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	12
Zabezpečení výuky žáků nadaných a mimořádně nadaných.....	13
Začlenění průřezových témat.....	14
4. UČEBNÍ PLÁN	16

5. UČEBNÍ OSNOVY	26
Český jazyk a literatura	29
Cizí jazyky.....	52
Anglický jazyk.....	57
Další cizí jazyk - Německý jazyk	65
Matematika	72
Informatika	86
Člověk a jeho svět	94
Dějepis	112
Přírodopis	123
Fyzika	131
Chemie.....	139
Zeměpis	148
Hudební výchova.....	156
Výtvarná výchova.....	167
Kreslení forem	175
Tělesná výchova a eurytmie	182
1. Tělesná výchova	184
2. Eurytmie	190
Rukodělné činnosti	195
 6. PRAVIDLA PRO HODNOCENÍ ŽÁKŮ.....	 206
Obecné zásady hodnocení	206
Získávání podkladů pro hodnocení	207
Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků	207
Průběh a způsob hodnocení vzdělávání podle plánu pedagogické podpory či podle individuálního vzdělávacího plánu.....	207

PŘÍLOHY:

PŘÍLOHA č. 1: Průřezová témata

ZDŮVODNĚNÍ VYDÁNÍ NOVÉHO ŠVP ZV „WALDORFSKÁ ŠKOLA“ A ZÁKLADNÍ PŘEHLED ÚPRAV

Tato 4. verze ŠVP ZV „Waldorfská škola“ vychází z důvodu změny RVP ZV, která vstoupila v platnost 1. 9. 2021.

Pro vydání nového ŠVP ZV „Waldorfská škola“ bylo přistoupeno také z důvodu zpřehlednění změn v předcházejících verzích a dodatku.

Vzhledem k tomu, že se nejedná o zásadní změny v pojetí ŠVP ZV „Waldorfská škola“, přistupují k této verzi všechny ročníky 1. i 2. stupně.

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

Název školního vzdělávacího programu:

ŠVP ZV „Waldorfská škola“

(4. verze)

Název školy: Waldorfská škola České Budějovice - mateřská škola, základní škola a střední škola o. p. s.

Adresa školy: M. Chlajna 23, 370 05 české Budějovice

IČO: 28 068 769

IZO ZŠ: 181 004 356

Kontakty:

tel: 725 071 245

e-mail: skola@waldorfcz.cz

www.waldorfcz.cz

Jméno ředitelky: Mgr. Milena Vlčková

Jméno koordinátora ŠVP: Mgr. Martin Janošťák

Jméno zřizovatele: Waldorfská škola České Budějovice - mateřská škola, základní škola a střední škola o. p. s.

Adresa zřizovatele: M. Chlajna 23, 370 05 České Budějovice

Právní forma: Obecně prospěšná společnost

IČO: 28 068 769

Kontakty:

tel: 725 071 245

www.waldorfcz.cz

Platnost dokumentu:

Čtvrtou verzi ŠVP ZV „Waldorfská škola“ projednala pedagogická rada dne 25. 8. 2022 a školská rada dne 31. 8. 2022. Je účinná od 1. 9. 2022.

Tímto datem se ruší:

1. třetí verze ŠVP ZV „Waldorfská škola“ vydaná dne 1. 9. 2016
2. dodatek č. 1 vydaný dne 1. 9. 2017

razítko školy

podpis ředitele

2. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Úplnost a velikost školy

Waldorfská škola České Budějovice - mateřská škola, základní škola a střední škola o. p. s. má tři součásti: mateřskou školu se sídlem na Rudolfově, základní školu na sídlišti Máj a střední školu na Senovážném náměstí. Waldorfskou školu České Budějovice o.p.s. navštěvují děti z celých Českých Budějovic a jejich blízkého i vzdálenějšího okolí.

Vybavení školy

Základní škola sídlí v pronajaté školní budově v katastru města České Budějovice. Prostorové, materiální, technické a personální nároky na vzdělání a provoz vycházejí z projektu „Základní škola waldorfská České Budějovice o.p.s.“. Škola vznikala postupným rozšiřováním od roku 2008/2009 do roku 2011/2012, kdy se stala plně organizovanou. Prostorové, materiální, technické a hygienické podmínky odpovídají potřebám realizace RVP ZV.

Škola má k dispozici kmenové učebny pro každou třídu (9 velkých a 1 menší) vybavených funkčním zařízením, 1 velkou učebnu pro výuku eurytmie, 1 malou učebnu pro výuku rukodělných činností, 1 učebnu pro školní družinu, sborovnu, prostory pro uložení pomůcek a přípravou práci učitele, prostory pro nenáročné pohybové aktivity v průběhu vyučování a pro zájmovou činnost po vyučování, prostory pro odkládání oděvu a obuvi, prostory pro osobní hygienu žáků a učitelů, prostory pro společné stravování, prostory určené k ošetření úrazu a ke krátkodobému pobytu zraněného.

Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický sbor pracuje v tomto složení: ředitelka školy, třídní učitelé, interní a externí učitelé anglického a německého jazyka a dalších odborných předmětů, vychovatelé školní družiny a asistenti pedagoga.

Učitelé se pravidelně jednou za týden setkávají na konferencích, na nichž se věnují pedagogickým (studují waldorfskou pedagogiku, zabývají se třídami i jednotlivými žáky) a organizačním otázkám.

Ve škole pracuje výchovný poradce pro koordinaci práce s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, žáky nadanými a pro pomoc žákům při volbě povolání a metodik prevence.

Od školního roku 2022/2023 ve škole působí školní psycholožka.

Další odborný růst učitelů je podmínkou pro přijetí učitele na waldorfskou školu. Každý rok se zúčastňují učitelé pravidelných seminářů organizovaných Asociací waldorfských škol ČR, ale i řady dalších kurzů, které se zabývají waldorfskou pedagogikou v širším kontextu s lidskou kulturou a kulturním dědictvím.

Školu pravidelně navštěvují odborní lektori z ČR i ze zahraničí, kteří během svého pobytu přednášejí, hospitují a napomáhají odbornému růstu jednotlivých učitelů i celé školy.

Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce

Téma projektů volí vyučující podle věkových skupin, podle náplně učiva nebo reagují na aktuální dění ve společnosti. Projekty mohou být pro jednotlivé třídy, skupinu tříd či celoškolní.

Stálé projekty

Společné pro všechny ročníky:

Vánoční jarmark – probíhá v adventním období ve waldorfských třídách formou dílniček. Je možné si zde vyrobit dárečky a ozdoby s vánoční tematikou či zakoupit již hotové výrobky žáků školy a jejich rodičů. Výtěžek je věnován částečně třídám, částečně Občanskému sdružení W collegium, které pořádá kurzy a přednášky pro veřejnost. Během jarmarku probíhají také vystoupení žáků školy.

Projekty jednotlivých ročníků:

Michaelská slavnost – slavnost při příležitosti svátku sv. Michaela. Jde o pomyslný boj s drakem – o prokázání odvahy. Tuto slavnost většinou organizují vyšší ročníky pro 1 – 3. ročník.

Martinská slavnost – slavnost při příležitosti svátku sv. Martina určená pro žáky 1. – 3. ročníku. Ústředním tématem je soucit, nesobeckost a štedrost. Slavnost organizují rodiče s dětmi a učiteli buď samostatně po ročnících, nebo společně. Starší žáci často pomáhají s přípravou - hrají divadlo mladším dětem; pečou housky, rohlíčky, koláče, o které se pak mladší dělí apod.

Adventní spirála – slavnost na začátku adventu symbolizující cestu ke světlu. Je určena pro žáky 1. – 4. ročníku.

Mikulášská slavnost – příchod Mikuláše do tříd, čtení ze Zlaté knihy, slavnost ročníků 1. stupně

Masopust – jde většinou o společnou slavnost pro všechny ročníky. Vyrábějí se masky a hrají se různé hry související s daným karnevalovým tématem.

Vynášení Moreny – slavnost na konci zimy symbolizující začátek jara. Je určena pro žáky 1. – 3. ročníku.

Otvírání studánek – slavnost na počátku června symbolizující čištění pramenů a studánek. Slavnost organizují rodiče s dětmi a učiteli. Slavnost probíhá v 1. – 3. ročníku.

Svatojánská slavnost – slavnost při příležitosti svátku sv. Jana, kdy se země otevírá a vydává lidem čistého srdce své poklady. Slavnost vrcholí svatojánským ohněm. Slavnost organizují starší žáci a rodiče pro žáky 1. stupně.

Sportovně-turistický týden – koná se zpravidla v 7. ročníku.

Divadelní představení – nastudování divadelní hry jako společné závěrečné dramatické práce žáků 8. ročníku, divadelní představení jsou nastudována i v jiných ročnících, ale ne v takovém rozsahu jako v 8. ročníku.

Cizojazyčné divadelní představení – žáci nastudují divadelní představení ve vybraném cizím jazyce (anglický, německý jazyk) a prezentují ho před společenstvím školy.

Stavba domu – projekt 3. ročníku, v rámci kterého žáci spolu s rodiči postaví stavbu užitečnou pro ostatní. Projekt probíhá v rámci předmětu Člověk a jeho svět.

Ze zrna chléb – projekt 3. ročníku, během kterého žáci obdělávají políčko, sejí a nakonec sklízí obilí, ze kterého pečou chléb. Projekt probíhá v rámci předmětu Člověk a jeho svět.

Olympijské hry – projekt 5. ročníku, v rámci kterého se žáci připravují na účast na olympijských hrách waldorfských škol. Projekt zahrnuje sportovní aktivity, rukodělné činnosti, hudbu a divadlo.

Výchova k občanství – společný projekt 6. – 9. ročníku, v rámci kterého se v každém roce žáci seznamují s tématy vzdělávacího oboru Výchova k občanství a prezentují svou práci před spolužáky.

Ročníkové práce – v 7. a 8. ročníku zpracovávají žáci jednotlivě pod vedením odborníka vybraná témata. Výstupem jsou práce, které obsahují teoretickou a praktickou část. V 8. ročníku jsou tyto práce prezentovány na slavnosti před společenstvím školy.

Třídy pravidelně pořádají vícedenní výjezdy, kde většinou pracují ve formě projektů na určité učební látce. Tyto projekty jsou zaměřeny na týmovou práci, respektování druhých a prožitek témat.

Mezinárodní spolupráce

Partnerskými školami jsou waldorfské školy v Prienu am Chiemsee (Německo) a ZŠ Svobodná v Písku. Waldorfská škola v Prienu am Chiemsee umožňuje každoročně hospitační pobyty. Spolupráce předpokládá i společné projekty škol a tříd.

Spolupráce s rodiči žáků a jinými subjekty

O výsledcích vzdělávání svých dětí jsou rodiče informováni každý měsíc na třídních schůzkách. Mohou si také domluvit osobní konzultaci s třídním učitelem. Rodiče také hojně využívají ke komunikaci telefon či elektronickou poštu. Důležité informace o dění ve škole získají rodiče na webových stránkách www.waldorfeb.cz.

Vzhledem k tomu, že je waldorfská škola postavena z velké části na spolupráci s rodiči, jsou tito více či méně angažovaní a pomáhají při organizaci jarmarků i dalších ročních slavností. Pomáhat chodí i do vyučování – například při výuce rukodělných činností nebo při třídních a školních projektech.

V některých třídách jsou integrováni žáci vzdělávající se dle individuálního vzdělávacího programu. Škola dlouhodobě úzce spolupracuje s pedagogickými poradnami a speciálně pedagogickými centry.

Škola navázala partnerství se Základní školou Svobodná v Písku. Spolupráce probíhá v rovině pravidelné výměny pedagogických zkušeností a dále v rovině společných projektů škol a tříd.

Mimoškolní výchova

Školní družina a školní klub

Hlavním posláním školní družiny a školního klubu je zabezpečení zájmové činnosti, odpočinku a rekreace žáků. Vhodné střídání práce a odpočinku přispívá k odstranění únavy z předchozí školní činnosti, učí děti ušlechtilé zábavě, pomáhá uspokojovat a rozvíjet jejich kulturní potřeby a rozmanité zájmy.

Mimo činnosti výchovně vzdělávací plní školní družina a školní klub funkci sociální, tzn. dohled nad žáky po určitou dobu před nebo po skončení vyučování. Školní družina a školní klub pracují v kontextu dalších subjektů nabízejících aktivity mimo vyučování (zájmové kroužky aj.).

3. Charakteristika ŠVP

Východiska vzdělávacího programu a povaha waldorfské školy

Škola vychází z principů výuky waldorfské pedagogiky. Je členem Asociace waldorfských škol České republiky. Vzdělávací program se hlásí k vzdělávacímu směru waldorfských škol a vychází ve své koncepci z jejich zkušeností. Především reflektuje poznatky a zkušenosti těchto škol v české vzdělávací soustavě a přizpůsobuje pedagogiku waldorfských škol místním podmínkám a zdejšímu kulturně-společenskému i pedagogickému prostředí. Jedná se o vzdělávací cestu, která má jasnou pedagogickou koncepci a dnes již známé výstupy i výsledky, které se snaží přispět k vnitřní proměně českého školství a jež se v jeho rámci podílí na uplatňování zásadního principu plurality a svobody.

Tyto okolnosti umožňují aplikaci vzdělávacího programu nikoli nutně pouze ve školách tzv. waldorfských, nýbrž v jakékoli české základní škole, která se jeho principy chce aktivně řídit. Vzdělávací program je otevřený a přístupný všem, kterým jsou jeho východiska a cíle vnitřně blízké a kteří se s nimi ztotožňují. Možnost používat slovo se základem „waldorf“ v názvu vzdělávacího zařízení nebo v jiných označeních, souvisejících s pedagogickými službami, se však řídí specifickými pravidly a souvisí s ochrannou známkou.

Waldorfské školy vytvořily v průběhu 20. století svébytný pedagogický proud, který se uplatňuje v mnoha vzdělávacích zařízeních nejrůznějších geografických, společenských a kulturních prostředí. Tento proud bývá zařazován mezi reformní, či alternativní pedagogická hnutí současnosti. Základy pedagogické koncepce waldorfských škol položil pedagog, spisovatel, filozof, sociální reformátor a umělec Rudolf Steiner. Pro vzdělávací program jsou však z jeho obsáhlého díla relevantní pouze jeho pedagogické příspěvky, rozvinuté a prověřené v mnoha desetiletích pedagogické praxe. Jím inspirovaná antropologická, psychologická, či metodická východiska waldorfské pedagogiky mají charakter doporučení a podnětu a každý pedagog je může přijmout pouze na základě své svobody. V tomto smyslu jsou určeny pouze pedagogům nikoli žákům. Steinerovy (anthroposofické) názory a myšlenky tedy ve vlastním obsahu vzdělání a ve vyučování nehrají žádnou roli. K východiskům programu patří rovněž myšlenky a dílo dalších významných pedagogů. Obdobně program reflektuje a pedagogicky uplatňuje výsledky moderního vědeckého výzkumu, především poznatky věd o člověku.

Vzdělávací program obsahuje a rozpracovává všechny vzdělávací oblasti Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Za klíčový a rozhodující považuje přitom požadavek moderní pedagogické vědy i pedagogické praxe, aby měly učební dokumenty a didaktika a metodika vyučování základ v pedagogické antropologii a rovněž ve vývojové psychologii. Antropologie waldorfské pedagogiky usiluje o diferencovaný, všestranný a celostní pohled na člověka, z něž by mělo vyplynout porozumění pro vývojové kroky jednotlivých vývojových stupňů s jejich měnícím se vztahem ke světu a rozvíjejícími se schopnostmi a vlohami k učení. Z těchto skutečností je třeba vyvozovat veškeré otázky, týkající se metodiky, didaktiky a povahy vzdělávání obecně:

- Učitelé pojmají školu jako pedagogicky utvářený prostor a své povolání jako vědomou a celostní vývojovou podporu osobnostního rozvoje žáka a pomoc ve všech oblastech vzdělávání, rozvoje kreativity, osobnosti a sociálních kompetencí.
- Vyučovací předměty a vzdělávací činnosti mají charakter pedagogického prostředku a nástroje k osobnostnímu rozvoji žáka.
- Obsah vyučování a učební látka se vyvozují z jejich vztahu k věku žáka
- Ve vzdělávání mají rovnocenné postavení obory a předměty, které slouží získávání kognitivního vědění, a prakticko-technologické a prakticko-umělecké obory, předměty a činnosti. Program tím sleduje všestranný a vyvážený osobnostní rozvoj žáka po stránce intelektuální a kognitivní, emocionální i prakticko-manuální, popř. pohybové.
- Významným hlediskem ve vzdělávání je další rozvoj, růst a zrání toho, co si žák ve vzdělávacím procesu již osvojil. Osvojené poznatky, dovednosti a způsobilosti (kompetence) by měly v dalším životě v novém kontextu zrát a zdokonalovat se, měly by být podnětem a výzvou k hledání nových aspektů a hledisek, k vnitřnímu růstu, k celoživotnímu procesu učení a vzdělávání. Proces školního vzdělávání by měl pěstovat a podporovat zájem, zkoumavý a badatelský přístup, vůli k učení, k tvůrčím činnostem a k aktivní zodpovědné spoluúčasti na společenském vývoji.
- Veškeré vzdělání bez ohledu na vyučovací předměty by mělo usilovat o co největší propojenost s otázkami praktického aktuálního života.
- Celostní vzdělávání by mělo žákovi rovněž umožnit zažít vztah úcty a obdivu k druhým lidem, k přírodě a ke světu obecně, k jeho smyslu, řádu, velikosti a kráse. Jedná se tu o mravní a duchovní rozměr vzdělávání, který hraje klíčovou roli v utváření životních hodnot, postojů a motivů jednání žáka.
- Aktuální témata současnosti jako např. sexuální výchova, ekologická a environmentální výchova, výchova ke zdraví, výchova k občanství, dopravní výchova, informatika ad. tvoří průřezová témata a je nutné je integrovat do celkového vyučování a vzdělávání.
- Ve školním vzdělávání se musí pedagogicky odpovídajícím způsobem projevit rozmanitost sociálního, kulturního a hospodářského života společnosti.

- Program chápe vzdělávací činnost pedagoga jako tvořivé a živoucí utváření vyučování, v němž z pohledu jednotlivého pedagoga rozhodující roli hraje důkladné a hluboké zpracování učebního obsahu (látky) spolu se snahou o poznání vývojové situace dítěte na jedné straně a zcela konkrétní situace ve třídě na straně druhé. Z toho vyplývá zaměření programu na:
 - člověka a vývoj
 - svět a kulturu
 - dítě, jeho situaci a potřeby
 - sebevzdělávání učitele
- Svoboda pedagogů spojená s vědomím jejich zodpovědnosti je lidskou podmínkou a pedagogickým předpokladem výchovy svobodných a aktivních lidských bytostí.
- Klíčovým východiskem je také princip autonomie školy. Škola, která řeší a spravuje rozhodující záležitosti svého fungování a života samotného, dokáže naplňovat své pedagogické poslání.
- Pedagogickým a organizačním srdcem školy jsou pravidelná setkání a porady (konference) všech pedagogů školy. V nich dochází k jejich intenzivní spolupráci, které vede k řešení všech důležitých pedagogických, organizačních a správních otázek vedení školy. Konference pedagogů slouží zároveň realizaci principu permanentního dalšího vzdělávání pedagogů.
- Podmínkou fungování waldorfské školy je mnohostranná spolupráce školy s rodiči žáků. Úspěch pedagogického snažení školy závisí významnou měrou na úrovni komunikace a provázanosti školních vzdělávacích aktivit s výchovným působením rodiny.

Hlavní cíle vzdělávacího programu

Vzdělávací program je ve svých cílech v souladu s principy moderního všeobecného vzdělávání a ztotožňuje se ve svých zásadách s progresivními pedagogickými trendy současnosti. Vzdělávací cíle navazují na východiska programu, především vycházející z hlavního předpokladu své koncepce, kterým je celostní osobnostní rozvoj žáka. Tyto cíle proto v obecné a ideální podobě vedou k vytvoření následujících klíčových kompetencí a významných osobnostních rysů. Směřují:

- k svobodné autonomní osobnosti, která dokáže nezávisle a logicky myslet, samostatně usuzovat, prožívat a jednat, která má zájem o okolní svět, je schopna se s ním vnitřně spojit a zodpovědně s ohledem na potřeby svého okolí uskutečňovat své intence
- k všestranně tělesně, duševně i sociálně rozvinuté a v širším smyslu slova zdravé osobnosti, která si své zdraví uvědomuje a pečuje o ně
- k osobnosti, která je vybavena motivací a schopnostmi k celoživotnímu učení
- k osobnosti, která je sociálně kompetentní, je schopná spolupracovat a komunikovat s druhými, která má zájem o druhé a je schopná soucitu, respektu, ohleduplnosti a tolerance
- k osobnosti, která dokáže tvořivě a iniciativně jednat, kreativním způsobem reagovat na podněty života a vnějšího světa a která se životním poměrům a situacím staví flexibilně.

Tyto hlavní a nadřazené cíle v sobě zahrnují širokou škálu méně komplexních a nižších záměrů a cílů. Týkají se schopností, které souvisejí s osvojením a aplikací jednotlivých oblastí poznatků a vědomostí a řady dílčích dovedností, zprostředkovaných vzdělávacím působením.

Veškeré vzdělávání buduje předpoklady k tomu, aby byl žák schopen převzít zodpovědnost a péči za svůj budoucí osobní, občanský i pracovní život, aby jeho výchova a vzdělávání přešly přirozeným způsobem do sebevýchovy a sebevzdělávání a aby žák svůj život vedl ve smyslu vyváženého a všestranného uplatňování svých lidských kvalit. Za těchto předpokladů bude žák nejen schopen dostát požadavkům, které na něj moderní společnost klade a nebude jen jedním z jejich pasivních článků, ale může být i zdrojem poznání, tvořivosti, produktivity a inovace ve všech oblastech společenského života, a převzít tak i osobní spoluzodpovědnost za další kulturní a civilizační pokrok.

Pojetí dítěte v roli žáka

Vzdělávací program se opírá o waldorfskou pedagogiku. Ta chápe vzdělávání dítěte v roli žáka jako podporu tělesného, duševního a duchovního vývoje člověka, který je ve svém jádru jedinečnou individuální bytostí. Výchova a výuka by měla tuto jedinečnost a celost každé lidské bytosti už v dětském věku respektovat a snažit se rozvíjet veškeré její síly, schopnosti a dovednosti, aby tím byly položeny základy pro její plný a svobodný projev ve věku dospělosti.

Své ideové předpoklady waldorfská pedagogika spatřuje ve všestranném poznání dospívajícího člověka v jeho tělesném, duševním a duchovním rozměru. Učitel vlastně každodenně svou tvořivou činností uvádí do souladu nároky vzdělávacího programu s možnostmi vyučovaných dětí.

Pojetí výuky se tedy také soustřeďuje na úzkou souvislost tělesného a vnitřního duševního a duchovního vývoje, které podmiňují kvalitativní proměny dítěte ve vztahu ke světu a v jeho schopnostech učit se v určitých vývojových fázích.

Díváme-li se na dítě z tohoto hlediska, pak vystupují zvláště silně dva mezníky: jednak proměna, která se odehrává ke konci prvního sedmiletí, a dále potom údobí mezi dvanáctým a čtrnáctým rokem. Pro waldorfskou pedagogiku z toho tak vyplývá rozlišování dětského vývoje na tři základní vzdělávací období, které lze charakterizovat prostřednictvím rozdílných specifických pedagogických cílů a úkolů, obsahů a metod a jež vždy trvají přibližně sedm let. Následuje stručný popis údobí, které leží mezi šestým až sedmým a čtrnáctým až patnáctým rokem, tedy doba základního vzdělávání.

6. až 9. rok

Ke konci prvního sedmiletí dochází k první výrazné proměně fyzické postavy a výměně zubů, což antropologie waldorfské pedagogiky chápe jako znamení ukončení činnosti formujících procesů v tělesném organismu dítěte. Tyto procesy, činné předtím ve formování a růstu orgánů a tkání, se nyní obracejí do nitra a začínají silněji působit v paměti, fantazii a představivosti, a souvisejí se školní zralostí dítěte. Dítě se v tomto období druhého sedmiletí své životní cesty seznamuje se souvislostmi a zákonitostmi věcí převážně prostřednictvím znalostí, vytvořenými barvitou představivostí a prosycenými intenzivními prožitky, nikoliv pouze skrze definici pojmů. Ve způsobu prožívání světa je dítě vedeno uměleckými postupy, tj. osvojování psaní, počítání i čtení má svou uměleckou podobu, která umožňuje dětem v raném školním věku prožít i krásu osvojovaných znalostí.¹

V prvních letech školní docházky ještě doznívá schopnost nápodoby, která spočívá v ne zcela zřetelně uvědomovaném rozdílu mezi sebou a světem. Dítě při napodobování ještě nemá potřebu zaujímat k věcem samostatné stanovisko a řídí se vzorem ze světa dospělých. Umělecké přechody výuky od hry v předškolním věku ke školnímu učení velmi usnadňují přirozenou adaptaci žáků na podmínky školního učení.

Protože dítě v tomto období ještě nedokáže uchopovat souvislosti a zákonitosti ve světě zcela samostatně, vyhledává osobnosti, které mu pomáhají v osvojování schopností, které ho vedou k orientaci ve světě a k jeho chápání, a stávají se tak pro něj neformální autoritou. F. Carlgren upozornil na to, že „jsou-li děti vychovávány tak, aby byla směřodatnou jejich vlastní bytost, dosáhnou nejspíš úcty ke svému učiteli“.² Uvedený fakt má mimořádný význam pro sociální rozvoj dětí ke konci probíraného úseku rozvoje, kdy končí počáteční identifikace malého školáka s učitelem.³

9. až 12. rok

Devátý a dále potom dvanáctý rok představují další dva významné posuny ve vnitřní konfiguraci duševních sil, které mohou zároveň vést ke zpochybnění dosavadních autorit a postojů i k zážitku určité vnitřní krize identity⁴.

Dítě si v tomto období středního školního věku⁵ vydobývá významné základy vlastní autonomie. Sebeuvědomění nabývá na síle, v prožívání dochází k větší emancipaci od přírodního a sociálního okolí. K obrazné fantazii přistupuje vědomější chápání světa. Prostor pro vnitřní iniciativu v učebních činnostech je třeba vytvářet jako prostor pro „příčinlivost“ žáků, která umožní předcházet pocitům viny a ztrátě iniciativy v tomto vývojově citlivém období.⁶ „Vědomí Já se tak utváří od nejranějších fází vývoje, avšak jakmile vzniklo, stává se stále výraznějším referenčním bodem všech duševních aktivit.“⁷

12. až 15. rok

Okolo dvanáctého roku sílí dispozice pro osobní úsudek a také kauzální verbální myšlení a uvažování. Člověk nyní začíná být schopen samostatného exaktního pozorování vnějších jevů a procesů na straně jedné a na druhé straně z nich dokáže vyvozovat abstraktní zákonitosti. Sílicí a prohlubující se schopnost čistě myšlenkového poznávání vyžaduje neustálé rozšiřování horizontu o nové oblasti světa.

¹ STEINER, R. *Waldorfská pedagogika, metodika a didaktika*. Praha : Ophorus, 2003, s. 53-107. ISBN 80-902647-7-8.

² CARLGREN, F. Autorita nebo svoboda? In *Výchova ke svobodě*. Praha : Baltazar, 1991, s. 114-116. ISBN 80-900307-2-6.

³ Viz VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie školního dítěte*. Praha : Karolinum, 1997, s. 38. ISBN 80-7184-487-X.

⁴ KOEPKE, H. *Devátý rok života*. Praha : Strom, 1998, s. 19-22. ISBN 80-86106-01-2.

⁵ MATEJČEK, Z. Střední školní věk. In *Co děti nejvíc potřebují*. Praha : Portál, 1995, s. 57-65. ISBN 80-7178-058-8.

⁶ ERIKSON, E. H. *Dětství a společnost*. Praha : Argo, 2002, s. 235-239. ISBN 80-7203-308-8.

⁷ ČAČKA, O. *Psychologie vrstev duševního dění osobnosti a jejich diagnostika*. Brno : Masarykova Univerzita, 1997, s. 171. ISBN 80-7239-107-0.

Stejně jako na konci prvního sedmiletí i v posledních letech sedmiletí druhého souvisí s proměnami duševního života prudký tělesný rozvoj. Je to především růst kostry a svalstva končetin a dospívání pohlavních orgánů, což narušuje určitou vnitřní rovnováhu tělesné stavby panující v období několika předcházejících let. Mladý člověk v této době ve své tělesnosti prožívá prostřednictvím těžknoucích končetin zesíleně síly tíže, se kterými se jen postupně vyrovnává. Konfrontace s těmito silami však vede k posílení jeho volních sil. Nyní se objevuje silně osobně zabarvené a kritické myšlenkové posuzování světa. Přejaté názory a návyky bývají zpochybňovány, i dosavadní autority ztrácejí svou někdejší přirozeně uznávanou pozici. Přichází doba, kdy se již mladý člověk orientuje vlastním samostatným úsudkem. Přístup člověka ke světu poté ztrácí převážně umělecký a získává více vědecký charakter. Pro oblast morální si začíná vydobývat prostor pro samostatnou „morální fantazii“ jako základ svého samostatného a odpovědného vztahu k okolnímu světu. Žáci si hledají svůj osobitý vztah k sociální spolupráci a pomoci.

Výuka je založena na zákonitosti vývojových kroků dítěte a mladého člověka, proměn a rozvoje jeho vztahu ke světu a jeho schopnosti učit se. Učební plán, metody a obsahy výuky jsou přizpůsobeny tomuto vývoji.

Výchova a výuka je proto vývojovým procesem, učební plán je sestavený podle potřeb a postupně se rozvíjejících schopností dítěte. Důležitým cílem výuky a výchovy dítěte je jeho všestranný rozvoj v naukových, praktických i uměleckých oborech – v učebním plánu waldorfské školy jsou proto zastoupena všechna tato hlediska. Schopnosti a nadání dětí se velmi odlišují, a proto nalezneme vedle „tradičních“ předmětů také pletení, tkaní, zahradnictví apod. Tato rozmanitost nabídky umožňuje každému dítěti najít pro sebe v učebním plánu něco, v čem bude mít šanci vyniknout – stírají se tak rozdíly mezi méně a více nadanými nebo zručnými.

Výkony žáků nejsou motivovány známkovým hodnocením, ale prožitkovým charakterem výuky, který vzbuzuje živý zájem o probíranou látku. Vysvědčení v pololetí a na konci školního roku má formu slovního hodnocení, které charakterizuje všechny přednosti i nedostatky dítěte, jeho pokroky i obtíže v hodnoceném období. Hodnocení chápe waldorfská pedagogika jako prostředek k podnícení dalšího rozvoje a seberozvoje žáka. Obsah vzdělávání, osvojování poznatků, znalost faktů a s nimi spojených dílčích dovedností a návyků nejsou chápány jako cíl vzdělávání. Pro život a práci ve waldorfské škole platí zásada, že spolupráce žáků převažuje nad jejich vzájemnou soutěživostí. Pouze v 8. a 9. ročníku a ve výjimečných případech (viz kapitola 6. Hodnocení žáků a autoevaluace školy) se z důvodu požadavku přijímacího řízení na střední školy kombinuje slovní hodnocení s klasifikací.

V učebních plánech se projevuje snaha nenadřazovat žádný předmět či skupinu předmětů nad druhé. I proto jsou všechny předměty určeny pro všechny žáky. Dívky se tak účastní i práce se dřevem, chlapci pletou, háčkují atd. Smyslem je dát všem dětem široký základ - každý z předmětů rozvíjí dílčí aspekty široké palety lidských kvalit. V plánu je dále co nejvíce zohledňováno co možná největší prolínání jednotlivých témat. Ve vyučování je snaha stavět mosty mezi jednotlivými obory a předměty, představovat dětem svět ve vzájemných vztazích a ve vztahu k člověku.

V učebním plánu se také projevuje snaha o soulad mezi vědou, uměním a duchovními hodnotami, jinak také mezi pravdou, krásou a uměním. V prvních letech školní docházky je vyučování zaměřeno na prožívání světa. Učitel oslovuje dítě umělecky například prostřednictvím obrazů, a to nejen pouze viditelných, ale především slovních, tedy vzniklých z vyprávění, která vyvolávají názorné představy. Stejně důležité je působení hudby, pohybového umění, malířství, básnictví a hry. Děti v tomto období především napodobují a na to je brán ohled ve výuce. V dalších letech převažuje snaha žáků uvědomit si více sám sebe, žáci přijímají vše spíše s kritikou a je potřeba jim pomoci vytvořit si schopnost poznávat zákonitosti světa a rozvíjet kauzální myšlení. Tato snaha se projevuje především v závěrečných ročnících v období puberty.

V jednotlivých předmětech, oblastech a tématech učitel usiluje především o osvětlení základních principů. Volí jasné příklady, které jsou blízké dětem daného věku a nesnaží se zahrnovat žáky encyklopedickými přehledy. Výuka by měla být co nejnázornější, žáci by měli mít možnost sami si co nejvíce věcí vyzkoušet. V metodách, jimiž učitelé waldorfských škol uvádějí své žáky do učiva, hraje důležitou roli obraz, rytmus a pohyb.

Vyučování naukových předmětů (matematika, mateřský jazyk a literatura, fyzika, chemie, přírodopis, dějepis, zeměpis atd.) probíhá v tzv. epochách. Jedná se o dvouhodinový (110 minut) vyučovací blok, který se vnitřně dělí na část rytmickou, vyučovací a vyprávěcí. Po dobu 2 až 4 týdnů při něm učitel rozvíjí jedno dané téma (např. matematické operace, stavba domu, dějiny Řecka), přičemž je snaha o prolínání tohoto tématu do dalších výukových dovedností. Další předměty (cizí jazyky, tělesná, pracovní, výtvarná a hudební výchova, eurytmie apod.) se vyučují v klasických vyučovacích hodinách (45 minut).

Ve škole nejsou ve většině případů používány učebnice, jejich roli plní materiály, které si učitel sám nebo ve spolupráci s kolegy vybírá nebo vytváří. Knihy doplňují vyučování (např. cvičebnice a atlasy), nejsou ale hlavním prostředkem výuky, neboť postrádají vztah ke konkrétní pedagogické situaci. Velký význam proto mají epochové sešity žáků, které učebnice nahrazují.

V průběhu školní docházky provází dítě jeden třídní učitel co nejdéle (zpravidla do 7. ročníku). Ten vyučuje všechny nebo většinu epochových předmětů. Učitelé se snaží o rozvinutí všech vloh svých žáků do té míry, aby byli

v dospělosti schopni vlastní orientace, samostatného, odpovědného a sociálně pozitivně zaměřeného jednání a myšlení.

Základem školy je společenství žáků, učitelů a rodičů, a proto je nutné neustále udržovat a rozvíjet vzájemný kontakt a spolupráci s rodinami. V tomto ohledu klade waldorfská škola mnohem větší nároky jak na učitele, tak i na rodiče žáků. Praxe jednoho třídního učitele je zde proto velmi ku prospěchu.

Žijeme v době velmi bouřlivého rozvoje naší civilizace. Nmalou měrou k němu přispívá i závratné tempo vývoje informačních technologií. Na jedné straně je velmi snadné vyhledat téměř jakoukoliv požadovanou informaci a na straně druhé se vývoj mění takovým tempem, že získaný poznatek stárne a je nutné jej neustále aktualizovat. Tradiční přístup ke vzdělání – vybavit jednou provždy žáka veškerým teoretickým poznáním o světě a společnosti, v níž žije – se tedy v dnešní době ukazuje jako překonaný. Do popředí vstupují lidské vlastnosti – zodpovědnost, kreativita, zájem o věc, spolehlivost. A to jsou oblasti, na které se waldorfská pedagogika zaměřuje.

V každém školním roce probíhá mnoho akcí - projektů, při kterých se scházejí rodiče, děti a učitelé. Některé jsou otevřeny i veřejnosti. Jsou to slavnosti při příležitosti křesťanských svátků, jarmarky a další akce, při kterých se rodiče, děti a učitelé vzájemně setkávají a blíže poznávají.

Jednotlivé třídy jezdí také na výlety, školy v přírodě, lyžařský výcvik atd. Pravidelnou součástí výuky představují také exkurze.

Výchovné a vzdělávací strategie na waldorfské škole vzhledem ke klíčovým kompetencím

KOMPETENCE K UČENÍ - umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení

- Během výuky klademe důraz na čtení s porozuměním, práci s textem, vyhledávání informací.
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMU - podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Starší žáci připravují různé aktivity pro mladší spolužáky (divadlo, soutěže).
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ - vést žáky k všestranné a účinné komunikaci

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.
- Podporujeme komunikaci s jinými školami u nás i v zahraničí (partnerské waldorfské školy).

KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ - rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci vlastní a druhých

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídát role ve skupině.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Chceme žáky naučit základům kooperace a týmové práce.

KOMPETENCE OBČANSKÉ - připravovat žáky jako svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňující svá práva a plnící své povinnosti

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).
- Ve výuce je kladen důraz na prožitek (navazuje na ŠVP ve waldorfských třídách MŠ).
- Je kladen důraz na environmentální výchovu, ekologicky myslící jedinec.
- Žáky vedeme k třídění odpadů.
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.
- Žáky zapojujeme do mezinárodních projektů, kde se prakticky seznamují s kulturou jiných národů.

KOMPETENCE PRACOVNÍ - pomáhat žákům poznávat a rozvíjet své schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat získané vědomosti a dovednosti při profesní orientaci

- Vedeme je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

KOMPETENCE DIGITÁLNÍ - pomáhat žákům orientovat se v digitálním prostředí a vést je k bezpečnému, sebejistému, kritickému a tvořivému využívání digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při zapojování do společnosti a občanského života

- Od pátého ročníku začínáme s praktickým a účelným využíváním digitálních zařízení.
- Žáky seznamujeme s praktickými ukázkami třídění, zpracování a sdílení dat na konkrétních datových souborech.
- Žáci se učí vyhledávat informace v knihách a studijních materiálech, od osmého ročníku také v prostředí internetu.
- Žáci jsou od osmého ročníku vedeni k aktivnímu používání digitálních technologií při zpracování a prezentaci svých prací.

- Úměrně věku jsou žáci průběžně seznamováni se správným chováním v digitálním prostředí.
- Žákům a rodičům již při vstupu do školy přinášíme informace o postoji školy k zavádění digitálních technologií v životě žáka.
- Tvoříme pravidla třídy a školy pro používání digitálních technologií a spolupracujeme i s rodiči na jejich dodržování.
- Nebezpečí digitálního světa jsou zahrnuta v minimálním preventivním programu školy a jsou řešena komplexně spolu s dalšími hrozbami.
- V rámci vícedenních školních akcí umožňujeme žákům prožít digitální detox (očistu) s vysvětlením pozitivního účinku na jejich tělesné i duševní zdraví.
- Přinášíme a sdílíme s žáky informace o fungování a financování sociálních sítí a o bezpečném pohybu na sociálních sítích.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání aplikací pro práci s textem a daty.
- V rámci edukace i prevence sdílíme s žáky od pátého ročníku zkušenosti z oblasti používání aplikací.

Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Výuka žáků se speciálními vzdělávacími potřebami probíhá za pomoci podpůrných opatření definovaných ve vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Podpůrná opatření zahrnují poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení, úpravu organizace, obsahu, hodnocení a forem a metod vzdělávání a školských služeb. Podpůrná opatření škola specifikuje v plánu pedagogické podpory případně v individuálním vzdělávacím plánu, o který zákonný zástupce žáka žádá, a ředitel školy jej schvaluje na základě § 16 školského zákona a § 3 vyhlášky č. 27/2016 Sb.

Plán pedagogické podpory (PLPP) zpracovává škola pro žáka od prvního stupně podpůrných opatření, a to na základě potřeb úprav ve vzdělávání nebo zapojení do kolektivu. S PLPP je seznámen žák, zákonný zástupce žáka a všichni vyučující. Obsahuje popis obtíží žáka, stanovení cílů podpory a způsobů vyhodnocování naplňování plánu. PLPP škola vyhodnocuje naplňování cílů nejpozději po 3 měsících od zahájení poskytování podpůrných opatření.

PLPP sestavuje třídní učitel nebo učitel konkrétního vyučovacího předmětu za pomoci výchovného poradce. PLPP má písemnou podobu. Před jeho zpracováním probíhají rozhovory s jednotlivými vyučujícími, s cílem stanovení např. metod práce s žákem, způsobů kontroly osvojení znalostí a dovedností. Výchovný poradce stanoví termín přípravy PLPP a organizuje společné schůzky s rodiči, pedagogy, vedením školy i žákem samotným.

Individuální vzdělávací plán (IVP) zpracovává škola pro žáka od druhého stupně podpůrných opatření, a to na základě doporučení školského poradenského zařízení a žádosti zákonného zástupce žáka. IVP vychází ze školního vzdělávacího programu. Obsahuje mj. údaje o skladbě druhů a stupňů podpůrných opatření poskytovaných v kombinaci s tímto plánem. Naplňování IVP vyhodnocuje školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou nejméně jednou ročně.

Výchovný poradce zajistí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez kterého nemůže být IVP prováděn. Výchovný poradce po podpisu IVP zákonným zástupcem žáka a získání písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka předá informace o zahájení poskytování podpůrných opatření podle IVP k zaznamenání do školní matriky.

V případě podpůrného opatření (spočívajícího v úpravě očekávaných výstupů) pro žáky s LMP od třetího stupně podpory, bude pro tvorbu IVP využívána minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření stanovená v RVP ZV. Minimální doporučená úroveň, která je stanovena v RVP ZV pro 3., 5. a 9. ročník, bude na základě Doporučení školského poradenského zařízení rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením. Postup tvorby, realizace a vyhodnocování IVP je stejný jako v případě IVP ostatních žáků. IVP může být během roku upravován podle potřeb žáka. Při tvorbě IVP bude využíváno metodické podpory školského poradenského pracoviště.

Jako podpůrná opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou v naší škole využívána podle doporučení školského poradenského zařízení a přiznaného stupně podpory zejména:

- a) v oblasti metod výuky:
 - respektování odlišných stylů učení jednotlivých žáků,
 - metody a formy práce, které umožní častější kontrolu a poskytování zpětné vazby žákovi,
 - důraz na logickou provázanost a smysluplnost vzdělávacího obsahu,
 - respektování pracovního tempa žáků a poskytování dostatečného času k zvládnutí úkolů,
- b) v oblasti organizace výuky:
 - střídání forem a činností během výuky,
 - využívání skupinové výuky,
 - postupný přechod k systému kooperativní výuky,
 - v případě doporučení může být pro žáka vložena do vyučovací hodiny krátká přestávka.

Zabezpečení výuky žáků nadaných a mimořádně nadaných

Obdobně je ve škole zajištěna také péče o nadané a mimořádně nadané žáky, neboť i oni potřebují ke své práci zajistit specifické podmínky.

Individuální vzdělávací plán mimořádně nadaného žáka sestavuje třídní učitel ve spolupráci s učiteli vyučovacích předmětů, ve kterých se projevuje mimořádné nadání žáka, s výchovným poradcem a školským poradenským zařízením. IVP mimořádně nadaného žáka má písemnou podobu a při jeho sestavování spolupracuje třídní učitel s rodiči mimořádně nadaného žáka. Při sestavování IVP vycházíme z obsahu IVP stanoveného v § 28 vyhlášky č. 27/2016 Sb. Práce na sestavování IVP jsou zahájeny okamžitě po obdržení doporučení školského poradenského zařízení. IVP je sestaven nejpozději do jednoho měsíce od obdržení doporučení školského poradenského zařízení. Součástí IVP je termín vyhodnocení naplňování IVP a může též obsahovat i termín průběžného hodnocení IVP, je-li to účelné. IVP může být zpracován i pro kratší období než je školní rok. IVP může být doplňován a upravován v průběhu školního roku.

Výchovný poradce zajistí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez kterého nemůže být IVP prováděn. Výchovný poradce po podpisu IVP zákonným zástupcem žáka a získání písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka předá informace o zahájení poskytování podpůrných opatření podle IVP k zaznamenání do školní matriky.

Jako podpůrná opatření a úpravy vzdělávacího procesu nadaných a mimořádně nadaných žáků jsou v naší škole využívána podle doporučení školského poradenského zařízení zejména:

- předčasný nástup dítěte ke školní docházce,
- důraz na všestranný rozvoj osobnosti dítěte (posilování rozumové, citové a volní složky), nikoli jenom jednostranné posilování nadání,
- obohacování vzdělávacího obsahu,
- vnitřní diferenciaci v některých předmětech (např. výuka některého předmětu ve vyšší ročníku),
- zadávání specifických úkolů,
- zapojením do samostatných a rozsáhlejších prací a projektů,
- nabídka zájmových aktivit.

Začlenění průřezových témat

RVP ZV přináší do vzdělávání na základní škole průřezová témata. V následující tabulce uvádíme začlenění průřezových témat na 1. a 2. stupni.

1. stupeň

Osobnostní a sociální výchova

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
OSV 1	Rozvoj schopností poznávání	Cvičení smyslového vnímání	4.	ČLS
OSV 2	Sebepoznání a sebepojetí	Já jako zdroj informací o sobě, druzí jako zdroj informací o mně	1.	TV
OSV 3	Seberegulace a sebeorganizace	Cvičení sebekontroly, sebeovládání – regulace vlastního jednání i prožívání, vůle	3.	EUR
OSV 4	Psychohygiena	Knihy o zvířeti	4.	ČLS (projekt)
OSV 5	Kreativita	Cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity	4.	KFO
OSV 6	Poznávání lidí	Vzájemné poznávání se ve skupině	1.	ČJ
OSV 7	Mezilidské vztahy	Chování podporující dobré vztahy (vyprávění legend)	2.	ČJ
OSV 8	Komunikace	Komunikace v různých situacích, řeč těla; dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci	5.	INFO
OSV 9	Kooperace a kompetice	Rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci	3.	TV
OSV 10	Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	Řešení problémů v mezilidských vztazích	4.	ČLS
OSV 11	Hodnoty, postoje, praktická etika	Pomáhající a prosociální chování	5.	RČ

Výchova demokratického občana

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
DEM 1	Občanská společnost a škola	Školní slavnosti	1. - 5.	slavnosti
DEM 2	Občan, občanská společnost a stát	Úloha občana v demokratické společnosti (na příkladu společenského uspořádání ve starověkém Řecku)	5.	ČLS
DEM 3	Formy participace občanů v politickém životě	Naše město a naše vlast	5.	ČLS
DEM 4	Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování	Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování (na příkladu starověkých kultur)	5.	ČLS

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
GLO 1	Evropa a svět nás zajímá	Sousední země	5.	ČLS
GLO 2	Objevujeme Evropu a svět	Kultura ve vybraných evropských zemích	5.	AJ, NJ
GLO 3	Jsmo Evropané	Starověké kultury	5.	ČLS

Multikulturní výchova

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
MUL 1	Kulturní difference	Člověk jako součást etnika	5.	AJ, NJ
MUL 2	Lidské vztahy	Starozákonní příběhy	3.	ČJ
MUL 3	Etnický původ	Staroindická společnost	5.	ČLS
MUL 4	Multikulturalita	Cizí jazyk jako nástroj dorozumění a celoživotního vzdělávání	4.	AJ, NJ
MUL 5	Princip sociálního smíru a solidarity	Nekonfliktní život v multikulturní společnosti	5.	ČLS

Enviromentální výchova

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
ENV 1	Ekosystémy	Pole	3.	ČLS
ENV 2	Základní podmínky života	Ze zrna chléb, živly	3.	ČLS
ENV 3	Lidské aktivity a problémy životního prostředí	Ochrana přírody při masových sportovních akcích (olympiáda)	5.	TV
ENV 4	Vztah člověka k prostředí	Naše obec	4.	ČLS

Mediální výchova

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
MED 1	Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení	Vnímání mediálních sdělení	5.	INFO
MED 2	Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality	Různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce	5.	INFO
MED 3	Stavba mediálních sdělení	Principy stavby mediálních sdělení	5.	INFO
MED 4	Vnímání autora mediálních sdělení	Vnímání autora mediálních sdělení	5.	INFO
MED 5	Fungování a vliv médií ve společnosti	Fungování a vliv médií ve společnosti	5.	INFO
MED 6	Tvorba mediálního sdělení	Článek do školního časopisu	5.	ČJ
MED 7	Práce v realizačním týmu	Týmová práce na obsahu školního časopisu	5.	INFO

2. stupeň**Osobnostní a sociální výchova**

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
OSV 1	Rozvoj schopností poznávání	Cvičení smyslového vnímání	8.	PŘ
OSV 2	Sebezpoznaní a sebepojetí	Temperamenty	8.	ČJ
OSV 3	Seberegulace a sebeorganizace	V čem jsme stejní a čím se lišíme	6. – 9.	VO (projekt)
OSV 4	Psychohygiena	Zdravý životní styl	7.	PŘ
OSV 5	Kreativita	Cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity	8.	VV
OSV 6	Poznávání lidí	Vzájemné poznávání se ve skupině	6. – 9.	VO (projekt)
OSV 7	Mezilidské vztahy	Stát a právo, lidská práva	6. – 9.	VO (projekt)
OSV 8	Komunikace	Divadelní projekt	8.	ČJ (projekt)
OSV 9	Kooperace a kompetice	Divadelní projekt	8.	ČJ (projekt)
OSV 10	Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	Divadelní projekt	8.	ČJ (projekt)
OSV 11	Hodnoty, postoje, praktická etika	Rytířské ctnosti	6.	D

Výchova demokratického občana

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
DEM 1	Občanská společnost a škola	Naše škola	6. – 9.	VO (projekt)
DEM 2	Občan, občanská společnost a stát	Stát a právo	6. – 9.	VO (projekt)
DEM 3	Formy participace občanů v politickém životě	Stát a právo	6. – 9.	VO (projekt)
DEM 4	Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování	Demokracie jako protiváha diktatury a anarchie	9.	D

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
GLO 1	Evropa a svět nás zajímá	Projekty o evropských státech	6.	Z
GLO 2	Objevujeme Evropu a svět	Zámořské objevy	7.	D
GLO 3	Jsmo Evropané	Globalizace	6. – 9.	VO (projekt)

Multikulturní výchova

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
MUL 1	Kulturní difference	V čem jsme stejní a čím se lišíme	6. – 9.	VO (projekt)
MUL 2	Lidské vztahy	Lidská setkání	6. – 9.	VO (projekt)
MUL 3	Etnický původ	V čem jsme stejní a čím se lišíme	6. – 9.	VO (projekt)
MUL 4	Multikulturalita	V čem jsme stejní a čím se lišíme	6. – 9.	VO (projekt)
MUL 5	Princip sociálního smíru a solidarity	Globalizace	6. – 9.	VO (projekt)

Enviromentální výchova

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
ENV 1	Ekosystémy	Voda, vodní zdroje, moře	7.	CH
ENV 2	Základní podmínky života	Voda, ovzduší	7.	CH
ENV 3	Lidské aktivity a problémy životního prostředí	Lidské aktivity a problémy životního prostředí	9.	Z
ENV 4	Vztah člověka k prostředí	Vztah člověka k prostředí	9.	Z

Mediální výchova

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
MED 1	Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení	Publicistický styl	8.	ČJ
MED 2	Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality	Publicistický styl	8.	ČJ
MED 3	Stavba mediálních sdělení	Publicistický styl	8.	ČJ
MED 4	Vnímání autora mediálních sdělení	Publicistický styl	8.	ČJ
MED 5	Fungování a vliv médií ve společnosti	Propaganda	9.	D
MED 6	Tvorba mediálního sdělení	Publicistický styl	8.	ČJ
MED 7	Práce v realizačním týmu	Skupinové referáty a prezentace	9.	F

4. UČEBNÍ PLÁN

Tabulace učebního plánu

Učební plán 1. stupeň

Předměty	Vzdělávací oblasti										Disp. hod	Dotace pro předmět	Ročník					Časová dotace celkem
	Jazyk a jazyková komunikace		Matematika a její aplikace	Informatika	Čl. a jeho svět	Čl. a společnost	Čl. a příroda	Umění a kultura	Čl. a zdraví	Čl. a svět práce			1.	2.	3.	4.	5.	
	Český jazyk a literatura	Cizí jazyk																
Český jazyk a literatura	27				1			1				29	6	6	6	6	5	29
Cizí jazyk - Anglický jazyk		9						1			2	12	1	2	3	3	3	12
Další cizí jazyk - Německý jazyk								1			8	9	1	2	2	2	2	9
Kreslení forem	6		1								2	9	3	3	1	1	1	9
Matematika			19		1			1				21	5	4	3,5	4,5	4	21
Informatika				1								1					1	1
Člověk a jeho svět				1	9					1		11			3,5	3,5	4	11
Hudební výchova								3				3			1	1	1	3
Výtvarná výchova								5				5	1	1	1	1	1	5
Tělesná výchova a eurytmie										10		10	2	2	2	2	2	10
Rukodělné činnosti										5	3	8	1	1	2	2	2	8
Min. čas. dotace pro oblasti (RVP)	33	9	20	2	11	0	0	12	10	5	16	118						
Celková povinná časová dotace													20	21	25	26	26	118
Minimální časová dotace v ročnících													18	18	22	22	22	102
Maximální časová dotace v ročnících													22	22	26	26	26	122

Počet týdnů epoch

	1.	2.	3.	4.	5.	Týdnů epoch celkem
Český jazyk a literatura	16	17	17	16	12	78
Kreslení forem	9	9				18
Matematika	13	12	10	11	10	56
Informatika					3	3
Člověk a svět			11	11	13	35
Týdnů epoch celkem	38	38	38	38	38	

Počet procvičovacíh hodin

	1.	2.	3.	4.	5.	Celkem
Český jazyk a literatura			0,5	1	1	2,5
Matematika			0,5	1	1	2,5
Doplňující hodina k hlavnímu vyučování	2	1				3

Komentář u učebního plánu pro 1. stupeň:

Český jazyk a literatura 1 hod předmětu Člověk a jeho svět (téma prvouka) je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci Čj - v 1. a 2. ročníku je předmět Člověk a jeho svět integrován do hlavního vyučování

1 hod předmětu Hudební výchova je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci Čj - v 1. a 2. ročníku je předmět Hudební výchova integrován do hlavního vyučování

6 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Český jazyk a literatura je realizováno v předmětu Kreslení forem, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

Cizí jazyk - Anglický jazyk.. 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura je realizována v předmětu Anglický jazyk, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

2 hodiny předmětu Anglický jazyk jsou čerpány z disponibilních hodin

Další cizí jazyk - Německý jazyk..... 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura je realizována v předmětu Německý jazyk, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

8 hodin předmětu Německý jazyk je čerpáno z disponibilních hodin

- Kreslení forem..... 6 hod předmětu Kreslení forem v 1. a 2. ročníku je čerpáno ze vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy tohoto vzdělávacího oboru
1 hod předmětu Kreslení forem ve 3.-5. ročníku je čerpána ze vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
2 hodiny předmětu Kreslení forem jazyk jsou čerpány z disponibilních hodin
- Matematika..... 1 hod předmětu Člověk a jeho svět (téma prvouka) je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci M - v 1. a 2. ročníku je předmět Člověk a jeho svět integrován do hlavního vyučování
1 hod předmětu Hudební výchova je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci M - v 1. a 2. ročníku je předmět Hudební výchova integrován do hlavního vyučování
1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace je realizována v předmětu Kreslení forem, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
- Informatika 1 hod předmětu Informatika je vyučována ve 4. ročníku v rámci jiných předmětů (ČLS, M, ČJ, HV a RČ)
– ve 4. ročníku je předmět Informatika integrován do těchto předmětů, především do ČLS
- Člověk a jeho svět 1 hod předmětu Člověk a jeho svět (téma prvouka) je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci Čj - v 1. a 2. ročníku je předmět Člověk a jeho svět integrován do hlavního vyučování
1 hod předmětu Člověk a jeho svět (téma prvouka) je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci M - v 1. a 2. ročníku je předmět Člověk a jeho svět integrován do hlavního vyučování
1 hod předmětu Informatika je vyučována ve 4. ročníku v rámci jiných předmětů (ČLS, M, ČJ, HV a RČ)
– ve 4. ročníku je předmět Informatika integrován do těchto předmětů, především do ČLS
1 hodina předmětu Člověk a jeho svět je čerpána z disponibilních hodin

- Hudební výchova..... 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura (vzděl. obor Hudební výchova) je vyučována v 1. a 2. ročníku v realizována v rámci Čj - v 1. a 2. ročníku je předmět Hudební výchova integrován do hlavního vyučování
 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura (vzděl. obor Hudební výchova) je vyučována v 1. a 2. ročníku v realizována v rámci M - v 1. a 2. ročníku je předmět Hudební výchova integrován do hlavního vyučování
 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura (vzdělávací obor Hudební výchova) je realizována v předmětu Anglický jazyk, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura (vzdělávací obor Hudební výchova) je realizována v předmětu Německý jazyk, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
- Tělesná výchova a eurytmie. obsah části předmětu Tělesná výchova a eurytmie (Eurytmie) v celkovém rozsahu 5 hodin ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví je realizován v případě, že má škola k dispozici kvalifikovaného pedagoga pro výuku eurytmie a mohla začít s výukou od 1. ročníku; v opačném případě se 5 hod tohoto předmětu realizuje v tělesné výchově, kde je možné naplňovat očekávané výstupy vzdělávací oblasti
- Rukodělné činnosti..... 3 hodin předmětu Rukodělné činnosti je čerpáno z disponibilních hodin
 v předmětu Rukodělné činnosti jsou realizovány tematické okruhy Práce s drobným materiálem, Pěstitelské práce a částečně Konstrukční činnosti
 pozn.: tematické okruhy vzdělávací oblasti Člověk a svět práce Konstrukční činnosti a Příprava pokrmů jsou realizovány také v rámci předmětu Člověk a jeho svět

Učební plán

2. stupeň

Předměty	Vzdělávací oblasti											Disp. hod	Dotace pro předmět	Ročník				Časová dotace celkem
	Jazyk a jazyková komunikace			Matematika a její aplikace	Informatika	Čl. a jeho svět	Čl. a společnost	Čl. a příroda	Umění a kultura	Čl. a zdraví	Čl. a svět práce			6.	7.	8.	9.	
	Český jazyk a literatura	Cizí jazyk	Další cizí jazyk															
Český jazyk a literatura	15						0,5					1,5	17	4	4	4	5	17
Cizí jazyk - Anglický jazyk		12											12	3	3	3	3	12
Další cizí jazyk - Německý jazyk			6									4	10	2	2	3	3	10
Matematika				15	1							0,5	16,5	4	4	4	4,5	16,5
Informatika					2								2			1	1	2
Dějepis					0,5		9						9,5	3	2	2	2,5	9,5
Fyzika					0,25			5,75				1	7	1,5	2	2	1,5	7
Chemie								5,5				0,5	6		2	2	2	6
Přírodopis								5		2			7	2	1,5	2	1,5	7
Zeměpis					0,25		0,5	3,75				2,5	7	2	2	2	1	7
Hudební výchova									4				4	1	1	1	1	4
Výtvarná výchova									3			1	4	1	1	1	1	4
Kreslení forem									2				2	0,5	0,5	0,5	0,5	2
Tělesná výchova a eurytmie										8		2	10	3	3	2	2	10
Rukodělné činnosti											3	5	8	2	2	2	2	8
Min. čas. dotace pro oblasti (RVP)	15	12	6	15	4	0	10	20	9	10	3	18	122					
Celková časová dotace v ročnících														29	30	31,5	31,5	122
Minimální časová dotace v ročnících														28	28	30	30	116
Maximální časová dotace v ročnících														30	30	32	32	124

Počet týdnů epoch

	6.	7.	8.	9.	Týdnů epoch celkem
Český jazyk a literatura	6	6	5	6	23
Matematika	6	6	6	7	25
Dějepis	9	6	5	7	27
Fyzika	5	5	5	4	19
Chemie	0	5	6	6	17
Přírodopis	6	4	5	4	19
Zeměpis	6	5	5	4	20
Sportovně-turistický kurz (7.), Divadlo (8.)	0	1	1	0	2
Týdnů epoch celkem	38	38	38	38	

Počet procvičovacích hodin

	6.	7.	8.	9.	Celkem
Český jazyk a literatura	2	2	2	2,5	8,5
Matematika	2	2	2	2,5	8,5
Doplňující hodina k hlavnímu vyučování	1	1	2	1	5

Komentář k učebnímu plánu pro 2. stupeň:

Český jazyk a literatura 1,5 hod předmětu Český jazyk a literatura je čerpána z volných disponibilních hodin
0,5 hod z časové dotace pro vzdělávací oblast Člověk a společnost (část vzdělávacího oboru Výchova k občanství) je realizována v ČJ, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

Další cizí jazyk - Německý jazyk..... 4 hod předmětu Německý jazyk jsou čerpány z disponibilních hodin

Matematika..... 0,5 hod předmětu Matematika je čerpána z disponibilních hodin
1 hod předmětu Informatika je integrována v 6. a 7. ročníku do Matematiky (v celkovém rozsahu 2 hodin je Informatika integrována do jiných předmětů (M, F, Z a D))

Informatika 2 hod předmětu Informatika jsou v 6. a 7. ročníku vyučovány v rámci jiných předmětů (M, F, Z a D) a je do těchto předmětů plně integrována

Dějepis.....	v rámci předmětu Dějepis jsou ve formě projektového týdne v 6. – 9. ročníku realizována témata Výchovy k občanství (viz charakteristika předmětu a osnovy Dějepisu) 0,5 hod předmětu Informatika je integrována v 7. ročníku do Dějepisu (v celkovém rozsahu 2 hodin je Informatika integrována do jiných předmětů (M, F, Z a D)) 0,5 hod z časové dotace pro vzdělávací oblast Člověk a společnost (část vzdělávacího oboru Výchova k občanství) je realizována v ČJ, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
Fyzika	1 hod předmětu Fyzika je čerpána z disponibilních hodin 0,25 hod předmětu Informatika je integrováno v 7. ročníku do Fyziky (v celkovém rozsahu 2 hodin je Informatika integrována do jiných předmětů (M, F, Z a D))
Chemie	0,5 hod předmětu Chemie je čerpána z disponibilních hodin
Přírodopis	2 hod předmětu Přírodopis jsou čerpány ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví (Výživa, hygiena a zdraví, Biologie člověka), neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
Zeměpis	0,5 hod předmětu Zeměpis je čerpána ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti 0,125 hod předmětu Informatika je integrováno v 7. ročníku do Zeměpisu (v celkovém rozsahu 2 hodin je Informatika integrována do jiných předmětů (M, F, Z a D)) 2,5 hod předmětu Zeměpis jsou čerpány z disponibilních hodin
Výtvarná výchova	1 hod předmětu Výtvarná výchova je čerpána z disponibilních hodin
Kreslení forem.....	2 hod předmětu Kreslení forem jsou čerpány ze vzdělávací oblasti Umění a kultura (VV), neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

Tělesná výchova a eurytmie. obsah části předmětu Tělesná výchova a eurytmie (Eurytmie) v celkovém rozsahu 2 hodiny ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví je v 6. a 7. ročníku realizován v případě, že má škola k dispozici kvalifikovaného pedagoga pro výuku eurytmie a mohla začít s výukou od 1. ročníku; v opačném případě se tyto 2 hod realizují v tělesné výchově, kde je možné naplňovat očekávané výstupy vzdělávací oblasti
 2 hod předmětu Tělesná výchova a eurytmie jsou čerpány z disponibilních hodin
 2 hod ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví (Výživa, hygiena a zdraví, Biologie člověka) jsou realizovány v předmětu Přírodopis, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

Rukodělné činnosti..... 5 hod předmětu Rukodělné činnosti je čerpáno z disponibilních hodin
 pozn.: jsou zde realizovány tematické okruhy Práce s technickými materiály, Svět práce a částečně Pěstitelské práce, chovatelství

Poznámky k učebnímu plánu

Učební plán je v každém ročníku rozvržen na celkem 38 pracovních týdnů plné výuky. Pro přehlednost je rozdělen do dvou částí, 1. – 5. ročník a 6. – 9. ročník. V případě integrace či jiné organizace výuky než je 45 minut je stanoven klíč pro přepočítání hodinové dotace takto: 1 vyučovací hodina týdně = 33 vyučovacích hodin za školní rok.

Školní den se dělí na dvě základní části, hlavní a vedlejší vyučování, které jsou rozdělené 25minutovou přestávkou.

Hlavní vyučování je realizováno v závislosti na ročníku a přepočtu na 45minutového jednotky v rozsahu 12 – 14 hodin týdně (1. ročník - 14 hodin, 2. ročník – 13 hodin, 3., 4., 5. ročník – 12 hodin, 6., 7. ročník – 13 hodin, 8. ročník – 14 hodin, 9. ročník – 13 hodin).

V hlavním vyučování jsou realizovány tzv. epochové předměty:

Epochové předměty pro I. stupeň – Český jazyk a literatura, Kreslení forem, Matematika, Člověk a jeho svět, Informatika

Epochové předměty pro II. stupeň – Český jazyk a literatura, Matematika, Dějepis, Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis

Ostatní předměty jsou realizovány v **tzv. vedlejšímu vyučování**. To jsou jednotlivé vyučovací jednotky, které se pravidelně střídají každý týden v průběhu celého školního roku (zpravidla 45 minut / jednotka), popř. jsou vyučovány v blocích:

Předměty vedlejšího vyučování pro I. stupeň – Anglický jazyk, Německý jazyk, Kreslení forem, Hudební výchova, Výtvarná výchova, Tělesná výchova a eurytmie, Rukodělné činnosti, procvičovací hodiny Matematiky a Českého jazyka a literatury

Předměty vedlejšího vyučování pro II. stupeň - Anglický jazyk, Německý jazyk, Informatika, Hudební výchova, Výtvarná výchova, Kreslení forem, Tělesná výchova a eurytmie, Rukodělné činnosti, procvičovací hodiny Matematiky a Českého jazyka a literatury

V 1. a 2. ročníku nejsou předměty Člověk a jeho svět a Hudební výchova zařazeny jako samostatné předměty. Svými tématy prolínají předměty hlavního vyučování (Matematika a Český jazyk a literatura), proto jsou do nich plně integrovány a jsou zde realizovány některé očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Časová dotace předmětů hlavního vyučování je o integrované předměty patřičně navýšena.

Ve 4., 6. a 7. ročníku není předmět Informatika zařazen jako samostatný předmět. Svými tématy prolíná předměty Matematika, Fyzika, Zeměpis a Dějepis, proto je do nich plně integrována a jsou zde realizovány některé očekávané výstupy vzdělávací oblasti Informatika. Časová dotace předmětů hlavního vyučování je o integrovaný předmět patřičně navýšena.

Výuka části předmětu Tělesná výchova a eurytmie (Eurytmie) je realizována 1. – 7. ročníku v případě, že má škola k dispozici kvalifikovaného pedagoga a mohla začít s výukou od 1. ročníku; v opačném případě jsou všechny hodiny tohoto předmětu věnovány tělesné výchově, kde je možné realizovat očekávané výstupy. V 8. a 9. ročníku se eurytmie jako předmět nevyučuje.

Předmět Kreslení forem naplňuje na 1. stupni očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura) a Matematika a její aplikace, na 2. stupni Umění a kultura (Výtvarná výchova).

Očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a svět práce jsou realizovány v předmětu Rukodělné činnosti. Některé výstupy jsou také přesunuty do předmětu Člověk a jeho svět (1. stupeň).

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví jsou z největší části realizovány v předmětu Přírodopis.

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Výchova k občanství jsou z velké části realizovány v předmětu Dějepis v podobě projektových týdnů 6. – 9. ročníku, některé také v předmětech Matematika, Zeměpis, Český jazyk a literatura.

Procvičovací hodiny předmětů Český jazyk a literatura CV (ČJ) a Matematika CV (M) jsou nedílnou součástí těchto předmětů, slouží jednak pravidelnému procvičování probraného učiva, jednak k doplnění a procvičování témat z hlavního vyučování.

Na druhém stupni se zpravidla realizují tyto projekty: v 7. ročníku realizuje sportovně-turistický kurz a v 8. ročníku divadlo.

Abecední přehled použitých zkratk názvů předmětů:

AJ	Anglický jazyk
ČJ	Český jazyk a literatura
ČLS	Člověk a jeho svět
D	Dějepis
F	Fyzika
HV	Hudební výchova
CH	Chemie
INFO	Informatika
KFO	Kreslení forem
M	Matematika
NJ	Německý jazyk
PŘ	Přírodopis
RČ	Rukodělné činnosti
TV/E	Tělesná výchova a eurytmie
VV	Výtvarná výchova
Z	Zeměpis

5. UČEBNÍ OSNOVY

JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE

Charakteristika oblasti

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace je realizována v povinných vyučovacích předmětech – Český jazyk a literatura, Kreslení forem, Anglický jazyk a Německý jazyk.

Jazyk jako specifický lidský fenomén je ve waldorfské pedagogice chápán jako prostředek růstu a vývoje lidské bytosti. Vyučování českého jazyka je mimo jiné prostředkem k setkání s naší kulturou, vyučování cizích jazyků je kromě jiného prostředkem k setkání s odlišnými kulturami. Osvojení mateřského jazyka a jazyků cizích, nebo přinejmenším konfrontace s nimi, podněcuje vnitřní flexibilitu a otevřenost, které jsou nezbytné k tomu, aby se člověk ve svém životě naučil svět vnímat v širších souvislostech. Děje se tak především poznáváním a používáním jazyka samotného, jeho melodie a zvukové podoby.

Waldorfská pedagogika si klade za cíl vést žáky k světoobčanství a podněcovat v nich vědomí sounáležitosti s celým lidstvem a pocit spoluzodpovědnosti za dění na celé zemi. Cizí jazyky jsou k tomu jedním z důležitých prostředků právě proto, že reprezentují jiné kultury a jiné perspektivy nahlížení života.

Na waldorfské škole se běžně vyučují dva cizí jazyky, a to již od prvního ročníku. Není to však zdaleka jen proto, že se v době globalizace znalost více jazyků postupně stává nepostradatelnou. Začíná-li se se dvěma jazyky již tak brzo, jde především o využití potenciálu, který děti kolem 7. roku většinou ještě mají. Hlavním cílem není objem získaných znalostí, ale rozšíření a obohacení duševního prostoru dítěte. Jazyk již ve své fonetické podobě v sobě nese určitý pohled na svět, a právě děti prvních dvou ročníků jsou svou otevřeností a schopností nápodoby zvláště vnímavé vůči zvukomalebnosti cizího jazyka. Jsou ještě schopné učit se jakýkoli cizí jazyk podobně, jako si osvojovaly svou mateřštinu – jeho bezprostředním prožitkem. Odpovídá-li způsob výuky jejich věku, přijímají jazyk otevřeně a bez zábran jako hru a jakoby mimovolně jej vstřebávají. Dlouholeté zkušenosti ze stovek waldorfských škol po celém světě ukázaly, že většina dětí v tomto věku oba jazyky bez problému zvládá a nikterak je to nezatěžuje. Naopak. Protože dětský organismus je ještě tvárný, má výuka více cizích jazyků blahodárný vliv na pružnost mluvidel a myšlení, která s věkem jinak přirozeně ubývá a člověk se hůř a hůř vymaňuje z vlivu své mateřštiny. Naučit se například správnou výslovnost je tedy nejsnazší v raném dětství; později je k tomu třeba buď mimořádný talent anebo značné úsilí.

Aby výuka oslovila žáky po všech stránkách, jinými slovy jejich celou bytost, volí se úměrně k věku a dispozicím žáků široká škála metod. Hojně se využívá recitace a zpěvu, dramatických prvků, aktivit zaměřených na pohyb a smyslové vnímání, jazykolamů a jazykových her, ale klade se důraz i na vědomé poznávání zákonitostí a pravidel. Výukou prostupuje vyprávění a četba tematicky blízká žákům a postupné seznamování se s kulturou daných jazykových oblastí. Obohacením mohou být různé projektové práce a v neposlední řadě přímý kontakt s vrstevníky v zahraničí. Je vhodné, když látka do jisté míry navazuje na látku epochy či jiných předmětů, a to zvláště v oblasti gramatiky a reálií.

V prvních třech ročnících probíhá výuka vesměs ústně a využívá se hlavně principu nápodoby. Žáci pronikají do cizího jazyka skrze naslouchání, zpěv, hry. Dle uvážení učitele se žáci ve třetím, nejpozději však ve čtvrtém ročníku začínají seznamovat s písemnou podobou jazyka, čímž mimo jiné dochází k upevňování učiva a k jeho vědomějšímu uchopení. V následujících ročnících jsou pak řečové dovednosti dále prohlubovány a učivo se rozšiřuje o poznávání mluvnických zákonitostí a kulturního prostředí dané jazykové oblasti. Žák je postupně veden k samostatnému uchopení cizího jazyka.

1. STUPEŇ

1. období (1. – 3. ročník)

Výuka v prvním období je založena na „úplném ponoření“ do cizího jazyka, vychází z přirozené schopnosti napodobovat, která je základním principem učení až do devíti let. Zpěvem písní a recitací básní a říkadel, doprovázených gesty a mimikou, se děti seznamují s mluvenou formou daného cizího jazyka, s jeho charakteristickými zvuky a melodiemi. Ponoření do jazyka napomáhají také hry a dramatizace příběhů. Učitel se snaží vést výuku v co největším rozsahu v cizím jazyce.

Přesné porozumění není v tomto období cílem práce. Důležitější je zprostředkovat dítěti intenzivní prožitek jazyka, jelikož nevědomě vstřebané obsahy budou vědomě vyzdvíženy v pozdějších letech. Slovní zásoba se v tomto věku většinou nepřekládá, děti si slova, fráze a větné celky postupně osvojují z kontextu výuky. Také gramatické struktury jsou zatím procvičovány výhradně v kontextu, žáci je užívají na základě nápodoby, bez vědomého učení.

Významným prvkem výuky je rytmus, ať už jde o rytmus prožívaný skrze jazyk nebo o rytmus vlastního vyučování. Rytmus v tomto věku výrazně podporuje paměť. Sborová recitace se střídá s recitací ve skupinách a spěje k samostatnému projevu jednotlivých žáků v krátkých dialogích, často inspirovaných básněmi nebo určitým tématem. Při rozhovorech se žáci seznamují se základními obraty společenského styku, učí se reagovat na otázky a pokyny.

Také vyprávění krátkých příběhů hraje, stejně jako v hlavním vyučování, už od 1. ročníku důležitou roli. Poslechem souvislého sdělení se děti učí sledovat proud cizí řeči a rozvíjí porozumění slyšenému textu. Obsah vyprávění často navazuje na témata v hlavním vyučování.

2. období (4. – 5. ročník)

Ústní práce se dále rozvíjí. Děti v tomto věku mají dobrou paměť a velký potenciál k učení. Jejich cit pro řeč jim navíc umožňuje vnímat krásu cizího jazyka. Texty k recitaci a písně proto nabývají na obsahu a na obtížnosti. Recitací a řečovými cvičeními pokračují žáci v osvojování čisté výslovnosti a správné větné melodie a také v rozšiřování idiomatické slovní zásoby. Učitel jednoduše a obrazně uvede obsah básně nebo písně, kterou se děti dále učí opakováním po učiteli.

Ve věku 9 – 10 let se u dětí vyvíjí nový, individuálnější přístup k jazyku. Nejvýznamnějším prostředkem individuálního uchopení jazykového materiálu je nově zavedené psaní a čtení. Dříve než žáci dostanou tištěné texty, učí se číst to, co sami napsali. Žáci nabývají schopnosti dívat se na cizí jazyk s odstupem, porovnávat ho s mateřským jazykem a s pomocí učitele objevovat jeho pravidla. Učitel je vede k tomu, aby objevená pravidla zkoušeli sami v praktické podobě formulovat, poté je společně zapisují do sešitu. Ve výuce cizího jazyka roste důraz na poznávání reálií příslušných zemí a jejich porovnávání s přírodními i kulturními podmínkami v České republice.

Ve 4. ročníku je stěžejním tématem výuky přechod k psaní, seznamování se s grafickou podobou slov. Velká část hodin je věnována pečlivému zapisování známých textů do sešitů a následné práci s nimi (čtení, dramatizace, rozhovory, procvičování pravopisu slov, vyvozování pravidel).

Od 5. ročníku začíná vědomé vyučování, rozšiřování a procvičování slovní zásoby. Žáci jsou podporováni v tvořivém přístupu k cizímu jazyku a v tvůrčím používání známých výrazů. Tomu napomáhá poslech a četba živých a výstižných popisů lidí, míst a situací a také odpovídající domácí úkoly. Prohlubuje se porozumění pro zákonitosti jazyka, pro gramatiku.

2. STUPEŇ (6. – 9. ročník)

Ve výuce na druhém stupni je velmi důležitý pořádek, struktura, plánování. Žáci se učí systematické práci, přehledně si zapisují slovní zásobu a gramatiku, důraz je kladen na vysoký standard vedení sešitu. S rozšiřujícími se znalostmi gramatiky a slovní zásoby jsou žáci vedeni k samostatnějšímu ústnímu i písemnému vyjadřování v cizím jazyce, k formulování kratších textů (dopisy, jednoduché popisy, obsahy příběhů) a ústních projevů.

Přes nárůst množství učiva by neměly chybět také umělecké prvky (přednes básní, dramatizace, zpěv) a humor, aby výuka nadále zůstávala živá a různorodá.

Práce s autentickými texty se stává pravidelnou součástí výuky a pokračuje na celém druhém stupni podobně jako v předchozím období, stejně jako vědomé osvojování slovní zásoby. Žáci se učí pracovat s dvojjazyčným slovníkem, s nímž se v základech seznamují už v pátém ročníku, a provádět jednoduché překlady. Témata četby a rozhovorů úzce navazují na témata hlavního vyučování. Na konkrétních příkladech zvyků, situací, míst, osobností a událostí se žáci dále seznamují se zeměpisem, kulturou a historií příslušných zemí.

V 6. ročníku se žáci vědomě seznamují s celkovou strukturou jazyka, získávají přehled o tom, co se již naučili a co si ještě musí osvojit, učí se systematické práci. Převyprávění příběhů připravuje žáky na pozdější samostatný projev. V tomto ročníku žáci pracují na divadelním vystoupení ve vybraném cizím jazyce.

V 7. ročníku je kladen důraz na pečlivost ve výslovnosti i ve vedení sešitů. Znalosti žáků jsou pravidelně ověřovány a systematicky upevňovány, aniž by se však vytratilo umělecké pojetí výuky, také humor by měl prostupovat celou výukou, včetně gramatických cvičení či testů.

V 8. ročníku mohou žáci podle svých zájmů a schopností začít pracovat i na individuálních projektech a referátech, většinou s pomocí a pod vedením učitele. Jednotliví žáci jsou podněcováni k navazování kontaktů s vrstevníky v zahraničí. Žáci také přebírají větší zodpovědnost za vedení sešitů a třídění učebních materiálů.

Hlavními tematickými okruhy 9. ročníku jsou aktuální otázky současného života a společnosti s cílem rozvinout u žáků vědomí spoluúčasti na dění ve světě. Zároveň jsou opakována a procvičována dosud probraná témata, slovní zásoba a gramatika.

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

Charakteristika předmětu

Mateřský (český) jazyk je našim základním nástrojem a výchozím bodem pro poznávání světa a pro mezilidskou komunikaci. Otevírá nám svět národní kultury s její osobitou mentalitou. Patříčná péče o něj je proto jedním z cílů vzdělání, neboť jazyk je důležitým prostředkem pro proniknutí a zvládnutí nejen všech vyučovacích předmětů, nýbrž mnoha oblastí života.

Jazyková výchova respektující specifika vývoje (vývojové fáze) dítěte a mladého člověka je významným nástrojem sebepoznání a sebevyjádření, pomáhá mu zdokonalovat a rozvíjet jeho osobnost. Kultivací mluveného i psaného projevu se rozvíjí a kultivuje i myšlení a citění žáka. Jedním z nejvyšších cílů waldorfské pedagogiky v oblasti péče o jazyk je vytváření živoucího vztahu mezi člověkem a slovem. Ten nespočívá pouze v porozumění významu slov, ale ve skutečném prožitku jazyka samotného a jeho proniknutí na všech úrovních. Jde tedy jak o zvládnutí stránky významové a uchopení jeho struktury, tak o prožitek zvukové stránky jazyka, tj. barvy a kvality hlásek a jeho rytmických a melodických elementů.

Jazyk úzce souvisí s pohybem, a to nejen s pohyby řečových orgánů, ale i s pohybovou aktivitou celého těla. Od raného věku je jazyk pro dítě nejdříve hrou se zvuky řeči, hrou plnou pohybu, hrou vnímání, napodobování. Dítě jinak pocítuje znění samohlásek (jako odraz svých vnitřních stavů), jinak znění souhlásek (jako odraz vnějších zvuků). Hravé zacházení s hláskami, tóny a rytmy řeči pak zůstává člověku trvale, zjemňuje se a zvnitřňuje se. Vytváří potom základ pro živé vnímání jazyka a tvůrčí přístup k řeči, z něhož vyvěrá například lidová slovesnost, poezie i próza.

Obsah vzdělávacího oboru (předmětu) Český jazyk a literatura lze v návaznosti na RVP pro přehlednost rozčlenit na:

- komunikační a slohovou výchovu
- jazykovou výchovu
- literární výchovu

Ve výuce se však vzdělávací obsah jednotlivých složek vzájemně prolíná.

Komunikační a slohová výchova

Klade se důraz především na formu mluveného a psaného projevu. Žáci se učí pozorně naslouchat a výstižně a zřetelně formulovat. Poté, co zvládnou písmo a dále na něm pracují, se učí číst s porozuměním, vyhledávat a zpracovávat patřičné informace, aby pak sami mohli srozumitelně formulovat svou analýzu, shrnutí, hodnocení a postoje. Žáci jsou vedeni nejen k formální a stylistické správnosti, ale i k tvůrčí práci s jazykem a k obsahové bohatosti a autenticitě.

Každý žák si vytváří pod vedením učitele vlastní učební text ve formě tzv. epochového sešitu. Záznamy v něm jsou přehledem probraného učiva, a proto je formě i obsahu epochových sešitů věnována velká pozornost od první třídy. Nahrazují totiž svým způsobem učebnice, které se na waldorfské škole používají spíše jen jako jeden z možných zdrojů informací, a to zpravidla až ve vyšších ročnících. Při tvorbě sešitů se žáci učí pracovat s estetickou úpravou textu a postupem času si též procvičují schopnost vhodného využití nejrozličnějších slohových útvarů. Na začátku stojí důsledné vedení učitele, které výsledně směřuje k samostatnému zpracování učiva ze strany žáků.

Jazyková výchova

Žáci postupně objevují vnitřní i formální zákonitosti češtiny, osvojují si je a učí se je vhodně aplikovat. Studují gramatické struktury, pravopisná pravidla a osvojují si spisovnou podobu češtiny v porovnání s hovorovým jazykem, nářečím a s cizími jazyky. Tím se nejen učí kultivovaně vyjadřovat, nýbrž rozvíjejí své logické myšlení, schopnost porovnávání, třídění, rozlišování a zobecňování jevů. Český jazyk se tak stává nejen nástrojem pro získávání informací, ale i předmětem poznávání.

Literární výchova

Žáci se prostřednictvím příběhů vyprávěných učitelem a později i četby vžívají do dějů a do osudů postav pohádkových, mytických, smyšlených i historických, čímž získávají formou obrazů živé povědomí o hodnotách, morálních zásadách a kulturně-historickém vývoji lidské společnosti, které se jim stává nástrojem rozvíjení vlastní osobnosti a poznávání sebe sama i druhých. Český jazyk navíc není v literatuře již jen prostředkem k poznávání kultury vlastní, ale stává se prvním mostem k ostatním kulturám světa do té doby, než si člověk osvojí další cizí jazyk. Žáci si při práci s národní a světovou literaturou mohou uvědomit souvislosti, ale i rozdíly mezi kulturou ostatních národů a svou vlastní.

Výuka literatury ale zdaleka nespočívá jen v poslouchání a čtení. Důležitá je praktická práce s nejrůznějšími literárními žánry (ne tedy jen jejich identifikace, nýbrž přímý prožitek), ať už se jedná o recitaci poezie, dramatizaci literárních textů či diskuse nad přečtenými díly. Zde se dá literární výchova těžko oddělit od slohové, protože žáci jsou také vedeni k vlastní tvorbě. Škola vytváří podmínky pro samostatnou tvořivou činnost žáků. Vydávají se například třídní a školní noviny s vlastními příspěvky a literárními pokusy, hraje se loutkové divadlo, připravují se recitační programy, divadelní představení apod. Je rozvíjena verbální i neverbální komunikace, spolupráce ve skupině, kultivuje se mluvený, psaný i pohybový projev, žáci vstupují do rozličných reálných i modelových životních situací, učí se vystupovat před diváky a reflektovat své zážitky. Skrze vlastní činnost žáci spějí k poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit rozvoj jejich postojů a životních hodnot a obohatit jejich duchovní život. Jazykové a literární vzdělávání ve škole se tak stává skutečnou dílnou lidskosti.

Forma realizace

V předmětu Český jazyk a literatura jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Jazyk a jazyková komunikace, Umění a kultura a Člověk a jeho svět. V 1. a 2. ročníku jsou do tohoto předmětu integrovány předměty Hudební výchova a Člověk a jeho svět.

Předmět je vyučován ve všech ročnících ve formě epoch, od 3. do 9. ročníku navíc ve formě procvičovacích hodin (konkrétní časové dotace v jednotlivých ročnících je možné nalézt v učebním plánu).

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Mediální výchova a Multikulturní výchova.

Rozvíjení kompetencí

Předmět Český jazyk a literatura svými výchovnými cíli a strategiemi (postupy) umožňuje žákům rozvíjet:

Kompetence k učení

- Rozvíjí u žáků dovednosti potřebné k osvojování učiva.
- Předkládá žákům možnosti používání osvojených dovedností z jazykového vzdělávání v jiných oblastech.
- Vede žáky k systematickému vedení a ukládání informací.
- Vede žáky k aplikaci naučených pravidel pravopisu a jejich vzájemnému propojování.
- Seznamuje žáky s mluvnickými a literárními termíny souvisejícími s probíraným učivem.

Kompetence k řešení problémů

- Vede žáky k tomu, aby samostatně nalézali pravidla, kterými se řídí probírané mluvnické jevy.
- Vede žáky k tomu, aby uměli nalézat chyby v textu a odůvodnit správné řešení.
- Vede žáky k samostatnému vyhledávání potřebných informací z různých informačních zdrojů.

Kompetence komunikativní

- Vede žáky ke spisovnému vyjadřování, rozlišování spisovné, obecné a nespisovné češtiny.
- Vede žáky ke správné formulaci obsahu sdělení v rámci probíraných žánrů, nabízí žákům dostatek příležitostí k porozumění probíraných literárních textů.
- Vede žáky pomocí literárního i gramatického učiva k rozšiřování slovní zásoby.
- Vede žáky ke správné, srozumitelné stavbě větných celků, k vyprávění.

Kompetence sociální a personální

- Vytváří příležitosti k tomu, aby žáci mohli diskutovat v malých skupinách i v rámci celé třídy.
- Vede žáky k tomu, aby dokázali požádat o pomoc.

Kompetence občanské

- Seznamuje žáky s naším slovesným dědictvím a pomáhá jim vysvětlovat jeho význam.
- Žák nachází literární vzory.
- Český jazyk posiluje v žácích mravní citění a jednání.
- Podporuje v žácích potřebu literárního projevu, recitace, četby.

Kompetence pracovní

- Vede žáky k dodržování hygienických pravidel pro čtení a psaní.
- Vede žáky k přípravě a udržování jejich učebního prostoru.

Kompetence digitální

- Žák získává, vyhledává, kriticky posuzuje informace z různých zdrojů.
- Žák se podílí na tvorbě třídního či školního časopisu (tištěná i digitální podoba).

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
čte plynule a s porozuměním slova a jednoduché básně, které zná předem z paměti	Vyvozování hlásek v podobě hůlkového písma Čtení hlásek, slov a jednoduchého známého textu velkými tiskacími písmeny (čtení jako konfrontace známého textu) Doplňování neúplných slov Verše, písně, rytmičné a pohybové hry Psaní správných tvarů velkých tiskacích písmen a číslic - římských (do XII) a arabských (do 100), abeceda Opis jednoduchých krátkých slov a známých básní z tabule	KFO
doplňuje neúplná slova správnými písmeny		
v krátkých mluvených projevech a při skládání hlásek do slov správně dýchá		
HV-3-1-01 zpívá v jednohlase		
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře		
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie		
píše velká tiskací písmena abecedy a číslice; rozpozná s pomocí vzoru chybný zápis písmene		
píše správně velká tiskací písmena a podle vzoru i jednotlivá slova		
rozumí mluveným pokynům přiměřené složitosti	Reagování na ústní pokyny učitele Řešení hádanek	
napodobuje mluvu učitele	Rytmizace říkadel a básní doprovázených smysluplnými gesty Zkvalitňování výslovnosti nápodobou, přednes nápodobou Jazykolamy	
ČJL-3-1-03 respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru	Vyřizování jednoduchého vzkazu Vyjadřování přání a potřeb (požádání, poděkování) slušnou formou, neskákání do řeči druhým, hlášení o slovo, pravidla pro klidný pohyb po škole, zdravení učitelů i ostatních dospělých osob, pravidla pro začátek i ukončení hodiny, oslovování spolužáků křestním jménem a učitelů; vyjadřování omluvy	OSV 6
dovede souvisle ve větách sdělit svoje pocity a přání		ČLS
správně sedí u psaní a drží správně psací nástroj		Správné sezení a úchop psacích potřeb, udržování pořádku v penálu a v sešitech

JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
člení slova na hlásky a skládá z hlásek slova, rozliší počáteční a koncovou hlásku	Sluchová analýza a syntéza	
poznává a doplňuje slova opačného významu	Slova opačného významu	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
reprodukuje krátké říkanky a básničky	Básně k obraznému ztvárnění hlásky	
přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu básně zprostředkované učitelem	Vyprávění známých pohádek a další práce s nimi	
rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších	Básně k ročním obdobím a svátkům	
vnímá souvislost ilustrace a děje příběhu	Dramatizace pohádek Vyprávění vlastních zážitků, přání Přednes průpovědí	

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
čte plynule a s porozuměním texty složené z krátkých vět	Celostní metoda čtení, čtení krátkého textu malým tiskacím písmem	KFO
v krátkých mluvených projevech správně dýchá	Čtení z čítanek psaných malým tiskacím písmem, čtení vlastního textu	
HV-3-1-01 zpívá v jednohlase	Verše, písně, rytmičné a pohybové hry	
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře		
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie		
píše malá tiskací písmena a interpunkční znaménka; rozpozná s pomocí vzoru chybný zápis slov a vět	Správné tvary malých tiskacích písmen celé abecedy a číslic pastelkou	
rozpozná neúplnou větu a doplní vhodná slova	Vázané formy jako příprava psacího písma	
píše věcně i formálně správně velkými a malými tiskacími písmeny jednoduché věty		
rozumí mluveným pokynům přiměřené složitosti	Reagování na ústní pokyny učitele Řešení hádanek a rébusů	
napodobuje mluvu učitele	Rytmizace říkadel a básní doprovázených smysluplnými gesty Zkvalitňování výslovnosti nápodobou, přednes nápodobou Jazykolamy	
ČJL-3-1-03 respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru	Vyjadřování přání a potřeb (požádání, poděkování) slušnou formou, neskákání do řeči druhým, hlášení o slovo, pravidla pro klidný pohyb po škole, zdravení učitelů i ostatních dospělých osob, pravidla pro začátek i ukončení hodiny, oslovování spolužáků křestním jménem a učitelů; vyjadřování omluvy	ČLS
uvědomuje si základní verbální i neverbální prostředky řeči v běžných školních situacích		
správně sedí u psaní, drží psací nástroj a má správný sklon papíru	Správné sezení a úchop psacích potřeb, správný sklon papíru, udržování pořádku v penálu a v sešitech	

JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
rozlišuje ve výslovnosti a při psaní párové souhlásky uvnitř a na konci slovo; odlišuje dlouhé a krátké samohlásky	Velká a malá tiskací písmena Dlouhé a krátké samohlásky Párové souhlásky	
poznává a doplňuje slova opačného významu, slova nadřazená a podřazená	Slova opačného významu, slova nadřazená a podřazená	
ČJL-3-2-07 rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky	Věta oznamovací, tázací, rozkazovací	
odůvodňuje a píše správně i/y po tvrdých a měkkých souhláskách, píše správně slabiky dě, tě, ně, ú/ů, velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	Měkké, tvrdé a obojetné souhlásky, pravopis i/y po tvrdých a měkkých souhláskách Psaní dě, tě, ně Psaní ú/ů Velké písmeno na začátku věty Velké písmeno v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
reprodukuje básničky a krátké texty přiměřené věku	Vyprávění bajek a legend a jejich dramatizace	OSV 7
ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku	Básně k ročním obdobím a svátkům	
ČJL-3-3-02 vyjadřuje své pocity z přečteného textu	Vyprávění vlastních zážitků, přání	
ČJL-3-3-03 rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění	Přednes průpovědí	
ČJL-3-3-04 pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností	Diskuse a úkoly k přečtenému textu	
pojmenuje hlavní osoby v příběhu a převypráví děj		
po přípravě dovede reprodukovat na základě vlastních zážitků krátký mluvený projev	Mluvený projev	
přihadí k části příběhu správnou ilustraci		

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-3-1-01 plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti	Čtení textu tiskacím i psacím písmem, čtení knih Čtení vlastních zápisů a textů Hlasité čtení Vyhledávání informací a porozumění textu	
v přiměřeně náročném textu příběhu vyhledá podstatné informace		
doplní smysluplně části vět podle kontextu		
reprodukuje obsah známých příběhů svými slovy		
ČJL-3-1-09 píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev	Správné tvary psacího písma celé abecedy perem Vývoj písma od nejstarších dob po dnešní podobu Opis textu z tabule Psaní vlastních vět, krátkých textů a sdělení - záznam vlastních zážitků nebo textu ve spojitosti s epochami Psaní jednoduchého textu podle diktátu Kontrolování a oprava vlastního zápisu Vázané formy jako procvičování psacího písma	KFO
ČJL-3-1-10 píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení		
ČJL-3-1-02 porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti	Porozumění písemně zadanému úkolu i ústnímu pokynu	
ČJL-3-1-03 respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru	Vyjadřování přání a potřeb (požádání, poděkování) slušnou formou, neskákání do řeči druhým, hlášení o slovo, pravidla pro klidný pohyb po škole, zdravení učitelů i ostatních dospělých osob, pravidla pro začátek i ukončení hodiny, oslovování spolužáků a učitelů; vyjadřování omluvy	
ČJL-3-1-06 volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích		
ČJL-3-1-04 pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost	Rytmizace říkadel a básní doprovázených smysluplnými gesty, recitace básní doprovázejících epochy	
ČJL-3-1-05 v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči	Zkvalitňování výslovnosti nápodobou, přednes nápodobou Jazykolamy	
ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním	Správné sezení a úchop psacích potřeb, správný sklon papíru, udržování pořádku v penálu a v sešitech	

JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-3-2-01 rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky	Velká a malá tiskací a psací písmena celé abecedy Krátké a dlouhé samohlásky Dvojhlásky au, ou Párové souhlásky	
ČJL-3-2-02 porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná	Slova opačného a podobného významu	
ČJL-3-2-03 porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost	Slova významem souřadná, nadřazená a podřazená	
rozlišuje ve slově kořen, část předponovou a příponovou	Vyjmenovaná slova a slova k nim příbuzná - kořen, předpona, přípona	
rozlišuje podstatná jména, přídavná jména a slovesa v základním tvaru	Úvod do podstatných jmen, přídavných jmen a sloves	
ČJL-3-2-08 odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě – mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	Procvičování pravopisu i/y po tvrdých a měkkých souhláskách Vyjmenovaná slova a slova k nim příbuzná Psaní bě, pě, vě, mě - mimo morfologický šev Velké písmeno v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-3-1-07 na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev	Vyprávění příběhů ze Starého zákona, jejich dramatizace Vyprávění vlastních zážitků podle časové a dějové posloupnosti	MUL 2
ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku	Popis mimořádné postavy, situace Přednes hebrejských veršů Přednes průpovědí	
ČJL-3-3-02 vyjadřuje své pocity z přečteného textu	Vyjádření hodnotícího postoje, přání	
ČJL-3-3-04 pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností		
ČJL-3-1-11 seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh		

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
čte potichu a nahlas s porozuměním přiměřeně náročné kratší texty	Četba prózy a poezie	
v přiměřeně náročném textu příběhu vyhledá podstatné informace	Četba knih dle vlastního výběru a zájmu	
identifikuje podstatné informace v textu z hlediska jeho úplnosti	Čtení z odborných knih a práce s encyklopedií	
rozlišuje podstatná fakta ve věku přiměřených sděleních, reprodukuje básně a krátké prozaické texty	Čtení vlastních zápisů a textů Tiché čtení Společné hlasité čtení literatury dle výběru učitele Zkvalitnění čtení - plynulost, barva hlasu, intonace, výrazové čtení	
umí se představit, poděkovat a rozloučit se	Vyjadřování přání a potřeb (požadání, poděkování) slušnou formou, neskákání do řeči druhým, hlášení o slovo, zdravení učitelů i ostatních dospělých osob, pravidla pro začátek i ukončení hodiny, oslovování spolužáků a učitelů; vyjadřování omluvy; při sporu nejedná agresivně	
ovládá různé způsoby intonace, frázování i tempa řeči, je schopen je podle doporučení použít	Rozhovory s vyučujícími a spolužáky	
ve školních promluvách usiluje o správnou spisovnou výslovnost	Spisovný verbální projev během výuky Jazykolamy Dramatizace	
píše správně po stránce obsahové jednoduché komunikační žánry	Tematické epochové práce a zápisy v epochových sešitech	ntegrovaná INFO
I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji	Technika myšlenkových map a jejich možné využití (brainstorming na začátku epochy, zpětná vazba na jejím konci)	
dokáže připravit vyprávění podle dějové souvislosti a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev	Tematické slohové práce Kontrolování a oprava vlastního zápisu Členění textu do odstavců Vlastní literární tvorba v próze i v poezii	

JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
porovnává významy slov	Synonyma a antonyma Stavba slova Vyjmenovaná slova a slova příbuzná Rozdíl mezi předložkou a předponou	
rozlišuje ve slově kořen, část předponovou a příponovou		
ČJL-3-2-04 rozlišuje slovní druhy v základním tvaru	Slovní druhy a jejich určování	
ČJL-3-2-05 užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves	Slovní druhy ohebné a neohebné Mluvnické kategorie podstatných jmen - pád, číslo, rod Mluvnické kategorie sloves - osoba, číslo, čas	
vyhledá základní skladební dvojici	Základní skladební dvojice - podmět a přísudek Psaní koncovek v přičestí přítomném a minulém	
ČJL-3-2-06 spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy	Spojky a jejich význam	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku	Vyprávění severské mytologie o hrdinech a bozích Reprodukce prózy a vlastní četby Recitace básní a vlastní tvorby Vyprávění vlastních zážitků Popis známých osob, situací, věcí Přednes průpovědí Dramatizace příběhů	
ČJL-5-3-01 vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je		
ČJL-5-3-03 rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů		
ČJL-5-3-02 volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma		

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-5-1-01 čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas	Četba prózy a poezie Četba knih dle vlastního výběru a zájmu Čtení z odborných knih a práce s encyklopedií Čtení vlastních zápisů a textů Tiché čtení a samostatná práce s textem Společné hlasité čtení literatury dle výběru učitele Porozumění celku, rozlišování podstatných informací a podrobností	
ČJL-5-1-02 rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává		
ČJL-5-1-03 posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení		
ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitěho sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta		
ČJL-5-1-05 vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku	Vyjadřování přání a potřeb (požádání, poděkování) slušnou formou, neskákání do řeči druhým, hlášení o slovo, zdravení učitelů i ostatních dospělých osob, pravidla pro začátek i ukončení hodiny, oslovování spolužáků a učitelů; vyjadřování omluvy; při sporu nejedná agresivně	
ČJL-5-1-07 volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru		
ČJL-5-1-08 rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace		
ČJL-5-1-06 rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě	Kritické zhodnocení mediálního sdělení a reklamy	ČLS
ČJL-5-1-09 píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry	Tematické epochové práce a zápisy v epochových sešitech Tematické slohové práce Kontrolování a oprava vlastního zápisu Členění textu do odstavců Vlastní literární tvorba v próze i v poezii Článek do školního časopisu	
ČJL-5-1-10 sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržáním časové posloupnosti		
		MED 6

JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-5-2-01 porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová	Synonyma, antonyma, homonyma Slova neutrální a citově zabarvená	
ČJL-5-2-02 rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku	Stavba slova - kořen, předpona, přípona, koncovka	
ČJL-5-2-03 určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu	Slovní druhy a jejich určování Podstatná jména - pravopis podle vzorů	
ČJL-5-2-09 zvládá základní příklady syntaktického pravopisu	Slovesa - slovesný způsob	
ČJL-5-2-07 užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje		
ČJL-5-2-04 rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary	Mluvený projev - slova spisovná a jejich nespisovné tvary	
ČJL-5-2-05 vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty	Určování základní skladební dvojice	
ČJL-5-2-06 odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změnění větu jednoduchou v souvětí	Shoda přísudku s podmětem Tvoření vět jednoduchých a souvětí	
ČJL-5-2-08 píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách	Vyjmenovaná slova a slova k nim příbuzná	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku	Vyprávění příběhů a mýtů starověkých kultur Vyprávění vlastních zážitků	
ČJL-5-3-01 vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je	Popis známých osob, situací, věcí	
ČJL-5-3-03 rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů	Dramatizace příběhů Přednes průpovědí	
ČJL-5-3-02 volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma	Recitace básní a sborový přednes Reprodukce prózy a vlastní četby	
ČJL-5-3-04 při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy		

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji	Kritické čtení předloženého textu, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním. Rozlišování faktů od názorů a hodnocení ve čteném nebo slyšeném textu a jejich ověřování pomocí otázek nebo porovnáním s dostupnými zdroji	D, PŘ, Z, F, M
ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Referát, výtah, výpisky - vyhledávání klíčových slov, formulování hlavní myšlenky textu, tvorba otázek a stručných poznámek, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatná příprava referátu a jeho přednes s oporou o text	
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru	D, PŘ, F
ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci	Pravidla komunikace - vedení dialogu a diskuze	
ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči	Komunikace verbální a neverbální; rozlišení různých komunikačních prostředků; recitace, vyprávění, krátké dramatizace; rétorická cvičení	
ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru	Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu	
ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu		

JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk	
ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk	
ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování	Popis, vyprávění; uspořádání informací v textu s ohledem na jeho účel, tvorba koherentního textu s dodržováním pravidel mezivětného navazování	
ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů		
ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Podstatná jména – konkrétní, abstraktní Přídavná jména - druhy přídavných jmen, skloňování, stupňování, pravopis podle vzorů měkkých a tvrdých Zájmena – druhy a skloňování Číslovky - druhy Shoda přísudku s podmětem	
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Věta jednoduchá a souvětí; větné členy základní a rozvíjející; přívlastek, příslovecné určení (místa, času, způsobu), předmět	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla	Balada; vyprávění – Řím, počátky české státnosti; rytířská literatura Literatura dle vlastní četby	D
ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Referát - hodnocení, reflexe, diskuze Specifika autorova stylu	
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo		
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie		
ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích	Encyklopedie; Knihovna; Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji	Kritické čtení předloženého textu, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním	D, PŘ, Z, F, M, CH
ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Vyhledávání klíčových slov, formulování hlavních myšlenek textu, tvorba otázek a stručných poznámek, výpisků nebo výtahu z přečteného textu; samostatná příprava referátu a jeho přednes s oporou o text	
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru	D, PŘ, F, CH
ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci	Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu	
ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru	Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk	
ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči	Komunikace verbální a neverbální Přednes, recitace, vyprávění, krátké dramatizace na dané téma	
ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu	Pravidla komunikace - vedení dialogu a diskuze	

JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk; přednes, recitace, vyprávění, krátké dramatizace na dané téma Rétorická cvičení	
ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace		
ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování	Uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, tvorba koherentního textu s dodržováním pravidel mezivětného navazování	
ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	Dopis soukromý, oficiální (žádost), charakteristika, přehledné členění a zapisování textu, interpunkce	
ČJL-9-2-03 samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Vyhledávání významu slova v příručkách; Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami	
ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Ohebné slovní druhy a jejich spisovné tvary, určování slovních druhů, mluvnické významy a tvary slov Podstatná jména – pomnožná, hromadná, látková Slovesný rod - rod činný a trpný; slovesný vid Způsobová slovesa Neohebné slovní druhy Předpony s/se-, z/ze-, vz-/vze-	
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Věta jednoduchá a souvětí Větné členy - přívlastek (shodný, neshodný, několikanásobný, postupně rozvíjející, volný, těsný), příslovečná určení (druhy), doplněk Čárka ve větě jednoduché a souvětí	
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slootovorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Psaní velkých písmen	Z

LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla	Cestopisy a životopisy Literatura dle vlastní četby Odborné texty k referátům	D
ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Specifika autorova stylu	
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo	Hodnocení, reflexe, diskuze	
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie	Prezentace četby; referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení atd.	
ČJL-9-3-05 rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty	Tvůrčí psaní	
ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích	Encyklopedie Knihovna Informační centrum Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji	Kritické čtení předloženého textu, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním; publicistický styl	MED 1, 2, 3, 4, 6
ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Referát; výtah, výpisky; úvaha, výklad	D, PŘ, Z, F, M, CH
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru; publicistický styl	D, PŘ, F, CH
ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci	Rozlišení různých komunikačních situací, zvolení vhodných prostředků, přiměřené reakce na danou komunikační situaci; administrativní styl	
ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru	Rozlišení různých komunikačních situací, zvolení vhodných prostředků, přiměřené reakce na danou komunikační situaci	
ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči	Dramatizace (nastudování a představení divadelní hry) Recitace	OSV 8, 9, 10
ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu	Rétorická cvičení; monolog a dialog, temperamenty	OSV 2
JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk	
ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace		
ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	Tvořivé psaní	

ČJL-9-2-02 rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh	Slovní zásoba a význam slova	
ČJL-9-2-03 samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami	
ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Slovní druhy a jejich funkce ve větě	
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Souvětí souřadné a podřadné, druhy vedlejších vět; větné ekvivalenty	
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slohotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Interpunkce jednoduché věty a souvětí	
ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování		
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla	Biografie – záznam, reprodukce, inspirace Charakteristika literárního díla, hodnocení Odborné texty k referátům	F, CH, PŘ
ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Specifika autorova stylu Drama	
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo	Hodnocení, reflexe, diskuze Prezentace četby; referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení atd.	
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie	Tvůrčí psaní, temperamenty	
ČJL-9-3-08 porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování		
ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích	Encyklopedie Knihovna Informační centrum Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů Ročníkové práce	

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji	Kritické čtení předloženého textu, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním	D, Z, F, CH, M, PŘ, Dějiny umění
ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Zpracování odborných textů	
ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování	Výklad	
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru	Referát - dle epochy; výtah, výpisky Porovnání různých zdrojů informací a zaujímání postojů ke sdělenému obsahu Tvořivé psaní na dané téma – komentář, reklama, samostatná, skupinová práce, prezentace před třídou, diskuze nad tématem, rozbor	D, Z, F, CH, PŘ
ČJL-9-1-03 rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj		
ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci	Rozlišení různých komunikačních situací, zvolení vhodných prostředků, přiměřené reakce na danou komunikační situaci Mluvený projev na dané téma - připravený, nepřipravený, spontánní, souvislý projev, technika projevu, neverbální prostředky Recitace; krátké dramatizace Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru	D, PŘ, F, CH, D (Výchova k občanství),
ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru		
ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči		
ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu		
ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	Tvořící psaní	

JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Zvuková stránka jazyka; spisovná výslovnost; podstatná jména cizího původu - skloňování	
ČJL-9-2-02 rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémech	Obrazná pojmenování	
ČJL-9-2-03 samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Samostatná práce s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami, internet	
ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Slovní druhy a jejich funkce ve větě Komplexní jazykové rozbor	
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Významové poměry mezi souřadně spojenými větami a větnými členy	
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slootovorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Interpunkce jednoduché věty a souvětí souřadného i podřadného	
ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	Tvůrčí psaní	
ČJL-9-2-08 rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití	Obecné výklady o jazyce; postavení češtiny mezi indoevropskými jazyky; rozvrstvení českého jazyka	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla	Biografie – záznam, reprodukce, inspirace	PŘ, CH, D, F
VO-9-2-01 objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života	Životopis	
VO-9-2-02 posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek	Životní cíle a plány, životní perspektiva, adaptace na životní změny	
VO-9-2-03 kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání	Charakteristika literární postavy	
VO-9-2-04 popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru	Úvaha	

ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Specifika autorova stylu; charakteristika literárního díla, hodnocení, úvaha, referát	
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo	Tvůrčí psaní; základy literární teorie	
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie		
ČJL-9-3-06 rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele	Literární druhy a žánry	
ČJL-9-3-07 uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře	Vybrané kapitoly z literární historie a kulturních dějin	
D-9-3-03 demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury, zrod křesťanství	Referát, diskuze	
ČJL-9-3-08 porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování		
ČJL-9-3-05 rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty	Rozhovory, diskuze o obecných názorech na hodnotnou a konzumní literaturu	
ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích	Encyklopedie Knihovna Informační centrum Muzea Internet Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	

CIZÍ JAZYKY

Anglický jazyk

Další cizí jazyk - Německý jazyk

Charakteristika předmětů

Waldorfská pedagogika si klade za cíl vést žáky k světoobčanství a pocitu spoluzodpovědnosti za dění ve světě. Cizí jazyky jsou k tomu jedním z důležitých prostředků právě proto, že reprezentují jiné kultury a pohledy na svět. Konfrontace s nimi podněcuje vnitřní flexibilitu a otevřenost, které jsou nezbytné k tomu, aby se člověk ve svém životě naučil svět vnímat v širších souvislostech.

Na waldorfské škole se vyučují dva cizí jazyky, a to již od první třídy. Primárním cílem není jen získání nových znalostí, ale rozšíření a obohacení duševního prostoru dítěte. Aby výuka oslovila žáky po všech stránkách, jinými slovy jejich celou bytost, volí se úměrně k věku a dispozicím žáků široká škála metod. Hojně se využívá recitace a zpěvu, dramatických prvků, aktivit zaměřených na pohyb a smyslové vnímání, jazykolamů a jazykových her, od čtvrtého ročníku se klade důraz i na vědomé poznávání zákonitostí a pravidel. Výukou prostupuje vyprávění a četba tematicky blízká žákům a postupné seznamování se s kulturou daných jazykových oblastí. Obohacením je projektová práce a v neposlední řadě přímý kontakt s vrstevníky v zahraničí. Je vhodné, když látka výuky v cizích jazycích navazuje či hlouběji rozvíjí látku epochy či jiných předmětů, a to zvláště v oblasti gramatiky a reálií.

1. ročník

V prvním ročníku děti obvykle s velkým nadšením, údivem a sympatií přijímají vše, s čím se ve vyučování setkávají, jsou velmi otevřené a všechny tyto kvality vnášejí i do hodin cizích jazyků. Výuka je založena na „úplném ponoření“. Toho lze dosáhnout především tím, že se učitel snaží vést hodinu v maximální možné míře v cizím jazyce a nepřekládá, ač ho o to děti někdy žádají. Ke zprostředkování významu slov a textů využívá předměty v prostředí třídy, rekvizity, pohyb a všechny neverbální složky komunikace. Důležitější než přesné porozumění je v tomto období prožívání cizího jazyka, a dále pak nevědomé vstřebání a ukotvení některých gramatických struktur a slovní zásoby, které vytvoří základ pro pozdější vědomé zpracování.

V prvních třech letech se vyučuje audio-orálně, z jazykových dovedností jsou rozvíjeny jen poslech a mluvení. Děti poslouchají, opakují, reagují, zpívají, recitují, hrají si a předvádějí. Převažuje sborová recitace podpořená adekvátní gestikulací a mimikou. Práci ve skupinách a individuální vystoupení dětí může učitel zařadit v průběhu roku, jakmile je na to třída připravena.

Cizojazyčné texty, které na hodinách zaznívají, musí mít rytmus a rým. Jedná se tedy především o jednoduché básničky, říkanky, písně, jazykové hříčky, jejichž forma zprostředkovává dětem zvukomalebnost cizího jazyka a pomáhá zapamatování. Všechny tyto texty musí být důkladně procvičovány a opakovány v mnohonásobných obměnách. Důležité místo v průběhu celého prvního stupně zaujímají jazykové hry, protože v nich se děti plně zapojují do činnosti, aniž by musely vědomě přemýšlet o jazyce, který používají. Nezastupitelnou roli má vyprávění příběhů. Při naslouchání se skrze svou vnitřní aktivitu děti učí důvěřovat cizímu jazyku a porozumět tomu, co je obsahově nejdůležitější.

2. ročník

Metody a formy práce jsou i ve druhém ročníku velmi podobné, stále je možno stavět převážně na nápodobě. Nově hraje důležitou roli dualita. Ta se odráží např. ve výstavbě hodiny, která by měla sestávat z výrazně kontrastních aktivit, v nichž se střídají polarita a navozuje rovnováha. Toto jsou důležité předpoklady správného rozvoje smyslu pro řeč. V praxi to může vypadat tak, že se střídá živá a veselá recitace básničky s jejím šeptáním nebo činnostně orientovaná aktivita s aktivitou zaměřenou na tiché vnímání jednotlivých hlásek či slov (jako např. tichá pošta nebo výslovnostní cvičení). Střídá se tedy hlasitost, výrazný, živý i humorný projev s tichou, soustředěnou prací, mluvením s posloucháním. Kontrastní dynamičnost se může realizovat i v organizační formě výuky střídáním skupinové, párové a individuální práce.

3. ročník

Ve třetím ročníku se žáci učí náročnější texty. Nadále by se měl rozšiřovat repertoár procvičovaných rytmických a hudebních textů, poetické texty by stále měly převažovat nad běžným, hovorovým jazykem. Objevují se různé gramatické jevy, ale žáci se s nimi setkávají pouze v přirozené řeči, nejsou ještě explicitně vyučovány. Velmi je oslovují krátké scénky, které mohou být i humorné. V tomto roce se připravují na čtení a psaní (vedou si první sešit nebo obrázkový slovník). Teprve od tohoto období nabývá na důležitosti individuální práce žáků.

4. ročník

Ve čtvrtém ročníku dochází ve srovnání s prvními třemi ročníky k velké proměně v pojetí cizojazyčného vyučování, která reaguje na vývojový pokrok dětí. Přibližně kolem desátého roku života se v dětech rozvíjí nové, velmi silné sebeuvědomění. To, co se v prvních třech letech naučily společně v rámci kolektivu, musí být nyní individualizováno. Děti v tomto věku mají silnou potřebu řádu, proto je důležité, aby struktura hodiny byla dobře vytvořená a jednoznačná.

Ještě před uvedením tištěných textů by žáci měli v průběhu čtvrté třídy číst hlavně texty, které si sami zapsali do svých sešitů. Jako první četba je nejvhodnější příběh nebo text, se kterým žáci pracovali ústně v prvních třech letech. Obecně platí, že žáci, kteří se začínají učit číst v cizím jazyce, by se s daným textem měli nejprve důkladně seznámit na základě poslechu, a teprve poté číst. Při čtení se využívají různé techniky, jako např. sborové čtení, čtení po skupinách, individuální čtení před třídou, tiché čtení a vyhledávání slov a informací.

Slovní zásoba by měla být vyučována v tematických celcích a žáci by si je měli takto i zapisovat, tedy až po ústním procvičení, výlučně v cizím jazyce, bez použití překladu do mateřštiny. Procvičována by neměla být izolovaně, ale alespoň v minimálním kontextu (krátké věty, přídavné a podstatné jméno). K upevnění grafické podoby slov se používají jednoduchá cvičení a diktáty.

Od čtvrtého ročníku hraje důležitou roli gramatika, která děti probouzí k vědomému vnímání jazyka. V prvních třech letech si žáci osvojí mnoho textů, které si nyní připomínají a poznávají na nich zákonitosti fungování jazyka a jeho pravidel. Přístup k výuce gramatiky je tedy induktivní. Žáci zjišťují něco nového o jazykových jevech, které však mají z práce v prvních třech letech hluboce zažité a jsou jim dobře známé. Rozhovory o gramatice jsou vedeny v mateřštině.

5. ročník

V pátém ročníku je stále procvičován převážně mluvený jazyk. Žáci disponují zpravidla velmi dobrou rytmickou pamětí a ta by měla být hojně využívána, neboť stále usnadňuje zapamatování textu. V tomto věku by se mělo dbát na krásu a radost z jazyka. Používáním vlastní fantazie a tvořivosti může učitel podnítit také fantazii a tvořivost žáků, kteří se mohou v tomto ročníku pokusit napsat první krátkou básničku. Na místě jsou zajímavé domácí úkoly, rychlejší tempo práce a pestrost aktivit. K oblíbeným činnostem v tomto vývojově harmonickém období patří recitace delších básní, která je taktéž vynikajícím prostředkem nácviku dobré a jasné výslovnosti a intonace, a zpěv kánonů. Většinu básniček by se žáci měli stále učit opakováním po učiteli, ne z psaného textu. Důraz je kladen také na rozhovory a malé scénky.

V oblasti slovní zásoby a gramatických struktur se navazuje na čtvrtou třídu, obojí je procvičováno vědoměji (např. srovnáním s mateřštinou).

Práce s čítankou nebo autentickými texty se stává pravidelnou součástí výuky. Velká pozornost je věnována jak hlasitému čtení, tak čtení s porozuměním. Při rozvoji čtení se i v tomto věku preferuje, aby se žáci s textem setkali nejprve prostřednictvím poslechu, teprve poté v tištěné podobě. Učitel tedy nejprve danou pasáž převypráví tak, aby ji žáci co nejlépe porozuměli ještě před tím, než ji budou číst. Také otázky k porozumění textu by se měly nejprve pokládat ústně a zpracovávat s celou třídou, teprve poté je smysluplné, aby na ně žáci odpovídali písemně, např. formou domácích úkolů. Ze čtených textů mohou vycházet i diktáty.

6. ročník

Rozumové schopnosti žáků v tomto roce již umožňují systematický přehled už naučeného a budoucího učiva. Důležitý je pořádek, struktura a přehledné plánování vyučování.

Začínáme učit časování sloves, můžeme s žáky prodiskutovat, kolik je možné probrat učiva např. za měsíc, a tak musí být i zkoušeno, protože žáci musí vědět, co se naučili, co se nemohli naučit a proč. Můžeme s nimi také diskutovat o tom, jakou formou se nejlépe učit slovíčka.

Při ústní práci hrajeme dramatické hry, ale i humorné a krátké dramatické scénky. Používáme i nespisovnou řeč.

Hlavními tématy 6. až 8. ročníku je zeměpis, lidé a dějiny zemí hovořících tímto jazykem.

Je položen základ gramatiky a slovní zásoby. Pro psaný jazyk jsou základem dopisy, jednoduché popisy a obsahy příběhů. Žáci jsou vedeni k řádnému vedení epochových sešitů a svých slovníků.

V šestém ročníku musí učitel počítat s velkými rozdíly ve schopnostech žáků. Proto by měly být všechny úkoly dány tak, aby vyhovovaly jednotlivým pokročilostem žáků. Skupiny se ještě nedělí podle studijních výsledků.

7. ročník

Podobně jako v 6. ročníku by hodiny měly být živé a různorodé. Měly by obsahovat rytmické aktivity, konverzaci, práci s různými typy textů. Rozšiřují se probrané okruhy slovní zásoby i gramatiky. Žáci pracují ve všech organizačních formách (skupiny, dvojice, společně, individuálně) a ke svým výsledkům průběžně dostávají zpětnou vazbu od vyučujících i spolužáků. Pozornost je nadále věnována vedení sešitů a podpoře samostatného učení.

8. ročník

V tomto ročníku jsou žáci vedeni k samostatné práci během výuky i domácí přípravě. Nově vytváří různé typy referátů podle svých zájmů a schopností.

9. ročník

V 9. ročníku jsou procvičována a dále rozvíjena především dosud probraná témata, slovní zásoba a gramatika. Žáci konverzují s rodným mluvčím, je-li k dispozici. Získávají další zkušenosti s ústními prezentacemi i četbou. Pracují také s uměleckými texty, mají příležitost napsat vlastní příběh nebo báseň.

Forma realizace

Výuka Anglického jazyka směřuje v plné míře k naplňování očekávaných výstupů vzdělávacího oboru Cizí jazyk a částečně k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Umění a kultura (Hudební výchova), výuka Německého jazyka směřuje k naplňování očekávaných výstupů doplňujícího vzdělávacího oboru Další cizí jazyk a částečně k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Umění a kultura (Hudební výchova).

V 1. ročníku se Anglický jazyk vyučuje v časové dotaci 1 hodiny týdně, ve 2. ročníku 2 hodiny týdně, od 3. do 9. ročníku v časové dotaci 3 hodiny týdně.

Další cizí jazyk – Německý jazyk je vyučován v 1. ročníku v časové dotaci 1 hodiny týdně, od 2. do 7. ročníku 2 hodiny týdně, v 8. a 9. ročníku v časové dotaci 3 hodiny týdně.

V rámci předmětů Anglický jazyk a Německý jazyk jsou realizována tato průřezová témata: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Multikulturní výchova.

Rozvíjení kompetencí

Předměty anglický jazyk a německý jazyk rozvíjí u žáků následující kompetence:

Kompetence k učení

- Žáci se učí samostatně a efektivně zacházet s různými pracovními materiály (čítanky, knihy, slovníky atd.) a hledat vhodné vlastní učební strategie.
- V prvních třech letech se žáci učí především nápodobou podle vzoru učitele. Od 4. ročníku poznávají různé metody a techniky učení a jsou vedeni k systematické a zodpovědné práci (pravidelné zadávání domácích úkolů a jejich kontrola, projektová práce, sebehodnocení atd.).

Kompetence k řešení problémů

- Výuka cizích jazyků poskytuje žákům příležitost konfrontace s cizojazyčným elementem a podněcuje je k překonávání vnitřních bariér vůči tomu, co je v něm neznámé a odlišné.

Kompetence komunikativní

- Žáci se učí vyjadřovat co nejvýstižněji pomocí omezených prostředků, a to ústně i písemně a podle možností také v kontaktu s rodilými mluvčími či cizinci.
- Intenzivně se pěstuje nejen schopnost porozumět verbálním sdělením, ale i porozumění přímo ze situace, kontextu či gestikulace.

Kompetence sociální a personální

- Žáci se učí formulovat své názory a zároveň jsou vedeni k toleranci odlišných postojů druhých. Pracují v různých organizačních formách (individuální, párová, skupinová práce).

Kompetence občanské

- Poznáváním cizích kultur, tradic a odlišností v uspořádání společnosti se u žáků rozvíjí jejich občanské vědomí.

Kompetence pracovní

- Znalosti cizích jazyků jsou základem pro budoucí profesní uplatnění.
- Žáci jsou vedeni k všestrannému rozvoji.

Kompetence digitální

- Vedeme žáky k vyhledávání informací i v prostředí internetu.
- Od osmé třídy vedeme žáky ke smysluplnému využívání kancelářských aplikací pro práci s textem a daty a multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku.
- Žáci se učí prakticky a účelně využívat digitální zařízení.

ANGLICKÝ JAZYK

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
CJ-3-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně	Jednoduché pokyny a reakce na ně (např. stand up, point to the window) Osvojování slovní zásoby v kontextu rytmické práce (čísla 1 – 20, části těla, barvy, rodina, zvířata, atd.) Verše, písně a pohybové hry Prstové říkanky, hry v kroužku Jednoduché rozhovory Vyprávění příběhů a jejich dramatizace	Hv, Vv, Čj, Tv
CJ-3-1-02 zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal		
HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase		
HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem		
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie		

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
CJ-3-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně	Nové verše, písně a hry Složitější pokyny a reakce na ně Nová témata - např. jídlo, dny v týdnu, měsíce, roční období, číslovky 1-100, činnosti dne, abeceda (pouze rytmicky, ne hláskování) Základní otázky a odpovědi o sobě (jméno, věk atd.) Malé dramatické scénky	HV, VV, ČJ, TV
CJ-3-1-02 zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal		
HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase		
HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem		
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie		

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
CJ-3-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně	Prohlubování učiva prvních dvou let, další verše, písně a hry	HV, VV, ČJ, TV
CJ-3-1-02 zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal	Nová témata - např. počasí, čas, datum, čísla 1-1000, akční slovesa, hudební nástroje, sporty, předměty ve třídě	
CJ-3-1-03 rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu	Ústní osvojení gramatických struktur can, like v kladných i záporných větách	
CJ-3-1-04 rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu	Představení sebe sama (rodina, jména, co umím, mám rád atd.)	
sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného a rodiny	První zápisy a čtení známých slov a textů	
CJ-3-1-05 přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení	Dramatizace	
CJ-3-1-06 píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy		

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM, MLUVENÍ	Další nové básně, písně (také kánony) a hry Jazykolamy a řečová cvičení Zápis a čtení známých básní a písní Čtení jednoduchých příběhů (z čítanky) Slovní zásoba - např. oblečení, popis osoby/zvířete, můj den Gramatické učivo - číslo jednotné/množné podstatných jmen, abeceda a hláskování slov, osobní zájmena a časování slovesa to be, to have got, vazba there is/there are, předložky místa, přídavná jména Cvičení zaměřená na upevnění slovní zásoby a gramatiky Psaní krátkých textů (např. popis zvířete, můj den) Cizí jazyk jako nástroj dorozumění a celoživotního vzdělávání	VV, ČJ, HV, NJ, ČLS
CJ-5-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností		
CJ-5-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu		
sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, volného času a rodiny		
odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, volného času a podobné otázky pokládá		
PSANÍ		MUL 4
napíše jednoduché věty a slovní spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života		

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM		VV, ČJ, HV, NJ, ČLS
CJ-5-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností	Složitější básně a písně (také kánony, hudební doprovod) Jazykové hádanky Jazykolamy a řečová cvičení	
CJ-5-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	Čtení neznámých textů z čítanek a práce s nimi	
CJ-5-1-03 rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu	Slovní zásoba - např. školní předměty, orientace ve městě, povolání, dům a místnosti v něm Kultura ve vybraných evropských zemích	GLO 2
MLUVENÍ		
CJ-5-2-01 se zapojí do jednoduchých rozhovorů		
CJ-5-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Gramatické učivo - průběžné opakování učiva 4. ročníku, nově přítomného času prostého a průběhového	
CJ-5-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá	Rozhovory a scénky Psaní krátkých textů Vedení slovníčku a úvod do práce se slovníkem	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM		
CJ-5-3-01 vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům		
CJ-5-3-02 rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu		
PSANÍ		
CJ-5-4-01 napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života		
CJ-5-4-02 vyplní osobní údaje do formuláře		

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM	Recitace a zpěv zaměřené na probírané tematické okruhy a koloběh roku, jazyková cvičení zaměřená na rozvoj výslovnosti a podporu jazykové tvořivosti	Z, ČJ, HV
CJ-9-1-01 rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně	Krátké dialogy z každodenního života	
CJ-9-1-02 rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat	Převyprávění obsahu přečteného textu	
MLUVENÍ	Slovní zásoba a frazeologie: státy Evropy a jejich hlavní města, anglická přísloví	
CJ-9-2-01 zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích	Psaní - pohlednice z prázdnin, tvorba písemného shrnutí obsahu přečteného textu	
CJ-9-2-02 mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech	Četba - texty vybrané nebo sestavené vyučujícími a texty z vybraných čítanek	
CJ-9-2-03 vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života	Reálie a kultura anglicky mluvících zemí – téma roku Skotsko	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	<u>Gramatické jevy:</u>	
CJ-9-3-01 vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech	Průběžné opakování všech již známých gramatických jevů	
CJ-9-3-02 rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace	Číslovky řadové	
PSANÍ	Apostrof v přivlastňovacím pádu a ve stažených tvarech	
CJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři	Kontrast přítomného času prostého a průběhového	
CJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Člen určitý a neurčitý	
CJ-9-4-03 reaguje na jednoduché písemné sdělení	Osobní otázky (wh- questions)	
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého	Příslovce četnosti	
	Úvod do minulého času pravidelných i nepravidelných sloves	

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM		D, Z, ČJ, HV
CJ-9-1-01 rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně	Recitace a zpěv zaměřené na probírané tematické okruhy a koloběh roku, jazyková cvičení zaměřená na rozvoj výslovnosti a podporu jazykové tvořivosti	
CJ-9-1-02 rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat	Krátké dialogy z každodenního života Slovní zásoba a frazeologie: běžná každodenní témata (např. sporty, jídlo, volný čas, cestování apod.)	
MLUVENÍ	Reálie a kultura anglicky mluvících zemí – téma roku Irsko	
CJ-9-2-01 zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích	Četba - texty vybrané nebo sestavené vyučujícími a texty z vybraných čítanek a časopisů	
CJ-9-2-02 mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech	Psaní - tvorba písemného shrnutí obsahu přečteného textu	
CJ-9-2-03 vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života		
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	<u>Gramatické jevy:</u>	
CJ-9-3-01 vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech	Průběžné opakování všech již známých gramatických jevů	
CJ-9-3-02 rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace	Minulý čas pravidelných a nepravidelných sloves Slovesné vazby se slovesy like, love, hate, enjoy, prefer Předložky časové (at, on, in) Rozkazovací způsob	
PSANÍ	Stupňování přídavných jmen	
CJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři	Budoucí čas s will a going to	
CJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	,	
CJ-9-4-03 reaguje na jednoduché písemné sdělení		
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého		

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM		D, ČJ, Z, HV
CJ-9-1-01 rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně	Recitace a zpěv převážně amerických básní a písní, jazyková cvičení zaměřená na rozvoj výslovnosti a podporu jazykové tvořivosti	
CJ-9-1-02 rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat	Konverzace na aktuální témata Reálie a kultura anglicky mluvících zemí – téma roku USA	
MLUVENÍ	Ústní prezentace na téma město, místo nebo stát USA	
CJ-9-2-01 zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích	Četba - texty vybrané nebo sestavené vyučujícími a texty z vybraných čítanek a časopisů	
CJ-9-2-02 mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech	Psaní - písemná příprava na ústní prezentace, volné psaní na zadané téma, psaní textu souvisejícího s příběhem z čítanky dle zadání	
CJ-9-2-03 vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života		
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	<u>Gramatické jevy:</u>	
CJ-9-3-01 vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech	Průběžné opakování všech již známých gramatických jevů Tvoření přísloví	
CJ-9-3-02 rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace	Počitatelnost a členy podstatných jmen, vyjádření množství (a lot of, many...)	
PSANÍ	Minulý čas průběhový	
CJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři	Trpný rod	
CJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Přivlastňovací zájmena stojící samostatně	
CJ-9-4-03 reaguje na jednoduché písemné sdělení		
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého		

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM		D, ČJ, Z, HV
CJ-9-1-01 rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně	Recitace a zpěv, jazyková cvičení zaměřená na rozvoj výslovnosti a podporu jazykové tvořivosti	
CJ-9-1-02 rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat	Konverzace na aktuální témata, dialogy Reálie a kultura anglicky mluvících zemí	
MLUVENÍ	Ústní prezentace na téma týkající se anglicky mluvících zemí	
CJ-9-2-01 zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích	Četba - náročnější texty vybrané nebo sestavené vyučujícími, texty z časopisu	
CJ-9-2-02 mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech	Psaní - delší jazykové útvary	
CJ-9-2-03 vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života	<u>Gramatické jevy:</u> Celkové gramatické opakování	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	Předpřítomný čas	
CJ-9-3-01 vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech	Vztažné věty Reflexivní zájmena a složeniny (somebody, nothing...)	
CJ-9-3-02 rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace	Modální slovesa Slovosled	
PSANÍ		
CJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři		
CJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat		
CJ-9-4-03 reaguje na jednoduché písemné sdělení		
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého		

DALŠÍ CIZÍ JAZYK - NĚMECKÝ JAZYK

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
napodobuje správnou výslovnost	Říkanky, básničky, verše, rozpočítadla	HV, VV, ČJ
umí pozdravit a představit se	Prstové hry	
rozumí jednoduchým pokynům učitele během vyučování a umí na ně adekvátně reagovat	Písň doprovázené pohybem Jednoduché pokyny a reakce na ně	
rozumí známým slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k osvojovaným tématům	Tematické okruhy - barvy, základní číslovky do 20, pozdravy, části těla, předměty ve třídě, běžné činnosti, zvířata	
chápe obsah a smysl jednoduchých a pomalu vyslovovaných rozhovorů	Jazykové hry Jednoduché konverzační otázky a odpovědi	
HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase		
HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem		
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie		

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
si osvojuje správnou výslovnost	Slovní zásoba z 1. třídy je opakována a dále rozvíjena Nové říkanky, básničky, verše, rozpočítadla, písňe Poslech vyprávění Dramatizace Krátké dialogy Tematické okruhy - rodina, další zvířata, ovoce, zelenina, počasí, základní číslovky do 100, dny v týdnu, měsíce, hudební nástroje Jazykové hry	HV, VV, ČJ
zná zpaměti různé písňe, básně a zapojuje se podle svých možností aktivně do dramatizací		
rozumí jednoduchým pokynům a větám a přiměřeně na ně reaguje		
chápe smysl vyprávění		
HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase		
HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem		
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie		

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ve slovní zásobě obsáhne témata z jeho nejbližšího okolí a využívá ji v rozhovorech a dramatizacích	Tematické okruhy a aktivity z 1. a 2. třídy jsou dále rozvíjeny Básně, písňe, říkadla, jazykolamy a jiná řečová cvičení Poslech vyprávění, jazykové hry Dramatizace Jednoduchá konverzace První zápisy a čtení známých slov Tematické okruhy - abeceda, základní číslovky do 1000, oblečení, jídlo a pití, nákupy, řemesla a povolání, materiály	HV, VV, ČJ
aktivně se účastní vyprávění a mluvení s podporou učitele, doplní větu, krátce odpoví na otázku apod.		
vyslovuje správně		

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
rozumí známým slovům a jednotlivým jednodušším větám	Tematické okruhy a aktivity z 1. - 3. třídy jsou dále rozvíjeny	HV
při poslechu rozumí hlavnímu obsahu a smyslu	Nové písně, básně a řečová cvičení	
čte nahlas a foneticky správně vlastnoručně zapsané texty v sešitě	Zápis básní, písní aj. textů osvojených v prvních třech ročnících i nově naučených	
pozdraví a poděkuje, sdělí své jméno a věk, vyjádří souhlas či nesouhlas a odpovídá na jednoduché otázky z oblasti známé slovní zásoby	Hlasité čtení zapsaných textů nebo z čítanky Příběhy, poslech a reprodukce, odpovědi na otázky a dramatizace Krátké diktáty Tematické okruhy - vlastnosti lidí, zvířat a věcí, části těla, světové strany Cizí jazyk jako nástroj dorozumění a celoživotního vzdělávání Návrhy na gramatiku - procvičování abecedy; přítomný čas sloves; rod podstatných jmen; běžná přídavná jména, protiklady	MUL 4

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
rozumí textům, které se při výuce probírají	Delší básně, písně, jazykolamy a jiná řečová cvičení	HV
rozumí obsahu a smyslu jednoduchých autentických materiálů	Poslech vyprávění	
dokáže obměnit krátké texty tak, aby zůstal zachován smysl nebo podstata sdělení	Čtení známých i neznámých textů z čítanek (a na ně navazující cvičení, diktáty, převyprávění, dramatizace)	
na základě textu odpoví na učitelovy otázky	První vyhledávání ve dvojazyčném slovníku	
začíná pracovat s dvojazyčným slovníkem	Procvičování pravopisu, krátké diktáty a testy	
aktivně se zapojí do jednoduché konverzace na probíraná témata	Tematické okruhy - charakteristika lidí, zvířat a věcí, rozvrh hodin, školní pomůcky, časové údaje - roční období, měsíce, dny a hodiny Kultura ve vybraných evropských zemích Návrhy pro gramatiku - rozpoznání slovních druhů v textu (podstatných jmen, přídavných jmen, sloves a číslovek), slovesné tvary známých sloves v přítomném čase, rody podstatných jmen, tvorba záporné věty	GLO 2

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM	Recitace básní, balad	ČJ, Z, HV
DCJ-9-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně	Německé lidové i moderní písně	
DCJ-9-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	Četba autentických textů	
DCJ-9-1-03 rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat	Otázky a odpovědi k textu	
MLUVENÍ	Ústní a písemné shrnutí obsahu	
DCJ-9-2-01 se zapojuje do jednoduchých rozhovorů	Jazykové hry, dramatizace	
DCJ-9-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Práce s dvojjazyčným slovníkem	
DCJ-9-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá	Tematické okruhy_- sportovní a volnočasové aktivity, restaurace a jídelní lístek	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	Názvy evropských zemí	
DCJ-9-3-01 rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům	Základní osobní dotazník	
DCJ-9-3-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům	Dialogy	
DCJ-9-3-03 rozumí krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci	Fonetická cvičení	
PSANÍ	<u>Návrhy pro gramatiku</u>	
DCJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři	Stavba oznamovací a tázací věty	4. pád podstatných jmen
DCJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Časování pravidelných a nepravidelných sloves v přítomném čase	
DCJ-9-4-03 stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení		
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého		

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM	Četba a dramatizace autentických textů	ČJ, Z, HV, D
DCJ-9-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně	Rytmické texty, písně	
DCJ-9-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	Konverzace, scénky	
DCJ-9-1-03 rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat	Samostatný ústní projev, vyprávění o sobě, shrnutí obsahů z autentických textů	
MLUVENÍ	Ústní a písemné otázky, odpovědi	
DCJ-9-2-01 se zapojuje do jednoduchých rozhovorů	Četba autentických textů	
DCJ-9-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Diktáty a testy	
DCJ-9-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá	Práce se slovní zásobou	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	Práce s dvojjazyčným slovníkem	
DCJ-9-3-01 rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům	Tematické okruhy ze současného života jedince a společnosti	
DCJ-9-3-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům	Fonetická cvičení	
DCJ-9-3-03 rozumí krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci	<u>Návrhy pro gramatiku</u>	
PSANÍ	Časování dalších pravidelných a nepravidelných sloves v přítomném čase a rozkazovací způsob	
DCJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři	Způsobová slovesa	
DCJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Slovesa být a mít v minulém čase (préteritum)	
DCJ-9-4-03 stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení	Předložky se 3. pádem, předložky se 4. pádem	
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého	Privlastňovací zájmena	
	Skloňování podstatných jmen	

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM	Konverzace	ČJ, Z, HV, D
DCJ-9-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně	Dramatizace	
DCJ-9-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	Samostatná prezentace přečteného autentického textu	
DCJ-9-1-03 rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat	Písň, básně a jiné rytmické texty	
MLUVENÍ	Dopisy, blahopřání, omluva, pozvání	
DCJ-9-2-01 se zapojí do jednoduchých rozhovorů	Četba autentických textů	
DCJ-9-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Diktáty, testy	
DCJ-9-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá	Tematické okruhy ze života jedince a společnosti	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	Reálie - kultura a tradice německy mluvících zemí, orientace na mapě	
DCJ-9-3-01 rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům	Poslechy a fonetická cvičení	
DCJ-9-3-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům	<u>Návrhy pro gramatiku</u>	
DCJ-9-3-03 rozumí krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci	Opakování a prohloubení probrané gramatiky	
PSANÍ	Minulý čas pravidelných sloves (perfektum)	
DCJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři	Minulý čas způsobových sloves (préteritum)	
DCJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Osobní zájmena ve 3. a 4. pádě	
DCJ-9-4-03 stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení	Předložky se 3. a 4. pádem	
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého		

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POSLECH S POROZUMĚNÍM	Recitace, balady, básně, scénky	ČJ, Z, HV, F, CH, PŘ
DCJ-9-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně	Autentické texty	
DCJ-9-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	Referáty, projekty, samostatný ústní projev	
DCJ-9-1-03 rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat	Systematická práce se slovní zásobou	
MLUVENÍ	Souhrn a procvičování probraného učiva	
DCJ-9-2-01 se zapojí do jednoduchých rozhovorů	Diktáty, testy a fonetická cvičení	
DCJ-9-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Konverzace	
DCJ-9-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá	Tematické okruhy – aktuální témata	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	<u>Návrhy pro gramatiku</u>	
DCJ-9-3-01 rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům	Opakování veškeré probrané gramatiky	
DCJ-9-3-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům	Datum a řadové číslovky	
DCJ-9-3-03 rozumí krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci	Stupňování přídavných jmen a příslovci	
PSANÍ	Perfektum vybraných nepravidelných sloves	
DCJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři	Seznámení s tvorbou préterita (pouze pasivní znalost)	
DCJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Vedlejší věty	
DCJ-9-4-03 stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení		
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého		

MATEMATIKA

Charakteristika předmětu

Předmět Matematika má důležité postavení ve vzdělávacím procesu. Poskytuje vědomosti potřebné v praktickém životě každého člověka. Obsah předmětu je rozdělen na čtyři tematické okruhy:

- číslo a početní operace
- číslo a proměnná
- závislosti, vztahy a práce s daty
- geometrie v rovině a v prostoru
- součástí je i tematický okruh Nestandardní aplikační úlohy a problémy

Číslo a početní operace

V tomto tematickém okruhu je pro žáky důležité pochopit kvalitu čísla. Číslice není obrazem ve smyslu zavádění zápisu písmenek, ale obrazem číselné kvality. Utváření aritmetických a geometrických pojmů je spojeno s vnímáním a pohybovou činností. Počítání je již zvnitřněným pohybem, při kterém také pohyb vnímáme. Zpočátku je veškeré počítání propojeno s rytmičnými cvičeními (např. násobkovými řadami). Matematika má blízký vztah také ke kreslení forem. Díky vnitřní pohyblivosti vzniká schopnost zapojit fantazii při řešení matematických problémů. Prožitkem kvality čísel dítě zažívá důvěru a jistotu, že číslo, svět a člověk patří k sobě. Je kladen důraz na procvičování a opakování probrané látky.

Číslo a proměnná

Aritmetické operace si žáci osvojují v jejich třech složkách: dovednost provádět operaci, algoritmické porozumění (proč je operace prováděna předloženým postupem) a významové porozumění (umět operaci propojit s reálnou situací). Další vědomosti se prohlubují na druhém stupni v tematickém okruhu Číslo a proměnná. S blížícím se věkem dospívání matematika vyžaduje zaměření nejen na číselnou a algebraickou látku, ale i na vlastní myšlení. Proto je potřeba obracet myšlení k potřebám a požadavkům praktického života. Matematika by měla vést k porozumění úsudkem, od vyjádření problému k jeho řešení, k vyjádření zákonitostí a mnohostrannému použití.

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žáci rozpoznávají určité typy změn a závislostí, uvědomují si změny a závislosti známých jevů. Tyto změny a závislosti žáci 2. stupně analyzují z tabulek, diagramů a grafů a v jednoduchých případech je také konstruují.

Geometrie

Tato součást výuky matematiky je vyučována v oddělených epochách. Jednou z vůdčích myšlenek tohoto předmětu je rozvoj a podpora názorné prostorové představivosti. V počáteční geometrii, kreslené ještě od ruky, procvičujeme při odhadování proporcí a poměrů jistotu pohybu ruky, která je dobře připravená kreslením forem v prvních školních letech. Žáci se musí s přibývajícím věkem učit vycítit geometrické závislosti, myšlenkově je uchopit a použít k praktickému řešení - rýsování. Zacházení s rýsovacími pomůckami má žáky vést k jednoznačné a přesné konstrukci (znázornění). Rýsování má žákům pomáhat rozvíjet trpělivost, pečlivost a přesnost, stejně jako samostatnou a tvořivou činnost.

Geometrické útvary se učí znát při kreslení, vychází se z pravidelných forem. Žáci si postupně osvojují pojmy šikmý, svislý, vodorovný, oblouk, nahoře, dole, uprostřed, oblý, hranatý; symetrie osová, středová, souměrnost, shodnost, podobnost, průniky, uzly, křivka, přímka, úsečka, bod, rovinné útvary, úhel, trojúhelník, čtverec, obdélník, kruh.

Forma realizace

V předmětu Matematika jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace, Umění a kultura, Člověk a jeho svět a Informatika. V 1. a 2. ročníku jsou do tohoto předmětu integrovány předměty Hudební výchova a Člověk a jeho svět a ve 4., 6. a 7. ročníku je do tohoto předmětu integrován předmět Informatika.

Předmět je vyučován ve všech ročnících ve formě epoch, od 3. do 9. ročníku navíc ve formě procvičovacíh hodin (konkrétní časové dotace v jednotlivých ročnících je možné nalézt v učebním plánu).

Rozvíjení kompetencí

V předmětu Matematika rozvíjíme u žáků především tyto klíčové kompetence:

Kompetence k učení

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady při řešení netradičních algebraických a geometrických úloh

Kompetence k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky pracovat v týmu.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení při dosahování pracovních a vzdělávacích výsledků.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- Žáci se učí volit metody ke zpracování dat.
- Žáci se učí rozumět významu digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamují se s nimi a kriticky je hodnotí.

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly do 20	Počítání v oboru 1 - 20 a orientace v číselné řadě 1 – 100	HV
čte a zapisuje čísla římská a arabská 1 až 12	Čtení a zápis čísel (římských, arabských)	
orientuje se v číselné řadě 1 až 100	Porovnávání čísel na základě množství nebo pořadí	
rytmicky procvičuje a pamětně osvojuje číselné řady	Písně, rytmické a pohybové hry s počty	
HV-3-1-01 zpívá v jednohlase	Komutativnost sčítání ($3 + 4 = 4 + 3$)	
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře	Zavedení všech čtyř základních početních výkonů (sčítání, odčítání, násobení, dělení) v oboru do 20 a písemná forma těchto operací	ČLS
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie	Počáteční cvičení v pamětním počítání	
orientuje se v čase	Časové pojmy (den, měsíc, rok, včera, dnes, zítra)	
orientuje se v prostoru - rozlišuje vpravo / vlevo	Orientace v prostoru (vpravo - vlevo, vpřed - vzad)	

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly do 100	Rozšíření početních výkonů v oboru přirozených čísel do 1000	HV
orientuje se v řádech jednotek, desítek a stovek u trojčíslných čísel	Rytmická cvičení a pamětní osvojování násobkových řad	
rytmicky procvičuje a pamětně osvojuje násobkové řady až do 10	Písně, rytmické a pohybové hry s počty	
HV-3-1-01 zpívá v jednohlase	Elementární slovní úlohy	
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře	Procvičování pamětního počítání	
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie	Číselná osa	ČLS
	Stovky, desítky a jednotky ve trojčíslném čísle	
	Porovnávání čísel, odhady výsledků	
	Komutativnost násobení	
orientuje se v čase	Časové pojmy (minuty, hodiny, den, měsíc, rok, včera, dnes, zítra)	
orientuje se v prostoru - nahoře / dole	Osově souměrné formy	KFO
znázorní útvary dle vodorovné i svislé osy	Základní útvary v rovině	

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
M-3-1-01 používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků	Rozšíření oboru přirozených čísel přes 1 000 Desítková soustava Sčítání a odčítání víceciferných čísel, násobení dvojciferným číslem, dělení jednociferným číslem Odhady a kontrola výsledků Míry, váhy a početní cvičení s jejich aplikacemi Pokračování v osvojování násobkových řad Procvičování pamětného počítání Slovní úlohy	integrovaná INFO
M-3-1-02 čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti		
M-3-1-03 užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose		
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu		
M-3-1-04 provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly		
si osvojí písemné sčítání a odčítání víceciferných čísel		
M-3-1-05 řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace	Slovní úlohy	
M-3-2-01 orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času	Časové pojmy (rok - 52 týdnů, 365 dnů, přestupný rok, roční období)	ČLS
provádí jednoduché převody jednotek míry a váhy a řeší s nimi početní cvičení v menších aplikovaných úlohách v souvislosti s běžným praktickým životem	Jednotky délky a hmotnosti, jejich převody a aplikované úlohy spojené s praktickým životem	ČLS
M-3-2-02 popisuje jednoduché závislosti z praktického života	Jednotky délky a jejich převody	
M-3-3-02 porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky		
M-3-3-01 rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci	Základní útvary v rovině	KFO
M-3-3-03 rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině	Osově souměrné útvary	

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
procvičuje pamětné počítání	Prohlubování písemného sčítání a odčítání, násobení a dělení přirozených čísel Procvičování pamětního počítání Zaokrouhlování přirozených čísel Slovní úlohy	integrovaná INFO
M-5-1-01 využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení		
M-5-1-02 provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel		
M-5-1-03 zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel		
M-5-1-04 řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel		
M-5-1-05 modeluje a určí část celku, používá zápis ve formě zlomku		
I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů	Zavedení zlomků, poznání zlomku jako dílu celku (z části k celku) – dělení rovinných útvarů (náčrty) Porovnávání zlomků Rozšiřování a krácení zlomků Užití zlomků v praxi Sčítání a odčítání zlomků se stejným jmenovatelem Převádění zlomků na smíšená čísla a obráceně (grafické zobrazení)	integrovaná INFO
M-5-1-06 porovná, sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem v oboru kladných čísel		
řeší úlohy zaměřené na uchopení zlomků v praxi		
M-3-2-03 doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel	Tabulky, jízdní řády Číselné a obrázkové řady Posloupnosti čísel Slovní úlohy	integrovaná INFO
I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data	Pozorování přírodních jevů a jejich zaznamenávání Číselný zápis podle daných kritérií, porovnávání	integrovaná INFO
I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji	Technika myšlenkových map a jejich možné využití (brainstorming na začátku epochy, zpětná vazba na jejím konci)	integrovaná INFO

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
M-5-1-01 využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení	Opakování čtyř početních výkonů s přirozenými čísly v oboru i více než 1 000 000 Spojení čtyř základních početních výkonů Procvičování pamětního počítání Měření a vážení (jednotky - délkové, obsahové, hmotnostní)	
M-5-1-02 provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel		
M-5-1-03 zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel		
M-5-1-04 řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel		
M-5-1-07 přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty	Zlomky – sčítání a odčítání zlomků s rozdílným jmenovatelem Zavedení desetinných čísel a osvojování vztahu mezi desetinným číslem a zlomkem Početní operace s desetinnými čísly – sčítání, odčítání, násobení, zaokrouhlování Násobení a dělení čísly 10, 100, 1000 ... Zápis záporného čísla na číselné ose Druhy vlastnictví, rozpočet; nákupy, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky	
M-5-1-08 porozumí významu znaku „-“ pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose		
ČJS-5-2-03 orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy		
M-5-2-01 vyhledává, sbírá a třídí data	Závislosti a jejich vlastnosti	
M-5-2-02 čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy	Diagramy, grafy, tabulky, jízdní řády	
M-5-3-01 narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce	Geometrie volné ruky Základní geometrické útvary a pojmy - bod, přímka, polopřímka, úsečka, sečna, tečna, tětiva; rovnoběžky, různoběžky, kolmice; střed, osa Vzájemná poloha dvou přímek v rovině - náčrty, zavedení pojmů Kreslení rovinných útvarů: kružnice, kruh, čtverec, rovnoběžník, obdélník, trojúhelník Jednotky: délkové míry, obsahové míry Obvod, obsah - pomocí čtvercové sítě	
M-5-3-02 sčítá a odčítá graficky úsečky; určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran		
M-5-3-03 sestrojí rovnoběžky a kolmice		
M-5-3-04 určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě a užívá základní jednotky obsahu		
M-5-3-05 rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru		
M-5-4-01 řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky	Slovní úlohy Číselné a obrázkové řady	

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
DOPORUČENÍ PRO 1. EPOCHU		
při počítání využívá své znalosti o dělitelnosti v oboru přirozených čísel	Pořadí početních výkonů, práce se závorkami Dělitelnost (prvočíslo)	
zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností	Procvičování počítání s přirozenými čísly, zaokrouhlování	
provádí počítání s desetinnými čísly a zlomky	Procvičování počítání s kladnými desetinnými čísly a zlomky	
provádí písemné dělení desetinných čísel	Písemné dělení desetinných čísel	
I-9-1-02 navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu	Číselná osa - seznámení s celými čísly, čísla opačná, absolutní hodnota Práce s daty - tabulku naměřených teplot zaznamenat na číselnou osu	integrovaná INFO
porozumí pojmům procento, základ, procentová část, počet procent; počítá s procenty jednoduché slovní úlohy	Procenta - procento, základ, procentová část, počet procent	
DOPORUČENÍ PRO 2. EPOCHU		
aplikuje procentové počty v kupeckých počtech (úroky, slevy)	Rozpočet domácnosti - příjmy, výdaje Tvorba rodinného rozpočtu	
M-9-1-06 řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek)	Počítání s procenty, slovní úlohy s procenty - přes 1 procento	integrovaná INFO
I-9-2-03 vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešení problém a svůj výběr zdůvodní; upraví daný algoritmus pro jiné problémy, navrhne různé algoritmy pro řešení problému		
M-9-3-02 charakterizuje a třídí základní rovinné útvary	Charakterizuje kruh, kružnici, trojúhelník a čtyřúhelník Geometrie kruhu a kružnice - práce s kružítkem Tečna, sečna, tětíva Dělení kruhu - pravidelné mnohoúhelníky a hvězdice (pravidelný 6- a 12-úhelník a pravidelný 8- a 16-úhelník) Geometrie pětiúhelníku	
vyvozuje vlastnosti kruhu a kružnice; vyvozuje vlastnosti obrazců vepsaných do kruhu		
určuje a měří velikosti úhlů v různých rovinných útvarech	Grafické rozdělení úhlu	
poznává obecné platnosti určitých geometrických zákonitostí a tím je uváděn do geometrického dokazování	Druhy a vlastnosti rovnostranného, rovnoramenného, pravoúhlého, tupoúhlého trojúhelníka Obvod, obsah - pomocí čtvercové sítě Druhy rovnoběžníků	
I-9-2-01 po přečtení jednotlivých kroků algoritmu nebo programu vysvětlí celý postup; určí problém, který je daným algoritmem řešen	Konstrukční úlohy - seznámení se zápisem postupu, rýsování podle postupu, aplikace algoritmu postupu v dalších úlohách Netradiční úlohy k procvičení dříve probrané látky, k obecnému přehledu Převody jednotek	integrovaná INFO

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
DOPORUČENÍ PRO 1. EPOCHU		
seznámí se se zápornými celými čísly a poznatky užívá při všech čtyřech početních úkonech, počítá s absolutní hodnotou	Sčítání, odčítání, násobení a dělení v oboru celých čísel	
M-9-1-05 řeší modelováním a výpočtem situace vyjádřené poměrem; pracuje s měřítky map a plánů	Poměr, měřítko mapy	
M-9-2-03 určuje vztah přímé anebo nepřímé úměrnosti	Přímá, nepřímá úměrnost	F(nepřímá úměrnost na příkladech výpočtů rychlosti, Ohmova zákona)
tabulky pro přímou a nepřímou úměrnost	Vyhodnocuje tabulky přímé a nepřímé úměrnosti	integrovaná INFO
I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat		
M-9-1-04 užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek–část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem)	Užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek – část	
řeší slovní úlohy pomocí trojčlenky	Řeší slovní úlohy pomocí trojčlenky.	
při počítání využívá své znalosti o dělitelnosti v oboru přirozených čísel	Při počítání využívá své znalosti o dělitelnosti v oboru přirozených čísel	
M-9-3-03 určuje velikost úhlu měřením a výpočtem	Práce s úhломěrem	
DOPORUČENÍ PRO 2. EPOCHU		
je uveden do algebry - přes základní úpravy číselných výrazů a jejich proměny v algebraické, rozliší jednočlen a mnohočlen, určí hodnotu výrazu	Uvedení do algebry - přes základní úpravy číselných výrazů a jejich proměny v algebraické, rozliší jednočlen a mnohočlen, určí hodnotu výrazu	
řeší jednoduché lineární rovnice s jednou neznámou	Jednoduché lineární rovnice s jednou proměnnou v oblasti celých a racionálních čísel Ekvivalentní úpravy rovnic	
M-9-3-05 využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh	Vrcholový úhel, střídavý úhel apod.	
M-9-3-06 načrtne a sestrojí rovinné útvary	Konstrukce trojúhelníků podle různých typů zadání	
M-9-3-02 charakterizuje a třídí základní rovinné útvary	Trojúhelník - výška, těžnice, těžiště Geometrie kruhu a kružnice - vzájemná poloha kružnic Kružnice opsaná a vepsaná trojúhelníku a čtyřúhelníku	
sestrojuje trojúhelníky a využije věty o shodnosti; sestrojí různé čtyřúhelníky	Shodnost/ podobnost trojúhelníků na základě vět o shodnosti Zápisy konstrukcí trojúhelníků a čtyřúhelníků	

M-9-3-04 odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů	Výpočet obvodu a obsahu čtverce, obdélníku, kosočtverce, kosodélníku, trojúhelníku - zavedení vzorců Převody jednotek	
I-9-1-04 zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji	Řešení úloh k vypočítání obvodu a obsahu, vyhodnocení zadaných údajů	integrovaná INFO
M-9-3-01 zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku	Seznámení se středovou a osovou souměrností	
seznámí se s pojmy osy souměrnosti		
rozpohybuje statické obrazce, pozoruje procesy proměn u trojúhelníků a čtyřúhelníků pomocí tzv. kosení		
poznává jednoduché perspektivní znázornění	Hospodářská matematika - rezervační systém obědů; plánování rodinného rozpočtu	integrovaná INFO
I-9-3-01 vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů		

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
DOPORUČENÍ PRO 1. EPOCHU		
M-9-1-04 užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek–část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem)	Přehled číselných oborů, zaznamenání různých tvarů čísel na číselné ose	
ekvivalentní úpravy rovnic, úprava vzorců – řeší praktické úlohy pomocí rovnic	Složitější lineární rovnice, ekvivalentní úpravy, vyjádření neznámé ze vzorce	F
I-9-2-06 ověří správnost postupu, najde a opraví v něm případnou chybu	Zkouška řešení rovnice	INFO
M-9-1-01 provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu	Procvičování složitějších aritmetických operací Zavedení mocniny a odmocniny Exponenciální tvar čísla Zavedení jednotek objemu	F (jednotky objemu a exponenciální tvar čísla před epochou fyziky)
M-9-3-06 načrtne a sestrojí rovinné útvary	Shrnutí a opakování trojúhelníky, čtyřúhelníky	INFO
M-9-3-01 zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku	Výpočty obvodů, obsahů. Konstrukční úlohy Lichoběžník – konstrukce, obvod a obsah	
M-9-3-08 načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru ve středové a osové souměrnosti, určí osově a středově souměrný útvar	Sestrojení obrazu rovinných útvarů v osové i středové souměrnosti	
Pythagorova věta	Grafické znázornění Pythagorovy věty, výpočty	
DOPORUČENÍ PRO 2. EPOCHU		
M-9-1-07 matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných; určí hodnotu výrazu, sčítá a násobí mnohočleny, provádí rozklad mnohočlenu na součin pomocí vzorců a vytýkáním	Mnohočleny - sčítání, odčítání, rozklad mnohočlenu na součin – vytýkání Vzorce $(a + b)^2$, $a^2 - b^2$, $(a - b)^2$ Zápis reálných situací pomocí algebraických výrazů	
řeší praktické úlohy pomocí rovnic	Slovní úlohy řešené lineární rovnicí.	INFO
I-9-2-02 rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne a popíše kroky k jejich řešení		
základy statistiky - aritmetický průměr, typy diagramů	základy statistiky - aritmetický průměr, typy diagramů	

M-9-3-05 využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh	Thaletova věta Zavedení čísla π Obvod a obsah kruhu	
M-9-3-04 odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů		
M-9-3-09 určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti	Hranoly - krychle, kvádr, válec Sestrojení krychle, kvádru Platónská tělesa	
M-9-3-10 odhaduje a vypočítá objem a povrch těles	Povrch a objem hranolů a válce	
M-9-3-11 načrtne a sestrojí síť základních těles	Síť krychle, kvádru	
M-9-3-13 analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu	Aplikace Thaletovy věty v konstrukčních úlohách	
	Netradiční úlohy k procvičení dříve probrané látky, k obecnému přehledu Převody jednotek	

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
M-9-1-02 zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor	Lomené algebraické výrazy a početní úkony s nimi Soustava 2 lineárních rovnic o 2 neznámých Slovní úlohy o společné práci, pohybu a o směsích Úroky Příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr Funkce a jejich znázorňování v pravoúhlé soustavě souřadnic (přímá a nepřímá úměrnost, lineární funkce)	
M-9-1-03 modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel		
M-9-1-08 formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic a jejich soustav		
M-9-1-09 analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel		
M-9-2-01 vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data		
M-9-2-02 porovnává soubory dat		
M-9-2-04 vyjádří funkční vztah tabulkou, rovnicí, grafem		
M-9-2-05 matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů		
M-9-3-01 zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku	Povrch a objem - jehlan, kužel, koule Výpočty obvodu, obsahu, povrchu a objemu geometrických útvarů Konstrukční úlohy Aplikace učiva ve složitějších a komplexních úlohách	
M-9-3-05 využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh		
M-9-3-07 užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků		
M-9-3-09 určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti		
M-9-3-10 odhaduje a vypočítá objem a povrch těles		
M-9-3-11 načrtne a sestrojí síť základních těles		
M-9-3-12 načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině		
M-9-3-13 analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu		

M-9-4-01 užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací	Číselné a logické řady Číselné a obrázkové analogie Logické a netradiční geometrické úlohy	
M-9-4-02 řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí		
VO-9-3-02 sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti	Hospodaření domácnosti – rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing; rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti; význam daní Hotovostní a bezhotovostní platební styk (debetní a kreditní platební karty) Banky a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků Principy tržního hospodářství – nabídka, poptávka, trh; tvorba ceny, inflace; podstata fungování trhu; nejčastější právní formy podnikání Příjmy a výdaje státu	
VO-9-3-03 na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení		
VO-9-3-04 vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít		
VO-9-3-05 uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu		
VO-9-3-06 na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz		
VO-9-3-07 rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků ze státního rozpočtu		

INFORMATIKA

Charakteristika předmětu

Waldorfská pedagogika se opírá ve své praxi o zákonitosti ve vývoji dítěte. Jedním z důležitých výstupů je získaný zdravý přístup k technice.

Škola jednotlivé výstupy RVP ZV naplňuje napříč všemi vzdělávacími oblastmi. Žáci realizují výstupy informatiky prostřednictvím témat a projektů spojených s reálným životem. Přes ně škola žáky směřuje ke smysluplnému praktickému využití techniky. Nedílnou součástí tohoto procesu je i spolupráce s rodiči.

Zpravidla až do konce 7. ročníku jsou výstupy naplňovány průřezově v rámci epoch a dalších předmětů. Problematika kybernetické bezpečnosti je rovněž integrální součástí programu primární prevence školy. V 5., 8. a 9. ročníku zařazujeme informatiku jako samostatný předmět formou běžné hodiny nebo epochy.

V 1. až 3. ročníku se promítají výstupy informatiky do práce školy jinou formou než využíváním technických zařízení. Jde zejména o přirozené aktivity a praktické činnosti rozvíjející dovednost následovat určitý postup. Žáci ve výuce pracují s konkrétními obrazy, učí se je vnímat, popisovat a sami vytvářet. Následuje období tzv. rubikonu (mezi 9. – 10. rokem). Od této chvíle ve výuce rozvíjíme abstrakci, ale zatím vždy napojenou na konkrétní obraz. Výstupy plníme v epochách nebo v samostatném předmětu převážně formou her, zážitků a unplugged výuky.

Schopnost plné abstrakce přichází plně až okolo 12. roku. Od 6. ročníku proto žáky vedeme k tomu, aby počítač sloužil jim, a ne oni jemu, aby se v něm neztráceli. Do konce 7. třídy není počítač prvoplánovou součástí vyučování, ale digitální technologie a výstupy informatiky jsou podle potřeby zařazovány do epochového vyučování nebo součástí projektů jednotlivých tříd. Bezpečné zacházení s technologiemi a pohybu v kyberprostoru je součástí preventivního programu školy.

Od 8. ročníku může mladý člověk samostatně zacházet s digitálními technologiemi skutečně svobodně a zodpovědně. Počítač se stává běžnou součástí výuky. Informatika je vyučována většinou v rámci samostatného předmětu. Získané znalosti jsou využívány i v jiných předmětech, například vyhledávání zdrojů, práce s médii, prezentace. Žáci se zabývají i programováním.

Forma realizace

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je na 1. stupni zařazen předmět Informatika takto: ve 4. ročníku je plně integrován do jiných předmětů (Člověk a jeho svět, Matematika, Rukodělné činnosti, Hudební výchova), v 5. ročníku je vyučován jako samostatný epochový předmět. Tento předmět má charakter a cíle prvouky v oblasti komunikace, informací a médií. V tomto předmětu jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávací oblasti Informatika.

Výuka Informatiky je na 2. stupni realizována podobně: v 6. a 7. ročníku je tento předmět plně integrován do jiných předmětů (Matematika, Fyzika, Zeměpis, Dějepis), v 8. a 9. ročníku je vyučován jako samostatný předmět s časovou dotací 1 hodiny týdně, realizuje se ale jako dvouhodinový blok jednou za dva týdny. V tomto předmětu jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávací oblasti Informatika.

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova a Mediální výchova.

Rozvíjení kompetencí

V předmětu informatika rozvíjíme u žáků především tyto klíčové kompetence:

Kompetence k učení

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady při řešení zadaných úloh.

Kompetence k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Žáky vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň naslouchat názorům jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme žáky ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky pracovat v týmu.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- Od pátého ročníku začínáme s praktickým a účelným využíváním digitálních zařízení.
- Žáky seznamujeme s praktickými ukázkami třídění, zpracování a sdílení dat na konkrétních datových souborech.
- Žáci se učí vyhledávat informace v knihách a studijních materiálech, od osmého ročníku také v prostředí internetu.
- Žáci jsou od osmého ročníku vedeni k aktivnímu používání digitálních technologií při zpracování a prezentaci svých prací.
- Úměrně věku jsou žáci průběžně seznamováni se správným chováním v digitálním prostředí.
- Žákům a rodičům již při vstupu do školy přinášíme informace o postoji školy k zavádění digitálních technologií v životě žáka.
- Tvoříme pravidla třídy a školy pro používání digitálních technologií a spolupracujeme i s rodiči na jejich dodržování.
- Nebezpečí digitálního světa jsou zahrnuta v minimálním preventivním programu školy a jsou řešena komplexně spolu s dalšími hrozbami.
- V rámci vícedenních školních akcí umožňujeme žákům prožít digitální detox (očistu) s vysvětlením pozitivního účinku na jejich tělesné i duševní zdraví.
- Přinášíme a sdílíme s žáky informace o fungování a financování sociálních sítí a o bezpečném pohybu na sociálních sítích.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání aplikací pro práci s textem a daty.
- V rámci edukace i prevence sdílíme s žáky od pátého ročníku zkušenosti z oblasti používání aplikací.

Vzdělávací obsah předmětu

3 a 4. ročník

Předmět Informatika je integrovaným předmětem, jehož očekávané výstupy se ve 3. ročníku realizují v rámci předmětů Matematika a Člověk a jeho svět a ve 4. ročníku v rámci předmětů Matematika, Člověk a jeho svět, Český jazyk a literatura, Rukodělné činnosti a Hudební výchova.

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu	Míry a váhy	integrace do M
I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	Plánování postupu práce v čase; práce s kalendářem a rozvrhem hodin	integrace do ČLS

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
I-5-1-01 uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat	Dopravní značky	integrace do ČLS
I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji	Noty - délka, výška, notový zápis Cesta do školy Technika myšlenkových map a jejich možné využití (brainstorming na začátku epochy, zpětná vazba na jejím konci)	integrace do HV integrace do ČLS integrace do M, ČJ, ČLS
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu	Křížová výšivka podle vytvořeného vzoru	integrace do RČ
I-5-2-04 ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu		
I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů		integrace do M
I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení	Práce s mapou a symboly	integrace do ČLS
I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	Informační systém školní jídelny, školy, rozvrhem hodin Pozorování přírodních jevů a jejich zaznamenávání Číselný zápis podle daných kritérií, porovnávání	integrace do ČLS integrace do ČLS, M integrace do M
I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data	Tabulky, jízdní řády	integrace do M

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
I-5-2-03 v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy	Vymýšlení algoritmu pro jednoduchou hru (např. hra s kartičkami s příkazy - hra „na robota“)	INFO, TV
I-5-2-04 ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu		
I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data	Pozorování přírodních jevů a jejich zaznamenávání Sledování růstu rostlin Tréninkový deník při přípravě na olympijské hry	ČLS ČLS TV
I-5-4-01 najde a spustí aplikaci, pracuje s daty různého typu	Používání praktických aplikací (např. jízdní řády, elektronické mapy)	ČLS
I-5-4-02 propojí digitální zařízení, uvede možná rizika, která s takovým propojením souvisejí	Člověk a jeho nástroje komunikace v minulosti a dnes Typy digitálních zařízení	OSV 8
I-5-4-03 dodržuje bezpečnostní a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi	Média v éře informací: tiskoviny, rozhlas, televize, internet Získávání informací – kniha, tiskoviny, rozhlas, televize, teletext, internet apod. Seznámení s metadaty a jejich riziky Bezpečnostní pravidla pro práci s digitálními technologiemi Týmová práce na obsahu školního časopisu	MED 1, 2, 3, 4, 5 Prevence MED 7

6. ročník

Předmět Informatika je integrovaným předmětem, jehož očekávané výstupy se v 6. ročníku realizují v rámci předmětu Matematika.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
I-9-1-02 navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu	Číselná osa - seznámení s celými čísly, čísla opačná, absolutní hodnota Práce s daty - tabulku naměřených teplot zaznamenat na číselnou osu	integrace do M
I-9-2-01 po přečtení jednotlivých kroků algoritmu nebo programu vysvětlí celý postup; určí problém, který je daným algoritmem řešen	Konstrukční úlohy - seznámení se zápisem postupu, rýsování podle postupu, aplikace algoritmu postupu v dalších úlohách	integrace do M
I-9-2-03 vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešení problém a svůj výběr zdůvodní; upraví daný algoritmus pro jiné problémy, navrhne různé algoritmy pro řešení problému	Počítání s procenty, slovní úlohy s procenty - přes 1 procento	integrace do M
dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat	Primární prevence v oblasti informatiky a digitálních technologií	prevence

7. ročník

Předmět Informatika je integrovaným předmětem, jehož očekávané výstupy se v 7. ročníku realizují v rámci předmětu Matematika.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat	Vyhodnocuje tabulky přímé a nepřímé úměrnosti Dráha a rychlost	integrace do M integrace do F
I-9-1-03 vymezí problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní	Projekt naplánování výletu (on-line mapy), zámořské plavby (zeměpisné souřadnice)	integrace do Z, D
I-9-1-04 zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji	Řešení úloh k vypočítání obvodu a obsahu, vyhodnocení zadaných údajů Dráha a rychlost	integrace do M integrace do F
I-9-3-01 vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů	Projekt naplánování výletu (jízdní řády jako informační systém) Hospodářská matematika - rezervační systém obědů; plánování rodinného rozpočtu	integrace do Z integrace do M
dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat	Primární prevence v oblasti informatiky a digitálních technologií	prevence

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
I-9-2-02 rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne a popíše kroky k jejich řešení	Slovní úlohy řešené lineární rovnicí	M
I-9-2-05 v blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program s ohledem na jeho možné důsledky a svou odpovědnost za ně; program vyzkouší a opraví v něm případné chyby; používá opakování, větvení programu, proměnné	Úvod do programování, instrukce, podmíněný příkaz apod. Seznámení se s jednoduchým programovacím jazykem a práce s ním Zápis postupu geometrické konstrukce; zkouška řešení rovnice	M
I-9-2-06 ověří správnost postupu, najde a opraví v něm případnou chybu		
I-9-3-02 nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce, aby mohl odpovědět na položenou otázku; využívá funkce pro automatizaci zpracování dat	Práce s tabulkovým procesorem Klíčová slova a filtrování	
I-9-4-01 popíše, jak funguje počítač po stránce hardwaru i operačního systému; diskutuje o fungování digitálních technologií určujících trendy ve světě	Hardware a komponenty, hardware a software Periferie a operační systémy Digitální technologie a současné trendy	
I-9-4-02 ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu s ohledem na jejich další zpracování či přenos	Digitální fotografie, její další zpracování a prezentace	ČJ, HV, popř. AJ, NJ
I-9-4-03 vybírá nejvhodnější způsob připojení digitálních zařízení do počítačové sítě; uvede příklady sítí a popíše jejich charakteristické znaky	Práce se zvukovým záznamem	
I-9-4-04 poradí si s typickými závadami a chybovými stavy počítače		
I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích řešení	Primární prevence v oblasti informatiky a digitálních technologií	prevence

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
I-9-3-03 vymezí problém a určí, jak při jeho řešení využije evidenci dat; na základě doporučeného i vlastního návrhu sestaví tabulku pro evidenci dat a nastaví pravidla a postupy pro práci se záznamy v evidenci dat	Práce s tabulkovým procesorem - funkce a vzorce Návrh a tvorba evidence dat Kontrola správnosti a použitelnosti nastavené struktury a pravidel	
I-9-3-04 sám evidenci vyzkouší a následně zhodnotí její funkčnost, případně navrhne její úpravu		
I-9-4-02 ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu s ohledem na jejich další zpracování či přenos	Filmový dokument k projektu ročníkového divadla 8. ročníku	
I-9-4-03 vybírá nejvhodnější způsob připojení digitálních zařízení do počítačové sítě; uvede příklady sítí a popíše jejich charakteristické znaky		
I-9-4-04 poradí si s typickými závadami a chybovými stavy počítače		
I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích řešení	Zabezpečovací řešení (hesla, dvoufaktorové ověření, firewall, antivir, zálohování dat) Digitální identita - digitální stopa (poloha, obsah a metadata) Primární prevence v oblasti informatiky a digitálních technologií	prevence

ČLOVĚK A JEHO SVĚT

Charakteristika předmětu

Tento předmět je komplexní a jako jediný je koncipován pouze pro 1. stupeň základního vzdělávání. Téma předmětu Člověk a jeho svět v 1. a 2. ročníku je tvořivě integrováno do epoch českého jazyka a matematiky a do všech ostatních předmětů.

Začínáme s žáky od světa dětem nejdostupnějšího, od hodnot prožívaných a poznávaných v pohádkách a bajkách, přecházíme postupně k péči o životní prostředí (hodnotám ekologickým). Hlavní cíle jsou zde zamýšleny ve vytváření hodnotových postojů žáků v myšlení, citění a ve vůli.

Na společné cestě s žákem vycházíme z úrovně dětské orientace poznáváním okolí domova a školy.

Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti; utváří se tak jejich prvotní ucelený obraz světa. Poznávají sebe i své nejbližší okolí, učí se vnímat lidi a vztahy mezi nimi (tolerance, pomoc a solidarita, vzájemná úcta, snášenlivost).

Dále se zaměřujeme na přirozenou orientaci žáků v čase, kterou si přinášejí už z předškolního období. Pozorujeme změny v čase, ve vnímání dne a noci, v ročních obdobích, v měsících, týdnech a hodinách. Vedeme žáky k poznávání proměn nejbližší přírody v čase.

Při osvojování poznatků a dovedností se žáci učí vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných.

Podmínkou úspěšného vzdělávání v dané oblasti je vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací při osvojování potřebných dovedností, způsobů jednání a rozhodování. K tomu významně přispívá i osobní příklad učitelů. Propojení prvouky s reálným životem a s praktickou zkušeností žáků se stává velkou pomocí i ve zvládnutí nových životních situací i nové role školáka, pomáhá jim při nalézání jejich postavení mezi vrstevníky a při upevňování pracovních i režimových návyků.

V příbězích, které jsou prosyceny životem a které se vztahují k nejpůvodnějším povoláním a řemeslům, hrají důležitou roli praktické činnosti, např. obdělávání pole, zpracování obilí, stavba domu atd.

Po 3. ročníku se pohled rozšiřuje z chápání konkrétního nejbližšího okolí na prostorovost (orientace v prostoru a čase, město a region, nauka o člověku a zvířatech, nauka o rostlinách, naše vlast, střední Evropa) a také na časovost (starověké kultury, Řecko).

Žáci se učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v obci, ve společnosti. Učí se do tohoto každodenního života vstupovat s vlastní aktivitou a představami, hledat nové i zajímavé věci a bezpečně se v tomto světě pohybovat. Důraz je kladen na dopravní výchovu, praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků. V 5. ročníku se prohlubuje základní učivo o regionu a rozšiřuje se o znalosti České republiky a střední Evropy.

Jakýmsi předstupněm pro poznávání přírody jsou už příběhy a vyprávění o zvířatech a rostlinách v nejnižších ročnících. Všechno, s čím se žák setkává, probírá se vždy ve vztahu k člověku. Člověk je vždy výchozím bodem, do kterého se vše vrací zpět. Žák si v průběhu výuky vytváří citový vztah k přírodě, který v pozdější době vede k pochopení morální zodpovědnosti člověka za životní prostředí. Žáci v průběhu výuky získají nezbytné poznatky o stavbě živočišného, rostlinného a lidského těla. Naučí se poznávat nejznámější zástupce rostlin i živočichů a seznámí se se zásadami jejich třídění. Poznájí důležitost zdravého životního stylu a nutnost morálního přístupu k životnímu prostředí. Svě vědomosti, dovednosti a postoje budou schopni využít v praktickém životě.

Forma realizace

V předmětu Člověk a jeho svět jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Člověk a jeho svět a Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Informatika, Umění a kultura a Člověk a svět práce. V 1. a 2. ročníku je tento předmět integrován do předmětů hlavního vyučování. Ve 3. – 5. ročníku je předmět vyučován v epochách, které mají většinou charakter projektového vyučování (konkrétní časové dotace v jednotlivých ročnících viz učební plán).

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova a Enviromentální výchova.

Rozvíjení kompetencí

Ve vyučovacím předmětu Člověk a jeho svět rozvíjíme u žáků především tyto kompetence:

Kompetence k učení:

- Vytváří předpoklady, aby proces učení byl neustálým objevováním nových a postupně stále hlubších pohledů na okolní skutečnost.
- Nasycují se potřeby žáků po obraznosti, hravosti a tvořivosti, umožňuje se zapojení co největšího počtu smyslů v procesu učení, což vede k hlubšímu a trvalejšímu vstřebávání vědomostí, ale i k vytváření osobitého vztahu k okolnímu světu.
- Žákům je poskytnut dostatečný časový prostor k samostatnému pozorování a experimentování a k formulování závěrů.
- Zařazováním rytmicky se opakujících činností a postupů v rámci epoch, týdnů a dnů se vytváří harmonický řád, o který se mohou žáci v procesu objevování nového pevně opřít a zároveň si tak postupně vytvářet návyky, jež proces učení činí plynulejší a efektivnější.
- Žáci se učí samostatně vyhledávat informace z různých zdrojů, jejich třídění a hledání vzájemných souvislostí (ve 3. a hlavně pak ve 4. a 5. ročníku).

Kompetence k řešení problémů:

- Žáci kriticky hodnotí různé informační zdroje k danému tématu.
- Žáci uplatňují formy a metody práce, které vybízí k vyhledávání a následnému použití praktických postupů, které při pozorování jevů okolního světa povedou k vyvození konkrétních závěrů s dopadem na minulost, přítomnost a budoucnost.
- Vedeme žáky k samostatnému pozorování a uvažování o světě kolem nás.
- U žáků rozvíjíme schopnost samostatně překonávat problémy.

Kompetence komunikativní

- Využíváme krátké spontánní dramatizace konkrétních situací.
- V dramatizaci pohádek, bajek, bájí a příběhů žáci uplatňují prostředky neverbální komunikace (gesta, zvuky, ...).
- Žákům umožňujeme formulovat jejich názory, postoje a myšlenky k nejrůznějším tématům a konfrontovat je s názory spolužáků a učitelů.
- V žácích rozvíjíme schopnosti komunikovat mezi sebou i s okolím při praktických činnostech ve specifických epochových předmětech (např. ve 3. ročníku pěstitelství, stavba domu, řemesla).
- Žákům poskytujeme dostatek příležitostí k samostatné práci s různými typy textu a obrazových materiálů (např. při projektových a epochových pracích).
- Necháváme prostor pro samostatné prezentace projektových prací nebo výsledků pozorování.

Kompetence sociální a personální

- Ve výuce uplatňujeme formy skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině.
- Žákům poskytujeme prostor pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání ve vztahu k okolí v různých situacích.
- Upozorňujeme na situace, při kterých žáci trpí schopnost řídit a ovládat své chování.
- Navozujeme a využíváme situace k uvědomění si důležitosti efektivní spolupráce a pozitivní sebedůvěry pro vytvoření příjemné atmosféry a pro kvalitu společné práce.
- Využíváme všech příležitostí k navozování vztahů ve třídě na základě ohleduplnosti a vzájemné úcty.
- U žáků podporujeme dosažení pocitu sebejistoty a sebeúcty a vytváření pozitivních představ o sobě a o světě.

Kompetence občanské

- Žáky postupně seznamujeme s principy soužití na základě rovných práv a povinností.
- Využíváme srovnání při posuzování společenských norem v minulosti a dnes, u nás i v Evropě (předmět starověké kultury, Řecko).
- U žáků rozvíjíme dovednosti pohotově reagovat v nenadálých krizových situacích, rozhodnout se a poskytnout účinnou pomoc.
- V žácích podporujeme schopnosti vcítovat se do situací jiných lidí a být vnímavý ke svému okolí.
- Vytváříme povědomí o kulturním dědictví, práci a tradicích předchozích generací, včetně praktického vyzkoušení a zažití.

Kompetence pracovní

- Propojujeme znalosti získané v různých oblastech a předmětech a užíváme jich při praktických činnostech.
- S žáky používáme nástroje a vybavení v rámci stanovených pravidel a přizpůsobujeme se okolním podmínkám a zásadám bezpečnosti.
- V žácích budujeme schopnosti manuální spolupráce se spolužáky (pomoc, rada).
- Propojujeme pracovní rytmus s rytmem přírody.
- Ponecháváme žákům individuální svobodu ve způsobu dosažení cíle.
- V žácích vytváříme schopnosti sebeomezení v zájmu dosažení společného cíle.

Kompetence digitální

- Od pátého ročníku začínáme s praktickým a účelným využíváním digitálních zařízení.
- Žáky seznamujeme s praktickými ukázkami třídění, zpracování dat.
- Žáci se učí vyhledávat informace v knihách a studijních materiálech.
- Úměrně věku jsou žáci průběžně seznamováni se správným chováním v digitálním prostředí.
- Žákům a rodičům již při vstupu do školy přinášíme informace o postoji školy k zavádění digitálních technologií v životě žáka.
- Tvoříme pravidla třídy a školy pro používání digitálních technologií a spolupracujeme i s rodiči na jejich dodržování.
- Nebezpečí digitálního světa jsou zahrnuta v minimálním preventivním programu školy a jsou řešena komplexně spolu s dalšími hrozbami.
- V rámci vícedenních školních akcí umožňujeme žákům prožít digitální detox (očistu) s vysvětlením pozitivního účinku na jejich tělesné i duševní zdraví.
- V rámci edukace i prevence sdílíme s žáky od pátého ročníku zkušenosti z oblasti používání aplikací.

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník – téma: Prvouka

Předmět Člověk a svět je integrovaným předmětem, který se v 1. ročníku vyučuje v rámci epoch Českého jazyka, Matematiky a výuky probíhající v přírodě.

Dítě přijímá své okolí, tzn. lidi, zvířata, rostliny, kameny, hvězdy, slunce, měsíc i roční období, jako něco samozřejmého. V průběhu 1. ročníku by se dítě mělo naučit vnímat celek přírody diferencovaně, to znamená prožívat bděleji vzájemnou propojenost a sounáležitost jevů ve světě. Dítě by mělo být podníceno k přemýšlení, k vyprávění příběhů, společnému pozorování rostlin atd. a k popisování zážitků, v nichž může zažít zvláštnost, velikost, ale i drobnost a nekonečnou jemnost či mohutnost přírody.

Veškeré činnosti jsou propojovány s dobrodružstvím objevování v pohádkách: lidé, rostliny, zvířata, čarovné kameny, dobro – zlo, pomoc druhým, péče o ně, láska a jiné hodnoty (úcta, nesobectví, zdvořilost, trpělivost, ovládání se, odvaha, vytrvalost, soucit, porozumění apod.).

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRVOUKA		
uplatňuje základní hygienické návyky	Péče o zdraví, zdravá výživa	TV/E (Tv)
se bezpečně pohybuje po škole	Jsem školák, soužití ve škole, okolí domova a školy	
se orientuje v základních časových pojmech	Tolerance k odlišnostem spolužáků	DEM 1
se seznamuje s významnými svátky v ročním koloběhu	Bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce	
pozoruje viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích	Domov, rodina, postavení jedince v rodině, vyprávění pohádek	M, ČJ, KFO, HV, VV
zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest	Přírodní říše, orientace v čase, časový řád, režim dne, roční období, rytmus v životním čase, naučné příběhy o životě	
je veden k šetrnému zacházení s přírodními zdroji	Orientace ve známém prostředí	
roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků		
se učí nesobectví, úctě, zdvořilosti, trpělivosti, ovládání se, vytrvalosti; získává cit ke všemu krásnému a živému v okolí, učí se pečovat o vše živé	Přírodní říše, orientace v čase, časový řád, režim dne, roční období, rytmus v životním čase, naučné příběhy o životě	
rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, připustí svůj omyl	Orientace ve známém prostředí	
je veden k rozpoznání jednání a chování, která se už nemohou tolerovat		
ČJS-3-5-04 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech		
uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí		
využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných		
chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci		
uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví		

2. ročník – téma: Prvouka

Předmět je opět tvořivě integrován do ostatních předmětů (v rámci epoch Českého jazyka, Matematiky a výuky probíhající v přírodě) a prohlubuje znalosti a dovednosti získané v 1. ročníku.

Děti pronikají do lidských hodnot a ctností na základě vyprávění zajímavých příběhů lidí a zvířat. Bajky podněcují srovnávání řady lidských ctností i nectností se zvířaty. Vyprávění o svatých lidech vzbuzuje zájem a úctu k lidskému osudu. Legendy o zázračných místech probouzejí zájem o prozkoumání jejich současnosti i minulosti.

Prohlubuje se poznávání a prožívání vztahů k jiným lidem v rodině (v čase a prostoru, např. rodokmen, babička, dědeček, prababička, pradědeček apod., kde, kdy a jak žili). Vzniká úcta ke stáří a potřeba pomáhat mladším, vrstevníkům, všem ostatním lidem.

Probouzíme vnímání dítěte, děti pozorují a poznávají vše, co se v okolní přírodě mění (změny rostlin, zvířat, řek, hor, luk, kamenů, jezer, hvězd, měsíce, slunce apod.) Děti prožívají hluboký obdiv a úctu k proměnám v přírodě a utvářejí v sobě potřebu ji chránit a měnit sebe sama.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRVOUKA		
uplatňuje základní hygienické a režimové návyky	Soužití a chování lidí, mezilidské vztahy, komunikace, pravidla slušného chování, bajky, legendy o zázračných místech a svatých	ČJ, M DEM 1
se bezpečně pohybuje po škole, jejím okolí a v okolí svého bydliště		
se orientuje v základních časových pojmech		
se seznamuje s významnými svátky a osobnostmi v ročním koloběhu	Úcta ke stáří, potřeba pomáhat	
pozoruje a popíše viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích		
zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest	Osobní bezpečí a zdraví Orientace v čase	
je veden k šetrnému zacházení s přírodními zdroji		
roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků	Pravidla bezpečného pohybu na veřejných komunikacích	
ČJS-3-2-01 rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům		
rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, připustí svůj omyl	Změny rostlin, zvířat, řek, hor, luk apod. v průběhu roku	
je veden k rozpoznání jednání a chování, která se už nemohou tolerovat		
ČJS-3-5-04 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech		
uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí		
využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných		
chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné		
uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví		

3. ročník – témata: Stavitelství; Řemesla; Ze zrna chléb; Člověk a zdraví

Když je nyní dítěti devět let, prodělává rozhodující zlom ve svém vztahu ke světu: ze světa jako součásti lidské bytosti se stává svět okolní v běžném smyslu slova. Pociťovanou spojitost se světem chce nyní dítě uchopit a v pravém smyslu slova pochopit, jak jen to v tom věku dokáže. Z toho se může rozvinout pochopení pro přírodu, zvířata, člověka, práci i techniku.

Výuka probíhá v epochách, důraz je kladen na praktické činnosti dětí v reálném prostředí.

Téma: Stavitelství

Pokud dítě v jedné epoše pozná teoreticky a prakticky všechno to, co patří ke stavbě domu, pak pochopí komplexní pracovní procesy, které se odvíjejí po delší dobu. Tím je inteligence vzdělávána na konkrétních objektech. Realizuje se skutečná stavba hřiště, domečku, pece apod. Děti se zabývají vším, co se týká stavění: cihly, malta, suroviny na přípravu, postup zpracování surovin ve výrobě. Děti prožijí smysl a hodnotu lidské práce. Je posilována vůle dětí pozitivně proměňovat své prostředí.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-3-2-02 odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností	Člověk a použití různých stavebních materiálů při stavbě domu, činnost člověka dříve a dnes	RČ VV
je veden k šetrnému zacházení s přírodními zdroji	Proměny způsobu života, bydlení, životní podmínky	
srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti	Ohleduplné chování v přírodě, ochrana přírody	
zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí podporovat nebo poškozovat	Stavba modelu obydlí podle vlastního návrhu	
ČJS-3-4-03 provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů	Praktické vyzkoušení stavebních postupů, práce s jednoduchými nástroji a nářadím	

Téma: Řemesla

Prostřednictvím různých praktických činností se děti seznamují s minulostí a současností některých profesí. Uvědomují si rozdíly mezi řemesly dříve a nyní (např. mlynář, kovář, švec) Výběr řemesel může být zaměřen dle charakteru regionu. Skrze prožitky si uvědomují hodnotu lidské práce a učí se kladnému vztahu k ní.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-3-2-02 odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností	Činnost člověka dříve a dnes - stará řemesla	RČ
je veden k šetrnému zacházení s přírodními zdroji	Seznámení se s tradičními řemesly a praktické vyzkoušení některých z nich	
srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti	Současnost a minulost v našem životě	
ČJS-3-3-03 uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost	Proměny způsobu života, bydlení, životní podmínky	

Téma: Ze zrna chléb

Tato epocha umožňuje dětem poznat, prožít a realizovat proces pěstování rostlin – obilí. Epochu začíná přípravou půdy (orba, hnojení, setí). Děti pozorují a srovnávají různé druhy obilí. Naučí se pozorovat, jak obilí klíčí, roste, zraje. Děti obilí také sklízí a pokud možno také mlátí. Nakonec se učí péct z mouky, kterou samy připravily mletím. Epochu se realizuje ve 3. a 4. ročníku.

Děti zažijí vděčnost a úctu k rostlinnému světu, poznají konkrétní výsledky svědomité péče o rostliny. Zvířata poznávají jako pomocníky (domácí zvířata – skot).

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-3-3-01 využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti	Člověk a země: rolník a jeho činnosti, rovnováha v přírodě, půda, obilniny	ENV 1, 2
ČJS-3-4-01 pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích	Měření pole, vážení surovin	M
I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	Plánování postupu práce v čase; práce s kalendářem a rozvrhem hodin	integrovaná INFO
objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody	Proces získávání potravin ze zemědělských plodin – na příkladu obdělávání vlastního pole, sklizně a pečení chleba	
ČJS-3-4-02 roztrídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě	Zpracování obilí (sklizeň, mlácení, zbavování plev, mletí)	
srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti	Proměny způsobu života, bydlení, životní podmínky	
zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí podporovat nebo poškozovat	Péče o zdraví, ošetření drobných úrazů a poranění, první pomoc, předcházení úrazům, duševní hygiena	TV/E (Tv)
ČJS-3-4-03 provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů	Základní plodiny Základy stolování Příprava jednoduchých pokrmů	RČ

Téma: Člověk a zdraví

Očekávané výstupy tématu Člověk a zdraví uvedené v tématu Člověk a zdraví se mohou díky svému přesahu realizovat průběžně ve všech předmětech. Je potřeba na nich pracovat neustále, není proto nutné ani vhodné je zařadit jen jako téma jednoho předmětu.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-3-3-03 uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost	Využití volného času, ostražitost v jednání s neznámými lidmi Bezpečnost při hře a při pohybu v silničním provozu Správný způsob volání na tísňovou linku Dodržování pravidel, vzájemná úcta a tolerance, komunikace s druhými	DEM 1
ČJS-3-5-01 uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví		
ČJS-3-5-02 rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných		
ČJS-3-5-03 chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek		
ČJS-3-5-04 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech		
rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat		
uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví		
se seznamuje s státními svátky a významnými dny		
zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest		
ČJS-3-2-01 rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům		
rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení		

4. ročník – témata: Orientace v prostoru a čase; Město, region a naše vlast; Nauka o člověku a zvířatech; Člověk a zdraví

Téma: Orientace v prostoru a čase

Předmět je vyučován v epochách. Jestliže v prvních třech letech dominovala obecná hlediska (spojitost s přírodou – znalost pracovních procesů a souvislostí), obrací se nyní pohled do prostoru a času. Tím se ještě jednou vytváří nový zdroj, který se však nyní začleňuje do souřadnic prostoru a času.

Nejbližší okolí (město, vesnice) by nyní mělo dítě zažít v jeho zeměpisně-prostorovém a historicky-časovém vývoji až do aktuální současnosti. Odstup, jenž v tomto věku charakterizuje poměr dítěte ke světu, se tím může proměnit v pocit sociální a prostorové sounáležitosti.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-1-02 určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě	Orientace v čase, kalendář, generace, letopočet	M
rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky	Orientace v okolní krajině, pozorování běhu Slunce	VV
ČJS-5-3-01 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy	Světové strany Orientace v prostoru, vycházky do okolí	ČJ
I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	Práce s informačním systémem školní jídelny, školy, rozvrhem hodin	integrovaná INFO
I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data	Pozorování přírodních jevů a jejich zaznamenávání	
ČJS-5-4-02 vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období	Vesmír a Země Země jako vesmírné těleso, planety sluneční soustavy	

Téma: Město, region a naše vlast

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-3-1-01 vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí	Okolní krajina, vliv člověka na životní prostředí Obec, místní krajina, kresba jednoduché mapy z ptačí perspektivy	ENV 4
ČJS-3-1-02 začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popisuje změny v nejbližším okolí, obci (městě)	Vysvětlivky, plán města, cesta do školy, bydliště Technika myšlenkových map a jejich možné využití (brainstorming na začátku epochy, zpětná vazba na jejím konci)	VV, M integrováná INFO
I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji	Místní oblast – region a regionální památky Život a tradice Čech, Moravy a Slezska Současnost a minulost, báje a pověsti Péče o životní prostředí, třídění odpadu	ČJ
rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky	Návštěva knihovny, muzea, regionální památky	
vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury		
ČJS-5-1-05 porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích		
ČJS-3-3-02 pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu		
I-5-1-01 uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat	Dopravní výchova - dopravní značky	integrováná INFO
I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení	Práce s mapou a symboly, plánování a přesun podle mapy (krokování)	integrováná INFO
ČJS-5-3-03 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik	Město, kam chodím do školy Naše vlast, hlavní město, státní symboly	
rozlišuje symboly našeho státu a jejich význam		
se seznamuje se státními svátky a významnými dny		DEM 1

Téma: Nauka o člověku a zvířatech

Téma je vyučováno v epoše.

Zvířecí říši se pokoušíme rozdělit tak, že v pozadí pozorujeme rozdělení fyzické formy člověka na organizaci hlavy, soustavu trupu a metabolicko-motorickou soustavu. Dítě může získat obraz říše zvířat jako člověka „ve specializovaných formách“ rozprostřeného po celé Zemi. Tím pocitově prožije něco z jedinečnosti člověka, který není tak jako zvířata předurčen, vázán instinkty a definován svým chováním, ale založen svou nespecializovaností a univerzalitou k svobodě. A právě na tomto prožitku, že člověk je extraktem a syntetickým shrnutím celé říše zvířat na vyšším stupni, je založena výuka v tomto ročníku.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-4-01 objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka	Vlastnosti látek, životní podmínky, rovnováha v přírodě	
pozoruje vybrané zástupce živočichů a nachází podstatné znaky v přizpůsobení organismů prostředí	Živočichové, znaky života, projevy chování, stavba těla vybraných živočichů, životní potřeby, průběh a způsob života	VV
porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy	Popíše vnější stavbu těla a způsob života některých zástupců hlavonožců, skotu, ptáků, šelem, kopytníků, zachytí je kresbou či malbou „Kniha o zvířeti“ - projekt Rozlišuje lidskou tělesnou podobu na hlavu, trup, končetiny a popíše jejich funkci a vztah ke světu Základní smysly člověka a všimá si jejich soustředění na lidské hlavě Vývojové fáze člověka (porovnání s evoluční řadou zvířat)	ČJ OSV 4 TV/E (Tv) OSV 1

Téma: Člověk a zdraví

Očekávané výstupy tématu Člověk a zdraví uvedené v tématu Člověk a zdraví se mohou díky svému přesahu realizovat průběžně ve všech předmětech. Je potřeba na nich pracovat neustále, není proto nutné ani vhodné je zařadit jen jako téma jednoho předmětu.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-4-05 zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat	Lidské tělo, péče o zdraví, zdravá výživa, základní stavba a funkce	OSV 10
ČJS-5-2-01 vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)	Dodržování pravidel, vzájemná úcta a tolerance, komunikace s druhými	
rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat	První pomoc, péče o zdraví Kluci a holky – jsme stejní i jiní	
ČJS-5-5-01 využívá poznatků o lidském těle k podpoře vlastního zdravého způsobu života	Režim dne, osobní a duševní hygiena, životospráva Využití volného času, ostražitost v jednání s neznámými lidmi	
ČJS-5-5-03 účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob	Odvaha říci ne, když se mi něco nelíbí	
uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví	Rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi; mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi	
ČJS-5-5-07 rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc	Bezpečnost při hře a při pohybu v silničním provozu	
uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví		

5. ročník – témata: Naše vlast a sousedé; Nauka o rostlinách; Starověké kultury, Řecko; Člověk a zdraví

Téma: Naše vlast a sousedé

Témata jsou vyučována v epochách.

Je třeba zdůraznit morální složku zeměpisného vyučování. Když dítě poznává, jak jsou rozloženy věci kolem něj v prostoru, získává také láskyplnější vztah k lidem kolem sebe, ke svým blízkým.

Vyučování by mělo mít takový charakter, aby žákovi zprostředkovalo zájem o svět a odvahu k životu. K tomu patří pozvolna se stupňující pochopení pro zemi jako přírodní prostor s určitými životními rytmy, do nichž je člověk zahrnut, které ale zároveň mění tím, že hospodáří a zakládá kulturu. Měla by se tímto založit odhodlanost pracovat zodpovědně i určité ekologické vědomí.

Žáci by si měli uvědomit postavení naší země ve střední Evropě s geografickými, přírodními a kulturně-historickými aspekty. Poznávají stavbu Země z geologického hlediska, složení zemské kůry (horniny, nerosty) vždy v návaznosti na konkrétní zeměpisnou oblast. S ČR se seznamují ve smyslu jejich přírodních, kulturních a hospodářských charakteristik, poznávají odlišnosti jiných zemí a kultur Evropy.

Žáci by se měli se světem seznámit tak, aby dokázali s těmito poznatky spojit také pocity. Pro líčení si vybíráme různé oblasti a kraje střední Evropy. Měl by být položen základ určitému topografickému vědění o střední Evropě, takže si žáci mohou vytvořit obraz o trojím charakteru její krajiny, vyjádřeném v rovinách, pahorkatinách a vysokých horách.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-1-01 určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu	Česká republika	ČJ VV GLO 1 DEM 3 DEM 1
ČJS-5-1-02 určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě	Mapy obecně zeměpisné a tematické, významná města a oblasti, podnebí, počasí, typy krajin Světové strany, orientace na mapách	
ČJS-5-1-03 rozlišuje mezi náčrtky, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy	Základní průmyslová odvětví, zemědělské oblasti Naši sousedé	
ČJS-5-1-04 vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam	Mapy obecně zeměpisné a tematické, cesta po proudu řek, důležitá města a přístavy	
ČJS-5-1-05 porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích	Moje oblíbené místo, obec, město	
ČJS-5-1-06 rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam		
ČJS-5-3-01 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy		
ČJS-5-3-02 využívá knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti		
ČJS-5-3-03 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik		

Téma: Nauka o rostlinách

Při seznamování s rostlinnou říší je třeba navázat na pozorování zvířat ve vztahu k člověku. Hlavní váhu klademe na podmínky růstu rostlin, především z hlediska sluneční aktivity, půdních druhů, vlhkosti a tepla. To proto, abychom poznali přirozené životní stanoviště rostlin. Jedním z cílů výuky tedy je, abychom dětem zprostředkovali spolupatříčnost Země a jejího okolí s rostlinou. Je třeba v uměleckém smyslu představit z každé rostliny to nejcharakterističtější a vtáhnout děti do tohoto líčení a prožívání právě v raném stupni vývoje jejich vědomí.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-4-01 objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka	Životní podmínky (význam Slunce, vody a půdy), rovnováha v přírodě Rostliny (stavba těla)	VV
ČJS-5-4-03 zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy	Zástupci běžných druhů nižších rostlin na základě pozorování přírody	
ČJS-5-4-04 porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy	Rozdíl mezi rostlinami a houbami a lišejníky; zástupci jedlých a jedovatých hub	
ČJS-5-4-05 zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat	Role lišejníků jako indikátorů čistoty životního prostředí Zástupci běžných druhů vyšších rostlin na základě pozorování přírody	
ČJS-5-4-06 založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data	Pozorování přírodních jevů a jejich zaznamenávání Sledování růstu rostlin	INFO

Téma: Člověk a zdraví

Očekávané výstupy tématu Člověk a zdraví uvedené v tématu Člověk a zdraví se mohou díky svému přesahu realizovat průběžně ve všech předmětech. Je potřeba na nich pracovat neustále, není proto nutné ani vhodné je zařadit jen jako téma jednoho předmětu.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-2-01 vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)	Základy společenského chování Dodržování pravidel, vzájemná úcta a tolerance, komunikace s druhými	
ČJS-5-2-02 rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat	Kluci a holky – jsme stejní i jiní	
ČJS-5-5-02 rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození	Využití volného času, ostražitost v jednání s neznámými lidmi Odvaha říci ne, když se mi něco nelíbí	
ČJS-5-5-03 účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob	Rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi; mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi	
ČJS-5-5-04 uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista	Bezpečnost při hře a při pohybu v silničním provozu	
ČJS-5-5-05 předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek		
ČJS-5-5-06 uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou		
ČJS-5-5-07 rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc		

Témata: Starověké kultury, Řecko

Témata jsou vyučována v epochách.

Nejprve se dítě „ubytuje“ v krajině a dějinách svého blízkého okolí. Už ve 4. ročníku vytvářejí dějepisné obrazy první historickou časovou představu. S 5. ročníkem začíná výuka dějepisu. Pohled dítěte se nyní obrací od jeho okolí do dálky, časově i prostorově. Na začátku ještě stojí mytologické obrazy raných poměrů lidstva, pak během čtyř let vede cesta od dávných orientálních kultur přes dobu klasického starověku a středověku stále více do skutečnosti naší současné materiální civilizace a politicko-sociálních poměrů.

Nyní v dítěti procítá schopnost a zájem spojovat se s obsáhlejšími dějinnými souvislostmi, přijímat dějinné „pojmy“.

Pohled dítěte zpočátku vědomě zaměřujeme na mimoevropské kultury. V centru pozornosti tu stojí staré orientální kultury Indie, Persie, Mezopotámie a Egypta. Učitel by si měl uvědomovat, že tyto vyspělé kultury jsou zvláště výraznými příklady kulturních forem, které se časově i zeměpisně objevovaly v obdobné podobě na různých místech. Následují řecké dějiny od dob Homéra až k setkání řecké kultury s kulturou orientální v době Alexandrových tažení.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-3-01 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy	Historické prameny, historický čas a prostor - příklady zdrojů informací o minulosti	ČJ, VV
ČJS-5-3-02 využívá knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti	Souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních zemědělských civilizací	
ČJS-5-2-01 vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)	Nejstarší starověké civilizace - Indie, Persie, Mezopotámie, Egypt (příklady nejznámějších památek) Společenské skupiny ve starověkých kulturách Antické Řecko, řecko-perské války, Perikles, Alexandr Veliký, Makedonská říše, řecká mytologie (příklady nejznámějších památek) Právo a spravedlnost - protiklad Sparty a Athén Mezilidské vztahy, školní řád	
		GLO 3 MUL 3 DEM 2, 4 MUL 5

DĚJEPIS

Charakteristika předmětu

Dějepis navazuje na některé tematické obsahy předmětu Člověk a jeho svět prvního stupně a na druhém stupni je dál rozvádí. Žák tak prochází v různých souvislostech a formách celými dějinami lidstva. Prostřednictvím vlastivědné výuky se seznamuje s krajinou a dějinami té oblasti, kde žije. Probudí se v něm první představy o historickém vývoji. Teprve potom přichází výuka dějepisu a pohled dítěte se časově i prostorově rozšiřuje. Vyučování dějepisu sleduje průběh vývoje lidstva od mytického, předdějinného kulturního stupně až k rozvoji hmotné kultury a jejich projevů v obecně kulturním, náboženském, sociálním, politickém a ekologickém ohledu.

Výuka dějepisu má za úkol zprostředkovat žákovi obrazy a ideje o dějinných souvislostech vývoje lidstva. Žák si má v průběhu výuky uvědomit a prožít, že lidská existence spočívá v neustálém vývoji, že pojem člověka v sobě pojímá pestrost a různorodost kulturních vývojových stupňů lidstva a rozmanitost národů účastnících se dějinných procesů. Učitel by měl největší důraz klást na to, aby byla vyučovací látka zaměřena kulturně-historicky. Vyplývá z toho, že v centru pozornosti stojí život člověka, jeho postoj ke světu, způsob práce či vynálezy, které proměnily tvář země a život lidí.

Metoda vyučování je v 6. ročníku shodná s metodami a postupy používanými v 5. ročníku. V 6. ročníku má dějepis podobu vypravovaného příběhu a zahrnuje období až do konce středověku. Zde dominují biografické popisy, které by však měly mít kulturně-historickou a antropologickou hodnotu. V 7. a 8. ročníku se zájem žáka zaměřuje na realisticko-technické poznávání a chápání dějin novověku. Dějepis 9. ročníku slouží vyhledávání dějinných vztahů, poznávání historických procesů, probuzení zájmu o svět a zaměřuje se taktéž na novověk. Výuka novověku je v každém ročníku pojímána ve smyslu civilizačního vývoje jako celku. Vybrané historické jevy z oblasti technického, hospodářského, sociálního, ideového či politického vývoje je třeba pojímat jako symptomy a projevy daného období a zasadit je do kontextu a do souvislosti celého civilizačního vývoje.

Dochází tedy k přechodu od obrazného a vyprávěného líčení dějin na kauzálně-rationální pojetí dějepisu a posléze k uchopování širších ideových dějinných souvislostí, což odpovídá vývojovým podmínkám žáka.

Samostatným tématem v 9. ročníku jsou dějiny umění. Pozorování velkých mistrovských děl má v mladém člověku probudit radost a nadšení pro krásu a velikost umění. Při tom jde nejprve především o to, aby se pozorovatel stal bdělým, aby zjemnil své vnímání a učinil je citlivějším - aby se učil vidět. Další důležitý aspekt pozorování spočívá v tom, že zaměříme pohled na charakteristické rozdíly tří vybraných epoch: Co je krásné pro Egyptana? Jak prožívá krásu Řek? Jaký ideál krásy, jaký pojem krásy vyvinula renesance? Na příkladu vývoje umění může být čitelné něco z vývojové cesty lidstva. Jednotlivé stupně "Egypt - Řecko - renesance" mohou zviditelnit kroky vývoje lidského vědomí.

Kromě pochopení širších dějinných souvislostí přináší dějepis témata vzdělávacího oboru Výchova k občanství. Zde se výuka zaměřuje na vytváření zdravého a jistého úsudku, který je základem každého opravdového sociálního jednání a tím také předpokladem pro plnění úkolů, které vyplývají z života jedince jako občana. Vede žáka k prohloubenému poznání základních společenských vztahů a vazeb, k orientaci po historických kořenech aktuálních sociálních témat a problémů. Jde o témata, která jsou úzce propojena s dějepisnými tématy, v nichž žák prožívá a uvědomuje si různé vývojové aspekty občanského života, především vývoj a měnící se podobu státních forem, vztahu jedince a společnosti, jeho práv a povinností, jakož i otázek duchovního, státního a hospodářského života společnosti.

Sociální zkušenosti žáci získávají v konkrétních sociálních situacích a procesech, sociální dovednosti vyrůstají z praktického sociálního konání. Z tohoto důvodu stojí znalosti a dovednosti, které si žák osvojuje, v úzké souvislosti s hlavními principy a celkovou koncepcí celého ŠVP waldorfská škola a všech vzdělávacích oblastí a vyučovacích oborů a především s průřezovými tématy. Výuka dějepisu znalosti a dovednosti těchto průřezových témat doplňuje a upevňuje ve vztahu k životu jedince jako občana. Navíc zasahuje mnoho témat z oboru Výchova k občanství do praktického každodenního života školy.

Pro rozvoj žáka v tomto oboru jsou rovněž klíčové občanský postoj a občanská angažovanost vyučujících, především jeho třídního učitele. Spolupráce učitelů v rámci školy, jež funguje na principech samosprávy a kolegiálního vedení, je nezanedbatelnou součástí Výchovy k občanství, která spočívá v organizaci života školy. Podobně významný je

pro žáka také zážitek ze spolupráce mezi učiteli na jedné a rodiči na druhé straně. Tyto praktické sociální situace reálného sociálního života školy vedou ke skutečné výchově sociálních a občanských schopností. Proto často témata vzdělávacího oboru Výchova k občanství plynule přecházejí do dalších oblastí podobně jako průřezová témata a tvoří součást realizovaných vzdělávacích obsahů.

Forma realizace

Vyučovací předmět Dějepis směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Člověk a společnost (Dějepis – v plné míře, Výchova k občanství – částečně) a částečně také k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Informatika. Některé očekávané výstupy ze vzdělávacího oboru Výchova k občanství mají přímou vazbu na společenskovědní části předmětu Zeměpis, Český jazyk a literatura, Matematika a Výtvarná výchova, a jsou v nich proto realizovány.

V rámci tohoto předmětu Dějepis jsou realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Multikulturní výchova.

Výuka dějepisu je realizována v 6. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

Témata Výchovy k občanství jsou realizována v týdenních projektech 6. – 9. ročníku. Každý žák (popř. učitel) si v průběhu 6. – 9. ročníku vybírá z témat tak, aby za 4 roky žák absolvoval všechna témata (ve skupinách tedy pracují žáci z různých ročníků).

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů

- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídat role ve skupině.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Chceme žáky naučit základům kooperace a týmové práce.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).
- Ve výuce je kladen důraz na prožitek
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.

Kompetence pracovní

- Vedeme je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- Žák získává, vyhledává, kriticky posuzuje informace z různých zdrojů.
- Žák poznává vývoj technologií v historických souvislostech a kriticky hodnotí jejich přínosy a rizika jejich využívání.

Vzdělávací obsah předmětu

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
STAROVĚKÉ CIVILIZACE, ŘECKO, ŘÍM, STĚHOVÁNÍ NÁRODŮ		
zaznamenává chronologicky časové údaje	Historické prameny, historický čas a prostor Pravěcí sběrači a lovci a jejich kultura Stěhování národů Starověké civilizace Starověké Řecko Starověký Řím - založení Říma, vznik republiky, císařství, římská kultura, zánik římského císařství	
D-9-2-01 charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu		
D-9-2-02 objasní význam zemědělství, dobytkářství a zpracování kovů pro lidskou společnost		
VO-9-3-01 rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady		
D-9-3-01 rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací		
D-9-3-03 demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a zrod křesťanství		
D-9-3-04 porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie		
VÝVOJ EVROPY A ČECH VE STŘEDOVĚKU DO HUSITSKÝCH VÁLEK		
D-9-4-01 popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států	Evropa po stěhování národů, Vikingové, středověká Francie a Anglie Byzantská říše, Arabská říše, Franská říše Velkomoravská říše Český stát - vznik, vývoj a vztah ke Svaté říši římské Poslední Přemyslovci Evropa v době Karla IV. Společnost ve středověku, život ve městech a na venkově, vliv krajiny na život středověkého člověka Románské a gotické umění a kultura	OSV 11
D-9-4-02 objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech		
D-9-4-03 vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí		
D-9-4-04 ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury		

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PŘECHOD OD STŘEDOVĚKU K NOVOVĚKU, NÁBOŽENSTVÍ A KULTURA; OBJEVY A DOBÝVÁNÍ, POČÁTKY NOVÉ DOBY		
zvládá částečně orientaci v historických mapách, řadí s pomocí chronologicky historické události	Práce s historickou mapou, orientace v čase	
D-9-5-01 vysvětlí znovuoobjevení antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve	Hlavní osobnosti a rysy reformace, renesance a humanismu, reformní hnutí v Evropě	
D-9-5-02 vymezení význam husitské tradice pro český politický a kulturní život	Jana Hus, období husitství, jednota bratrská, reformace a protireformace	
D-9-5-03 popíše průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky	Zámořské objevy - příčiny, vývoj, osobnosti zámořských objevů, sociální a hospodářské důsledky objevů, Vynálezy související s objevnými plavbami	Z, GLO2 integrovaná INFO
I-9-1-03 vymezení problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní	Projekt naplánování zámořských plaveb (zeměpisné souřadnice)	
D-9-5-04 objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie	České země od pol. 15. st. do r. 1526 a jako součást habsburské monarchie	ČJ
D-9-5-05 objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky	České stavovské povstání, třicetiletá válka a její důsledky J. A. Komenský Renesanční a barokní umění a kultura	

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE A ZMĚNY VE SPOLEČNOSTI		
zpracovává důležité aktuální zprávy v souvislosti s dějepisnými poznatky	Práce s historickou mapou, orientace v čase, vyhledávání souvislostí mezi informacemi	F, CH
pracuje s časovými osami i historickými mapami, vyhledává a zaznamenává historické události	Osvícenství a jeho vliv na kulturu a politiku - Marie Terezie, Josef II.	
D-9-5-06 rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede příklady významných kulturních památek	Vznik moderního státu, absolutismus, parlamentarismus	
D-9-6-01 vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti	Hospodářství v době před průmyslovou revolucí Vznik a průběh průmyslové revoluce, vynálezy	
VO-9-1-06 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti	Sociální důsledky - vznik sociální otázky pokusy o řešení sociální otázky	
VO-9-3-01 rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady	Velká francouzská revoluce	
D-9-6-02 objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek a rozbitím starých společenských struktur v Evropě	Vznik USA, počátky občanské společnosti, základní lidská práva	
ČESKÉ ZEMĚ, EVROPA A SVĚT V 19. STOLETÍ		
D-9-6-02 objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek a rozbitím starých společenských struktur v Evropě	Napoleon, Metternich, Evropa po roce 1815 Revoluce roku 1848 jako celoevropský jev	VV
D-9-6-03 porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů	Národní obrození, vlastenectví, nacionalismus	
D-9-6-04 vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií	Kultura 19. století v českých zemích a v Evropě Občanská práva a politické strany Vývoj v Rakousku - národnostní problémy, dualismus	
VO-9-1-02 rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu	Imperialismus, kolonialismus	

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HISTORICKÝ VÝVOJ 1. POLOVINY 20. STOLETÍ		
D-9-1-01 uvede konkrétní příklady důležitosti a potřeby dějepisných poznatků	Práce s historickou mapou, orientace v čase, vyhledávání souvislostí mezi informacemi	
D-9-1-02 uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány		
D-9-1-03 orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu		
D-9-3-02 uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví	Umění konce 19. století a 20. století	
D-9-7-01 na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky	Imperialismus, vznik Trojspolku a Trojdohody 1. světová válka, její průběh a důsledky pro poválečné uspořádání světa Evropský meziválečný vývoj Světová hospodářská krize a její důsledky Politické změny v Rusku a porušování lidských práv Fašismus, nacismus - převzetí moci v Itálii a Německu Vznik ČSR, T. G. Masaryk Vývoj a zánik ČSR, Mnichovská dohoda	Z DEM 4 MED 5
D-9-7-02 rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů		
D-9-7-03 charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu		
D-9-7-04 na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv		
VO-9-1-02 rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu		
VO-9-1-05 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám		
VO-9-1-06 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti		
D-9-7-05 zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí		

HISTORICKÝ VÝVOJ 2. POLOVINY 20. STOLETÍ		
D-9-7-01 na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky	2. světová válka, její průběh a důsledky pro poválečné uspořádání světa	
D-9-7-03 charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu	Rozpad koloniálního systému Porušování lidských práv totalitními systémy Studená válka, problémy bipolárního světa	
VO-9-1-02 rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu	Poválečný vývoj v Evropě a Československu	
VO-9-1-05 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám	Nástup komunismu v Československu - rok 1948 Politické procesy, rok 1968, normalizace	
VO-9-1-06 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti	Rozpad komunistických režimů Vznik České republiky	
D-9-8-01 vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků		
D-9-8-02 vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce		
D-9-8-03 posoudí postavení rozvojových zemí		
D-9-8-04 prokáže základní orientaci v problémech současného světa		

6. – 9. ročník – integrované téma: Výchova k občanství

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
1. SKUPINA - NAŠE ŠKOLA; KULTURNÍ ŽIVOT		
VO-9-1-03 kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí	<u>Naše škola</u> život ve škole, práva a povinnosti žáků, žákovská samospráva, hodnota vzdělání, školy a školské systémy ve světě <u>Kulturní život</u> rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, kulturní tradice, kulturní instituce, masová kultura, prostředky masové komunikace	DEM 1
VO-9-1-04 uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích		D
VO-9-1-05 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám		
VO-9-1-06 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti		
2. SKUPINA - LIDSKÁ SETKÁNÍ; V ČEM JSME STEJNÍ A ČÍM SE LIŠÍME		
VO-9-1-02 rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu	<u>Lidská setkání</u> přirozené a a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi vztahy mezi lidmi (osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace; konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti) život mezi lidmi a s lidmi (morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost; dělba činností a práce, výhody spolupráce lidí, obrana státu) <u>V čem jsme stejní a v čem se lišíme</u> projevy chování, rozdíly v myšlení, prožívání a jednání; osobnostní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál	MUL 1, 2, 3, 4
VO-9-1-03 kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí		
VO-9-1-06 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti		
		OSV 3

3. SKUPINA - VNITŘNÍ SVĚT ČLOVĚKA; STÁT A JEHO FUNGOVÁNÍ		
VO-9-2-01 objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života	<u>Vnitřní svět člověka</u> vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí; systém osobních hodnot, sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při sebezvoji	OSV 6
VO-9-2-02 posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek		
VO-9-2-03 kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání		
VO-9-2-04 popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru		
VO-9-4-01 rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky	<u>Stát a jeho fungování</u> znaky státu, typy a formy státu, státní občanství ČR; Ústava ČR, složky státní moci, jejich orgány a instituce státní správa a samospráva (orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly) principy demokracie (znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu; politický pluralismus, sociální dialog a jejich význam; význam a formy voleb do zastupitelstev) právní řád ČR, jeho význam a funkce, povinnost občana při zajišťování obrany státu <u>Lidská práva</u> základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech poškozování lidských práv (diskriminace, šikana) protiprávní jednání - druhy a postihy, trestní postižitelnost, korupční jednání a porušování práv (k duševnímu vlastnictví, předpisů v silničním provozu)	Z D
VO-9-4-02 rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu		
VO-9-4-03 objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů		OSV 7 DEM 2, 3
VO-9-4-04 vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů		
VO-9-4-05 přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod		
VO-9-4-06 objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství		
VO-9-4-08 dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování		
VO-9-4-09 rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů		
VO-9-4-10 rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady		
VO-9-4-11 diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání		

4. SKUPINA - VÝROBA, OBCHOD, SLUŽBY; GLOBALIZACE		
VO-9-4-07 uveďte příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava, koupě, oprava či pronájem věci	<u>Výroba, obchod, služby</u> Výroba, obchod, služby - jejich funkce, principy tržního hospodářství (např. právní formy podnikání, příjmy a výdaje státního rozpočtu)	M
	<u>Globalizace</u> Globalizace - projevy, klady, zápory, významné globální problémy a možnosti jejich řešení	MUL 5

PŘÍRODOPIS

Charakteristika předmětu

Některá témata předmětu Přírodopis jsou již začleněna do učiva nižších ročníků. Dítě zažívá souvislost člověka se všemi říšemi přírody a poznává podstatu vztahu člověka k přírodnímu světu. Učitel i žáci by měli prožívat vztah k přírodě s úctou a vážností. Hlavním cílem předmětu Přírodopis je uvádění žáků do stále užšího kontaktu se Zemí, prozkoumávání všech jejích říší, což znamená vzdělávat se v mnoha obměnách k zodpovědnosti a zralosti pro život na Zemi.

Především v období dospívání žáků je třeba jim podat pedagogickou pomoc pro dosažení správného vztahu ke vlastnímu tělu. Z něho může vyrůst odpovědnost žáků jak k sobě samým, k druhým lidem, a také k vnějšímu světu. Tento vztah může posílit objevování fyzikálních zákonitostí ve stavbě vnitřních orgánů, ve stavbě skeletu, svalů, ve funkci smyslových orgánů. S dospíváním a pohlavním zráním dostávají otázky po podstatě člověka, jeho poslání a určení nový, existenciální tón: “Kdo jsem? Odkud přicházím? Kam jdu?” Vyučování Přírodopisu by jim k zodpovězení těchto otázek mělo poskytnout oporu. Nemělo by však přicházet s hotovým obrazem člověka ani s omezeným pohledem na jeho původ, mělo by spíše poskytovat podněty k dalšímu tážení a ponechat prostor pro individuální světonázor.

Do vyučování pronikají aktuální témata dnešního světa, která neučí žáky jen schopnosti myslet v globálních souvislostech, ale přispívají velkou měrou k jejich osobnostnímu a sociálnímu růstu, působí směrem k jejich sebevědomému a aktivnímu zapojení do občanské společnosti, vedou je k toleranci k odlišným kulturám a stylům života, umožňují jim tvořivě nakládat s informacemi, ovládat informační a komunikační technologie bez toho, aby se jimi nechal ovládat a manipulovat. Tak mohou žáci nastoupit celoživotní cestu k uvědomění si svého lidství, nalezení vlastního místa ve společnosti a k ochotě ji aktivně a zodpovědně spoluutvářet.

Důležitým cílem vyučování je rozvoj schopnosti žáků samostatně usuzovat. Přírodovědné pojmy by měly svým charakterem odpovídat věku a vývojové fázi žáka. Vyučování by mělo směřovat k tomu, aby se žák sám naučil vyučovací látku zachytit, ve zkrácené formě sledované procesy popsat, dokumentovat a systematicky vymezit v sešitech.

V 6. ročníku v botanice porovnáváme čeledi rostlin, jejich typická stanoviště a časové vztahy jejich vývojových cyklů. Pozorujeme rostliny v průběhu roku, pokud možno přímo v přírodě, neboť většina čeledí dosahuje svého vegetačního vrcholu v rozdílném čase. Důležitá hlediska pro hledání souvislostí a vztahů nabízí rovněž epocha geologie, především horniny jako základ půdních podmínek pro život rostlin, také v této oblasti se snažíme o výuku přímo v přírodě, v terénu.

V souvislosti s obdobím vrcholící puberty žáků se vyučování přírodopisu obrací v 7. ročníku k biologii člověka. Přírodopis přináší v tomto období motivy, jež mohou pomoci žákům zodpovědět mnoho otázek, jež tento věk přináší. Ústředním motivem je člověk, ale i tematika výživy a zdravého životního stylu. Jde o oblast, kde se snad nejvíce spojuje s širokým okruhem světa. Nyní je možné navázat mezipředmětové vazby, především k vyučování zeměpisu. V úzké návaznosti na vyučování těchto předmětů se zabýváme základními složkami potravy, charakterem potravin a jejich původem. Žáci mohou prožít úzké spojení se světem, z něhož člověk získává svou potravu a který nejrůznějším způsobem ovlivňuje jeho zdraví a nemoc. V tomto ohledu se dále zabýváme rostlinami v jejich konkrétních vztazích k léčivým a zaživacím procesům člověka. Stejně tak je důležité se zabývat rostlinami, které jsou pro jejich narkotické a halucinogenní účinky zneužívány jako návykové látky. V tomto věku dochází k převratné proměně v tělesném, psychickém i sociálním vývoji žáků.

Ústředním motivem vyučování 8. ročníku je biologie člověka a podrobně se věnuje orgánům, které ve své funkci nejvíce přijaly zákonitosti vnějšího světa: smyslové orgány a pohybový aparát. Tématem je také porovnání stavby těla a smyslových orgánů člověka a živočichů, vývoj a systém živočišné říše.

V 9. ročníku se dostáváme k stavbě lidské buňky, dědičnosti a rozmnožování, to vše ve srovnání s živočišnou říší. V tomto věku jsou pro žáky aktuální všechny důležité problémy světa v globálních souvislostech, měli by být vedeni k pochopení propojení celého světa a vlivu každého jedince i celé společnosti na další vývoj naší Země.

Do Přírodopisu 7. až 9. ročníku jsou zařazena i témata z oblasti Výchovy ke zdraví, žáci se zabývají otázkami vztahů mezi lidmi, dospíváním a dalšími aktuálními problémy žáků. Měli by si uvědomit nebezpečí užívání návykových látek, ale i úrazu a být schopni poskytnout účinnou první pomoc.

Forma realizace

Vyučovací předmět Přírodopis směřuje k naplňování většiny očekávaných výstupů vzdělávacích oblastí Člověk a příroda (Přírodopis) a Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví). V rámci tohoto předmětu je také realizováno průřezové téma Osobnostní a sociální výchova. Výuka přírodopisu je realizována v 6. až 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Vedeme žáky k vyhledávání, zpracovávání a používání potřebných informací
- Žáky motivujeme k učení, povzbuzujeme je i při dílčím úspěchu
- Podporujeme u žáků samostatnost a kreativní myšlení

Kompetence k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Rodiče a žáci spolupracují se školou na akcích školy.

Kompetence sociální a personální

- Budujeme s žáky pozitivní školní a třídní klima.
- Zařazujeme práci ve skupinách.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- Vedeme žáky k vyhledávání informací i v prostředí internetu.
- Od osmé třídy vedeme žáky ke smysluplnému využívání kancelářských aplikací pro práci s textem a daty.
- Seznamujeme žáky s možnými negativními dopady užívání digitálních technologií na jejich fyzické a duševní zdraví a učíme je takovýmto situacím předcházet.

Vzdělávací obsah předmětu

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
BOTANIKA		
P-9-2-01 rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi a porovná je podle charakteristických znaků P-9-3-01 odvodí na základě pozorování uspořádání rostlinného těla od buňky přes pletiva až k jednotlivým orgánům P-9-3-02 vysvětlí princip základních rostlinných fyziologických procesů a jejich využití při pěstování rostlin P-9-3-03 rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů P-9-7-01 - uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi P-9-7-02 - na příkladu objasní základní princip existence živých a neživých složek ekosystému P-9-7-04 uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí P-9-8-01 - aplikuje praktické metody poznávání přírody	Houby a lišejníky Jednoděložné a dvouděložné rostliny, jejich životní cykly Vybrané čeledi Jednoletost a víceletost Stavba květu a jeho uzpůsobení k opylování Nejdůležitější zástupci a jejich vztah k prostředí Určování rostlin podle botanického klíče Vybraná přírodní společenstva a vegetační pásy Země Ekosystémy (louka, les, voda, město...) Hmyz a jeho vztah ke světu rostlin Zaměření převážně na hmyz komunálně žijící a opylující (včely, mravenci)	
MINERALOGIE		
P-9-6-01 rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek P-9-6-02 rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu hornin i oběhu vody P-9-7-01 uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi P-9-7-02 na příkladu objasní základní princip existence živých a neživých složek ekosystému P-9-7-03 vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam P-9-8-01 aplikuje praktické metody poznávání přírody	Vývoj zemské kůry a organismů na Zemi - geologické změny, přizpůsobování se organismů prostředí Horniny vyvřelé, usazené a přeměněné Základní nerosty Podle možností geologické exkurze do blízkého okolí a návštěva muzea s geologickou expozicí Základní krajinné typy a pro ně charakteristické horniny na konkrétních příkladech	

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VÝŽIVA, HYGIENA A ZDRAVÍ		
P-9-5-04 rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby VZ-9-1-03 vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím; vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví VZ-9-1-04 posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví VZ-9-1-16 uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí	<u>Zdraví a nemoc</u> Potrava jako příčina nemocí Bakterie a viry ve vztahu k nemocem člověka Vybrané nemoci a jejich prevence Úrazy a zásady první pomoci Příroda jako pomocník v boji proti nemocem Tělesná a duševní hygiena – důležitost životního rytmu, nebezpečí přemíry smyslových podnětů, osobní hygiena	OSV 4
P-9-1-01 rozliší základní projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů P-9-1-04 uvede na příkladech z běžného života význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka P-9-4-02 rozlišuje a porovnává jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin P-9-5-02 orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka P-9-7-01 uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi P-9-7-02 rozlišuje a uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy; na příkladu objasní základní princip existence živých a neživých složek ekosystému P-9-7-03 vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam P-9-7-04 uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému P-9-8-01 aplikuje praktické metody poznávání přírody	<u>Výživa</u> Potrava (bílkoviny, cukry, tuky), role vitamínů a stopových prvků, stravovací návyky <u>Trávicí, dýchací, vylučovací soustava člověka v souvislosti s rostlinami a živočichy:</u> <i>Trávicí soustava:</i> Proces trávení a trávicí orgány Základní složky potravy - cukry, tuky, bílkoviny, vitamíny, stopové prvky Voda a tekutiny a jejich důležitost pro výživu člověka <i>Dýchací soustava:</i> Stavba a funkce dýchacích orgánů Přenos kyslíku do krve Tabák a nikotin - původ a působení kouření na zdraví člověka <i>Vylučovací soustava:</i> Ledviny jako orgány vylučování a jejich funkce Další způsoby vylučování Prevence a léčba nemocí vylučovacích orgánů	

VZ-9-1-01 respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky i jinými vrstevníky a přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v komunitě VZ-9-1-02 vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví VZ-9-1-03 vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím; vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví	<u>Sexualita člověka</u> Role sexuality v lidském životě, odpovědnost v sexualitě, prevence pohlavních nemocí; přátelství, partnerské vztahy, manželství a rodičovství Vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity Puberta, dospívání	RČ TV
---	--	------------------

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ZOOLOGIE A BIOLOGIE ČLOVĚKA		
P-9-5-01 určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy VZ-9-1-08 uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc P-9-4-01 porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů P-9-4-02 rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin P-9-4-03 odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí P-9-4-04 zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka; uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy P-9-8-01 aplikuje praktické metody poznávání přírody VZ-9-1-07 dává do souvislostí složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky VZ-9-1-08 uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc VZ-9-1-09 projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce VZ-9-1-10 samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím VZ-9-1-11 respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví VZ-9-1-15 projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí; v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc VZ-9-1-16 uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí	<u>Orgánové soustavy živočichů a člověka</u> <i>Kostra a svaly:</i> Opěrná soustava lidského těla (porovnání s opěrnou soustavou živočichů) Páteř, hrudní koš Stavba a funkce horní a dolní končetiny, pletence Stavba lebky Stavba kosti Klouby a vazy Svaly - rozdělení, funkce a význam <i>Smysly:</i> Stavba a funkce oka a ucha; čich, chuť, hmat Vybraní zástupci jednotlivých skupin živočichů Rozšíření, význam a ochrana živočichů Ochrana zdraví při různých činnostech; poskytnutí adekvátní první pomoci; adekvátní způsoby chování v případě ohrožení či nebezpečí	VV OSV 1

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
BIOLOGIE ČLOVĚKA		
P-9-5-01 určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy VZ-9-1-13 uvádí do souvislosti zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým VZ-9-1-14 vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi	<i>Oběhová soustava:</i> Stavba a funkce orgánů krevního oběhu Činnost srdce a krevní oběh Prevence a léčba nemocí srdce a krevního oběhu Alkohol a jeho působení na člověka Zdravotní a sociální rizika zneužívání návykových látek, patologického hráčství, práce s počítačem Reklamní vlivy Ochrana zdraví při různých činnostech; poskytnutí adekvátní první pomoci; adekvátní způsoby chování v případě ohrožení či nebezpečí	
P-9-5-01 určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy VZ-9-1-10 samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím	<i>Nervová soustava:</i> Stavba mozku a míchy Centrální a periferní nervová soustava Funkce nervové soustavy Duševní zdraví a životní styl	
P-9-5-01 určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy P-9-5-02 orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka P-9-5-03 objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stáří VZ-9-1-11 respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví VZ-9-1-12 respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli; chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování	<i>Rozmnožovací soustava:</i> Rozmnožovací orgány ženy a muže a jejich funkce Princip oplodnění Nitroděložní vývoj Postnatální vývoj Zodpovědný sexuální život a prevence pohlavních nemocí Role sexuality v lidském životě (biologické, sociální a kulturní aspekty) Předčasná sexuální zkušenost; těhotenství a rodičovství mladistvých; pohlavní identita	
P-9-1-02 vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti P-9-1-03 uvede příklady dědičnosti v praktickém životě	Dědičnost a proměnlivost jako základní vlastnosti živé přírody Pohlavní a nepohlavní rozmnožování z hlediska dědičnosti a proměnlivosti	

GEOLOGIE		
P-9-4-02 rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin P-9-5-02 orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka P-9-7-01 uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi P-9-7-02 na příkladu objasní základní princip existence živých a neživých složek ekosystému P-9-7-04 uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí P-9-8-01 aplikuje praktické metody poznávání přírody	<u>Vývoj zemské kůry a organismů na Zemi</u> Geologické změny Přizpůsobování se organismů prostředí Proměny stavby rostlin a živočichů Nejdůležitější zástupci a jejich prostředí Vývoj člověka	

FYZIKA

Charakteristika předmětu

Fyzika otevírá žákům pohled na chování a vlastnosti těles, jejich vzájemné vztahy a působení, a vede také k porozumění technice, která je na těchto vztazích založena.

Vyučování fyziky nastupuje v době, kdy jsou žákovy myšlenkové síly do té míry zralé, že už dokážou dobře sledovat nebo i samy objevovat kauzální souvislosti přírodního dění. Fyzikální jevy a děje představují vítané cvičné pole pro vyzkoušení a rozvíjení těchto schopností a učivo fyziky poskytuje oporu zvolna se rozvíjejícímu úsudku žáků, jejich schopnosti přesně a racionálně uvažovat.

Pokud je to možné, postupujeme od smyslového prožití fenoménu, včetně jeho případných experimentálních variací, přes přesný popis, podrobné zachycení a rekapitulaci předvedeného dění, až k postupnému vyvozování zákonitostí a příslušných podmínek.

Vhodné je tedy začínat výuku v oblastech, které jsou smyslově „syté“ (akustika, optika, termika), umožňují názornost a žáci s nimi mají množství přímých zkušeností. Začneme-li např. akustikou, můžeme navázat na širokou škálu zkušeností z oblasti hudební. Zákonitosti, s nimiž jsou již delší dobu přirozeně seznamováni ve vyučování hudební výchovy (interval, tvoření tónu, barva, výška tónu) jsou nyní zkoumány na úrovni experimentální, zobecňovány a matematicky uchopovány. Oblasti smyslově přímo nepřístupné (elektřina, magnetismus) přicházejí na řadu až posléze, a i tady uplatňujeme přirozený fenomenologický přístup.

Zvláštní péči je třeba věnovat oblastem, kde se nelze vyhnout použití modelových představ a abstraktnějším teoretickým poznatkům (atomistika). Přicházejí na řadu až ve vyšších ročnících, kdy už žák dovede rozlišovat model od reality.

Je přirozené, že při fenomenologickém poznávání fyzikálních jevů a zákonitostí, přijde nejprve ke slovu vlastní, jaksi přirozená terminologie, a teprve pozvolna se uvádějí obvyklá terminologická označení. Taktéž s matematickým popisem nespěcháme a zavádíme ho pozvolna, aby byl přehledně spojen s pozorováním a nestal se sám o sobě překážkou fyzikálního náhledu. Toto postupné teoretické pronikání jednotlivých fyzikálních oblastí je také důvodem k tomu, že základní výukové okruhy jsou řazeny opakovaně, aby ve vyšších ročnících mohli žáci dospět k prohloubenému a rozšířenému porozumění.

Učivo jednotlivých ročníků pokrývá vždy základní oblasti fyziky (akustiku, optiku, termiku, mechaniku, elektřinu, magnetismus), v každém ročníku je však některá z oblastí zdůrazněna s ohledem na vývojovou situaci žáků a vztahy k učivu dalších předmětů. V 6. ročníku je to akustika a optika, které jsou ideální pro „vyvození vědy z umění“. V 7. ročníku se do centra pozornosti dostává mechanika s její „tvrdou“ kauzalitou, která odpovídá už rozvinutějším exaktním myšlenkovým schopnostem a mimo to navazuje na učivo dějepisu (vznik novověké vědy, technické vynálezy a vynálezci). V 8. ročníku se učitel prohloubeně věnuje elektřině a magnetismu a jejich využití v technice. V 9. ročníku je pozornost věnována zejména energii. Učitel cíleně rozvíjí vztahy i k dalším předmětům, jako jsou Přírodopis, Zeměpis, kde vede žáky k péči o životní prostředí (vlivy fyzikálních dějů a organismy, důsledky techniky pro životní prostředí, technika a technologie ve službách péče o životní prostředí a trvale udržitelného rozvoje lidské kultury...) či Chemie (chemická podstata galvanických článků apod.).

Výstupy z RVP týkající se Vesmíru se realizují v předmětu Zeměpis.

Fyzikální pohled na svět nemá ve výuce nikdy stát izolovaně. Má pojednávat přesahující souvislosti k ostatním, a to zdaleka nejen přírodovědným, oborům a reálným skutečnostem života žáků. Má také poukazovat na svá vlastní omezení.

Forma realizace

Vyučovací předmět Fyzika směřuje k naplňování většiny očekávaných výstupů vzdělávacích oblastí Člověk a příroda (Fyzika) a Informatika. Výuka Fyziky je realizována v 6. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

V rámci tohoto předmětu se také realizuje průřezové téma Mediální výchova.

Rozvíjení kompetencí

Metodická hlediska byla uvedena již v charakteristice předmětu. V souvislosti s nimi by mělo vyučování vést též k rozvoji následujících kompetencí.

Kompetence k učení:

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídat role ve skupině.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Chceme žáky naučit základům kooperace a týmové práce.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).
- Ve výuce je kladen důraz na prožitek.

Kompetence pracovní

- Vedeme je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- Vedeme je k získávání, vyhledávání, kritickému posuzování, spravování a sdílení dat, informací a digitálních obsahů při práci na individuálních či skupinových referátech.
- Výuka je doplněna pracemi, při kterých žáci vytváří a upravují digitální obsah, se kterým různými formami dále pracují.

Vzdělávací obsah předmětu

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ENERGIE		
využívá poznatky o teple jako formě energie a jeho přenosu při řešení konkrétních problémů a úloh	Původ tepla na Zemi Přeměny skupenství Teplota a její měření, teploměry Tepelná roztažnost Vedení tepla	
ZVUKOVÉ DĚJE		
rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně je analyzuje	Rozdíl mezi tónem a ostatními zvuky Chvění jako fyzická stopa zvuku Vlastnosti zvuku Tonální řada, intervaly Lidský hlas a jeho tvorba Šíření, odraz a pohlcování zvuku	HV, PŘ, M, ČJ, RČ
ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTELNÉ DĚJE		
F-9-6-03 rozliší vodič, izolant a polovodič na základě analýzy jejich vlastností	Elektrostatické jevy vznikající třením Vodiče a izolanty Napětí a jiskra	Z
využívá prakticky poznatky o působení magnetického pole na magnet	Vlastnosti magnetu Magnetizování materiálů Znázornění magnetického pole Kompas Magnetické pole Země	Z, D
využívá zákona o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí	Protiklad světla a tmy Přírozené a umělé zdroje světla Šíření světla, světlo a stín Zatmění Slunce a Měsíce Průhledné, průsvitné a neprůhledné prostředí	VV, PŘ, RČ

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
POHYB TĚLES; SÍLY		
F-9-2-01 rozhodne, jaký druh pohybu těleso koná vzhledem k jinému tělesu	Klid a pohyb tělesa Rovnoměrný a nerovnoměrný pohyb	TV, RČ, M
F-9-2-02 využívá s porozuměním při řešení problémů a úloh vztah mezi rychlostí, dráhou a časem u rovnoměrného pohybu těles	Dráha a rychlost	Integrovaná INFO
I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat		
I-9-1-04 zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji		
F-9-2-03 určí v konkrétní jednoduché situaci druhy sil působících na těleso, jejich velikosti, směry a výslednici	Páka, rameno břemene a síly Kladka a její použití Nakloněná rovina, klín, šroub Skládání a rovnováha sil	
ZVUKOVÉ DĚJE		
F-9-5-01 rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně analyzuje příhodnost daného prostředí pro šíření zvuku	Hudební intervaly a jejich číselné vyjádření Šíření zvuku v prostředí Frekvence, rychlost zvuku, počítání rychlosti Odraž zvuku Rezonance, hudební nástroje Hlasitost zvuku Ultrazvuk, infrazvuk	M
F-9-5-02 posoudí možnosti zmenšování vlivu nadměrného hluku na životní prostředí	Ochrana před nadměrným hlukem Vliv nadměrného hluku na lidské zdraví	
ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTELNÉ DĚJE		
F-9-6-01 sestaví správně podle schématu elektrický obvod a analyzuje správně schéma reálného obvodu	Jednoduchý elektrický obvod Sériové a paralelní zapojení Nebezpečí el. proudu, 1. pomoc Ohmův zákon - veličiny	

F-9-6-02 rozliší stejnosměrný proud od střídavého a změří elektrický proud a napětí	Tepelné účinky elektrického proudu Vodivost různých materiálů Stejnoseměrný proud Bezpečnost práce s elektrickými přístroji Napětí, proud, odpor	INFO
F-9-6-05 využívá zákona o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí a zákona odrazu světla při řešení problémů a úloh	Zákon odrazu, rovinné zrcadlo Kulová zrcadla Pojem ohniska	RČ
rozhodne ze znalosti rychlostí světla ve dvou různých prostředích, zda se světlo bude lámat ke kolmici, či od kolmice	Zákon lomu Průchod světla optickým hranolem Barevné jevy vznikající při lomu světla	

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
LÁTKY A TĚLESA		
F-9-1-04 využívá s porozuměním vztah mezi hustotou, hmotností a objemem při řešení praktických problémů	Hustota	Z
MECHANICKÉ VLASTNOSTI TEKUTIN		
F-9-3-01 využívá poznatky o zákonitostech tlaku v klidných tekutinách pro řešení konkrétních praktických problémů	Hydrostatický tlak Pascalův zákon Spojené nádoby Atmosférický tlak Vývěva a vakuum Archimédův zákon	
ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTELNÉ DĚJE		
F-9-6-02 rozliší stejnosměrný proud od střídavého a změří elektrický proud a napětí	Střídavý proud Bezpečnost práce s elektrickými přístroji	INFO
F-9-6-04 využívá prakticky poznatky o působení magnetického pole na magnet a cívku s proudem a o vlivu změny magnetického pole v okolí cívky na vznik indukovaného napětí v ní	Magnetické účinky elektrického proudu Elektromagnetická indukce	
F-9-6-06 rozhodne ze znalosti rychlostí světla ve dvou různých prostředích, zda se světlo bude lámat ke kolmici, či od kolmice, a využívá této skutečnosti při analýze průchodu světla čočkami	Spojka a rozptylka Geometrie čoček Zvětšování a zmenšování prostřednictvím čoček Optické přístroje Vady lidského zraku	

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
LÁTKY A TĚLESA		
F-9-1-01 změří vhodně zvolenými měřidly některé důležité fyzikální veličiny charakterizující látky a tělesa	Převody fyzikálních jednotek Částicová stavba látek	
F-9-1-02 uvede konkrétní příklady jevů dokazujících, že se částice látek neustále pohybují a vzájemně na sebe působí	Difúze	
F-9-1-03 předpoví, jak se změní délka či objem tělesa při dané změně jeho teploty	Změny skupenství	
ENERGIE		
F-9-4-01 využívá s porozuměním vztah mezi výkonem, vykonanou prací a časem	Práce Výkon	D, CH
F-9-4-02 zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí	Primární zdroje energie Tepelné stroje - spalovací motory Vnitřní energie - jaderná energie Radioaktivita, ochrana před radioaktivním zářením Spotřeba energie a možnosti jejích úspor Obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie	MED 7

CHEMIE

Charakteristika předmětu

Předmět Chemie v 7. ročníku představuje výzvu a šanci poznat svět látek. Prozkoumat jejich vlastnosti a z nich tvořit pojmy, které člověka zahrnou do procesu bádání. Tím mu napomohou k novému, prohloubenému setkání se světem. Je nasnadě, že hotový, „mrtvý“ svět anorganické chemie nabízí k tomuto účelu jedinečné a v pokusech působivé možnosti. Na začátku epochy stojí oheň a proces hoření (pro děti „sprátelený“ zážitek), jež pak vede přes pálení vápna ke kyselinám, zásadám a kovům, přičemž tu vždy hraje roli technický i kulturně-historický aspekt.

Jádro celé metodiky spočívá v tom, abychom žáky uvedli do sféry chemických procesů a pochodů kvalitativně a ukázali tak žákovi nový vztah k přírodě. Své „výzkumy“ vždy začínáme nejprve s přírodními látkami (např. dřevo, papír, vlasy atd.). Otázky „nerveme“ z žáků senzačními experimenty, nýbrž při všedních, každodenně známých jevech, jakým je např. oheň. Žáci tak budou prožívat člověka jako spolutvůrce přírodních procesů. Výuka Chemie nesmí vymezovat a omezovat, nýbrž musí ukazovat vztahy a jevy v přírodě (postupujeme přitom z vnějšku dovnitř). Musíme přitom brát vážně prožitky žáků a zapojit je do výuky, a ne protěžovat měřicí přístroje a indikátory.

Vyučování Chemie v 8. ročníku vyžaduje jiný způsob kladení otázek než v 7. třídě. Organické přírodní jevy a procesy jsou mnohem složitější a podstatně obtížněji pochopitelné. Na počátku stojí člověk opatřující si svou stravu, v němž se tyto procesy odehrávají. Procesuální stránka organických životních pochodů tvorby a změny látek vyžaduje myšlení, které respektuje organický, živý charakter, a tvoření pojmů, které odpovídá aspektu zodpovědnosti a zralosti. V epoše se pokoušíme dovést žáky k chemii orientované na procesy tím, že zavádíme různé chemické modelové představy a diskutujeme o nich. Tímto způsobem mají žáci pozorovat souvislosti tak, jak to odpovídá jejich věku, a učit se je také chápat. Proto musíme vždy žáky podněcovat, aby kladli své vlastní, originální otázky (pomocí experimentů, na nichž se podílejí i žáci, máme možnost tuto schopnost ptát se, ještě více prohlubovat.)

Učitel musí propojovat svůj předmět s ostatními předměty. To je podmínkou, aby se předmět skutečně mohl stát součástí obsáhlého harmonického obrazu světa.

Jsou-li ve škole zavedeny v 8. třídě závěrečné ročníkové práce, pak se nabízí žákům možnost, aby témata Chemie zapracovali přiměřeně věku do svých ročníkových prací, a tak dále rozvinuli svou „zvědavost“.

Žáci mají získat přehled o celé oblasti chemie. Epochy matematiky, fyziky, chemie jsou si podobné svým přístupem. Fyzika a chemie mohou být pak chápány jako navzájem související jednoty. Žák může postupovat od experimentu k pozorování a dále k zákonitosti, ke vzorci a výpočtu, aniž by narazil na něco nepochopitelného, co by nebyl s to prohlédnout. Rozvíjíme jasné pozorování, tvoření logických závěrů, chápání kauzálních vztahů a analytické myšlení. Pojmy nejsou definovány jako axiomy, nýbrž nabývají konečné podoby teprve v procesu konfrontace.

Vstoupit do praktického života je úkol, který žák 9. třídy dokáže zvládnout. Ve vyučování chemie se můžeme pokusit zprostředkovat celkový přehled tím, že se k individuálnímu charakteru prvků dopracujeme prostřednictvím spolupůsobení chemických látek.

Žáci se nyní již plně stali takřkajíc občany světa a musí se v této pro ně stále ještě nové oblasti učit orientovat pomocí jasných myšlenek. Zároveň je třeba vyhradit velký prostor významu důležitých technických procesů i způsobu jejich provádění s přátelským postojem k životnímu prostředí.

Forma realizace

Vyučovací předmět Chemie směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávacích oblastí Člověk a příroda (Chemie) a Informatika. Výuka Chemie je realizována v 7. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

V rámci tohoto předmětu je také realizováno průřezové téma Enviromentální výchova.

Rozvíjení kompetencí

Pro výuku chemie je důležité *pozorování* přírody jako systému, *chápaní* potřeby udržování přírodní rovnováhy, *uvědomování* si užitečnosti přírodních poznatků a jejich aplikací v praktickém životě, *rozvíjení* dovednosti *pozorovat*, experimentovat, *vytvářet* a *ověřovat* hypotézy, *vyvozovat* z nich závěry a ty ústně i písemně *interpretovat*. Zvláště pak učit *se rozlišování* příčin chemických dějů, jejich souvislostí a vztahů mezi nimi, jejich *předvídání* a případně *ovlivňování*. Ve vzdělávacím předmětu chemie směřuje výuka ještě specificky k:

- podchycení a rozvíjení zájmu o poznávání základních pojmů a zákonitostí na příkladech s využitím jednoduchých pokusů, řešení problémů a zdůvodňování jednání v praktických situacích
- vytváření potřeb objevovat a vysvětlovat chemické jevy, zdůvodňovat vyvozené závěry a získané poznatky využívat k rozvíjení odpovědných postojů
- získávání a upevňování dovedností pracovat podle pravidel bezpečnosti práce s chemikáliemi a dovednosti poskytovat první pomoc při úrazech způsobených chemickými látkami

Výuka chemie společně s ostatními předměty ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda přispívá k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí takto:

Kompetence k učení

- Učíme žáky různým metodám pozorování přírodních procesů, jevů a vyvození obecných zákonitostí.
- Vedeme žáky ve skupinách a individuálně k tomu, aby svou práci sami hodnotili a zaznamenávali svůj pokrok.
- Zavádíme v rámci individuálních možností určité formy samostudia (např. referáty), vedeme žáky k zodpovědnosti za vlastní rozvoj.
- Učíme vyhledávat a zpracovávat informace a využívat je k dalšímu učení.

Kompetence k řešení problémů

- Rozvíjíme schopnost objevovat a formulovat problémy a hledat různé varianty řešení.
- Učíme základům vyvozování a předvídání specifických závěrů z přírodních zákonů.
- Učíme poznatky zobecňovat a aplikovat v různých oblastech života.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky k přesnému vyjadřování a argumentaci.
- Rozšiřujeme terminologii o odborné výrazy.
- Učíme žáky stručně a přehledně sdělovat postup a výsledky svých pozorování a experimentů.

Kompetence sociální a personální

- Vedeme žáky k osvojení dovednosti kooperace a společného hledání optimálních řešení problémů.
- Vedeme žáky k respektování společně dohodnutých pravidel chování a pravidel pro diskusi, na jejichž formulaci se sami podílejí.

Kompetence občanské

- Vedeme žáky k poznání možnosti rozvoje i zneužití chemie a učíme je odpovědnosti za zachování životního prostředí.

Kompetence pracovní

- Učíme je provádět soustavná pozorování a experimenty a získaná data zpracovávat a vyhodnocovat.
- Seznamujeme žáky se zásadami bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.
- Učíme využívat poznatky v praktickém životě.

Kompetence digitální

- Vedeme je k získávání, vyhledávání, kritickému posuzování, spravování a sdílení dat, informací a digitálních obsahů při práci na individuálních či skupinových referátech.
- Výuka je doplněna pracemi, při kterých žáci vytváří a upravují digitální obsah, se kterým různými formami dále pracují.

Vzdělávací obsah předmětu

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TÉMA: OHEŇ - HOŘENÍ LÁTEK		
CH-9-1-01 určí společné a rozdílné vlastnosti látek	Fyzikální a chemický děj, příklady ze života Oheň, princip a produkty hoření, oheň v historii člověka Kyslík jako nezbytná složka hoření Látky a jejich vlastnosti, změny skupenství	
TÉMA: BEZPEČNOST PŘI EXPERIMENTÁLNÍ ČINNOSTI		
CH-9-1-02 pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí	Zásady bezpečné práce ve školní pracovně (laboratoři) i v běžném životě Nebezpečné látky a přípravky a jejich značení Zásady první pomoci	
CH-9-7-02 aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe	Hašení - hasicí přístroje, komínový efekt	
TÉMA: SMĚSI LÁTEK - VZDUCH, VODA		
CH-9-2-01 rozlišuje směsi a chemické látky	Druhy směsí (stejnorodé, různorodé) Vzduch - složení Teplotní inverze, smog, ozonová vrstva, skleníkový efekt, kyselá dešť	ENV 2 - základní podmínky života - vzduch
CH-9-2-03 navrhne postupy a prakticky provede oddělování složek směsí o známém složení; uvede příklady oddělování složek v praxi	Metody oddělování složek směsí (různá skupenství), využití v praxi Krystaly a pěstování krystalů	
CH-9-2-04 rozliší různé druhy vody a uvede příklady jejich výskytu a použití, uvede příklady znečišťování vody a vzduchu	Voda - rozdělení vod z hlediska výskytu, použití, obsahu minerálních látek Základní vlastnosti vody a její využití Princip výroby pitné vody ve vodárnách Koloběh vody v přírodě	ENV 1 - základní podmínky života - voda, Z (mineralogie) - oběh vody

TÉMA: ČÁSTICOVÉ SLOŽENÍ LÁTEK A CHEMICKÉ PRVKY		
CH-9-3-02 orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti	Orientace v Periodické soustavě prvků Chemická látka, prvek, sloučenina - chemické značky, chemické vzorce sloučenin Vybrané kovy (zlato, stříbro, měď, alkalické kovy...) a vybrané slitiny - vlastnosti a praktické využití v historii a dnes	F - vodiče a nevodiče
TÉMA: VÁPENEC, VÁPNO		
CH-9-4-01 rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání	Vápenec, oxid vápenatý, hydroxid vápenatý Cyklus zpracování vápence, produkty procesu a jejich využití Vydechované plyny (oxid uhličitý) Od ohniště k peci	
CH-9-4-02 aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu	Vápenec Podmínky vzniku plynů a popelu	
TÉMA: SPALNÉ PLYNY A POPEL		
CH-9-1-01 určí společné a rozdílné vlastnosti látek	Síra, fosfor - jejich spalování a vlastnosti Spalné plyny, účinek na plamen Podmínky vzniku plynů a popelu Kyselinotvornost plynů a zásadotvornost popelu	
TÉMA: KYSELINY, ZÁSADY A SOLI		
CH-9-5-01 porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv významných zástupců těchto látek na životní prostředí	Zásadotvorné a kyselinotvorné oxidy Vybrané kyseliny a zásady - vlastnosti a použití, bezpečné ředění Účinky vybraných kyselin a hydroxidů (i v odpadech) na životní prostředí Bezpečnost práce - kyseliny a zásady, první pomoc Chlorid sodný - vlastnosti a význam této soli	
CH-9-5-02 orientuje se na stupnici pH, změří reakci roztoku univerzálním indikátorovým papírkem a uvede příklady uplatňování neutralizace v praxi	Stupnice pH indikátory přírodní a umělé Rozlišení zásaditých a kyselých roztoků pomocí indikátorů pH a praktické zjištění pH roztoku pomocí indikátoru Neutralizace	

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TÉMA: PŘÍRODNÍ LÁTKY - SACHARIDY, TUKY, BÍLKOVINY, VITAMÍNY		
CH-9-1-01 určí společné a rozdílné vlastnosti látek	Rozlišení a zařazení přírodních látek, jejich zdroje a zpracování Přírodní látky - sacharidy, bílkoviny, tuky - základní dělení, vlastnosti a chemické reakce	
CH-9-6-04 uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů	Zdroje bílkovin; fotosyntéza, výroba cukru, cukrovarnictví, med, ovocné cukry; získávání tuků Vitamíny – vznik, význam a vlastnosti	
CH-9-7-03 orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	Papír - historie, výroba Využití přírodních látek a jejich zpracování, vliv produktů na zdraví Od zrna k mouce - mouky, techniky mletí (mlecí kameny až válcové mlýny), mlynářství, zrna, mouka, lepek, chléb Sladké látky, cukr ve výživě jako civilizační problém Posouzení různých potravin z hlediska obecně uznávaných zásad zdravé výživy Výroba mýdla	
TÉMA: KOVY - VÝROBA A REDOXNÍ PROCESY		
CH-9-3-02 orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti	Vybrané kovy (železo, rtuť, cín, olovo...) a vybrané slitiny - vlastnosti a využití Zkouška kovů v plameni	Z – rudy, kovy, nerostné zdroje
CH-9-4-01 rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání	Princip výroby železa ve vysoké peci Zušlechťování kovů (litina, ocel) a další zpracování Pojmy oxidace a redukce, spalování, elektrolýza - praktické použití Děje exotermní a endotermní	
CH-9-4-02 aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu	Vysvětlení pojmu koroze, příklady činitelů ovlivňující její rychlost, způsoby ochrany kovových výrobků před korozí Předpovězení a prověření vlivu různých činitelů na průběh koroze jednoduchým pokusem	
CH-9-7-01 zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi	Zhodnocení a možnosti využití rud pro výrobu kovů, recyklace	

TÉMA: NÁZVOSLOVÍ, CHEMICKÉ REAKCE		
CH-9-3-02 orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti	Oxidační číslo atomů prvků ve vybraných sloučeninách, vytvoření z názvů vzorce vybraných jednoduchých anorganických sloučenin a naopak	
CH-9-4-01 rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání	Zápis vybraných chemických dějů (neutralizace, tvrdnutí malty, esterifikace, zmýdlnění,.....) jednoduchými chemickými rovnicemi Přečtení zápisu chemické rovnice s užitím názvů vybraných chemických látek Provedení jednoduché chemické reakce ve školní laboratoři (pracovně)	

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TÉMA: UHLÍK		
CH-9-1-01 určí společné a rozdílné vlastnosti látek	Chemie uhlíku	Z - nerostné zdroje
TÉMA: ORGANICKÉ LÁTKY - UHLOVODÍKY A DERIVÁTY UHLOVODÍKŮ		
CH-9-6-01 rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití	Nejjednodušší uhlovodíky - druhy, jejich vlastnosti a příklady využití těchto látek	
CH-9-6-03 rozliší vybrané deriváty uhlovodíků, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití	Rozlišení pojmů „uhlovodíky a deriváty uhlovodíků“ Deriváty uhlovodíků (alkoholy, karboxylové kyseliny,...)- jejich zdroje, vlastnosti a využití	
CH-9-6-02 zhodnotí užívání fosilních paliv a vyráběných paliv jako zdrojů energie a uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy	Fosilní a průmyslově vyráběná paliva - vlastnosti a zhodnocení jejich využívání Paliva: dřevo, uhlí, ropa a zemní plyn - vznik, vlastnosti, použití Spalovací procesy, výroba energií a chemické výroby Výroba dřevěného uhlí Karbonizace uhlí Proces uhelnatění - rašelina, hnědé uhlí, černé uhlí, grafit Ropa a zemní plyn, průmyslové zpracování, využití získaných produktů	Z – nerostné zdroje
CH-9-7-03 orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	Alternativní zdroje energie Posouzení vlivu spalování různých paliv na životní prostředí Rozlišení obnovitelných a neobnovitelných zdrojů energie Bezpečné používání spotřebičů na topné plyny v domácnosti a plynové kahaný při školních experimentech Vyhledání a uvedení příkladů havárií způsobených ropou, ropnými produkty a zemním plynem	
TÉMA: ORGANICKÉ LÁTKY - BIOCHEMICKÉ PROCESY		
CH-9-4-01 rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání	Orientace ve výchozích látkách a produktech fotosyntéza a vnitřního dýchání Podmínky pro průběh fotosyntézy a její význam pro život na Zemi Kvašení Popis jednoduché destilační aparatury a princip destilace	

TÉMA: CHEMICKÉ LÁTKY V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA		
CH-9-7-01 zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi	Posouzení vlivu používání plastů na životní prostředí Příklady použití prvotních a druhotných surovin pro chemickou výrobu a jejich zhodnocení z hlediska udržitelného rozvoje Zhodnocení ekonomického a ekologického významu recyklace odpadů	
CH-9-7-03 orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	Makromolekulární látky syntetické (plasty, vlákna...) - druhy, vlastnosti, použití Hnojiva, posouzení vlivu na životní prostředí Léčiva Detergenty, bezpečné zacházení s běžnými mycími a čistícími prostředky používanými v domácnosti Chemický průmysl v ČR	
TÉMA: STAVBA HMOTY		
CH-9-3-01 používá pojmy atom a molekula ve správných souvislostech	Stavba atomu, molekuly Protonové číslo	F – jaderná fyzika, astronomie
CH-9-3-02 orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti	Vyhledávání v tabulkách názvy prvků ke známým (daným) protonovým číslům a správný zápis protonového čísla ke značce prvku Názvosloví sloučenin Chemické vazby	
TÉMA: CHEMICKÉ REAKCE		
CH-9-4-01 rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání	Zápis reakcí chemickou rovnicí - fotosyntéza, vnitřní dýchání, esterifikace, zmýdelňování, redoxní reakce	
CH-9-4-02 aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu	Vlivy na rychlost reakce a její průběh (teplota, koncentrace, míchání, plošný obsah povrchu látky, katalyzátor,...) Rozpouštění látky při vysvětlování známých situací z běžného života	M - rovnice o dvou neznámých
TÉMA: CHEMICKÉ VÝPOČTY		
CH-9-2-02 vypočítá složení roztoků, připraví prakticky roztok daného složení	Výpočty složení látek (sloučeniny, směsi, složení roztoku) - hmotnostní zlomky a příprava roztoku o požadovaném složení Pojem látkového množství a molu Látková koncentrace	M - procenta

ZEMĚPIS

Charakteristika předmětu

Zeměpis je předmětem s výrazně integrujícím charakterem. Odvíjí se od něho celá řada mezipředmětových vztahů především k dějepisu a přírodovědným předmětům. Provází ostatní předměty v neustálé proměně sledující důsledně vývojové fáze dítěte. Jednotlivosti ostatních předmětů budují ve vzájemném spojení komplexní a barvitý obraz světa. Zeměpis však neslouží pouze k jakémusi zastřešení jiných předmětů, je pro ně také neustálým zdrojem impulsů a podporuje jejich pokrok. Právě na zeměpisu je patrná skutečnost, že v důsledku velké propojenosti jednotlivých předmětů je složité nahlížet je izolovaně. Z toho také vyplývá hlavní cíl výuky zeměpisu. Žák by měl pro sebe objevit, že skutečnost, Země, vesmír, jsou neoddělitelná jednota, do které patří i on a kterou chce dál poznávat. Z integrujícího charakteru předmětu potom vyplývá, že v jeho skladbě je mnoho témat a okruhů učiva přírodopisu, dějepisu, výchovy k občanství, ekologie a astronomie. Významnou úlohu mají přesahy z dějepisu nebo z oblasti společenských věd. Integrovaný charakter ovšem neznamená, že vlastní náplň geografie jako vědecké disciplíny je zatlačena do pozadí. Prolínání jiných předmětů pouze odstraňuje izolovanost a popisnost geografie a dává jí vyniknout jako neocenitelnému prostředku pro zkoumání světa.

V tomto smyslu jsou charakterizovány i jednotlivé cíle předmětu Zeměpis. Výchovné a výukové úsilí učitele směřuje k tomu, aby žáci:

- objevili jednotu a krásu světa, získali láskyplnější vztah ke svému okolí, prostředí, lidem kolem sebe
- pochopili Zemi jako přírodní prostor s určitými životními rytmy, do nichž je člověk zahrnut, které ale zároveň i mění
- poznali postavení Země ve sluneční soustavě a celém vesmíru
- poznali jednotlivé sféry Země, jejich utváření působností geologických dějů (abiotické, biotické, lidské)
- nahlíželi na geografické jevy, objekty a procesy v jejich komplexnosti a zákonitosti
- získali základní znalosti o zeměpisu kontinentů v úzké souvislosti s přírodními podmínkami, osídlením a jeho historií, vývojem a současnou situací v různých sférách společnosti (kultura, hospodářství, politický a právní život ve významných státech)
- si uvědomili postavení naší země ve střední Evropě se všemi aspekty geografickými, přírodními a kulturně-historickými
- poznali ČR ve smyslu jejích přírodních, kulturních a hospodářských charakteristik, dokázali poznat odlišnosti jiných zemí a kultur Evropy i světa s jejich přínosem k barvitosti a komplexnosti lidské kultury jako celku
- poznali stavbu Země z geologického hlediska, složení zemské kůry (horniny, nerosty) vždy v návaznosti na konkrétní zeměpisnou oblast
- uměli pracovat s různými druhy map a znali i historický vývoj mapování zemského povrchu
- poznali moderní prostředky používané v geografii (statistické materiály, grafy) a uměli se v nich orientovat

V souvislosti s vývojovými fázemi dítěte se v nižších třídách klade důraz na prožitky a teprve s postupem času se přistupuje k tvorbě vědeckých pojmů a Zeměpis dostává stále více podobu vědní disciplíny. Úkolem zeměpisného vyučování je doprovázet a podporovat žáky v jejich fyzickém, duševním a duchovním vývoji. V průběhu celé výuky se uplatňuje aktivní činnost žáků - kreslení a malování map, profilů, později grafické znázornění, práce s atlasem a statistickými údaji.

Forma realizace

Vyučovací předmět Zeměpis směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávacích oblastí Člověk a příroda (Zeměpis, Přírodopis a Fyzika), Člověk a společnost (Výchova k občanství) a Informatika. V rámci tohoto předmětu se také realizují průřezová témata Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Enviromentální výchova. Výuka Zeměpisu je realizována v 6. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Vedeme žáky k samostatnému vyhledávání a zařazování informací z různých oborů.
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Podněcujeme kreativitu a fantazii žáků ve vhodných případech při práci s mapou a dalšími pomůckami.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů

- Vedeme žáky k samostatnému řešení problému, aby si dokázali svoje řešení obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky týmové práci.

Kompetence občanské

- Žáci si společně stanovují pravidla chování.
- Vedeme žáky k respektování individuálních rozdílů (národnostní, kulturní).
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.
- Žáky zapojujeme do mezinárodních projektů, kde se prakticky seznamují s kulturou jiných národů

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- Žák získává, vyhledává, kriticky posuzuje informace z různých zdrojů.
- Žák poznává vývoj technologií v historických souvislostech a kriticky hodnotí jejich přínosy a rizika jejich využívání.

Vzdělávací obsah předmětu

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů	<u>Země jako celek</u> Slunce a vesmír Planeta Země	F PŘ HV VV D ČJ
Z-9-2-01 prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybu Země na život lidí a organismů	Zemský povrch a jeho tvary Světadíly a oceány	
Z-9-2-02 rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu	Glóbus a mapa Časová pásma, datové hranice Klimatické poměry, teplotní pásy, geografické a vegetační pásy Krajina - vliv krajiny na život lidí, přírodní společenstva Pozorování v krajině	
Z-9-2-03 porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost		
seznámí se s Evropou na základě polarit krajinné podoby a životních forem	<u>Evropa</u>	
pozná podobu a polohu světadílů a moří; porovnává je z hlediska vegetačních pásů, geologických podkladů, nerostného bohatství a obchodních styků	Přírodní hranice mezi Evropou a Asií Členitost, charakteristika reliéfu, přírodní a klimatické poměry, vodstvo	
poznává velké evropské řeky a jejich vliv na život lidí v různých typech osídlení	Kontrastní charakteristiky vybraných zemí a krajin (např. Itálie – země slunce a umění; Skandinávie – země za polárním kruhem) Přírodní a hospodářské poměry různých krajin Společenské poměry, zvyklosti	GLO 1
Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii	Pozorování v krajině Práce s mapou, orientace	
provádí pozorování v krajině	Exkurze	
uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině		
pozoruje oblohu, rozeznává hlavní souhvězdí, věnuje se fázím Měsíce a jeho vlivem na zemské procesy		

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů	<u>Asie, Afrika, Amerika</u> Přehled přírodních poměrů, geologie, reliéf, surovinové zdroje, přírodní zvláštnosti, problematika životního prostředí Vodstvo, podnebí oceánské a kontinentální, monzuny, hlavní podnebné pásy Vybrané státy a rozdíly mezi nimi, důležitá střediska a hlavní města Obyvatelstvo a osídlení, kulturní poměry Práce s atlasem a mapou, praktická topografie, zeměpisné souřadnice, měřítko mapy Životopisy významných badatelů, cestovatelů	D
Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii		
seznámí se s kontinenty Afrika, Asie a Severní a Jižní Amerika, přičemž si všímá základních rozdílů těchto světadílů z různých hledisek i ve smyslu různých životních forem; uvědomí si střet se západním chápáním světa a zamýšlí se nad příklady smysluplného vývoje moderního světa; obraz tzv. "starého světa" s "novým světem" vnímají i v souvislosti s věkem objevů		
Z-9-3-02 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států		
Z-9-7-03 uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech		
F-9-7-01 objasní (kvalitativně) pomocí poznatků o gravitačních silách pohyb planet kolem Slunce a měsíců planet kolem planet	<u>Astronomie</u> Pozorování oblohy, souhvězdí, Měsíce Měsíc a jeho fáze, vliv na zemské procesy Slunce, sluneční čas Sluneční soustava, planety, galaxie Významní astronomové	F
I-9-1-03 vymezí problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní	Projekt naplňování výletu (on-line mapy, jízdní řády jako informační systém)	integrována INFO
I-9-3-01 vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů		

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů	<u>Austrálie a Oceánie, Antarktida</u> Přehled přírodních poměrů, geologie, reliéf, surovinové zdroje, přírodní zvláštnosti, problematika životního prostředí Vodstvo, podnebí oceánské a kontinentální, monzuny, hlavní podnebné pásy Vybrané státy a rozdíly mezi nimi, důležitá střediska a hlavní města Obyvatelstvo a osídlení, kulturní poměry Práce s atlasem a mapou, praktická topografie, zeměpisné souřadnice, měřítko mapy	
Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii		
seznámí se s kontinentem Austrálie a s Oceánií a znovu se vrátí k celkovému pohledu na Zemi, na podobu a rozdělení všech světadílů a oceánů		
Z-9-3-01 lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny	<u>Zeměpis oceánů</u> Tichý oceán, Atlantský oceán, Indický oceán, Severní ledový oceán Okrajová moře, poloostrovy, ostrovy a souostrovní Průlivy Podmořský reliéf Podnebí, oceánské proudy Práce s atlasem a mapou	

Z-9-3-02 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států	<u>Země z hlediska přírodopisného a etnografického</u> Národy, jazyky a náboženství, lidská sídla Kulturní zvláštnosti jednotlivých vybraných národů Rasy a rasové otázky, aktuální problémy současnosti, civilizační vlivy	D ČJ HV VV PŘ F
Z-9-4-01 posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace	Krajinotvorní činitelé a krajinotvorné procesy, typy krajín a jejich využití	
Z-9-4-02 posoudí, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel	Hlavní zemědělské oblasti světa, pěstování zemědělských plodin a chov hospodářského zvířectva, lesní a vodní hospodářství	
Z-9-4-03 zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje	Hlavní průmyslové oblasti světa, zdroje nerostných surovin, rozdělení a rozmístění průmyslových odvětví Rozmístění, proces dobývání a využívání světových přírodních zdrojů	
Z-9-4-04 porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit	Příčiny a důsledky ničení neobnovitelných zdrojů	
Z-9-4-05 porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků	Dopady těžby hornin a minerálů na zdraví lidí, zdraví jiných organismů a ekosystémů	
Z-9-4-06 lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech	Výhody a nevýhody různých způsobů získávání energie	
Z-9-5-01 porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajín		
Z-9-5-03 uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí		
Z-9-7-03 uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech		

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů	<u>Česká republika</u> ČR na mapě Evropy, sousední státy Přírodní podmínky ČR Obyvatelstvo a sídla, společnost a kultura Hospodářství, průmyslová odvětví Administrativní členění, oblasti ČR a jejich specifika Hlavní město Praha a jiná důležitá centra Společenské a správní struktury Problematika ochrany přírody a životního prostředí Exkurze	
Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii		
VO-9-4-02 rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu		
VO-9-4-03 objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů		
Z-9-6-01 vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy		
Z-9-6-02 hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu		
Z-9-6-03 hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu		
Z-9-6-04 lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit		
Z-9-6-05 uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států		
VO-9-1-01 objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání		
VO-9-5-01 popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování		
VO-9-5-03 objasní souvislosti globálních a lokálních problémů		
Z-9-7-01 ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu		
Z-9-7-02 aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny		
Z-9-7-03 uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech		

Z-9-2-02 rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu	Země jako jednotný celek <u>Geologie</u> Vznik a stavba Země, vnější a vnitřní geologické procesy (příčiny a důsledky) Podoba a rozdělení moří a pevnin na Zemi Zemětřesení, vulkanismus Nauka o horninách, rytmické procesy při jejich tvorbě (vyvřelé horniny, usazeniny, metamorfozované horniny; sedimentace a eroze) Geologické vrstvy jako svědkové minulých zemských věků, zemské dějiny Fáze vrásnění Evropy Morfologie a vznik mladých zvrásněných pohoří (geologie Alp jako příklad vzniku mladého pohoří)	Př F
Z-9-2-03 porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost		
P-9-6-03 uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi		
Z-9-3-02 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států		
Z-9-3-03 zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich		
Z-9-4-01 posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace	Sféry Země: od litosféry ke stratosféře	
Z-9-4-02 posoudí, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel	<u>Globální problémy lidstva a ochrana životního prostředí</u> Aktuální změny na mapě Světová populace Spolupráce zemí světa (světové hospodářství, světový trh a mezinárodní obchod, zahraniční mise, role ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu) Projevy globalizace - doprava a spoje, služby, rekreace a cestovní ruch, sídelní systémy, urbanizace Dopady globálních změn na organismy a jejich prostředí Udržitelný růst a rozvoj - vliv osobního životního stylu; osobní, společenské a globální akce za obnovení zdraví planety	ENV 3, 4
Z-9-4-03 zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje		
Z-9-4-04 porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit		
VO-9-1-05 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám		
VO-9-1-06 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti		
VO-9-4-01 rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky	<u>Složky životního prostředí</u> Krajina a životní prostředí v minulosti a dnes Společensko-hospodářské vlivy na krajinu a životní prostředí Ochrana přírody a životního prostředí – principy a zásady ochrany přírody a životního prostředí, chráněná území přírody, globální ekologické a environmentální problémy lidstva	
Z-9-5-02 uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů)		
VO-9-5-02 uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky		
VO-9-5-03 objasní souvislosti globálních a lokálních problémů		

HUDEBNÍ VÝCHOVA

Charakteristika předmětu

Ve vyučování hudební výchovy je využívána hromadná, skupinová, popřípadě individuální forma výuky, tyto formy lze navzájem kombinovat. Součástí tohoto předmětu mohou být i návštěvy koncertů apod.

Vzdělávací předmět Hudební výchova je nedílnou součástí vzdělávacího procesu na waldorfské škole. Umožňuje žákům uchopovat umělecké a kulturní stránky života formou odpovídající jejich věku. Napomáhá jejich osobnostnímu i sociálnímu vývoji prostřednictvím praktické realizace vlastních prožitků pomocí specifického jazyka hudby a jeho výrazových prostředků.

Společná hudební práce dané třídy by měla být zároveň součástí pokud možno každého vyučovacího předmětu realizovaného formou epoch.

Tento vzdělávací předmět je zpracován pro jednotlivé ročníky a v jejich rámci (v souladu se strukturou vzdělávacího oboru Hudební výchova v RVP ZV) členěn na následující kapitoly:

- vokální činnosti
- instrumentální činnosti
- pohybové činnosti
- poslechové činnosti
- hudební teorie

V průběhu vzdělávacího procesu je kladen důraz na tři základní oblasti, v jejichž rámci je tento vzdělávací předmět uskutečňován. Oblast vědomostní a poznatková zahrnuje hudební teorii, skladbu, dějiny hudby a hudební formy. Oblast pocitová obsahuje uchopování nálad jednotlivých tónin, harmonií a jejich realizaci prostřednictvím různých druhů nástrojů. Třetí oblast – pohybová – umožňuje žákům proniknout do sféry hudby pomocí vlastního tělesného pohybu a prožít podstatu rytmu a taktu. Se všemi jmenovanými oblastmi se žáci setkávají jak v práci na společném i individuálním hlasovém projevu, tak v individuální i společné hře na nástroje, v rozhovorech o hudbě a jejích výrazových prostředcích a při poznávacích činnostech.

Základem pro učební osnovy vzdělávacího předmětu Hudební výchova, pro přístup k žákům při procesu vyučování a volbu vyučovacích metod a strategií jsou vývojové fáze osobnosti, jimiž žáci v průběhu základního vzdělávání procházejí. Z nich vyplývají pro tento vzdělávací předmět následující metodické pokyny:

V prvních třech ročnících je žák prostřednictvím nápodoby veden k uchopování hudby jako celku melodického, rytmického i harmonického. Pomocí přirozeného pohybu těla se společně se spolužáky učí písním, aniž by je uchopoval abstraktně či pomocí hudebních znaků. Základním prostředkem procesu učení má být činnost individuální a ve společenství třídy.

V následujících třech ročnících odpovídá způsob vedení vyučovacího procesu žakovým nově nabytým schopnostem uchopení „hudební gramatiky“ – taktu, rytmu, intervalů, tónin, nálad skrytých v harmonii, zápisu hudby. V procesu učení působí prožitek z praktické realizace hudby v souladu s intelektuálním uchopováním hudebních výrazových prostředků.

V průběhu posledních tří let základního vzdělávání jsou ve vzdělávacím procesu vytvářeny příležitosti k vývoji logického myšlení a utváření vlastního úsudku na základě hudební teorie a dějin hudby. Žáci jsou vedeni k uplatňování dosavadních návyků při hře na nástroj a zpěvu a jejich využití pro vědomý rozvoj vlastních schopností.

Forma realizace

Předmět Hudební výchova naplňuje očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Umění a kultura (Hudební výchova) a Informatika. Tento předmět je vyučován od 1. do 9. ročníku. V 1. a 2. ročníku je plně integrován do předmětů hlavního vyučování, od 3. do 9. ročníku je vyučován v rozsahu 1 hodiny týdně.

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Žák vybírá vhodné způsoby, metody a strategie pro efektivní učení se zpěvu, hře na nástroj a pro získání rytmických schopností.
- Umí si najít informace, které se týkají dějin hudby a hudební teorie.
- Seznamuje se s obecně užívanými termíny, znaky a symboly v oblasti hudebních výrazových prostředků.

Kompetence k řešení problémů

- Zamýšlí se nad jednotlivými oblastmi hudební problematiky.
- Porovnávání hudebních stylů a žánrů v dějinných souvislostech a dělá si o nich úsudek.
- Pokouší se uplatnit své poznatky prostřednictvím hudební improvizace.

Kompetence komunikativní

- Je schopen vzájemnému naslouchání a k porozumění zvukům, melodiím atd.
- Poznává a cvičí mimoslovní komunikaci.
- Vytváří si a formuluje si vlastní názor na problematiku jednotlivých oblastí hudby.

Kompetence sociální a personální

- Využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných ke kvalitní a smysluplné spolupráci při společné práci nad hudebním dílem.
- Rozumí notovým záznamům, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění.

Kompetence občanské

- Chápe práva a povinnosti související s uměleckou tvorbou a kulturní sférou lidské společnosti.
- Dokáže se vcítit do tradic vlastního národa, ale i národů Evropy či světa, utváří si smysl pro kulturu a tvořivost, respektuje kulturu jiných národů.

Kompetence pracovní

- Získává pracovní návyky, které mu později umožní plnit povinnosti a závazky.

Kompetence digitální

- Od osmé třídy žák smysluplně používá multimediální aplikace při zpracování obrazu a zvuku a prezentaci svých prací.
- Od osmého ročníku vyhledává informace i v prostředí internetu.
- Umí prakticky a účelně využívat digitální zařízení a multimediální aplikace.

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Předmět Hudební výchova je integrovaným předmětem, který se v 1. ročníku vyučuje v rámci epoch Českého jazyka, Matematiky a Kreslení forem.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-3-1-01 zpívá v jednohlase	<u>Vokální a pohybové činnosti</u> Jednohlasé písně, písně s latentní tóninou a volným rytmem	
HV-3-1-02 rytmizuje a melodizuje jednoduché texty	Písně tematicky korespondující s ročními obdobími a slavnostmi Doprovázení písní jednoduchými, přirozenými pohyby, jednoduché tance	
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře	Práce s přirozeným rytmem Procvičování jednoduchých rytmů nápodobou	
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra na pentatonickou zobcovou flétnu (správné umístění prstů, seznámení se zněním všech tónů, cvičení pro správné dýchání a tvoření tónů, hra již známých jednoduchých písní navazující na vokální činnosti) Realizace doprovodů k příběhům pomocí melodických a rytmických nástrojů <u>Poslechové činnosti</u> Rozlišení výšky tónů Procvičování schopnosti ztišit se a naslouchat	

2. ročník

Předmět Hudební výchova je integrovaným předmětem, který se ve 2. ročníku vyučuje v rámci epoch Českého jazyka, Matematiky a Kreslení forem.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-3-1-01 zpívá v jednohlase	<u>Vokální a pohybové činnosti</u> Rozšíření dosavadního jednohlasého písňového repertoáru	
HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty	Rozšiřování hlasového rozsahu, dechová a intonační cvičení vycházející z obrazů (příběhů), z kvalit a nálad	
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře	Provázení písni přirozeným pohybem, tance k ročním obdobím, kolové hry	
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie	Procvičování jednodušších rytmů <u>Instrumentální činnosti</u> Hra na pentatonickou zobcovou flétnu (upevňování návyků správného dýchání a tvoření tónu, prstová cvičení) Realizace doprovodů pomocí melodických a rytmických nástrojů <u>Poslechové činnosti</u> Výška tónu a melodie Procvičování schopnosti ztišit se a naslouchat	

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-3-1-01 zpívá v jednohlase	<u>Vokální činnosti</u> Zpěv písní v jednohlase s pevně danou tóninou	
HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty	Počátek zavádění dvojhlasu skrze zpěv jednoduchých kánonů Témata písní se váží k ročníkovému tématu a tématům hlavního vyučování	
HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře	Lidové písně dětského věku	
HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra na sopránovou zobcovou flétnu vhodně volenými písněmi a cvičeními, realizace písní v návaznosti na vokální činnosti, realizace prvního dvojhlasu také v návaznosti na vokální činnosti	
HV-3-1-05 rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby	Hra na rytmické a melodické nástroje (instrumentální práce ve skupinách, rozvíjení dosavadních získaných dovedností)	
HV-3-1-06 rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální	<u>Pohybové činnosti</u> Tance (rozšíření repertoáru prvních dvou ročníků), proplétání Procvičování jednoduchých rytmů vázaných na takt a metrum Prožívání výšky, síly, délky tónu pomocí pohybu <u>Poslechové činnosti</u> Poslechové hry (převádění výšky, síly a délky tónu a metra do vědomí) Rozvíjení schopnosti naslouchat např. pomocí poslechu skladeb nacvičených v individuální nástrojové výuce <u>Hudební teorie</u> Úvod do psaní not	

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-5-1-01 zpívá v jednohlase či dvojhase v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti	<u>Vokální činnosti</u> Individuální a společná realizace lidových, vandrovních, řemeslnických a umělých písní	integrovaná INFO
orientuje se v zápisu jednoduché písně a podle svých individuálních schopností a dovedností ji realizuje	Rozvíjení vícehlasu (složitější kánony, první vícehlas v terciích) Péče o hlas (rozšiřování rozsahu, cvičení dechu, procvičování intonace a síly tónu)	
HV-5-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní	<u>Instrumentální činnosti</u> Rozvíjení schopností ve hře na sopránovou zobcovou flétnu (hra písní v různých tóninách, prstová cvičení na základě vhodně volených písní)	
HV-5-1-07 ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace	Hra na sopránovou zobcovou flétnu podle notového zápisu (jednoduché a složitější kánony, písně v souladu s vokální činností) Realizace předeher, meziher a doher (na flétnu či jiné melodické nástroje, na rytmické a rytmicko-melodické nástroje)	
HV-5-1-04 rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby	Společné muzicírování s využitím individuálních nástrojů jednotlivých dětí	
HV-5-1-06 rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků	<u>Poslechové činnosti</u> Prožívání a poslech jednoduchých forem písní (např. pomocí realizace doprovodu k nim pomocí různých typů nástrojů nebo realizace jednotlivých částí různými pěveckými skupinami), zvědomování dané formy Uchopování intervalů prostřednictvím poslechu Seznámení se se skupinami hudebních nástrojů (dechové, strunné a bicí)	
I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji	<u>Hudebně-pohybové činnosti</u> Procvičování složitějších rytmů vázaných na takt Rozšíření repertoáru již známých tanců	integrovaná INFO
	<u>Hudební teorie</u> Vědomé uchopení délek not a taktu v notovém zápisu, základní taktování Vyprávění epizod, krátkých příběhů ze života známých umělců	

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-5-1-01 zpívá v jednohlase či dvojhlas v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti	<u>Vokální činnosti</u> Zpěv písní a skladeb v dur a moll, důraz kladen na durové tóniny Zpěv písní s návazností na ročníkové téma – starověké Řecko Péče o hlas (rozšiřování rozsahu, cvičení dechu, procvičování intonace a síly tónu)	
HV-5-1-02 realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not		
HV-5-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra na sopránovou zobcovou flétnu (dvojhlasé a tříhlasé skladby) Realizace jednoduchých improvizací	
HV-5-1-07 ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace	<u>Poslechové činnosti</u> Prožívání, poslech a pozorování metro-rytmických prostředků v řeckých tancích	
HV-5-1-04 rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby	Zvědomování kvality tónů, dynamiky, metra, tempa a jiných výrazových prostředků na základě realizace a poslechu živě realizovaných skladeb	
HV-5-1-05 vytváří jednoduché přede hry, mezihry a dohry a provádí elementární hudební improvizace	Poslech písní a jednoduchých skladeb a zvědomování jejich formy Poslech intervalů	
HV-5-1-06 rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků	<u>Hudebně-pohybové činnosti</u> Pohybové improvizace k hudbě, naznačení nálady k příběhu s návazností na téma ročníku Řecké tance <u>Hudební teorie</u> Poznávání různých kánonů skrze realizaci a poslech Obrazně pojatá výuka forem (např. malá a velká písňová forma, rondo atd.)	

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase	<u>Vokální činnosti</u> Zpěv evropských i národních lidových a umělých písní (jedno- i vícehlas) Intonace zejména v mollových tóninách	
HV-9-1-03 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra melodií z období středověku, renesance a baroka na zobcové flétny Hra evropských lidových písní v poloze vhodné pro flétny	
HV-9-1-04 rozpozná některé z tanců různých stylových období, zvolí vhodný typ hudebně pohybových prvků k poslouchané hudbě	<u>Poslechové činnosti</u> Rozlišení dur a moll tóniny v jednotlivých skladbách hraných a zpívaných skladbách a písních Cvičení schopnosti rozpoznat (popř. i vytvořit) vhodnou harmonizaci jednoduchých melodií	
HV-9-1-05 orientuje se v proudu znějící hudby, přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku	<u>Hudebně pohybové činnosti</u> Ke znějící hudbě (tanec, zpěvohra) reprodukovat a později i samostatně vymyslet vhodná pohybová schémata a taneční kroky České a evropské lidové tance	
HV-9-1-06 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období	<u>Hudební teorie</u> Mollové tóniny a stupnice do dvou křížků a béček, akustika Nauka o hudebních formách (např. sonátová forma, druhy forem v opeře) <u>Dějiny hudby</u> Někteří skladatelé období baroka	

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-9-1-01 využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách	<u>Vokální činnosti</u> Zpěv písní cizích zemí	
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase	Zpěv balad (pokud možno obsahujících dialog) Intonace v durových a mollových tóninách Přesné zachycení dynamiky a rytmu písně	
HV-9-1-03 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra z listu a reprodukce vícehlasých skladeb, písní cizích zemí	
HV-9-1-05 orientuje se v proudu znějící hudby, přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku	<u>Poslechové činnosti</u> Žáci sledují ukázky z děl klasiků a na elementární úrovni provádí jejich formální a harmonický rozbor	
HV-9-1-06 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období	<u>Hudebně pohybové činnosti</u> Pohybový doprovod znějící hudby pomocí tanečních kroků Reakce na změny v proudu znějící hudby (tempové, dynamické, harmonické, melodické) <u>Hudební teorie</u> Intervaly a jejich přesné určení (čisté, velké, malé) Základní harmonické funkce Nauka o hudebních formách (např. písňová forma, melodram) Vztah dur – moll <u>Dějiny hudby</u> Život a dílo významných skladatelů období klasicismu	

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-9-1-01 využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách	<u>Vokální činnosti</u> Hlasová hygiena	
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase	Písň o smrti, balady Písň s kritickým či satirickým obsahem Písň s kontrastem dur-moll Písň se silným rytmickým akcentem	
HV-9-1-03 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace	Uvedené písň v jednohlase i vícehlase	
HV-9-1-05 orientuje se v proudu znějící hudby, přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra z listu a reprodukce vícehlasých skladeb na zobcové flétny Rytmická improvizace na různé nástroje	
HV-9-1-06 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období	<u>Poslechové činnosti</u> Poslech skladeb a písň období romantismu a jejich rozbor <u>Hudební teorie</u> Zápis jednoduchých rytmů a melodií Nauka o hudebních nástrojích Přehled hudebních nástrojů a jejich poloh a postavení v orchestru <u>Dějiny hudby</u> Biografie skladatelů romantismu a zejména jejich existenční zápasy	

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-9-1-01 využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách	<u>Vokální činnosti</u> Péče o hlas a jeho rozsah	
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase	Rozšíření repertoáru jednohlasých a sborových písní o nové lidové a umělé písně Písně pop-music	
HV-9-1-03 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace	<u>Instrumentální činnosti</u> Tvorba instrumentálního doprovodu pro hudebně dramatické projevy	
HV-9-1-05 orientuje se v proudu znějící hudby, přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku	Vyjadřování hudebních představ (rytmické, dynamické, melodické, tempové) pomocí hry na nástroj Hra na perkusivní nástroje a práce na tempu a dynamice	
HV-9-1-06 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období	<u>Poslechové činnosti</u>	
HV-9-1-07 vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění	Návštěva koncertu či operního představení (zejména díla klasická), jejich příprava i následný rozbor díla i uměleckého zážitku Popis, porovnání a slohové i stylové zařazení děl Popis současné hudby a rozhovor o ní na základě vlastních zážitků	
	<u>Hudební teorie</u> Opakování hudební teorie z předchozích ročníků Hudební formy: kánon, fuga, suita Populární hudba a jazz (vývoj a současný stav) Biografie hudebních skladatelů (vedle sebe postavit např. Bacha a Händela, Mozarta a Beethovena) Hledání historických a jiných souvislostí hudby s ostatními uměními	

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Charakteristika předmětu

Předmět provází žáka po celou dobu školní docházky jako potřebné vyrovnávání ostatního vyučování kladoucího důraz především na rozum. Žák prožívá uměleckou činnost samo sebe i okolní svět ve svém duševnu. Učitel si musí být vědom toho, že hodiny výtvarné výchovy napomáhají harmonizaci vývoje dítěte. V malbě je posilován především cit, v kresbě je podpořeno myšlení a v modelování vůle.

V nižších ročnících můžeme vnímat uměleckou činnost i jako prostředníka pro propojení rozumových představ přijatých v hlavním vyučování a citového prožitku. Žák se tak s navozenými představami lépe a trvaleji spojuje. Ve vyšších ročnících, kdy se žák naučil pozorně vnímat svět kolem sebe, je stále více podporován ve svébytnějším a kreativnějším projevu.

Témata a techniky vycházejí ze zvláštností věku (vývojová stadia dítěte), ale citlivě je třeba vycházet i ze složení třídy a její vyzrálosti. V 1. až 6. ročníku se používá v malování technika „mokré do mokrého“. V 7. ročníku se při práci s akvarelem zavádí technika „vrstvení“ barevných ploch, která vyžaduje vědomější a technicky propracovanější zacházení s barvami. Zavádí se také další techniky malby. Kresba se cvičí pomocí voskového pastelu, volně či podle učitelovy předlohy na tabuli. (Kresba je cvičena specifickým způsobem i v hodinách kreslení forem.) Modelování začíná prací se včelím voskem, dále s hlinou, a rovnoměrně přibývá do výtvarné výchovy zejména od 4. ročníku, ve vyšších ročnících se může pracovat také např. s kamenem – sochaření. Od 2. stupně začíná docházet více k postupnému uvolňování od témat hlavního vyučování, i když je třeba i nadále mít je na zřeteli. Krizi výtvarného projevu, která přichází s rozvojem rozumové složky zhruba od 7. ročníku, je možné překlenout pomocí dynamického kreslení a kreslení forem. Puberta přináší i odklon od tekuté barevnosti malby k suché černobílé kresbě, odklon od fantazie a ideálu k realitě. V nejvyšších ročnících se žáci k barvě vracejí, tentokrát vědomě a se svobodnou kreativitou.

Ve výtvarné výchově žáci dotvářejí průběžný život školy přípravou pozvánek, kulis, plakátů, masek, oznámení, vánočních přání atd.

Základní odlišností metodiky waldorfského malování je prvotní prožitek smyslově-morální kvality barev (vycházející z Goethovy nauky o barvách). Až po uchopení základního vyjadřovacího jazyka – barvy, může být barva spojována s formou. Dostatečný prožitek samotné barvy a nespíchání na pevné tvarování umožní ve vyšších ročnících jistější a sebevědomější projev v samostatném uměleckém tvoření.

V nižších ročnících učitel slovně postup krokuje a doplňuje ukázkou. Barvy jsou voleny na základě společného hledání a rozhovoru. Starší žáci se „učí vidět“ a pozorovat pomocí modelů a předloh. Nejstarší žáci jsou podněcováni k svobodnému a uměleckému přepisu skutečnosti a zároveň k objevování sebe sama. Dostávají příležitost k experimentování, používají různé formáty, kombinují materiály. Samostatnost při práci a hledání vlastního vyjadřovacího stylu je velkým úkolem při práci na druhém stupni.

Zejména v nižších ročnících spolupracuje učitel výtvarné výchovy úzce s učitelem epochového vyučování a umělecky dotváří obsah jeho hodin. Těžiště tematické kresby je často přímo v epoše. Ve vyšších ročnících je možné i propojení s ostatními uměleckými činnostmi (hudební výchova, dramatická výchova, tanec, eurytmie aj.) Řada dalších výtvarných technik je zařazena do předmětu rukodělné činnosti a kreslení forem.

K vytváření vlastního uměleckého názoru se žáci cvičí i v epoše dějin umění v 9. ročníku prostřednictvím vlastního pozorování a popisu klasických uměleckých děl.

Forma realizace

Předmět Výtvarná výchova naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Umění a kultura (Výtvarná výchova). V rámci tohoto předmětu je realizováno průřezové téma Osobnostní a sociální výchova. Tento předmět je v 1. a 9. ročníku vyučován v rozsahu 1 hodiny týdně. Úzce souvisí s předmětem kreslení forem, proto jsou tyto předměty ve vyšších ročnících zpravidla vyučovány v bloku.

Rozvíjení kompetencí

Výchovné a vzdělávací postupy v předmětu výtvarná výchova směřují k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- Poznání, že častým opakováním a cvičením motorických dovedností se zvyšuje jistota provedení.
- Obohacování představy získané v naukových předmětech o smyslový prožitek a přispívání k lepšímu zapamatování, prožívání a ztvárňování kvality protipólných pojmů.
- Spojení spolupráce ruky a oka, zlepšování prostorové orientace a odhadu.

Kompetence k řešení problémů

- Rozvoj schopnosti svobodně uměleckou cestou přistoupit k řešení zadaného tématu.
- Sledováním práce spolužáků poznávání, že možnosti řešení mohou být různé.

Kompetence komunikativní

- Rozšíření slovní zásoby o odborné pojmy.
- Cílené učení se schopnosti vyjádřit svůj prožitek a cíl svého snažení, zároveň i učení se schopnosti srozumitelně popsat viděné.
- Poznání, jak umělecká práce může být možností mimoslovního dorozumění a má všeobecnou platnost.

Kompetence sociální a personální

- Rozvíjení spolupráce při společné přípravě a úklidu materiálu.
- Úspěchy v umělecké tvorbě posilují sebevědomí žáků méně schopných v jiných předmětech.
- Posilování etického cítění.

Kompetence občanské

- Kultivace vlastního vkusu a jeho obhajoba.
- Uznávání cizího tvůrčího snažení a respekt k němu.

Kompetence pracovní

- Vytváření pozitivního vztahu k uměleckým a manuálním činnostem.
- Schopnost pracovat na základě slovního návodu a předvedené ukázky.
- Dodržování zásad bezpečnosti při práci, používání pracovního oděvu.
- Schopnost přiměřené pracovní výdrže při samostatné tvůrčí práci.
- Schopnost posuzovat vlastní výsledek práce a porovnávat s prací ostatních.

Kompetence digitální

- Žáci jsou od osmého ročníku vedeni k aktivnímu používání digitálních technologií při zpracování a prezentaci svých prací.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku.

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
proniká do světa barev, má prožitek kvality základních barev	<u>Malování</u> Příběhy barev Úvod do techniky mokré do mokrého Primární barvy - poznávání kvality jedné barvy, kombinace dvou barev Poznávání vlastností a vztahů mezi barevnými plochami Sekundární barvy vznikající mícháním základních barev <u>Modelování</u> Seznámení s technikou modelování se včelím voskem (později s hlinou), základní tvar – koule <u>Kreslení</u> Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie jako hranice mezi sousedními plochami	M, ČJ, KFO a ČLS
má základní zkušenost s prostorovým utvářením modelování		
VV-3-1-04 interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svou dosavadní zkušeností		

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-3-1-02 v tvorbě projevuje své vlastní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace	<u>Malování</u> Cvičení a společná pozorování zaměřená na zkušenosti s barevnými kontrasty a souzvuky barev, cvičení barevných záměn <u>Modelování</u> Rozvíjení elementárních tvarů vytahováním, tlakem, protitlakem <u>Kreslení</u> Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie jako hranice mezi sousedními plochami	M, ČJ, KFO a ČLS
má základní zkušenost s prostorovým utvářením modelováním		
pojmenovává pomůcky a výtvarný materiál, umí je připravit a uklidit, má správný úchop štětce, voskového bloku a pastelu		

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-3-1-01 rozpoznává linie, tvary, objemy, barvy, objekty; porovnává je a třídí na základě zkušeností, vjemů, zážitků a představ	<u>Malování</u> Primární barvy vznikají ze světla a temnoty Sekundární barvy – míchání primárních barev Stupňování barev oběma směry na barevném kruhu	M, ČJ, ČLS
VV-3-1-02 v tvorbě projevuje své vlastní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace	<u>Modelování</u> Rozvíjení elementárních forem, přeměna na jednoduchou asymetrickou formu	
VV-3-1-03 vnímá události různými smysly a vizuálně je vyjadřuje	Práce s hlinou K tématu stavby domu možno modelovat typy obydlí	
VV-3-1-04 interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svou dosavadní zkušeností	<u>Kreslení</u> Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie jako hranice mezi sousedními plochami	
VV-3-1-05 na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil		

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
Při míchání cíleně předpokládá vznik nové barvy a postupně zvládá formovat barevnou skvrnu	<u>Malování</u> Tvary zvířat vzniklé z barvy Mytologické náměty	M, ČJ, ČLS
VV-5-1-05 porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace	<u>Modelování</u> Zvířata přetvarováním z koule	
Uplatňuje své malířské a kreslířské dovednosti při ztvárnění témat hlavního vyučování a umí zvolit vhodnou barvu k vyjádření odpovídající nálady a vlastnosti	<u>Kreslení</u> Mytologická a vyprávěcí témata - volně i do sešitu pastelem (podle představy nebo na základě předlohy)	
VV-5-1-06 nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil	Křížené a proplétané formy - v souvislosti s vyprávěcími tématy motivy keltských, karolinských a langobardských ornamentálních motivů	
umí se správně slovně vyjádřit ke svému malovanému, kreslenému, modelovanému dílu		

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-5-1-01 při vlastních tvůrčích činnostech užívá prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů	<u>Malování</u> Nálady z říše rostlin, rozlišování barevných kvalit, vědomější vypracování jemných odstínů a ladění barev V rozhovorech pozorovat rozdíl mezi „náhodným“ a vědomým výsledkem	M, ČJ, ČLS
VV-5-1-02 při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se zaměřuje na projevení vlastních zkušeností		
VV-5-1-03 nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě	<u>Modelování</u> Témata z přírodovědné a dějepisné epochy předmětu Člověk a jeho svět	
VV-5-1-04 osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky a postupy	Tvarování užitečných předmětů (Řecko)	
VV-5-1-05 porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace	<u>Kreslení</u> Mytologická a vyprávěcí témata - volně i do sešitu pastelem (podle představy nebo na základě předlohy)	
VV-5-1-06 nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil	Formy z řecké a etruské kultury	

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává prvky vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků	<u>Malování</u> Teorie barev - vznik sekundárních barev a vztahy v barevném kruhu; témata z přírodopisu a mineralogie; základy akvarelu	D, Z, PŘ, F, M, ČJ, další umělecké předměty
VV-9-1-02 zaznamenává vizuální zkušenost, i zkušenosti získané ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie	<u>Kreslení</u> Volná kresebná cvičení s uhlem a tužkou; zkoumá vztahy mezi světlem a tmou; různé druhy stínování a šrafování; kreslení základních geometrických útvarů - koule, válec, kužel, krychle atd.	

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
dokáže porovnávat a hodnotit vzniklé výtvarné práce a objektivně vyjádřit své pocity, doprovodit svoji práci slovně	<u>Malování</u> Malířské techniky - krycí, transparentní (technika akvarelu a tempery) Vzdušná perspektiva - krajina	D, Z, PŘ, F, CH, M, ČJ, další umělecké předměty
VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává prvky vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků	<u>Kreslení</u> Jednobodová perspektiva - venkovní a vnitřní prostory Kresba podle reálných objektů a předloh	OSV5
VV-9-1-02 zaznamenává vizuální zkušenost, i zkušenosti získané ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie		
VV-9-1-03 zachycuje jevy a procesy v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace		

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává prvky vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků	<u>Malování</u> Studie přírody prováděné v různých technikách Samostatnost při volbě techniky Kompozice a rovnováha díla <u>Kreslení</u> Dvoubodová perspektiva Počátek nauky o proporcích	D, Z, PŘ, F, CH, M, ČJ, další umělecké předměty
VV-9-1-02 zaznamenává vizuální zkušenost, i zkušenosti získané ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie		
VV-9-1-03 zachycuje jevy a procesy v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace		
VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření		
podílí se na aktivitách, které výtvarně doplňují činnost školy		

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává prvky vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků	<u>Kreslení</u> Cvičení schopnosti vnímat umělecké a přírodní formy, smyslová činnost ve spojení s volní činností Kreslení v plenéru, použití skic k volné tvorbě Grafické techniky <u>Malování</u> Technické zdokonalení a užití poznanych technik, experiment Světelné účinky v krajinných náladách Užitá tvorba	D, Z, PŘ, F, CH, M, ČJ, další umělecké předměty
VV-9-1-02 zaznamenává vizuální zkušenost, i zkušenosti získané ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie		
VV-9-1-03 zachycuje jevy a procesy v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace		
VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření		
VV-9-1-05 rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku		
VV-9-1-06 interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků		
VV-9-1-07 ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření		
D-9-5-06 rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek		

KRESLENÍ FOREM

Charakteristika předmětu

Podstatou předmětu Kreslení forem, specifického vzdělávacího předmětu pro waldorfskou školu, je jednak prožívání pohybových kvalit, jednak prožívání formy jako stopy pohybu. Cílem tohoto předmětu je harmonizovat smyslové pohybové vnímání v souvislostech celé lidské bytosti.

Pohyb zachycený ve formě – nikoliv však v ní ustrnulý – prožívají žáci v raném školním věku nejprve také na základě vlastního tělesného pohybu (kreslí formy rukama ve vzduchu, nohama na podlaze, „chodí“ formu), později se prožívání formy stále více přenáší do jejich nitra. Ve vztahu formy k prostoru či k ploše se žáci učí objevovat zákonitosti vlastní vnitřní rovnováhy i rovnováhy světa kolem. V tomto aspektu je kreslení forem blízce spřízněno s eurytmií.

Na rozdíl od běžného předmětného kreslení se tedy tento předmět zabývá kvalitativním uchopením bezpředmětných forem jako tvůrčích principů.

Skutečnost, že kreslení forem je z hlediska provádění spřízněno s oblastí výtvarné výchovy, neomezuje jeho širokou působnost v dalších oblastech. Význam utváření linie se nejzřetelněji projevuje v psaní (podpůrná cvičení tzv. dynamického kreslení) a v geometrii, která je podporována cvičeními tzv. geometrie kreslené volnou rukou. V rukodělných činnostech – v modelování, ručních pracích, dřevorezbě – podporuje schopnost vtiskovat formu různým materiálům. V dramatické výchově a pohybové výchově podporuje rozvoj výrazu v tělesném pohybu – tedy schopnost gesta.

V předmětu Kreslení forem jsou realizovány očekávané výstupy z předmětu Český jazyk a literatura (1. a 2. ročník), z předmětu Matematika (3., 4. a 5. ročník) a z předmětu Výtvarná výchova (6. – 9. ročník).

1. stupeň

V 1. období je dynamické kreslení předchůdcem vyučování psaní. Písmenka prožívají malí školáci nejdříve živě v obraznosti své formy. Tak zůstává dítě co možná nejdéle oddáno tvořivým silám svého organismu, nežli je vedeno k něčemu abstraktnějšímu. A čím bohatší byl umělecký život, jenž obklopoval malé dítě, tím radostněji a bděleji tihne později k uchopení intelektuálních pojmů, jejichž znalost naše civilizace od něho požaduje.

1. ročník

Uchopíme linii jako stopu pohybu. Linie se objevuje ve dvou polárních možnostech: jako přímka a jako oblouk. Při kreslení má žák prožít charakteristický rozdíl těchto dvou manifestačních forem: jednoznačný směr přímky vyžaduje a podporuje soustředění, myšlenkou řízenou vůli. Dynamická, k cíli nezaměřená „křivka“ ponechává individuální prostor. Během 1. ročníku se třídní učitel vrací k těmto základním formám v stále nových obměnách.

Žák je tak stále více vedeno od prožívání forem k jejich utváření. V závěru 1. ročníku již lze přistoupit ke cvičením vertikálního zrcadlení formy (vlevo – vpravo), kdy je žák schopen samostatně dotvářet celek obrazem vzoru – vlevo od vertikály je vzor, vpravo žák dotváří zrcadlový obraz.

2. ročník

Při kreslení forem má být pěstováno vnitřní nazírání tak, aby se na něm mohlo vyvíjet myšlení, aniž by sklouzlo do intelektualizace. Tuto schopnost vnitřního pohybu můžeme cvičit obdobně jako v 1. ročníku – ve cvičeních horizontálního zrcadlení formy (nahore – dole): žákovi předložíme pouze horní polovinu horizontální formy a on sám musí hledat odpovídající doplnění dole. Žák přitom musí „vnitřně ožít“ a předložený tvar vnímat jako něco „nehotového“. Cílem tedy je, aby žák ve své představě (a přirozeně i na papíře) doplnil a dokončil, co je nedokončené, nehotové.

3. ročník

V návaznosti na osovou symetrii budeme cvičit volné „asymetrické symetrie“. U těchto cvičení se už nejedná o symetrii, která spočívá na vztazích „vpravo – vlevo“ nebo „nahoru – dolů“, ale o formy, které se rozvíjejí ze svého středu na tři strany (ven) a k nimž má dítě najít dotvářející formy, které vedou dovnitř. Cílem je, aby byla opět nastolena rovnováha a harmonie ve vztahu uvnitř a vně. To podporuje větší samostatnost a pohyblivost představ, které se začínají rozvíjet teprve s devátým rokem.

Rozvíjíme cit pro okolí formy: forma nežije sama o sobě, ale utváří také své okolí. Zde se výrazně uplatňují dostatečné zkušenosti žáků s barvami, které získali při akvarelovém malování.

Tím se v žákovi rozvíjí cit pro styl: jde přece o to, aby rozvíjel svou schopnost nalézt odpovídající formu. Tato cvičení jsou zároveň vhodná pro vytváření vnitřních prostorových představ, které pomáhají kvalitativně připravit na geometrii.

4. ročník

Po 10. roce jde také o to, aby se pozornost žáků obrátila na formy v jejich okolí. Co doposud kreslili volným způsobem – bez předmětného spojení, to nacházejí nyní jako formy kolem sebe.

V procesu proměny forem dále rozvíjíme prostorovou představivost žáka. Křížením a protínáním linií silně oslovujeme vědomí žáka. Tím u něj také podporujeme schopnost koncentrace.

V tomto ročníku nabízí východiska pro kreslení forem látka k vyprávění (severská mytologie): v jednodušších proplétaných páslech a uzlových motivech (rytiny písma, na brožích a náramcích; zdobení helem, zbraní, lodí; keltské a langobardské proplétané motivy). S těmito motivy přichází nové téma – „vpředu a vzadu“.

Není na škodu, když vytváříme formy vycházející z kruhu, ale stejně dobře lze vycházet z trojúhelníku, čtverce, pětiúhelníku a šestiúhelníku.

5. ročník

V 5. ročníku převádíme kreslení forem do základů geometrie. Opět můžeme začít s elementárními polaritami kruhu a přímkou. Žáci pracují bez kružítko a pravítka, tedy „volnou rukou“. Jednotlivá cvičení akcentují pohyblivou proměnlivost geometrických forem. Přestože se v této „geometrii volné ruky“ jedná o nejelementárnější zážitky, je velmi plodné nechat žáky procítit něco právě z této dimenze, která přesahuje prospěšnou a praktickou stránku běžné geometrie. Bude to o to snadnější, když se podaří, aby kromě působících zákonitostí geometrie děti procítili také krásu jejich tvarů a přísně určenou souhru jejich vzájemných vztahů.

Je možné pokračovat v kreslení forem, souvisejících s látkou k vyprávění (Mezopotámie, Indie, Egypt, Řecko).

2. stupeň

S dosažením 12. roku života získává žák jiný poměr ke gravitačním silám. Tím vzniká pro kreslení forem nové téma: utváření plochy pomocí světla a stínu. Proplétané motivy už ve čtvrtém ročníku vyžadovaly v kresbě prostorové vnímání; to nyní rozvíjíme tím, že linie se stává hranicí světla a stínu. Ocítáme se tedy v dialogu polarit světla a temnoty, uvolnění a zhuštění, výšky a hloubky, lehkosti a tíhy. Díky tomu vystupují geometrické aspekty forem opět v nových souvislostech, v nových významech.

Stále složitější formy (např. z langobardského umění) by neměly být (ani učitelem) pouze reprodukovány – na individuální utváření formy je kladen důraz především. V tomto období se nesmí z formy ztrácet pohyb a dynamika – forma se nesmí stávat ornamentem; přesto si může zachovat zákonitý řád.

Získané zkušenosti lze využít i při textilním zpracování jednodušších motivů nebo při zpracování dřeva a dalších materiálů v souvislosti se vzdělávací oblastí Člověk a svět práce.

Forma realizace

Předmět Kreslení forem naplňuje očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Umění a kultura. V rámci tohoto předmětu je také možné realizovat průřezové téma Osobnostní a sociální výchova.

Tento předmět je v 1. a 2. ročníku vyučován v epochách. Ve 3. – 5. ročníku je Kreslení forem vyučováno v rozsahu 1 hodiny týdně, v 6. – 9. ročníku v rozsahu 0,5 hodiny týdně. Jelikož Kreslení forem úzce souvisí s předmětem Výtvarná výchova, jsou tyto předměty ve vyšších ročnících zpravidla vyučovány v bloku.

Rozvíjení kompetencí

Výchovné a vzdělávací postupy v předmětu Kreslení forem směřují k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- Poznání, že častým opakováním a cvičením motorických dovedností se zvyšuje jistota provedení.
- Obohacování představy získané v naukových předmětech o smyslový prožitek a přispívání k lepšímu zapamatování, prožívání a ztvárňování kvality protipólných pojmů.
- Spojení spolupráce ruky a oka, zlepšování prostorové orientace a odhadu.

Kompetence k řešení problémů

- Rozvoj schopnosti svobodně uměleckou cestou přistoupit k řešení zadaného tématu.
- Sledováním práce spolužáků poznávání, že možnosti řešení mohou být různé.

Kompetence komunikativní

- Rozšíření slovní zásoby o odborné pojmy.
- Cílené učení se schopnosti vyjádřit svůj prožitek a cíl svého snažení, zároveň i učení se schopnosti srozumitelně popsat viděné.
- Poznání, jak umělecká práce může být možností mimoslovního dorozumění a má všeobecnou platnost.

Kompetence sociální a personální

- Rozvíjení spolupráce při společné přípravě a úklidu materiálu.
- Úspěchy v umělecké tvorbě posilují sebevědomí žáků méně schopných v jiných předmětech.
- Posilování etického cítění.

Kompetence občanské

- Kultivace vlastního vkusu a jeho obhajoba.
- Uznávání cizího tvůrčího snažení a respekt k němu.

Kompetence pracovní

- Vytváření pozitivního vztahu k uměleckým a manuálním činnostem.
- Schopnost pracovat na základě slovního návodu a předvedené ukázky.
- Dodržování zásad bezpečnosti při práci, používání pracovního oděvu.
- Schopnost přiměřené pracovní výdrže při samostatné tvůrčí práci.
- Schopnost posuzovat vlastní výsledek práce a porovnávat s prací ostatních.

Kompetence digitální

- Žáci jsou od osmého ročníku vedeni k aktivnímu používání digitálních technologií při zpracování a prezentaci svých prací.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku.

Vzdělávací obsah předmětu**1. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
prožívá a vnímá pohybové kvality forem přímky a oblouku kreslí správné tvary prožívaných forem	OD ELEMENTÁRNÍCH FOREM K ZÁKLADU PÍSMÁ Přímka (svislá, vodorovná, šikmá) a oblouk v mnohonásobných obměnách s důrazem na rytmus formy Jednoduché oblé a hranaté formy V sobě uzavřené formy - trojúhelník, kruh, ovál (elipsa), osmička Spirála - zavíjení a rozvíjení Jednodušší hvězdy Kreslení jako průprava k psaní (dynamické kreslení)	ČJ VV M (geometrie) TV/E (eurytmie)

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
prožívá a vnímá pohybové kvality forem přímky a oblouku kreslí osově symetrický obraz k danému vzoru tvořivě proměňuje výrazový charakter formy	OD ELEMENTÁRNÍCH FOREM K ZÁKLADU PÍSMÁ Rytmická cvičení s elementárními formami, rozvíjení dynamického kreslení Proměny forem (oblé v hranaté) Vertikální symetrie (zrcadlení vlevo - vpravo) Horizontální symetrie (zrcadlení nahoře - dole) Vytváření osově symetrických obrazů k danému vzoru (vertikálně i horizontálně) Symetrie osová, čtyřstranná symetrie Vázané formy - kreslení jako průprava k psaní	ČJ VV M (geometrie) TV/E (eurytmie)

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním	GEOMETRIE VOLNÉ RUKY "Uvnitř a vně" - cvičení asymetrické symetrie Okolí a střed formy	VV M (geometrie) TV/E (eurytmie)
ČJL-3-1-09 píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev		
žák vnímá vztah „uvnitř a vně“ jako pohybovou kvalitu; okolí formy utváří jako její organickou součást		
tvořivě proměňuje výrazový charakter formy		

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
dotváří středově orientované formy do harmonického celku	GEOMETRIE VOLNÉ RUKY Hledání doplnění formy do celku, zdokonalení nedokonalého Proměňování - oblé v hranaté, hranaté v oblé, čtyřnásobné v pětinasobné apod. (geometrické aspekty forem) Jednoduché uzly Formy z keltské a langobardské kultury	OSV 5 M (geometrie) VV TV/E (eurytmie)
tvořivě proměňuje výrazový charakter formy		

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
M-3-3-01 rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci	GEOMETRIE VOLNÉ RUKY Spirály, spirálové pásy Uzlové variace Stahování a uvolňování forem Formy z řecké a etruské kultury	M (geometrie) VV TV/E (eurytmie)
M-3-3-02 porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky		
M-3-3-03 rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině		
tvořivě proměňuje výrazový charakter formy		

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
zachovává geometrický řád formy jako pohyblivý princip	Obtížnější uzlové motivy, formy z langobardského a irského umění Přípravná cvičení na geometrii v 7. třídě	D, VV, RČ

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
samostatně proměňuje a utváří individuální výraz formy	Vyšší řady splétaných copů (pásů), langobardské a keltské kříže, linie s geometrickým zaměřením Transformace a proměna jednodušších forem	D, VV, RČ

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
individuálně utvářené formy je schopen přenést do různých materiálů i v prostorových modelech	Prohloubení rytmu formy, hledání výrazu linie, formy provedené různými materiály	D, VV, RČ

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-9-1-02 zaznamenává vizuální zkušenost, i zkušenosti získané ostatními smysly, zaznamenává podněty z představ a fantazie	Složitě uzly jako pásy a pečeti, prohloubení užití barvy, prostorové uzly, prostorové modely, provedení forem v dalších materiálech	D, VV, RČ
VV-9-1-03 zachycuje jevy a procesy v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace		
VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření		
VV-9-1-07 ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření		

TĚLESNÁ VÝCHOVA A EURYTMIE

Forma realizace

Předmět Tělesná výchova a eurytmie se skládá ze dvou částí – tělesné výchovy a eurytmie. Předmět naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. V rámci tohoto předmětu se také realizují tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova a Enviromentální výchova.

Tělesná výchova jako část předmětu Tělesná výchova a eurytmie se realizuje v plné časové dotaci v případě, že není v možnostech školy realizovat druhou část předmětu (Eurytmie, která také naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a zdraví), vyučována v 1. – 5. ročníku v rozsahu 2 hodin týdně, v 6. a 7. ročníku v rozsahu 3 hodin týdně a v 8. a 9. ročníku v rozsahu 2 hodin týdně. Pokud je realizována také Eurytmie, je v 1. – 5. ročníku 1 hodina týdně věnována tělesné výchově a 1 hodina eurytmii, v 6. a 7. ročníku jsou 2 hodiny týdně věnovány tělesné výchově a 1 hodina eurytmii. V 8. a 9. ročníku jsou 2 hodiny týdně věnovány tělesné výchově.

V předmětu tělesná výchova a eurytmie (v části tělesná výchova) se ve 2. období realizuje výuka plavání. Vzhledem k organizaci výuky se může výuka plavání částečně realizovat již v 1. období.

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Žáka vedeme k samostatnosti, aby byl schopen získané dovednosti kriticky posuzovat a najít v nich smysl pro využití v budoucnosti.
- Žáka vedeme k tomu, aby si uměl rozvrhnout, jak by mohl své učení zdokonalit.
- Žáka vedeme k sebehodnocení.

Kompetence k řešení problémů

- Žáka vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.
- Během vyučování žáka zapojujeme do řešení problémových situací a sám si může vyzkoušet řešení: např. vedoucí skupiny, rozhodčí apod.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.

Kompetence sociální a personální

- Sociální schopnosti rozvíjíme v průběhu všech aktivit.
- Ve vyučování žáci spolupracují ve skupinách a vzájemně si pomáhají.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se mohou sami podílet.
- Žáky vedeme k sebeovládání při jednání s učiteli, žáky i jinými účastníky vyučování v různých situacích.

Kompetence občanské

- Žáci si společně uvědomují nutnost ustanovení pravidel chování.
- Vedeme žáky k respektování individuálních rozdílů druhých lidí.
- Žáky vedeme k pomoci druhému člověku a ke sportovním aktivitám.
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální

- Vedeme žáky k symbolickému zápisu eurytmických forem a pohybování se podle takového zápisu.

1. TĚLESNÁ VÝCHOVA

Charakteristika části předmětu

Předmět probíhá v tělocvičně, ale může být realizován i na hřišti, v přírodě nebo na sportovním stadionu.

Tělesná výchova jako část vzdělávacího předmětu Tělesná výchova a eurytmie směřuje na jedné straně k poznání vlastních pohybových možností a zájmů, na druhé straně k poznávání účinků konkrétních pohybových činností na tělesnou zdatnost, duševní a sociální pohodu. Je tedy součástí komplexnějšího vzdělávání žáků v problematice zdraví. Pohybové vzdělávání postupuje od spontánní pohybové činnosti žáků k činnosti řízené a výběrové, jejímž smyslem je schopnost samostatně ohodnotit úroveň své zdatnosti a řadit do denního režimu pohybové činnosti pro uspokojování vlastních pohybových potřeb i zájmů, pro optimální rozvoj zdatnosti a výkonnosti, pro regeneraci sil a kompenzaci různého zatížení, pro podporu zdraví a ochranu života. Předpokladem pro osvojování pohybových dovedností je v základním vzdělávání žákův prožitek z pohybu a z komunikace při pohybu, dobře zvládnutá dovednost pak zpětně kvalitu jeho prožitku umocňuje.

Charakteristické pro pohybové vzdělávání je rozpoznávání a rozvíjení pohybového nadání, které předpokládá diferenciaci činností i hodnocení výkonů žáků. Neméně důležité je odhalování zdravotních oslabení žáků a jejich korekce v běžných i specifických formách pohybového učení – v povinné tělesné výchově, případně ve zdravotní tělesné výchově. Proto se nedílnou součástí tělesné výchovy stávají korektivní a speciální vyrovnávací cvičení, která jsou podle potřeby preventivně využívána v hodinách tělesné výchovy pro všechny žáky nebo jsou zadávána žákům se zdravotním oslabením místo činností, které jsou kontraindikací jejich oslabení.

1. – 2. ročník: Z obrazů vyprávění se žák učí vklouznout do všech možných rolí. Kromě toho se sbližuje s mnohými tělesnými dovednostmi.

3. ročník: Podstatným rysem žáků v tomto věku je lehkost. Zdůrazňujeme „my“. Ještě nepracujeme individuálně na určitém cvičení. Citové a fantazijní vztahy propojují fantazii se skutečností.

4. ročník: Od „my“ přecházíme k „já“. Žák se nejlépe cítí při volné honičce. Z toho vycházíme a opatrně je vedeme k stále více individuálnímu cvičení. Rytmicky vyslovovaná řeč hraje opět důležitou, harmonizující roli. Pohybu se musí účastnit celé tělo žáka.

5. ročník: Žáci ještě nemohou pojmově uchopit prostor. Ten jim však nabízí možnost, aby vytvářeli a rozvíjeli své síly. Žák se chce pohybovat. Ne příliš rychle, ne příliš pomalu. Žák má výslovný vztah ke krouživým pohybům. Připravuje se k účasti na olympijských hrách waldorfských škol v duchu starověkých řeckých tradic.

6. ročník: Právě probíhající činnost pohlavních žláz vede ke stále silnější diferenciaci pohlaví a k přímé souvislosti mezi pohybovým nasazením a svalovým růstem. Napětí a uvolnění stojí uprostřed jako základní prvek svalové dynamiky. Toto lze prožít zvláště při uvolněném běhu. Těžištěm pro všechny disciplíny jsou: obratnost (jako optimální souhra všech svalových skupin) a odvaha. Počátek systematického vzdělávání v lehké atletice a cvičení na nářadí.

7. ročník: Žáci prožívají práci šlach: pružnost a napětí. Skákání, komíhání a pérování vede k věkově specifickým pohybovým zkušenostem. Úlohou žáků je učit se pohybovat přirozeně a obratně. Vhodná jsou artistická a gymnastická cvičení.

8. ročník: Mladý člověk již zcela „sestoupil na zem“. Tíha a pevnost určují jeho tělesnou zkušenost. Chlapec se musí učit překonávat tíhu individuálním silovým nasazením, dívka spíše bojuje s masou, kterou je nutné formovat. Pomocí dobře vybraných cvičení musíme žáky nechat, aby učinili zkušenost s mechanickým prvkem kloubových kostí. Abstraktní pohyb či spontánní pohybové impulsy podporují vznikající vědomí vlastní osobnosti. Držení těla a jeho vzpřímenost dodávají žákům první jistou oporu.

9. ročník: Probuzení duševní sféry vystupuje jako individuálně existenční zkušenost žáků; působení duševních sil mají žáci objevit také v pohybu. V popředí stojí vůle. Překonávání mrtvých bodů či pohyby výbušného rázu, které vznikly z klidu (vrh koulí), vedou bezprostředně k prožitku vlastní vůle. U chlapců: zdůraznění síly; u dívek: utváření formy.

Vzdělávací obsah části předmětu

1. – 3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TV-3-1-01 spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti	Chůze, běh, přirozený pohyb v přírodě - skoky, přeskoky, zdolávání nervností Příprava organismu - příprava před pohybovou činností, uklidnění po zátěži, napínací a protahovací cvičení Rozvoj různých forem rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace pohybu prostřednictvím cvičení ve formě hry	OSV 2, 9
TV-3-1-02 zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení	Pohybové hry - kolové hry, hry na honěnou, hry se zpěvy a rolemi Průpravné úpoly - přetahy Základy gymnastiky - průpravná cvičení, cvičení s náčiním: švihadla, míčky a jiné drobné náčiní Akrobacie - průpravná cvičení ke kotoulům apod. Turistika a pobyt v přírodě - přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody Bruslení (podle podmínek) základní techniky pohybu bruslích, hry na sněhu a na ledě	
TV-3-1-03 spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích	Pohybové hry a činnosti	
TV-3-1-04 uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy	Hygiena při pohybových činnostech - hygiena pohybových činností a cvičebního prostředí, vhodné oblečení a obutí pro pohybové aktivity Bezpečnost při pohybových činnostech - organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách a umývárkách, bezpečná příprava a ukládání nářadí, náčiní a pomůcek, první pomoc v podmínkách tělesné výchovy	
TV-3-1-05 reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci	Pohybové hry a činnosti	
ZTV-3-1-01 uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy	Cvičení pro správné držení těla	
ZTV-3-1-02 zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením	Korektivní a speciální vyrovnávací cvičení jako prevence zařazovaná do přípravy před pohybovou činností nebo na uklidnění po zátěži	

4. – 5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TV-5-1-01 podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu; uplatňuje kondičně zaměřené činnosti; projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti	Od jednoduchých pohybových her (přípravných) přechází k hrám s jednoduchými pravidly ve skupině	ENV 3
TV-5-1-02 zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením	Posilovací a uvolňovací cvičení	
TV-5-1-03 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her	Pohybové hry - honičky s náčiním a s překážkami, běžecké hry Základy gymnastiky - průpravná cvičení na náradí jako hra a postupný přechod k jednotlivým cvikům, kombinace různých druhů náradí, rovnovážná cvičení; akrobacie - kotoul vpřed a vzad (vše s dopomocí, hra) Rytmické a kondiční formy cvičení (podle podmínek školy) - cvičení se švihadlem, míčem a drobným náčiním (rytmicky, s obměnami v lehkých kombinacích) Průpravné úpoly - přetahy a přetlaky Základy atletiky - rychlý běh, starty, motivovaný vytrvalostní běh, skoky do dálky nebo do výšky, hod míčkem Základy sportovních her - házení a chytání míče, manipulace s pálkou a jiným herním náčiním Jednoduché formy míčových her a přechod k hrám s jednoduchými pravidly (např.: vybíjená, košíková...) Turistika a pobyt v přírodě – přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody Bruslení (podle podmínek školy) – hry na sněhu a na ledě, základní techniky pohybu na bruslích a další pohybové činnosti (podle podmínek školy a zájmu žáků)	
TV-5-1-04 uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka	Tělocvičné aktivity a prevence v rámci informační části hodiny	
TV-5-1-05 jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti	Pohybová cvičení a atletika	

TV-5-1-06 jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje; respektuje při pohybových činnostech opačné pohlaví	Sportovní hry, pohybová cvičení, atletika a gymnastika	
TV-5-1-07 užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví; cvičí podle jednoduchého nákresu, popisu cvičení	Sportovní hry a pohybová cvičení	
TV-5-1-08 zorganizuje nenáročné pohybové činnosti a soutěže na úrovni třídy	Sportovní hry	
TV-5-1-09 změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky	Sportovní hry, atletika	
TV-5-1-10 orientuje se v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště; samostatně získá potřebné informace	Informační část hodiny	
TV-5-1-11 adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady základní plavecké dovednosti	Pobyt v bazénu a adaptace na vodní prostředí, základní plavecké dovednosti, jeden plavecký způsob (plavecká technika), prvky sebezáchrany a bezpečnosti	
TV-5-1-12 zvládá v souladu s individuálními předpoklady vybranou plaveckou techniku, prvky sebezáchrany a bezpečnosti		
ZTV-5-1-01 zařazuje pravidelně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením v optimálním počtu opakování	Relaxační cvičení	
ZTV-5-1-02 zvládá základní techniku speciálních cvičení; koriguje techniku cvičení podle obrazu v zrcadle, podle pokynů učitele	Techniku speciálních cvičení koriguje podle pokynů učitele	
ZTV-5-1-03 upozorní samostatně na činnosti (prostředí), které jsou v rozporu s jeho oslabením	Prevence v rámci informační části hodiny	

6. – 9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TV-9-1-01 aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem	Sportovní a pohybové hry	PŘ
TV-9-1-02 usiluje o zlepšení své tělesné zdatnosti; z nabídky zvolí vhodný rozvojový program	Rekreační a výkonnostní sport, sport dívek a chlapců	
TV-9-1-03 samostatně se připraví před pohybovou činností a ukončí ji ve shodě s hlavní činností – zatěžovanými svaly	Průpravná, kompenzační, vyrovnávací, relaxační a jiná zdravotně zaměřená cvičení	
TV-9-1-04 odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se sportovní etikou a zdravím; upraví pohybovou aktivitu vzhledem k údajům o znečištění ovzduší	Rozhovory a prožitkové hry v rámci prevence SPJ - Informační část hodiny	
TV-9-1-05 uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	První pomoc při tělesné výchově a sportu v různém prostředí a klimatických podmínkách, improvizované ošetření poranění a odsun raněného	
TV-9-2-01 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech	Pohybové hry - s různým zaměřením; s náčiním i bez náčiní, netradiční pohybové hry a aktivity Gymnastika - akrobacie, přeskoky (koza, švédská bedna), cvičení s náčiním a na nářadí (kruhy, trampolína, šplh na tyči a na laně) (podle podmínek školy) Rytmická cvičení - základy rytmické gymnastiky; kondiční formy cvičení pro daný věk žáků Úpoly - přetahy, přetlaky, odpory a pády Atletika - rychlý běh, vytrvalý běh na dráze a v terénu, základy překážkového běhu, skok do dálky a do výšky, hod míčkem a granátem, vrh koulí Sportovní hry - vybíjená, přehazovaná, košíková, florbal, ringo (alespoň dvě hlavní hry podle výběru školy) - herní činnosti jednotlivce, herní kombinace, herní systémy, utkání podle pravidel žákovské kategorie	

	Turistika a pobyt v přírodě - příprava turistické akce, přesun do terénu a uplatňování pravidel bezpečnosti silničního provozu v roli chodce a cyklisty, chůze se zátěží i v mírně náročném terénu, táboření, ochrana přírody, základy orientačního běhu, hry v přírodě, dokumentace z turistické akce	
TV-9-2-02 posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny	Sportovní týmové hry a kondiční cvičení	
TV-9-3-01 užívá osvojované názvosloví na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka, čtenáře novin a časopisů, uživatele internetu	Rozcvičky a sportovní hry; užití správné terminologie	
TV-9-3-02 naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu	Sportovní a pohybové hry, atletika, gymnastika, úpoly, turistika	
TV-9-3-03 dohodne se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji	Sportovní a pohybové hry, hry v přírodě	
TV-9-3-04 rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka, organizátora	Sportovní a pohybové hry, atletika	
TV-9-3-05 sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí	Atletika, týmové hry	
TV-9-3-06 zorganizuje samostatně i v týmu jednoduché turnaje, závody, turistické akce na úrovni školy; spolurozhoduje osvojované hry a soutěže	Sportovní a pohybové hry, hry v přírodě	
TV-9-3-07 zpracuje naměřená data a informace o pohybových aktivitách a podílí se na jejich prezentaci	Opakovaná evidence vlastních výkonů i výkonů skupiny a prezentace výsledků činnosti	
ZTV-9-1-01 uplatňuje odpovídající vytrvalost a cílevědomost při korekci zdravotních oslabení	Speciální preventivní cvičení	
ZTV-9-1-02 zařazuje pravidelně a samostatně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením, usiluje o jejich optimální provedení	Protahovací a posilovací cvičení	
ZTV-9-1-03 aktivně se vyhýbá činnostem, které jsou kontraindikací zdravotního oslabení	Rozhovory a prevence sociálně patologických jevů, rozhovory, kompenzační cvičení	
VZ-9-1-05 usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví		
VZ-9-1-06 vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí		

2. EURYTMIE

Charakteristika části předmětu

Eurytmie je umělecká pohybová výchova. Eurytmie má za úkol předvést viditelně v pohybu těla to, co se v prostoru odehrává ve chvíli, kdy zní hudba nebo mluvený (umělecky ztvárněný) text.

Eurytmie pracuje s jednotlivými prvky řeči (hlásky, slovní druhy, rytmus, rým atd.) i hudby (tóny, intervaly, tónová výška, rytmus, takt apod.). Zároveň se vytvářejí pohybové prostorové formy, odpovídajícím způsobem vyjadřující báseň či skladbu. Hudební i řečový doprovod je vždy živý, nikoli reprodukováný.

Náplň hodin eurytmie je vždy co nejtěsněji spjata s děním v ostatním vyučování. V návaznosti na látku, která je dětem předkládána v rámci tzv. hlavního vyučování, pracují žáci i v eurytmii. Učitel volí skladby i verše vzhledem k věku a stupni duševního vývoje žáků, důležitým hlediskem je i roční období, které právě probíhá, i celková nálada třídy. Konkrétní individuální potřeby žáků i celého třídního kolektivu jsou vždy učiteli nejlepším vodítkem, jak umožnit žákům látku uchopit.

Zdravotní aspekt eurytmie nabývá na významu stejnou měrou, jakou se mění životní styl mládeže směrem k pasivitě (TV, počítačové hry apod.). Eurytmie si především klade za cíl zprostředkovat žákům zážitek zdravého životního rytmu. Vždy nám půjde o hledání harmonie, o vyrovnaní protikladů. Pohyb je vždy střídán zklidněním, zvuk tichem. Mnohá cvičení, kterých využívá pedagogická eurytmie, mají povahu cvičení duševní hygieny. Také se pracuje s cviky na zlepšení nesprávného držení těla, na celkové zklidnění nebo naopak povzbuzení. Další cvičení zlepšují koncentraci, orientaci v prostoru i v různých situacích, šikovnost, postřeh apod. Jde o pohyb oduševnělý, umělecky utvářený. Uvádí duševní stránku v soulad se stránkou tělesnou. Doplňuje tělesnou výchovu, jejímž prvořadým úkolem je napomoci žákům uchopit vlastní tělesnost a utužovat fyzickou zdatnost.

Další aspekt je aspekt umělecký. Eurytmie je uměním, v němž se celé lidské tělo stává nástrojem. Žáci tak mají možnost zažít slovesnou i hudební uměleckou formu v celém svém těle. Žáci se postupně učí naslouchat, ale i aktivně uchopovat slovesná a hudební díla. Prohlubuje se jejich vztah k hudbě, ale i k řeči (zpočátku mateřské, později se používají i cizojazyčné básně). Nejdříve se formou hry učí používat základní prvky hudební (takt, rytmus, melodie - tóny, intervaly atd.) a slovesné (hlásky, rytmus, rým, gramatické prvky atd.). Na druhém stupni je pak tato dovednost plně vědomě uchopena a významnou měrou roste schopnost vlastního uměleckého výrazu.

Neméně důležitý je aspekt sociální. Eurytmie v žácích vychovává úctu a porozumění pro sebe sama, probouzí cit pro spolupráci v celku a nechává v dětech vyrůstat zážitek samostatné živé bytosti jako plnohodnotné součásti většího celku. Tímto způsobem je možné v dorůstajících bytostech probouzet zdravé sebevědomí, z něhož pramení vřelý vztah k sobě i k svému okolí. Eurytmie přináší pohyb, který je výrazem duševních a duchovních procesů. Žák je zde veden k tomu, aby prožíval pohyby svého těla jako výraz a zrcadlení své vnitřní osobnosti. V eurytmii se pracuje na vytváření sociálních vztahů.

Obsah vyučování jev 1. ročníku postaven na pohádkových motivech a využívá nápodoby jako přirozené dětské vlastnosti. Základním zdrojem vyučovací látky jsou pohádky ve verších, např. Princ Bajaja, O králi Žabákovi, O dvanácti měsíčkách. Pracuje se i s dětskými verši různých autorů. Všechny formy v prostoru jsou rozvíjeny pomocí obrazů vycházejících ze zvukových a obsahových kvalit textu. V hudbě se pracuje především s pentatonickými písněmi a skladbami. Užívají se i lidové písně a jednoduché klasické skladbičky pro děti. Hudba je též na základě vlastností jednotlivých hudebních nástrojů začleňována jako podbarvení nálad v textu.

V návaznosti na hlavní vyučování jsou ve 2. ročníku rozvíjeny krátké veršované příběhy o zvířatech, bajky a legendy ze života svatých. Vlastnosti představitelů živočišné říše (chytrost, lenost, lstivost...) jsou převáděny do pohybu a jsou prožívány ve svých rozdílnostech. Příběhy o sv. Františkovi, Václavu přinášejí proměnu zvířecích vlastností a zjevují touhu po ideálu. Nadále se využívá schopnosti nápodoby a obrazného uchopování geometrických forem. V oblasti forem se ale začíná již pracovat s rozvíjející se samostatnou prostorovou představivostí dětí. Třída přestává být jednolitým celkem, stále více se pracuje ve dvou skupinách, které konají v jednu chvíli různé úkoly, což je dalším krokem v rozvoji sociálního vědomí. Prohlubuje se i schopnost naslouchat a samostatně uchopovat podněty.

Ve 3. ročníku se opouští metoda napodobování, žák je pomalu veden k samostatnosti. Složitější formy v prostoru nejsou již vázány na kruh. Při tvoření forem a pohybů vycházíme z duševního vývoje dítěte (v 9. roce života se prožívá více odděleno od svého okolí). Poprvé používáme vzájemné křížení forem (např. u lemniskáty). Koncem školního roku se žáci v přípravě na první hudební tvoření setkávají s malou a velkou tercií. Průběh roku provází téma Stvoření světa. V této souvislosti přichází první vědomě uchopená gesta hlásek. V návaznosti na hlavní vyučování jsou též pohybově ztvárňována jednotlivá řemesla, práce na poli a stavba domu.

Po překročení prahu ke střednímu dětství ve 4. ročníku je třeba u žáků rozvíjet a pěstovat nové duševní síly fantazie a schopnosti představ i morality. Jednotné prožívání řeči je nyní, paralelně s výukou mateřštiny (mluvnice), výrazněji členěno díky eurytmickým gramatickým prvkům. Tak žáci chápou gramatickou sféru jazyka nejen rozumovými silami, nýbrž též svým citovým a volním životem. Ke středu orientované rozestavení v kruhu nyní stále opouštíme, abychom mohli prostorové formy provádět frontálně, směrem dopředu. Novou záležitostí je zrcadlení jednotlivých forem v prostoru. Složitější cvičení obratnosti, koncentrace a cvičení s intervaly (dur - moll - tercie) provází pokračující vývoj dětí k samostatnosti. Hlavní tematickou náplní se stává severská mytologie (Edda, Kalevala...), určujícím rytmem je aliterace.

Jako nový element v 5. ročníku objevují žáci geometrii vlastní postavy: pentagram. Tuto formu také provádějí v prostoru v nejrůznějších variantách („za nosem“, frontálně). Jsou také zpracovány texty ze starých kultur (Indie, Persie, Egypt, Řecko). Základní geometrické obrazce, které již žáci pevně uchopili (trojúhelník, čtverec), jsou různě posouvány a proměňovány v prostoru. Poprvé mohou být eurytmicky provedeny také básně z výuky cizích jazyků. V tónové eurytmii vypracováváme dvojhlase melodie se stejným nápěvem; osvěživě a podnětně působí cvičení koncentrace a obratnosti (např. rychlá orientace v prostoru pomocí rozličných prvků forem). Z intervalů přichází oktáva.

Souběžně s výukou geometrie procvičujeme v 6. ročníku složitější geometrické proměny forem a posuny forem v prostoru (trojúhelník, čtverec...). Tato cvičení naprosto zásadně podporují rostoucí schopnost orientace i abstrakce a dávají žákovi jistotu. V tomto věku začíná dosud ještě samozřejmá pohybová jednota pozvolna opouštět rovnovážný stav; pro koordinaci můžeme uplatnit rytmická a symetrická cvičení. V hláskové eurytmii začíná první vztah k dramatické sféře, a tím může být obohaceno a prohloubeno duševní prožívání. Všechna cvičení musí prostupovat samozřejmé překonávání dosavadních možností pohybu, přitom dbáme na přesnost projevu.

V souvislosti s výukou mateřštiny jsou v učební látce 7. ročníku nyní jasnější jazykové odstíny (např. věty podmiňovací, střídavé cvičení lidských duševních nálad, jako smutek, radost, vážnost a především i veselost), které mohou žáci prožívat v eurytmickém pohybu a gestech. Komplikovanější geometrické proměny forem vnášejí řád, dávají pevnost a strukturu zvenčí. Touha věci uchopit a uspořádat podle principů je přirozenou motivací pro práci v tomto věku. Cvičení hlásková i hudební vyžadují od žáků větší soustředěnost i spolupráci. Nejrůznější formy dostávají povahu cvičení koncentrace a ve svém účinku se více dotýkají postavy, která má tendenci upadnutí do nečinnosti.

Důležitým úkolem je formou hry žáky naučit naslouchat, rozlišovat mezi pohybem a klidem, všítipit jim základní disciplínu. Pohyb v prostoru se tak postupně mění z forem přísně geometrických ve formy umělecky volně utvářené.

Vzdělávací obsah části předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti	Forma kruhu Rovné a oblé linie Napodobování hlásek	HV TV
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti		
rozvíjí síly přirozené nápodoby		

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti prováděné ve skupině	Pohyb na dvou pravidelných kruzích Cval stranou Složitější formy přímých a oblých linií Cvičení "já a ty"	HV TV
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti		
rozvíjí fantazii a schopnost pozorování		
rozvíjí jednoduché pohybové formy ve dvojicích		

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TV-3-1-02 zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení	Forma trojúhelníku a osmičky Forma "chceme se hledat" Rytmické pohyby s verši a hudbou Krátké melodie	OSV 3 HV TV
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti doprovázené verši a hudbou		
zvládá jednoduchá rytmičká a koordinační cvičení		
vnímavě naslouchá a reaguje na melodii		

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti doprovázené verši a hudbou	Forma čtverce v různých variantách Frontální postavení	HV TV
rozvíjí fantazii při orientaci v prostoru	Gesta hlásek abecedy	
rozlišuje gesta jednotlivých hlásek		

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TV-5-1-03 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her	Cvičení na koncentraci a rychlou orientaci v prostoru Forma pentagramu a pentagonu Forma "harmonické osmičky"	HV TV
rozvíjí fantazii při orientaci v prostoru	Rozvíjení složitějších geometrických forem a jejich vedení v prostoru	
spojuje gesta hlásek do slov	Hudební kvality, rytmus, takt a melodie v prostoru Slova a slovní spojení	

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu	Základní hůlková cvičení	HV TV
uplatňuje vhodné a bezpečné chování; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	Sociální cvičení Forma hexagramu	
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti	Geometrické proměny forem Intervaly v prostoru	
sleduje určené prvky pohybové činnosti	Jednotlivé tóny a jejich prostorové uspořádání	
zvládá nakreslit procvičované prostorové formy	Kreslení procvičovaných forem	

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu	Cvičení s hůlkou a variace hůlkových cvičení	HV TV
uplatňuje vhodné a bezpečné chování; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	Sociální cvičení Forma sedmicípé hvězdy	
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti	Forma "koruny" Forma "dívej se do sebe, dívej se vůkol"	
sleduje určené prvky pohybové činnosti	Výrazové formy charakterizující duševní nálady Dur a moll v prostoru	

UKODĚLNĚ ČINNOSTI

Charakteristika předmětu

Obsah vzdělávací oblasti Člověk a svět práce je realizován v průběhu celého základního vzdělání a je určen všem žákům (tedy chlapcům i dívkám bez rozdílu).

Oblast Člověk a svět práce postihuje široké spektrum pracovních činností a technologií, vede žáky k získání dovedností v různých oborech lidské činnosti a přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků. Pracovní výchova je úzce propojena s uměleckou výchovou a probuzené tvůrčí schopnosti se v pracovních činnostech mnohostranně uplatňují. Vytváření smysluplných a estetických výrobků a prací posiluje vůli a cit, rozvíjí představivost, smysl pro celek i detail, má rozhodující vliv na pracovní inteligenci. Žáci se učí pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i v týmu. Ve všech tematických okruzích jsou soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci.

Koncepce vzdělávací oblasti Člověk a svět práce vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech. Praktická činnost je ve zvýšené míře zastoupena i ve výuce jiných předmětů a umožňuje žákům získat nejen zručnost, ale díky vlastnímu úsilí i představu o ceně lidské práce a účtu k produktům pracovní činnosti. Žáci se seznamují s pracovními činnostmi tak, jak vznikaly v průběhu vývoje společnosti, získávají účtu k úsilí a umu předcházejících generací. Mají pocit sounáležitosti s předcházejícími i budoucími generacemi a učí se porozumět procesům probíhajícím ve světě, v přírodě a společnosti. Stejně jako v ostatních předmětech jsou dané pracovní činnosti cíleným pedagogickým záměrem, který důsledně sleduje zdravý vývoj žáka a napomáhá jeho dalšímu osobnostnímu rozvoji.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Člověk a svět práce je na prvním stupni rozdělen na čtyři tematické okruhy Práce s drobným materiálem, Konstruktivní činnosti, Pěstelské práce a Příprava pokrmů. Ty jsou realizovány v předmětech Rukodělné činnosti a Člověk a jeho svět.

Na druhém stupni jsou tematické okruhy Práce s technickými materiály, Pěstelské práce, chovatelství a Svět práce realizovány v předmětu Rukodělné činnosti.

V 1. ročníku je úkolem učitele převést dítě od hry k práci. Při pracovních činnostech je rozvíjena vědomá činnost a zručnost obou končetin. Žáci pracují s rounem, přízí, včelím voskem apod. Žáci pletou hladce.

Ve 2. ročníku se dále rozvíjí nezávislost obou rukou. Žáci pletou hladce a obrace.

Ve 3. ročníku začíná dítě oblékat samo sebe, pracuje na předmětech větších rozměrů. Žáci se učí háčkovat a tkát.

Ve 4. ročníku je zařazena křížková výšivka, jako pomoc vývoji v tomto věkovém stupni. Prostřednictvím smysluplné práce získává jistotu a vnitřní pevnost. Probouzí se porozumění pro funkci výrobku a z toho plynoucí smysluplné tvarování výrobku.

V 5. ročníku bývá zavedena technika pletení dokola s pěti jehlicemi, jako odpověď na nově vzniklou potřebu harmonie, kterou žák v tomto věku v sobě pociťuje. Ruce a nohy se oblékají, v řemeslných činnostech se učí tvarovat konvexní formy, žáci se zabývají pěstelskými aktivitami v průběhu roku, v dřevorezbě se učí pracovat s řezbářským nožem a seznamují se s prací s keramickou hlinou.

Do 6. ročníku zařazujeme jako pomoc vývoji dítěte v době „prepuberty“ šití figur z látky (filcu). Podstatným je přitom proces převrácení, vycpání a zformování těla. Žáci seznamují s půdou a jejím zpracováním, pěstují okrasné rostliny. V dřevorezbě se žáci seznamují s nářadím, při práci používají dláto.

V 7. ročníku, na cestě k tělesné zralosti ve vřstů a tíze, se pozornost dítěte obrací na nohy. V řemeslných činnostech si žáci nyní mají možnost využít znalostí z fyziky - mechaniky k výrobě pohyblivých hraček. Důraz je kladen na pečlivost při opracovávání, podporu svobodné výtvarné tvořivosti a vlastní fantazie s ohledem na zachování funkčnosti výrobku. Žáci pěstují zeleninu a ovoce. Seznamují se s různými kulturami a vyrábí jejich tradiční předměty.

V 8. ročníku je dále rozvíjena schopnost porozumění pro příčinu a následek, a tím potřeba porozumět mechanice strojů, jejich stavbě a funkci. Žáci se věnují pěstování léčivých rostlin a koření a zabývají se tématy ze Světa práce (např. trhem práce a profesní orientací). Pracují s keramickou hlínou a se dřevem.

V 9. ročníku je důraz kladen na přesnost a samostatnost při práci. Žáci vyrábí užitou keramiku, věnují se práci s kovem a pěstitelství. Část předmětu je opět věnována tématům ze Světa práce.

Forma realizace

Předmět Rukodělné činnosti naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (na 1. stupni tematické okruhy Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnosti, Pěstitelské práce; na 2. stupni Práce s technickými materiály, Pěstitelské práce, chovatelství a Svět práce).

V rámci těchto předmětů se také realizuje průřezové téma Osobnostní a sociální výchova.

Rukodělné činnosti jsou vyučovány v 1. a 2. ročníku v rozsahu 1 hodiny týdně, ve 3. – 9. ročníku v rozsahu 2 hodin týdně. Od 5. ročníku výše se výuka realizuje v ucelených tematických blocích.

Rozvíjení kompetencí

Prostřednictvím předmětu Rukodělné činnosti rozvíjejí žáci tyto klíčové kompetence:

Kompetence k učení: Žáci jsou vedeni k:

- samostatnému a efektivnímu zacházení s pracovními materiály a k hledání vlastních učebních strategií
- využívání osvojených poznatků a dovedností z jiných předmětů (např. matematiky, fyziky, kreslení forem, atd.) při praktických činnostech
- samostatnému pozorování a experimentování
- autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře, k pozitivnímu postoji a hodnotám ve vztahu k práci, technice a životnímu prostředí
- poznání, že technika jako významná součást lidské kultury, je vždy úzce spojená s pracovní činností člověka

Kompetence k řešení problémů: Žáci jsou vedeni k:

- samostatnému řešení problémů na základě získaných zkušeností a poznatků
- ověřování správnosti řešení problémů a aplikování těchto postupů v praktických situacích
- plánování své práce a překonávání překážek
- ke schopnosti požádat o účinnou pomoc

Kompetence komunikativní: Žáci jsou vedeni k:

- hodnocení vlastní práce i práce svých vrstevníků
- vyjadřování a formulovat svých myšlenky, postojů a pocitů
- práci s technickou dokumentací (orientaci v pracovních postupech)
- ke spolupráci s druhými
- zážitku pracovních aktivit jako příležitosti k seberealizaci
- využívání odborných pojmů z okruhu prováděných prací

Kompetence sociální a personální: Žáci:

- pracují formou skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině. Je jim přitom poskytován prostor pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání
- při pracovních činnostech si tříbí schopnost ovládat své chování
- jsou vedeni k vzájemné pomoci, ohleduplnosti, úctě a upevňování dobrých mezilidských vztahů
- prostřednictvím smysluplné práce získávají pocit sebejistoty, sebeúcty a pozitivní představu o sobě i o světě

Kompetence občanské: Žáci jsou vedeni k:

- vzájemnému soužití na základě rovných práv a povinností
- rozvíjení dovednosti pohotově reagovat v nenadálých krizových situacích (poskytnutí účinné pomoci)
- ochraně zdraví i zdraví svých spolupracovníků
- přijímání nových rolí v pracovních skupinách a podílení se na kvalitě společné práce
- orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách duševní a fyzické práce
- chápání nutnosti šetrného využívání surovinových zdrojů při různých činnostech člověka

Kompetence pracovní: Žáci jsou vedeni k:

- pozitivnímu vztahu k práci a odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce
- osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí
- organizování a plánování své práce
- používání vhodných pracovních nástrojů, náradí a pomůcek při práci i v běžném životě
- osvojení potřebných poznatků a dovedností významných pro jeho uplatnění, pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci
- bezpečnému chování na pracovišti
- dodržování pravidel a respektování daných pracovních podmínek
- zhodnocení výsledků své pracovní činnosti hlediska kvality, funkčnosti i z hlediska tradičních kulturních a estetických hodnot
- vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů
- uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti

Kompetence digitální: Žáci jsou vedeni k:

- vytváření jednoduchých schémat, podle kterých realizují své výrobky

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
jednoduchými postupy tvoří předměty z přírodních materiálů	PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM Výrobky z přírodních materiálů Výrobky z papíru Pletení hladce	ČLS ČJ M
udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce		

2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
pracuje podle jednoduchého nákresu	PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM Pletení hladce a obrace Šití a sešívání Práce s přírodními materiály a papírem	ČLS ČJ M
udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce		

3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČSP-3-1-01 vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů	PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM Práce s přírodními materiály, háčkování, tkaní	ČLS M
ČSP-3-1-02 pracuje podle slovního návodu a předlohy		
udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce		
ČSP-3-2-01 zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi	KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI Hry, činnosti a stavebnice související s převody jednotek	M
dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce		
ČSP-3-3-01 provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování	PĚSTITELSTVÍ A PŘÍPRAVA POKRMŮ Pozorování přírody a procesu získávání potravin ze zemědělství Příprava pole, setí obilí, pozorování růstu, sklizeň Zalévání a pěstování pokojových květin Příprava jednoduchých jídel Chování při stolování	ČLS (Ze zrna chléb)
ČSP-3-3-02 pečuje o nenáročné rostliny		
ČSP-3-4-01 připraví tabuli pro jednoduché stolování		
používá pod vedením základní vybavení kuchyně		
ČSP-3-4-02 chová se vhodně při stolování		
dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce		

4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČSP-5-2-02 pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu	PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM Vyšívání křížkovým stehem Kresba návrhu	M VV integrovaná INFO
udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce		
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu		
I-5-2-04 ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu		
zpracovává úrodu, připraví z ní pokrm	PĚSTITELSTVÍ A PŘÍPRAVA POKRMŮ Zpracování úrody obilí (mlácení, čištění, mletí, pečení)	ČLS (Ze zrna chléb)
dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce		

5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM	Textil	OSV 11
ČSP-5-1-01 vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy na základě své představivosti různé výrobky z daného materiálu	Pletení na pěti jehlicích	
ČSP-5-1-02 využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic		
ČSP-5-1-03 volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu		
ČSP-5-1-04 udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu		
KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI	Dřevořezba	
ČSP-5-2-01 provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž	Práce s jednoduchými nástroji a nářadím k opracování dřeva Jednoduché postupy opracování dřeva - zvládnutí pracovní techniky s nožem (vyřezávání zvířátek a postaviček z kůry a měkkého dřeva, popř. větve)	
ČSP-5-2-03 dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu		
	Keramika Jednoduchý keramický výrobek První pomoc při drobném úrazu a přivolání pomoci	
PĚSTITELSKÉ PRÁCE A PŘÍPRAVA POKRMŮ	Pěstitelské práce a příprava pokrmů	
ČSP-5-3-01 provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování	Zalévání a pěstování pokojových květin Seznámení se se základními zemědělskými plodinami a jejich vegetačním cyklem - práce na pozemku Výběr a použití vhodného nářadí k práci a jeho údržba Příprava jednoduchých pokrmů s využitím vypěstovaných plodin Zásady bezpečné práce; pravidla, postupy, zásady hygieny a první pomoci při pěstitelských činnostech a přípravě pokrmů	
ČSP-5-3-02 ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny		
ČSP-5-3-03 volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní		
ČSP-5-3-04 dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu		
ČSP-5-4-01 orientuje se v základním vybavení kuchyně		
ČSP-5-4-02 připraví samostatně jednoduchý pokrm		
ČSP-5-4-03 dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování		
ČSP-5-4-04 udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni		

6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY	Textil	VV M
ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň	Šití zvířat z filcu, vycpávání Vytváření střihu	
ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí		
ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost	Dřevořezba	
připraví si jednoduchý náčrt výrobku	Výroba konvexní a konkávního tvaru v dřevěném materiálu	
ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu	Organizace práce, práce u dílenského stolu - možnosti upnutí výrobku Bezpečnost, hygiena a pořádek na pracovišti Vlastnosti dřeva jako pracovního materiálu, druhy dřev Práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování dřeva	
PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník)	Pěstitelské práce	
ČSP-9-3-01 volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin	Půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy Zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny Ovocné rostliny – druhy ovocných rostlin, způsob pěstování, uskladnění a zpracování Léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie	
ČSP-9-3-02 pěstuje a využívá květiny pro výzdobu	Okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květín, pěstování vybraných okrasných dřevin a květín; řez, jednoduchá vazba, úprava květín	
ČSP-9-3-03 používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu	Výběr a použití vhodného nářadí k práci a jeho údržba	
ČSP-9-3-04 prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty	Chov drobných zvířat - porovnání různých způsobů chovů, bezpečnost při kontaktu se zvířaty	
ČSP-9-3-05 dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty	Zásady bezpečné práce; pravidla, postupy, zásady hygieny a první pomoci při pěstitelských a chovatelských činnostech	

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY	Textil	VV
ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň	Práce s kůží Šití bot	
ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí		
ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost	Dřevořezba	F
připraví si jednoduchý náčrt výrobku	Práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování dřeva	
ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu	Seznámení se s historií vzniku pracovních nástrojů Výroba mechanických dřevěných hraček a kuchyňského náčiní	
PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník)	Pěstitelské práce	
ČSP-9-3-01 volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin	Půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy Zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny Léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie	
ČSP-9-3-02 pěstuje a využívá květiny pro výzdobu	Okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květin, pěstování vybraných okrasných dřevin a květin; řez, jednoduchá vazba, úprava květin	
ČSP-9-3-03 používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu	Výběr a použití vhodného nářadí k práci a jeho údržba	
ČSP-9-3-04 prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty	Chov drobných zvířat - porovnání různých způsobů chovů, bezpečnost při kontaktu se zvířaty	
ČSP-9-3-05 dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty	Zásady bezpečné práce; pravidla, postupy, zásady hygieny a první pomoci při pěstitelských a chovatelských činnostech	

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY	Dřevořezba	VV (náčrty výrobků) ČJ (popis postupu) M (geometrický návrh, měření) F
ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň	Práce podle pracovního nákresu Jednoduché pracovní postupy a operace - sekání, řezání, vyřezávání, měření, broušení, jednoduché spojování dřeva, hoblování	
ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí	Tvorba uměleckých a praktických výrobků ze dřeva	
ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost	Praktické seznámení s tradičními řemesly využívajícími dřevo	
ČSP-9-1-04 užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku	Výroba drobného truhlářského výrobku s použitím vlastního návrhu a několika druhů jednoduchých truhlářských spojů	
ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu	Keramika Práce s keramickou hlinou související s tematikou hlavního vyučování Užitá keramika	
PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník)	Pěstitelské práce	
ČSP-9-3-01 volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin	Půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy Zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny Ovocné rostliny – druhy ovocných rostlin, způsob pěstování, uskladnění a zpracování Léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie	
ČSP-9-3-02 pěstuje a využívá květiny pro výzdobu	Okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květin, pěstování vybraných okrasných dřevin a květin; řez, jednoduchá vazba, úprava květin	
ČSP-9-3-03 používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu	Výběr a použití vhodného nářadí k práci a jeho údržba	
ČSP-9-3-04 prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty	Chov drobných zvířat - porovnání různých způsobů chovů, bezpečnost při kontaktu se zvířaty	
ČSP-9-3-05 dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty	Zásady bezpečné práce; pravidla, postupy, zásady hygieny a první pomoci při pěstitelských a chovatelských činnostech	

SVĚT PRÁCE (8. - 9. ročník)	(jako náplň pěstitelských prací)	
ČSP-9-8-01 orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí	Trh práce, podnikání, zaměstnání	
ČSP-9-8-02 posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy	Možnosti vzdělávání a volba profesní orientace	
ČSP-9-8-03 využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání	Besedy a poradenství	
ČSP-9-8-04 prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce	Tvorba prezentací	

9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY	Kovotepectví	VV (náčrtu výrobků) M (měření, geometrický návrh) F
ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň	Organizace práce, práce u dílenského stolu - možnosti upnutí výrobku Práce podle pracovního nákresu	
ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí	Bezpečnost, hygiena a pořádek na pracovišti Vlastnosti kovu jako pracovního materiálu, druhy kovů	
ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost	Práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování kovů	
ČSP-9-1-04 užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku	Tvorba uměleckých a praktických výrobků z kovu	
ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu	Keramika Práce s keramickou hlinou související s tematikou hlavního vyučování Užitá keramika	

PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník)	Pěstitelské práce	
ČSP-9-3-01 volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin	Půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy Zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny Ovocné rostliny – druhy ovocných rostlin, způsob pěstování, uskladnění a zpracování Léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie	
ČSP-9-3-02 pěstuje a využívá květiny pro výzdobu	Okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květín, pěstování vybraných okrasných dřevin a květín; řez, jednoduchá vazba, úprava květín	
ČSP-9-3-03 používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu	Výběr a použití vhodného nářadí k práci a jeho údržba	
ČSP-9-3-04 prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty	Chov drobných zvířat - porovnání různých způsobů chovů, bezpečnost při kontaktu se zvířaty	
ČSP-9-3-05 dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty	Zásady bezpečné práce; pravidla, postupy, zásady hygieny a první pomoci při pěstitelských a chovatelských činnostech	
SVĚT PRÁCE (8. - 9. ročník)	(jako náplň pěstitelských prací)	
ČSP-9-8-01 orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí	Trh práce, podnikání, zaměstnání	
ČSP-9-8-02 posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy	Možnosti vzdělávání a volba profesní orientace	
ČSP-9-8-03 využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání	Besedy a poradenství	
ČSP-9-8-04 prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce	Tvorba prezentací	

6. PRAVIDLA PRO HODNOCENÍ ŽÁKŮ

Obecné zásady hodnocení

Hodnocení žáka je podstatnou součástí výchovně vzdělávacího procesu a jeho řízení. Poskytuje žákovi důležitou zpětnou vazbu. Při hodnocení žáka je nutné přihlížet k tomu, že základem waldorfské pedagogiky je umělecké pojetí výuky.

Při hodnocení pedagogický pracovník (dále jen vyučující) uplatňuje přiměřenou náročnost a pedagogický takt vůči žákovi.

Ve výchovně vzdělávacím procesu je žák hodnocen průběžně a dále na konci každého pololetí slovním hodnocením a celkovým prospěchem. Průběžné hodnocení se uplatňuje při posuzování dílčích výsledků a projevů žáka. Při hodnocení jsou výsledky vzdělávání žáka a chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou hodnoceny tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména vzhledem k očekávaným výstupům formulovaným v učebních osnovách jednotlivých předmětů, k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům a k věku žáka. Do hodnocení se promítá píle, aktivita žáka a jeho zodpovědný přístup ke vzdělávání, zohledňují se i souvislosti, které mohou ovlivnit jeho výkon. Jeho součástí mohou být i perspektivy pro další rozvoj žáka, zdůvodnění hodnocení a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům a jak je překonávat.

Výuka žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných a mimořádně nadaných probíhá za pomoci podpůrných opatření a v souladu s individuálním vzdělávacím programem.

Hodnocení chování žáka nelze zaměňovat za hodnocení výsledků vzdělávání ve vyučovacích předmětech. Kritériem pro hodnocení chování je dodržování pravidel slušného chování a dodržování školního řádu školy během daného období. Při hodnocení chování se přihlíží k věku, morální a rozumové vyspělosti žáka. Pochvaly nebo nedostatky v chování žáků konzultuje třídní učitel s ostatními pedagogy, kteří ve třídě vyučují. Návrh hodnocení chování předává třídní učitel řediteli, který o něm rozhoduje po projednání v pedagogické radě. Přijaté výchovné opatření musí být zaznamenáno v zápise z pedagogické rady s patřičným zdůvodněním a musí se s nimi neprodleně seznámit zákonní zástupci žáka.

V průběhu školního roku mohou být zákonní zástupci žáka informováni o jeho prospěchu a chování třídním učitelem a učiteli jednotlivých předmětů těmito formami:

- písemnou formou do „Zpráv ze školy a do školy“, popř. epochových sešitů,
- elektronickou poštou, dopisem,
- ústně telefonicky, popř. při osobních schůzkách především v době konzultačních hodin,
- na pravidelných třídních schůzkách, které se konají zpravidla 1x měsíčně (odborní učitelé se třídní schůzky účastní po domluvě s třídním učitelem),
- v 8. a 9. ročníku jsou rodiče na osobních konzultacích s učiteli žáka, kterých je přítomen také žák, seznámeni s předpokládanou podobou převedení slovního hodnocení na klasifikaci, (v 8. ročníku se konají pravidelně před uzavřením prvního a druhého pololetí, v 9. ročníku před uzavřením prvního pololetí)
- po předchozí domluvě na požádání zákonných zástupců žáka,
- na schůzce, k níž jsou zákonní zástupci žáka vyzváni školou.

V případě mimořádného zhoršení prospěchu nebo chování informuje bezprostředně učitel zákonné zástupce žáka a iniciuje schůzku, ze které je pořízen zápis. Tyto případy se projednávají na pedagogické radě.

Ředitel školy může ze zdravotních nebo jiných závažných důvodů uvolnit žáka na písemnou žádost jeho zákonného zástupce zcela nebo zčásti z vyučování některého předmětu; zároveň určí náhradní způsob vzdělávání žáka v době vyučování tohoto předmětu. V předmětu tělesná výchova ředitel školy uvolní žáka z vyučování na písemné doporučení praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře. Na první nebo poslední vyučovací hodinu může být žák uvolněn se souhlasem zákonného zástupce bez náhrady.

Třídní učitelé (případně výchovný poradce či koordinátor společného vzdělávání) jsou povinni seznamovat ostatní vyučující s plánem pedagogické podpory, s doporučeními psychologických a dalších odborných vyšetření, která mají vztah ke způsobu hodnocení a ke způsobu získávání podkladů pro hodnocení žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Údaje o nových skutečnostech jsou součástí zpráv učitelů (nebo výchovného poradce či koordinátora společného vzdělávání) na pedagogické radě.

Získávání podkladů pro hodnocení

Hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a chování žáků pedagogickými pracovníky je jednoznačné, srozumitelné, srovnatelné s předem stanovenými kritérii, věcné, všestranné, pedagogicky zdůvodněné, odborně správné a doložitelné. Podklady pro hodnocení a případné převedení na klasifikaci výchovně vzdělávacích výsledků a chování žáka má možnost učitel získávat zejména těmito metodami, formami a prostředky:

- soustavným diagnostickým pozorováním žáka,
- soustavným sledováním výkonů žáka a jeho připravenosti na vyučování,
- různými druhy zkoušek (písemné; ústní – před tabulí, v lavici, v průběhu hodiny, v rámci rytmické části, formou referátů apod.; grafické; praktické; pohybové apod.), didaktickými testy,
- průběžnými a výstupními testy,
- domácími úkoly,
- hodnocením úpravy a vedení sešitů,
- hodnocením plnění kritérií pro hodnocení daného předmětu (epochy),
- analýzou různých činností žáka,
- konzultacemi s ostatními učiteli a podle potřeby s dalšími odborníky (např. PPP),
- rozhovory se žákem a zákonnými zástupci žáka.

U žáků 1. až 3. ročníku jsou podklady z ústního a písemného zkoušení pouze informativní. Ve většině případů se v tomto období jedná o společné činnosti žáků.

Pravidla pro hodnocení žáků v průběhu roku a na vysvědčení, pochvaly a výchovná opatření, stejně jako pravidla pro konání komisionálních a opravných zkoušek jsou podrobně řešena ve školním řádu.

Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků

Sebehodnocení je důležitou součástí hodnocení žáků. Má výrazný formativní účinek, posiluje se jím sebeúcta a sebevědomí žáků. Je vhodné ho provádět průběžně i za účelem uzavření většího časového nebo tematického úseku. Při sebehodnocení se žák snaží popsat:

- co se mu daří,
- co mu ještě nejde,
- jak bude pokračovat dál.

Při školní práci je žák veden k tomu, aby reflektoval své výkony a výsledky.

Chybu je potřeba chápat jako přirozenou a důležitou věc v procesu učení, učitelé se o chybě se žáky baví a dále s ní pracují.

Průběh a způsob hodnocení vzdělávání podle plánu pedagogické podpory či podle individuálního vzdělávacího plánu

Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit vzdělávání v rámci plánu pedagogické podpory podle individuálního vzdělávacího plánu žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo nadanému žákovi, a to na žádost zákonných zástupců.

Tito žáci mají právo na vytvoření podpůrných opatření, která jsou nezbytná pro jejich úspěšné vzdělávání a mají vliv i na klasifikaci a hodnocení.

Individuální vzdělávací plán se průběžně vyhodnocuje, v případě potřeby se upravuje. Vyučující respektují doporučení psychologických vyšetření žáků, uplatňují je při hodnocení vzdělávání a chování žáků a také volí vhodné a přiměřené způsoby získávání podkladů.

Pro zjišťování úrovně vědomostí a dovedností žáka volí učitel takové formy a způsoby, které odpovídají schopnostem žáka a jsou v souladu se stanoveným individuálním vzdělávacím plánem.

Vyučující vychází vstříc druhu projevu, ve kterém má žák předpoklady podávat lepší výkony. Při způsobu hodnocení zvyrazňují pedagogičtí pracovníci motivační složku hodnocení.

Žáci jsou hodnoceni slovně. Způsob hodnocení projedná třídní učitel a výchovný poradce s ostatními vyučujícími.

Třídní učitel sdělí vhodným způsobem ostatním žákům ve třídě podstatu individuálního přístupu a způsobu hodnocení žáka.

Ředitel školy může dle § 17 školského zákona přeradit mimořádně nadaného nezletilého žáka na žádost jeho zákonného zástupce do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku. Součástí žádosti žáka, který plní povinnou školní docházku, je vyjádření školského poradenského zařízení a registrujícího poskytovatele zdravotních služeb v oboru praktické lékařství pro děti a dorost. Podmínkou přerazení je vykonání zkoušek z učiva nebo části učiva ročníku, který žák nebo student nebude absolvovat. Obsah a rozsah zkoušek stanoví ředitel školy.

PŘÍLOHA Č. 1

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot.

Všechna průřezová témata mají jednotné zpracování. Obsahují **Charakteristiku průřezového tématu**, v níž je zdůrazněn význam a postavení průřezového tématu v základním vzdělávání. Dále je vyjádřen vztah ke vzdělávacím oblastem a **přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka** jak v oblasti vědomostí, dovedností a schopností, tak v oblasti postojů a hodnot. Obsah průřezových témat doporučený pro základní vzdělávání je rozpracován do **tematických okruhů** (v textu tučným písmem). Každý tematický okruh obsahuje nabídku **témat** (činností, námětů). Výběr témat a způsob jejich zpracování v učebních osnovách je v kompetenci školy.

Tematické okruhy průřezových témat procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích obsahů oborů. Tím přispívají ke komplexnosti vzdělávání žáků a pozitivně ovlivňují proces utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Žáci dostávají možnost utvářet si integrovaný pohled na danou problematiku a uplatňovat širší spektrum dovedností.

Průřezová témata tvoří *povinnou součást základního vzdělávání*. Škola musí do vzdělávání na 1. stupni i na 2. stupni zařadit všechna průřezová témata uvedená v RVP ZV¹. Všechna průřezová témata však nemusí být zastoupena v každém ročníku. V průběhu základního vzdělávání je povinností školy nabídnout žákům postupně všechny tematické okruhy jednotlivých průřezových témat, jejich rozsah a způsob realizace stanovuje ŠVP. Průřezová témata je možné využít jako integrativní součást vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu nebo v podobě samostatných předmětů, projektů, seminářů, kurzů apod.

Podmínkou účinnosti průřezových témat je jejich propojenost se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dalších činností žáků realizovaných ve škole i mimo školu.

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

- **Osobnostní a sociální výchova**
- **Výchova demokratického občana**
- **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**
- **Multikulturní výchova**
- **Environmentální výchova**
- **Mediální výchova**

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA (OSV)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma **Osobnostní a sociální výchova** v základním vzdělávání akcentuje formativní prvky, orientuje se na subjekt i objekt, je praktické a má každodenní využití v běžném životě. Reflektuje osobnost žáka, jeho individuální potřeby i zvláštnosti. Jeho smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti.

¹ **Šestiletá gymnázia** musí do vzdělávacího obsahu zařadit celé průřezové téma Výchova demokratického občana z RVP ZV, které není obsaženo v RVP GV, a všechna průřezová témata z RVP GV. Ostatní průřezová témata z RVP ZV mohou zařadit, pokud to považují za účelné vzhledem k výchovným a vzdělávacím záměrům školy.

Osmiletá gymnázia musí na nižším stupni zařadit do vzdělávacího obsahu všechna průřezová témata RVP ZV. Z toho průřezové téma Výchova demokratického občana musí zařadit celé, z ostatních průřezových témat RVP ZV musí škola zařadit alespoň některé tematické okruhy tak, aby žáky připravila na realizaci tematických okruhů průřezových témat obsažených v RVP GV.

Specifikou Osobnostní a sociální výchovy je, že se učivem stává sám žák, stává se jím konkrétní žákovská skupina a stávají se jím více či méně běžné situace každodenního života. Jejím smyslem je pomáhat každému žákovi hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu.

Vztah osobnostní a sociální výchovy ke vzdělávací oblasti **Jazyk a jazyková komunikace** je založen na samotném faktu komunikační podstaty jazyka s tím, že se zaměřuje na každodenní verbální komunikaci jako klíčový nástroj jednání v různých životních situacích. Prohlubuje vztah mezi verbální a neverbální složkou komunikace a rozšiřuje specifické aplikace jazyka o sociální dovednosti. Vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět** lze naplňovat prostřednictvím témat směřujících k sebepoznání, zdravému sebepojetí, seberegulaci a k udržení psychického zdraví – psychohygieně, komunikaci, mezilidským vztahům. Úzká je vazba ke vzdělávací oblasti **Člověk a společnost**, a to k Výchově k občanství a k jejím částem "Člověk ve společnosti", "Člověk jako jedinec". Konkrétně k tématům "lidská setkání, vztahy mezi lidmi, zásady lidského soužití" (Člověk ve společnosti) a "podobnost a odlišnost lidí, vnitřní svět člověka, osobní rozvoj" (Člověk jako jedinec). Všechna tato témata jsou v Osobnostní a sociální výchově vnímána jako samostatná. Osobnostní a sociální výchova klade důraz na získávání praktickým dovedností spjatých s uvedenými tématy. Vazba ke vzdělávací oblasti **Člověk a příroda** se týká evoluce lidského chování, zvířecí a lidské komunikace a seberegulačního jednání jako základního ekologického principu. Nabízí též možnosti rozvoje emocionálních vztahů, osobních postojů a praktických dovedností ve vztahu k přírodnímu prostředí. Vazba na vzdělávací oblast **Umění a kultura** se týká především společného zaměření na rozvoj smyslového vnímání, kreativity, vnímání a utváření mimouměleckého estetického – jako např. estetiky chování a mezilidských vztahů a chápání umění jako prostředku komunikace a osvojování si světa. V osobnostní a sociální výchově lze účinně využít různých postupů dramatické výchovy. Doplnující vzdělávací obor Dramatická výchova užívá jako základní metody nástroje dramatické a inscenační tvorby, osobnostní a sociální výchova vedle toho užívá i tréninkové postupy sociálně psychologické povahy, které nemají divadelní podstatu. Propojení se vzdělávací oblastí **Člověk a zdraví** je vhodné v tématech reflektujících fyzickou stránku člověka, sociální vztahy, komunikaci a rozhodování v běžných i vypjatých situacích. Osobnostní a sociální výchova tak může napomoci k získání dovedností vztahujících se k zdravému duševnímu a sociálnímu životu. Rovněž přispívá k realizaci vzdělávací oblasti **Člověk a svět práce**, zejména zdokonalováním dovedností týkajících se spolupráce a komunikace v týmu a v různých pracovních situacích.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k porozumění sobě samému a druhým
- napomáhá k zvládnutí vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
- rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti
- utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci
- umožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací (např. konfliktů)
- formuje studijní dovednosti
- podporuje dovednosti a přináší vědomosti týkající se duševní hygieny

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá k utváření pozitivního (nezraňujícího) postoje k sobě samému a k druhým
- vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci
- vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů
- přispívá k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování
- napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy osobnostní a sociální výchovy jsou členěny do tří částí, které jsou zaměřeny na osobnostní, sociální a mravní rozvoj. Pro jejich realizaci je užitečné zařazovat do výuky ta témata, která

reflektují aktuální potřeby žáků, popřípadě vycházejí ze vzájemné domluvy s nimi. Všechna uvedená témata se uskutečňují prakticky, prostřednictvím vhodných her, cvičení, modelových situací a příslušných diskusí.

Vzhledem k tomu, že se jedná o živá setkání dotýkající se osobní existence, je třeba počítat s tím, že na různé věci budou mít žáci různé názory, že se může objevit odmítání témat či technik, ostych, případně, že některé hry tzv. "nevyjdou". Právě tyto okamžiky však bývají v Osobnostní a sociální výchově velmi užitečné, neboť nabízejí příležitost k přemýšlení o tom, co se děje.

Osobnostní rozvoj

- **OSV1 - Rozvoj schopností poznávání** – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů; dovednosti pro učení a studium
- **OSV2 -Sebepoznání a sebepojetí** – já jako zdroj informací o sobě; druzí jako zdroj informací o mně; moje tělo, moje psychika (temperament, postoje, hodnoty); co o sobě vím a co ne; jak se promítá mé já v mém chování; můj vztah ke mně samé/mu; moje učení; moje vztahy k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí
- **OSV3 - Seberegulace a sebeorganizace** – cvičení sebekontroly, sebeovládání – regulace vlastního jednání i prožívání, vůle; organizace vlastního času, plánování učení a studia; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení
- **OSV4 - Psychohygiena** – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému; sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích; dobrá organizace času; dovednosti zvládání stresových situací (rozumové zpracování problému, uvolnění-relaxace, efektivní komunikace atd.); hledání pomoci při potížích
- **OSV5 - Kreativita** – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti "dotahovat" nápady do reality), tvořivost v mezilidských vztazích

Sociální rozvoj

- **OSV6 - Poznávání lidí** – vzájemné poznávání se ve skupině/třídě; rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech; chyby při poznávání lidí
- **OSV7 - Mezilidské vztahy** – péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc; lidská práva jako regulativ vztahů; vztahy a naše skupina/třída (práce s přirozenou dynamikou dané třídy jako sociální skupiny)
- **OSV8 - Komunikace** – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků; cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání; dovednosti pro sdělování verbální i neverbální (technika řeči, výraz řeči, cvičení v neverbálním sdělování); specifické komunikační dovednosti (monologické formy - vstup do tématu „rétorika“); dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů); komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, řešení konfliktů, vyjednávání, vysvětlování, žádost apod.); efektivní strategie: asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci, otevřená a pozitivní komunikace; pravda, lež a předstírání v komunikaci
- **OSV9 - Kooperace a kompetice** – rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci (seberegulace v situaci nesouhlasu, odporu apod., dovednost odstoupit od vlastního nápadu, dovednost navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku jejich myšlenky, pozitivní myšlení apod.); rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny); rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro etické zvládání situací soutěže, konkurence

Morální rozvoj

- **OSV10 - Řešení problémů a rozhodovací dovednosti** – dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí problémy v mezilidských vztazích, zvládání učebních problémů vázaných na látku předmětů, problémy v seberegulaci
- **OSV11 - Hodnoty, postoje, praktická etika** – analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí; vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.; pomáhající a prosociální chování (člověk neočekává protislužbu); dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA (DEM)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma **Výchova demokratického občana** má mezioborový a multikulturní charakter. V obecné rovině představuje syntézu hodnot, a to spravedlnosti, tolerance a odpovědnosti, v konkrétní rovině pak především rozvoj kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností a porozumění demokratickému uspořádání společnosti a demokratickým způsobům řešení konfliktů a problémů.

Výchova demokratického občana má vybavit žáka základní úrovní občanské gramotnosti. Ta vyjadřuje způsobilost orientovat se ve složitostech, problémech a konfliktech otevřené, demokratické a pluralitní společnosti. Její získání má umožnit žákovi konstruktivně řešit problémy se zachováním své lidské důstojnosti, respektem k druhým, ohledem na zájem celku, s vědomím svých práv a povinností, svobod a odpovědností, s uplatňováním zásad slušné komunikace a demokratických způsobů řešení.

Průřezové téma v základním vzdělávání využívá ke své realizaci nejen tematických okruhů, ale i zkušeností a prožitků žáků, kdy celkové klima školy (vztahy mezi všemi subjekty vzdělávání založené na spolupráci, partnerství, dialogu a respektu) vytváří demokratickou atmosféru třídy, sloužící jako „laboratoř demokracie“. V ní jsou žáci více motivováni k uplatňování svých názorů v diskusích a k možnosti demokraticky se podílet na rozhodnutích celku, společenství, komunity. Zároveň si sami na sobě mohou ověřit nejen význam dodržování pravidel, eventuálně v zájmu spravedlnosti se podílet na vytváření pravidel nových, ale i to, jak je důležité se o udržování demokracie starat, protože překročení hranice k anarchii či naopak k despotismu je neustále přítomným nebezpečím. Tato zkušenost pak rozvíjí schopnost kritického myšlení.

Průřezové téma Výchova demokratického občana má blízkou vazbu především na vzdělávací oblast **Člověk a společnost**, v níž jsou tematizovány principy demokracie a demokratického rozhodování a řízení, lidská a občanská práva, ve kterých se klade důraz na participaci jednotlivců - občanů na společenském a politickém životě demokratické společnosti. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět** se uplatňuje v tématech zaměřených na vztah k domovu a vlasti.

Průřezové téma má vazbu i na ostatní vzdělávací oblasti, zejména pak na ty, v nichž se tematizuje vztah k sobě samému i ostatním lidem, k okolnímu prostředí, k normám i hodnotám.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k aktivnímu postoji v obhajování a dodržování lidských práv a svobod
- vede k pochopení významu řádu, pravidel a zákonů pro fungování společnosti
- umožňuje participovat na rozhodnutích celku s vědomím vlastní odpovědnosti za tato rozhodnutí a s vědomím jejich důsledků
- rozvíjí a podporuje komunikativní, formulační, argumentační, dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti
- prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování
- vede k uvažování o problémech v širších souvislostech a ke kritickému myšlení

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- vede k otevřenému, aktivnímu, zainteresovanému postoji v životě

- vychovává k úctě k zákonu
- rozvíjí disciplinovanost a sebekritiku
- učí sebeúctě a sebedůvěře, samostatnosti a angažovanosti
- přispívá k utváření hodnot jako je spravedlnost, svoboda, solidarita, tolerance a odpovědnost
- rozvíjí a podporuje schopnost zaujetí vlastního stanoviska v pluralitě názorů
- motivuje k ohleduplnosti a ochotě pomáhat zejména slabším
- umožňuje posuzovat a hodnotit společenské jevy, procesy, události a problémy z různých úhlů pohledu (lokální, národní, evropská, globální dimenze)
- vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností
- vede k asertivnímu jednání a ke schopnosti kompromisu

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy průřezového tématu jsou zaměřeny na utváření a rozvíjení demokratických vědomostí, dovedností a postojů potřebných pro aktivní účast žáků – budoucích dospělých občanů – v životě demokratické společnosti. Při jejich realizaci je užitečné vycházet z reálných životních situací a doporučené obsahy tematických okruhů co nejvíce vztahovat k životní zkušenosti žáků.

- **DEM1 - Občanská společnost a škola** – škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství, demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole; způsoby uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě školy (význam aktivního zapojení žáků do žákovské samosprávy - žákovských rad či parlamentů); formy participace žáků na životě místní komunity; spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci
- **DEM2 - Občan, občanská společnost a stát** – občan jako odpovědný člen společnosti (jeho práva a povinnosti, schopnost je aktivně uplatňovat, přijímat odpovědnost za své postoje a činy, angažovat se a být zainteresovaný na zájmu celku); Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana; úloha občana v demokratické společnosti; základní principy a hodnoty demokratického politického systému (právo, spravedlnost, diferenciaci, různorodost); principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce, příčiny nedorozumění a zdroje konfliktů)
- **DEM3 - Formy participace občanů v politickém životě** – volební systémy a demokratické volby a politika (parlamentní, krajské a komunální volby); obec jako základní jednotka samosprávy státu; společenské organizace a hnutí
- **DEM4 - Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování** – demokracie jako protíváha diktatury a anarchie; principy demokracie; základní kategorie fungování demokracie (spravedlnost, řád, norma, zákon, právo, morálka); význam Ústavy jako základního zákona země; demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů v osobním životě i ve společnosti

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH (GLO)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech akcentuje ve vzdělávání evropskou dimenzi, která podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění a jako princip prostupuje celým základním vzděláváním. Podstatnou součástí evropské dimenze je výchova budoucích evropských občanů jako zodpovědných a tvořivých osobností, v dospělosti schopných mobility a flexibility v občanské a pracovní sféře i v osobním životě. Rozvíjí vědomí evropské identity při respektování identity národní. Otevírá žákům širší horizonty poznání a perspektivy života v evropském a mezinárodním prostoru a seznamuje je s možnostmi, které jim tento prostor poskytuje.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech prolíná všemi vzdělávacími oblastmi, integruje a prohlubuje poznatky a umožňuje uplatnit dovednosti, které si žáci osvojili v jednotlivých vzdělávacích oborech. Podporuje ve vědomí a jednání žáků tradiční evropské hodnoty, k nimž patří humanismus, svobodná lidská vůle, morálka, uplatňování práva a osobní zodpovědnost spolu s racionálním uvažováním, kritickým myšlením a tvořivostí.

Příležitosti k realizaci tématu poskytuje na prvním stupni vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Ve vzdělávání se využívají zkušenosti a poznatky žáků z běžného života i mimořádných událostí v rodině, v obci a nejbližším okolí. Na druhém stupni se vztahuje průřezové téma zejména ke vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Využívá, aktualizuje a propojuje poznatky z oboru historie a politické geografie. Prohlubuje porozumění klíčovým historickým a politickým událostem, které ovlivnily vývoj Evropy i světa a měly podstatný význam pro evropskou integraci a začlenění České republiky do integračního procesu. Důležitým prostorem pro realizaci průřezového tématu se stává obor Výchova k občanství, v jehož vzdělávacím obsahu zdůrazňuje sociální, ekonomické, právní a kulturní souvislosti v evropské a globální dimenzi. Objasňuje také vazby mezi lokální, národní, evropskou a globální úrovní uvažování, rozhodování a jednání. Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda se uplatňuje zejména při objasňování důsledků globálních vlivů na životní prostředí v okolí žáků s důrazem na potřebu a závažnost ochrany tohoto prostředí především v dané lokalitě. Významnou oblastí pro realizaci tohoto tématu se stává vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace. Český jazyk je nejen nezastupitelným nástrojem učení, zpracování informací a prezentace postojů a názorů, ale má také významnou propedeutickou funkci při osvojování dalších jazyků, které jsou klíčem k bezprostřednímu dorozumění a poznávání kultury jiných národů. Cizí jazyky mají praktický význam pro mobilitu občanskou, vzdělávací i pracovní. Jsou prostředkem pro využití originálních zdrojů při poznávání života a evropské a světové kultury. Dovednosti osvojené žáky ve vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie, zejména při práci s internetem, jsou využívány k samostatnému získávání informací o zemích Evropy a světa, o jejich životě a událostech. Tyto informace se následně stávají prostředkem pro orientaci v nabídce vzdělávacích, pracovních, kulturních a zájmových příležitostí a při navazování kontaktů. Ve vzdělávací oblasti Umění a kultura rozvíjí průřezové téma vztah k evropské a světové kultuře. Prohlubuje porozumění evropským kulturním kořenům a chápání kulturních souvislostí při respektování svébytnosti národních a regionálních kultur a jejich přínosu ke kultuře světové. Ozřejmuje význam kulturního a historického dědictví jako zdroje poznání a přispívá k emocionální zainteresovanosti na jeho uchování a záchraně. Dramatická výchova, jako doplňující vzdělávací obor umožňuje žákům vyjadřovat a prezentovat své postoje, přijímat role a zkoumat témata a situace na základě vlastního jednání. Vzdělávací oblast Člověk a zdraví orientuje žáky v globálních problémech souvisejících se zdravím. V oboru tělesná výchova využívá průřezové téma zájmu žáků o sport k hlubšímu pochopení souvislostí evropských kořenů olympijských idejí a významu sportu pro vzájemné porozumění a přátelství mezi lidmi různých národů a národností.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- rozvíjí a integruje základní vědomosti potřebné pro porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy
- prohlubuje porozumění vlivu kulturních, ideologických a sociopolitických rozdílů na vznik a řešení globálních problémů v jejich vzájemných souvislostech
- prohlubuje základní vědomosti nezbytné pro pochopení struktury a funkcí mezinárodních a nevládních organizací, jejich vlivu na řešení globálních i lokálních problémů v oblasti humanitární, politické, sociální, ekonomické, kulturní a dodržování lidských práv
- rozvíjí schopnost srovnávat projevy kultury v evropském a globálním kontextu, nacházet společné znaky a odlišnosti a hodnotit je v širších souvislostech
- rozšiřuje a prohlubuje dovednosti potřebné pro orientaci v evropském prostředí, seberealizaci a řešení reálných situací v otevřeném evropském prostoru
- prohlubuje vědomosti potřebné k pochopení souvislostí evropských kořenů a kontinuity evropského vývoje a podstaty evropského integračního procesu
- vede k pochopení významu společných politik a institucí Evropské unie; seznamuje s dopadem jejich činnosti na osobní i občanský život jednotlivce i s možnostmi jejich zpětného ovlivňování a využívání
- vede k poznání a pochopení života a díla významných Evropanů a iniciuje zájem žáků o osobnostní vzory
- rozvíjí schopnost racionálně uvažovat, projevovat a korigovat emocionální zaujetí v situacích motivujících k setkávání, srovnávání a hledání společných evropských perspektiv

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá překonávat stereotypy a předsudky
- obohacuje pohledy žáka na sebe sama z hlediska otevřených životních perspektiv rozšířených o možnosti volby v evropské a mezinárodní dimenzi
- kultivuje postoje k Evropě jako širší vlasti a ke světu jako globálnímu prostředí života
- utváří pozitivní postoje k jinakosti a kulturní rozmanitosti
- podporuje pozitivní postoje k tradičním evropským hodnotám
- upevňuje osvojování vzorců chování evropského občana a smysl pro zodpovědnost

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy průřezového tématu podněcují zájem žáků o Evropu a svět a zprostředkovávají jim poznání Evropy a světa jako uspořádaného prostředí, měnícího se v čase, v němž se lidé setkávají, společně řeší problémy a utvářejí svůj život. Prostřednictvím tematických okruhů si žáci zpřesňují obraz Evropy, uvědomují si souvislosti řešení běžných situací občana s globálními problémy a možnosti utváření své vlastní životní perspektivy v evropském a globálním prostoru.

- **GLO1 - Evropa a svět nás zajímá** – rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa; místa, události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě a světu; naši sousedé v Evropě; život dětí v jiných zemích; lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy
- **GLO2 - Objevujeme Evropu a svět** – naše vlast a Evropa; evropské krajiny; Evropa a svět; mezinárodní setkávání; státní a evropské symboly; Den Evropy; život Evropanů a styl života v evropských rodinách; životní styl a vzdělávání mladých Evropanů
- **GLO3 - Jsme Evropané** – kořeny a zdroje evropské civilizace; klíčové mezníky evropské historie; Evropská integrace; instituce Evropské unie a jejich fungování; čtyři svobody a jejich dopad na život jedince; co Evropu spojuje a co ji rozděluje; mezinárodní organizace a jejich přispění k řešení problémů dětí a mládeže

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA (MUL)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Multikulturní výchova v základním vzdělávání umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty.

Multikulturní výchova zprostředkovává poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti. U menšinového etnika rozvíjí jeho kulturní specifika a současně poznávání kultury celé společnosti, majoritní většinu seznamuje se základními specifiky ostatních národností žijících ve společném státě, u obou skupin pak pomáhá nacházet styčné body pro vzájemné respektování, společné aktivity a spolupráci.

Multikulturní výchova se hluboce dotýká i mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou a rodinou, mezi školou a místní komunitou. Škola jako prostředí, v němž se setkávají žáci z nejrůznějšího sociálního a kulturního zázemí, by měla zabezpečit takové klima, kde se budou všichni cítit rovnoprávně, kde budou v majoritní kultuře úspěšní i žáci minorit a žáci majority budou poznávat kulturu svých spolužáků - příslušníků minorit. Tím přispívá k vzájemnému poznávání obou skupin, ke vzájemné toleranci, k odstraňování nepřátelství a předsudků vůči „nepoznanému“.

Multikulturní výchova prolíná všemi vzdělávacími oblastmi. Blízkou vazbu má zejména na vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Informační a komunikační technologie, Umění a kultura, Člověk a zdraví, z oblasti Člověk a příroda se dotýká především vzdělávacího oboru Zeměpis. Vazba na tyto oblasti je dána především tématy, která ze zabývají vzájemným vztahem mezi příslušníky různých národů a etnických skupin.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti
- rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých
- učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých, chápat a tolerovat odlišné zájmy, názory i schopnosti druhých
- učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné
- rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin
- rozvíjí dovednost rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti a napomáhá prevenci vzniku xenofobie
- učí žáky uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a připravenosti nést odpovědnost za své jednání,
- poskytuje znalost některých základních pojmů multikulturní terminologie: kultura, etnikum, identita, diskriminace, xenofobie, rasismus, národnost, netolerance aj.

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám, reflektovat zázemí příslušníků ostatních sociokulturních skupin a uznávat je
- napomáhá žákům uvědomit si vlastní identitu, být sám sebou, reflektovat vlastní sociokulturní zázemí
- stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoli jako zdroj konfliktu
- pomáhá uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské či jiné) intolerance s principy života v demokratické společnosti
- vede k angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu
- učí vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy Multikulturní výchovy vycházejí z aktuální situace ve škole, reflektují aktuální dění v místě školy, současnou situaci ve společnosti. Výběr a realizace daného tematického okruhu, popř. tématu může být významně ovlivněn vzájemnou dohodou učitelů, učitelů a žáků, učitelů a rodičů apod.

- **MUL1 - Kulturní difference** – jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti; člověk jako nedílná jednotka tělesné i duševní stránky, ale i jako součást etnika; poznávání vlastního kulturního zakotvení; respektování zvláštností různých etnik (zejména cizinců nebo příslušníků etnik žijících v místě školy); základní problémy sociokulturních rozdílů v České republice a v Evropě
- **MUL2 - Lidské vztahy** – právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci; udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi, bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženské, zájmové nebo generační příslušnost; vztahy mezi kulturami (vzájemné obohacování různých kultur, ale i konflikty vyplývající z jejich rozdílnosti); předsudky a vžité stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace); důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích; uplatňování principu slušného chování (základní morální normy); význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti; tolerance, empatie, umět se vžít do role druhého; lidská solidarita, osobní přispění k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy
- **MUL3 - Etnický původ** – rovnocennost všech etnických skupin a kultur; odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost; postavení národnostních menšin; základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti; různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa; projevy rasové nesnášenlivosti – jejich rozpoznávání a důvody vzniku
- **MUL4 - Multikulturalita** – multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti; multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování; specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost; naslouchání druhým, komunikace s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, vstřícný postoj k odlišnostem; význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání
- **MUL5 - Princip sociálního smíru a solidarity** – odpovědnost a přispění každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků vůči etnickým skupinám; nekonfliktní život v multikulturní společnosti; aktivní spolupodílení dle svých možností na přetváření společnosti, zohlednění potřeb minoritních skupin; otázka lidských práv, základní dokumenty

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA (ENV)

Charakteristika průřezového tématu

Environmentální výchova vede jedince k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí, tj. k pochopení nezbytnosti postupného přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince. Umožňuje sledovat a uvědomovat si dynamicky se vyvíjející vztahy mezi člověkem a prostředím při přímém poznávání aktuálních hledisek ekologických, ekonomických, vědeckotechnických, politických a občanských, hledisek časových (vztahů k budoucnosti) i prostorových (souvislostí mezi lokálními, regionálními a globálními problémy), i možnosti různých variant řešení environmentálních problémů. Vede jedince k aktivní účasti na ochraně a utváření prostředí a ovlivňuje v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace životní styl a hodnotovou orientaci žáků.

Na realizaci průřezového tématu se podílí většina vzdělávacích oblastí. Postupným propojováním, rozšiřováním, upevňováním i systematizací vědomostí a dovedností získávaných v těchto oblastech umožňuje Environmentální výchova utváření integrovaného pohledu. Každá z oblastí má svůj specifický význam v ovlivňování racionální stránky osobnosti i ve vlivu na stránku emocionální a volně aktivní. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět** poskytuje průřezové téma ucelený elementární pohled na okolní přírodu i prostředí. Učí pozorovat, citlivě vnímat a hodnotit důsledky jednání lidí, přispívá k osvojování si základních dovedností a návyků aktivního odpovědného přístupu k prostředí v každodenním životě. V maximální míře využívá přímých kontaktů žáků s okolním prostředím a propojuje rozvíjení myšlení s výrazným ovlivňováním emocionální stránky osobnosti jedince. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a příroda** zdůrazňuje pochopení objektivní platnosti základních přírodních zákonitostí, dynamických souvislostí od nejméně složitých ekosystémů až po biosféru jako celek, postavení člověka v přírodě a komplexní funkce ekosystémů ve vztahu k lidské společnosti, tj. pro zachování podmínek života, pro získávání obnovitelných zdrojů surovin a energie i pro mimoprodukční hodnoty (inspiraci, odpočinek). Klade základy systémového přístupu zvyrazňujícího vazby mezi prvky systémů, jejich hierarchické uspořádání a vztahy k okolí. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a společnost** téma odkrývá souvislosti mezi ekologickými, technicko-ekonomickými a sociálními jevy s úrazem na význam preventivní obezřetnosti v jednání a další principy udržitelnosti rozvoje. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a zdraví** se téma dotýká problematiky vlivů prostředí na vlastní zdraví i na zdraví ostatních lidí. V souvislosti s problémy současného světa vede k poznání důležitosti péče o přírodu při organizaci masových sportovních akcí. Ve vzdělávací oblasti **Informační a komunikační technologie** umožňuje průřezové téma aktivně využívat výpočetní techniku (internet) při zjišťování aktuálních informací o stavu prostředí, rozlišovat závažnost ekologických problémů a poznávat jejich propojenost. Komunikační technologie podněcují zájem o způsoby řešení ekologických problémů, možnosti navazovat kontakty v této oblasti a vyměňovat si informace v rámci kraje, republiky i EU a světa. Vzdělávací Oblast **Umění a kultura** poskytuje Environmentální výchově mnoho příležitostí pro zamýšlení se nad vztahy člověka a prostředí, k uvědomování si přírodního i sociálního prostředí jako zdroje inspirace pro vytváření kulturních a uměleckých hodnot a přispívá k vnímání estetických kvalit prostředí. Propojení tématu se vzdělávací oblastí **Člověk a svět práce** se realizuje prostřednictvím konkrétních pracovních aktivit ve prospěch životního prostředí. Umožňuje poznávat význam a role různých profesí ve vztahu k životnímu prostředí.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- rozvíjí porozumění souvislostem v biosféře, vztahům člověka a prostředí a důsledkům lidských činností na prostředí
- vede k uvědomování si podmínek života a možností jejich ohrožování
- přispívá k poznávání a chápání souvislostí mezi vývojem lidské populace a vztahy k prostředí v různých oblastech světa
- umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí
- poskytuje znalosti, dovednosti a pěstuje návyky nezbytné pro každodenní žádoucí jednání občana vůči prostředí

- ukazuje modelové příklady jednání z hledisek životního prostředí a udržitelného rozvoje žádoucích i nežádoucích
- napomáhá rozvíjení spolupráce v péči o životní prostředí na místní, regionální, evropské i mezinárodní úrovni
- seznamuje s principy udržitelnosti rozvoje společnosti.
- učí hodnotit objektivnost a závažnost informací týkajících se ekologických problémů
- učí komunikovat o problémech životního prostředí, vyjadřovat, racionálně obhajovat a zdůvodňovat své názory a stanoviska

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- přispívá k vnímání života jako nejvyšší hodnoty
- vede k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, k ochraně přírody a přírodních zdrojů
- vede k pochopení významu a nezbytnosti udržitelného rozvoje jako pozitivní perspektivy dalšího vývoje lidské společnosti
- podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí
- přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí
- vede k angažovanosti v řešení problémů spojených s ochranou životního prostředí
- vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

Tematické okruhy průřezového tématu

Environmentální výchova je členěna do tematických okruhů, které umožňují celistvé pochopení problematiky vztahů člověka k životnímu prostředí, k uvědomění si základních podmínek života a odpovědnosti současné generace za život v budoucnosti.

Tematické okruhy:

- **ENV1 - Ekosystémy** – les (les v našem prostředí, produkční a mimoprodukční významy lesa); pole (význam, změny okolní krajiny vlivem člověka, způsoby hospodaření na nich, pole a jejich okolí); vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii); moře (druhová odlišnost, význam pro biosféru, mořské řasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého) a tropický deštný les (porovnání, druhová rozmanitost, ohrožování, globální význam a význam pro nás); lidské sídlo – město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky); kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)
- **ENV2 - Základní podmínky života** – voda (vztahy vlastností vody a života, význam vody pro lidské aktivity, ochrana její čistoty, pitná voda ve světě a u nás, způsoby řešení); ovzduší (význam pro život na Zemi, ohrožování ovzduší a klimatické změny, propojenost světa, čistota ovzduší u nás); půda (propojenost složek prostředí, zdroj výživy, ohrožení půdy, rekultivace a situace v okolí, změny v potřebě zemědělské půdy, nové funkce zemědělství v krajině; ochrana biologických druhů (důvody ochrany a způsoby ochrany jednotlivých druhů); ekosystémy – biodiverzita (funkce ekosystémů, význam biodiverzity, její úroveň, ohrožování a ochrana ve světě a u nás); energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie, možnosti a způsoby šetření, místní podmínky); přírodní zdroje (zdroje surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vlivy na prostředí, principy hospodaření s přírodními zdroji, význam a způsoby získávání a využívání přírodních zdrojů v okolí)
- **ENV3 - Lidské aktivity a problémy životního prostředí** – zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství; doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace); průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce a demografický vývoj, vlivy průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály a jejich působení, vliv právních a ekonomických nástrojů na vztahy průmyslu k ochraně životního prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti); odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny); ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek; právní řešení u nás, v EU a ve světě, příklady z okolí, zásada předběžné opatrnosti; ochrana přírody při masových sportovních

akcích – zásady MOV) změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit, jejich reflexe a perspektivy); dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti (Státní program EVVO, Agenda 21 EU) a akce (Den životního prostředí OSN, Den Země apod.)

- **ENV4 - Vztah člověka k prostředí** – naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci - instituce, nevládní organizace, lidé); náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace); prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, jejich komplexní a synergické působení, možnosti a způsoby ochrany zdraví); nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a důsledky zvyšování rozdílů globalizace a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás)

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA (MED)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Mediální výchova v základním vzdělávání nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii. Média a komunikace představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků pro stále větší okruh příjemců. Pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je důležité umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z okolního světa, což vyžaduje stále větší schopnost zpracovat, vyhodnotit a využít podněty přicházející z médií. Média se stávají důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života vůbec. Přitom sdělení, jež jsou médií nabízena, mají nestejnorodý charakter, vyznačují se svébytným vztahem k přírodní i sociální realitě a jsou vytvářeny s různými (namnoze nepřiznanými, a tedy potenciálně manipulativními) záměry. Správné vyhodnocení těchto sdělení z hlediska záměru jejich vzniku (informovat, přesvědčit, manipulovat, pobavit) a z hlediska jejich vztahu k realitě (věcná správnost, logická argumentační stavba, hodnotová platnost) vyžaduje značnou průpravu.

Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovni mediální gramotnosti. Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučení, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními. Dále pak orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.

Mediální výchova má blízkou vazbu na vzdělávací oblast Člověk a společnost, zejména tím, že média, jako sociální instituce, se podílejí na utváření podob a hodnot moderní doby, umožňují hledat paralely mezi minulými a současnými událostmi a porovnávat jevy a procesy v evropském i celosvětovém měřítku. Mediální výchova je zaměřena na systematické vytváření kritického odstupu od mediovaných sdělení a na schopnost interpretovat mediální sdělení z hlediska jeho informační kvality (zpravodajství z hlediska významu a věrohodnosti zprávy a události, reklamu z hlediska účelnosti nabízených informací apod.). Propojení se vzdělávací oblastí Jazyk a jazyková komunikace se týká zejména vnímání mluveného i psaného projevu, jeho stavby, nejrůznějších typů obsahů a uplatňování odpovídající škály výrazových prostředků. Osvojení základních pravidel veřejné komunikace, dialogu a argumentace. V rámci vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie se pak jedná o využívání tištěných i digitálních dokumentů jako zdroje informací. Pozornost se obrací k věcné správnosti a přesnosti sdělení, a to jak kritickou analýzou existujících textů, tak vlastní produkcí a utváření návyku ověřovat si co nejdůkladněji veškeré údaje. Vztah ke vzdělávací oblasti Umění a kultura je založen na vnímání specifické „řeči“ znakových kódů, jež média užívají, a jejich kombinací, a to nejen přirozeného jazyka, ale i obrazu a zvuku. Přispívá ke schopnosti vnímat, interpretovat a kriticky hodnotit artefakty umělecké i běžné mediální produkce.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- přispívá ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace
- umožňuje rozvíjet schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům a kritického odstupu od nich
- učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času
- umožňuje pochopení cílů a strategií vybraných mediálních obsahů
- vede k osvojení si základních principů vzniku významných mediálních obsahů (zvl. zpravodajských)
- umožňuje získat představy o roli médií v klíčových společenských situacích a v demokratické společnosti vůbec (včetně právního kontextu)
- vytváří představu o roli médií v každodenním životě v regionu (v lokalitě)
- vede k rozeznávání platnosti a významu argumentů ve veřejné komunikaci
- rozvíjí komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu
- přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu
- přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- rozvíjí citlivost vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení
- vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění
- rozvíjí citlivost vůči předsudkům a zjednodušujícím soudům o společnosti (zejména o menšinách) i jednotlivci
- napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace

Tematické okruhy průřezového tématu

Mediální výchova na úrovni základního vzdělávání obsahuje základní poznatky a dovednosti týkající se médií a mediální komunikace. Tematické okruhy mediální výchovy se člení na tematické okruhy receptivních činností a tematické okruhy produktivních činností.

Tematické okruhy receptivních činností:

- **MED1 - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení** – pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě; rozlišování zábavních („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných; hodnotící prvky ve sdělení (výběr slov a záběrů); hledání rozdílů mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením; chápání podstaty mediálního sdělení, objasňování jeho cílů a pravidel; identifikování základních orientačních prvků v textu
- **MED2 - interpretace vztahu mediálních sdělení a reality** – různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce; rozdíl mezi reklamou a zprávou a mezi „faktickým“ a „fiktivním“ obsahem; hlavní rysy reprezentativnosti (rozlišení reality od médií zobrazovaných stereotypů, jako reprezentace reality); vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti (rozlišení sdělení potvrzujících předsudky a představy od sdělení vycházejících ze znalosti problematiky a nezaujatého postoje); identifikace společensky významných hodnot v textu, prvky signalizující hodnotu, o kterou se sdělení opírá; identifikace zjednodušení mediovaných sdělení, opakované užívání prostředků (ve zpravodajství, reklamě i zábavě)
- **MED3 - stavba mediálních sdělení** – příklady pravidelností v uspořádání mediovaných sdělení, zejména ve zpravodajství (zpravodajství jako vyprávění, sestavování příspěvků podle kritérií); principy sestavování zpravodajství a jejich identifikace, pozitivní principy (význam a užitečnost), zezábavňující principy (negativita, blízkost, jednoduchost, přítomnost); příklady stavby a uspořádání zpráv (srovnávání titulních stran různých deníků) a dalších mediálních sdělení (například skladba a výběr sdělení v časopisech pro dospívající)
- **MED4 - vnímání autora mediálních sdělení** – identifikování postojů a názorů autora v mediovaném sdělení; výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření či zastření názoru a

postoje i pro záměrnou manipulaci; prvky signalizující explicitní či implicitní vyjádření hodnocení, výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu

- **MED5 - fungování a vliv médií ve společnosti** – organizace a postavení médií ve společnosti; faktory ovlivňující média, interpretace vlivů působících na jejich chování; způsoby financování médií a jejich dopady; vliv médií na každodenní život, společnost, politický život a kulturu z hlediska současné i historické perspektivy; role médií v každodenním životě jednotlivce, vliv médií na uspořádání dne, na rejstřík konverzačních témat, na postoje a chování; role médií v politickém životě (předvolební kampaně a jejich význam); vliv médií na kulturu (role filmu a televize v životě jednotlivce, rodiny, společnosti) ; role médií v politických změnách

Tematické okruhy produktivních činností:

- **MED6 - tvorba mediálního sdělení** – uplatnění a výběr výrazových prostředků a jejich kombinací pro tvorbu věcně správných a komunikačně (společensky a situačně) vhodných sdělení; tvorba mediálního sdělení pro školní časopis, rozhlas, televizi či internetové médium; technologické možnosti a jejich omezení
- **MED7 - práce v realizačním týmu** – redakce školního časopisu, rozhlasu, televize či internetového média; utváření týmu, význam různých věkových a sociálních skupin pro obohacení týmu, komunikace a spolupráce v týmu; stanovení si cíle, časového harmonogramu a delegování úkolů a zodpovědnosti; faktory ovlivňující práci v týmu; pravidelnost mediální produkce

**ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ
WALDORFSKÁ ŠKOLA**

ZPRACOVANÝ PODLE RVP ZV

2022
Čtvrtá verze

DODATEK Č. 1
ZPRACOVANÝ PODLE RVP ZV PLATNÉHO OD 1. 9. 2021

Číslo jednací:

Datum účinnosti dodatku: 1. září 2024

Podpis ředitele: _____

Razítko školy:

Jméno ředitele: Mgr. Milena Vlčková

OBSAH:

ZDŮVODNĚNÍ VYDÁNÍ DODATKU A ZÁKLADNÍ PŘEHLED ÚPRAV	3
ZEMĚPIS.....	4
UKODĚLNÉ ČINNOSTI.....	7

ZDŮVODNĚNÍ VYDÁNÍ DODATKU A ZÁKLADNÍ PŘEHLED ÚPRAV

Tento dodatek ŠVP ZV „Waldorfská škola“ vychází z důvodu úprav učebních osnov.

Změny se týkají předmětů zeměpis a rukodělné činnosti. V zeměpise učivo týkající se Ameriky přesouváme ze 7. do 8. ročníku, kde na něj bude větší časový prostor. V rukodělných činnostech v 7. ročníku (práce s technickými materiály) zcela vypouštíme část týkající se textilu a takto získanou časovou dotaci věnujeme dřevorezbě.

ZEMĚPIS

Vzdělávací obsah části předmětu (aktualizace)

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii seznámí se s kontinenty Afrika, Asie a Severní a Jižní Amerika, přičemž si všímá základních rozdílů těchto světadílů z různých hledisek i ve smyslu různých životních forem; uvědomí si střet se západním chápáním světa a zamýšlí se nad příklady smysluplného vývoje moderního světa; obraz tzv. "starého světa" s "novým světem" vnímají i v souvislosti s věkem objevů	<u>Asie, Afrika</u> Přehled přírodních poměrů, geologie, reliéf, surovinové zdroje, přírodní zvláštnosti, problematika životního prostředí Vodstvo, podnebí oceánské a kontinentální, monzuny, hlavní podnebné pásy Vybrané státy a rozdíly mezi nimi, důležitá střediska a hlavní města Obyvatelstvo a osídlení, kulturní poměry Práce s atlasem a mapou, praktická topografie, zeměpisné souřadnice, měřítko mapy Životopisy významných badatelů, cestovatelů	D
Z-9-3-02 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států Z-9-7-03 uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech		
F-9-7-01 objasní (kvalitativně) pomocí poznatků o gravitačních silách pohyb planet kolem Slunce a měsíců planet kolem planet	<u>Astronomie</u> Pozorování oblohy, souhvězdí, Měsíce Měsíc a jeho fáze, vliv na zemské procesy Slunce, sluneční čas Sluneční soustava, planety, galaxie Významní astronomové	F
I-9-1-03 vymezí problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní I-9-3-01 vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů	Projekt naplánování výletu (on-line mapy, jízdní řády jako informační systém)	integrovaná INFO

8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů	<u>Amerika, Austrálie a Oceánie, Antarktida</u> Přehled přírodních poměrů, geologie, reliéf, surovinové zdroje, přírodní zvláštnosti, problematika životního prostředí	
Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii	Vodstvo, podnebí oceánské a kontinentální, monzuny, hlavní podnebné pásy	
seznámí se s kontinentem Austrálie a s Oceánií a znovu se vrátí k celkovému pohledu na Zemi, na podobu a rozdělení všech světadílů a oceánů	Vybrané státy a rozdíly mezi nimi, důležitá střediska a hlavní města Obyvatelstvo a osídlení, kulturní poměry	
Z-9-3-01 lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny	Práce s atlasem a mapou, praktická topografie, zeměpisné souřadnice, měřítko mapy <u>Zeměpis oceánů</u> Tichý oceán, Atlantský oceán, Indický oceán, Severní ledový oceán Okrajová moře, poloostrovy, ostrovy a souostrovní Průlivy Podmořský reliéf Podnebí, oceánské proudy Práce s atlasem a mapou	

Z-9-3-02 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států	<u>Země z hlediska přírodopisného a etnografického</u> Národy, jazyky a náboženství, lidská sídla Kulturní zvláštnosti jednotlivých vybraných národů Rasy a rasové otázky, aktuální problémy současnosti, civilizační vlivy	D ČJ HV VV PŘ F
Z-9-4-01 posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace	Krajinnotvorní činitelé a krajinnotvorné procesy, typy krajín a jejich využití	
Z-9-4-02 posoudí, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel	Hlavní zemědělské oblasti světa, pěstování zemědělských plodin a chov hospodářského zvířectva, lesní a vodní hospodářství	
Z-9-4-03 zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje	Hlavní průmyslové oblasti světa, zdroje nerostných surovin, rozdělení a rozmístění průmyslových odvětví	
Z-9-4-04 porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit	Rozmístění, proces dobývání a využívání světových přírodních zdrojů	
Z-9-4-05 porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků	Příčiny a důsledky ničení neobnovitelných zdrojů Dopady těžby hornin a minerálů na zdraví lidí, zdraví jiných organismů a ekosystémů	
Z-9-4-06 lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech	Výhody a nevýhody různých způsobů získávání energie	
Z-9-5-01 porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajín		
Z-9-5-03 uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí		
Z-9-7-03 uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech		

Vzdělávací obsah části předmětu *(aktualizace)*

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY	Dřevořezba	F
ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň	Práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování dřeva Seznámení se s historií vzniku pracovních nástrojů	
ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí	Výroba mechanických dřevěných hraček a kuchyňského náčiní	
ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost		
připraví si jednoduchý náčrt výrobku		
ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu		